

VOJENSKÝ HISTORICKÝ ÚSTAV

Zve. arch. č. 766/115

Příloha k čj. 0664/60

C 18956

~~TAJNĚ~~

EV. ČÍS. 176

Stupeň utajení zrušen
RMO č. 22/1999.

VOJENSKÁ MYSL

1960

VOJENSKÝ HISTORICKÝ ÚSTAV

4

VDÁVÁ MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY



OBSAH

- Plukovník Josef Valeš, podplukovník Pavel Derbal:
- Význam nových řádů, výklad a pochopení nejdůležitějších hlav 3

OPERAČNÍ UMĚNÍ A TAKTIKA

- Podplukovník J. Hlásek, podplukovník Fr. Kopecký:
- Charakteristické rysy útočné operace v počátečním období války 13
- Generálmajor Jan Knotek:
- Vliv tankového vojska na vysoké tempo operace 20
- Podplukovník Zdeněk Hradecký:
- Některé otázky vedení nepřetržitě bojové činnosti v soudobých podmínkách 30
- Plk. J. Voštera, mjr. B. Havlíček, mjr. J. Brus:
- Některé údaje pro plánování použití atomových zbraní a ostatních prostředků hromadného ničení 40
- Kapitán Jan Zeman:
- Taktika vzdušného průzkumu 48
- Generálmajor Josef Hradil:
- Raketová technika, její možnosti a vliv na vývoj dělostřelectva 54
- Inž. podplukovník František Hájek:
- K otázce přeprav a přepravních prostředků 61
- Plukovník Oldřich Kvapil, major Jaroslav Uhlíř:
- Protiradiotechnické zabezpečení skrytého soustředění úderného uskupení 66
- Podplukovník MUDr. Ctibor Drbal:
- Vliv vedení soudobé útočné operace na organizaci zdravotnického zabezpečení vševojskové armády 75

OPERAČNĚ TAKTICKÁ PŘÍPRAVA

- Plukovník Michal Kričfaluši:
- Organizace zasazení motostřelecké divize do průlomu s rozvinutím sil z chodu 79

Z KAPITALISTICKÝCH ARMÁD

- Vliv atomových zbraní na charakter soudobých operací 86

DISKUSE

- Diskusní příspěvek:
- „K způsobům provádění průlomu připravené nepřátelské obrany vševojskovou armádou“ (mjr. Vl. Pícek) 95
 - „Některé zkušenosti z metod práce štábu tankové divize“ (plk. Z. Hradecký) 99
 - „Manévr PTZ armády s využitím vrtulníků“ (mjr. V. Skála) 104
 - „Některé zásady průzkumu vzdušného priestoru a upovedomovanie v rámci msp a msp“ (kpt. J. Černoš) 108
 - „Požární ochrana vojsk v poli“ (inž. mjr. J. Čihák) 112

RECENZE A BIBLIOGRAFIE

- „Jak pracuje americká špiónážní služba“ (recenze knihy) 117
- Ekonomické základy zvláštní agresivity německého militarismu (Militärwesen 4/60) 121
- „K nové služební pomůcce Oper-51-3“ 125
- „Dělostřelectvo budoucnosti“ (nová kniha) 127
- Informační střediska v Čs. lidové armádě 127
- Informace o obsahu zahraničních vojenských odborných časopisů 128

JEN PRO GENERÁLY A DŮSTOJNÍKY
ČS. LIDOVÉ ARMÁDY

VOJENSKÁ MYSL

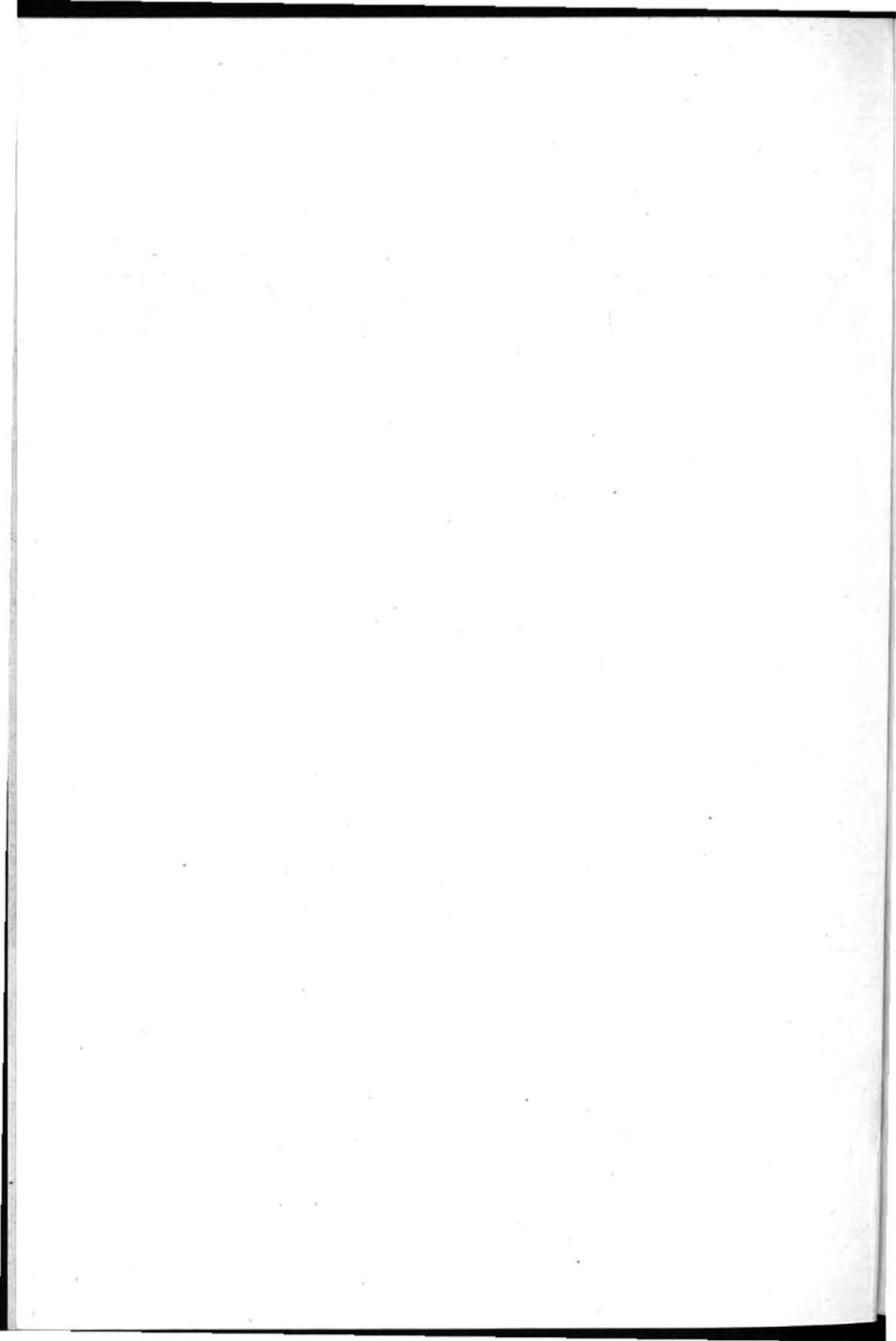
Časopis ministerstva národní obrany

Ročník desátý

4

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

PRAHA 1960



Význam nových řádů, výklad a pochopení nejdůležitějších hlav

Plukovník Josef Vaľeš, podplukovník Pavel Derbal

Důsledná mírumilovná politika Sovětského svazu a všech zemí socialistického tábora získává stále větší podporu pracujících celého světa. Velké budovatelské úspěchy socialistických zemí, zvláště nesmírný technický a vědecký rozmach SSSR mocně působí zejména na země, které se osvobodily z koloniálního područí, nebo které o svou svobodu bojují.

Tyto okolnosti a všestranná a nezištná pomoc Sovětského svazu a ostatních socialistických zemí působí, že většina zemí získavších samostatnost ve snaze co nejdříve dosáhnout hospodářského vzestupu, přebírá osvědčené zkušenosti socialistických zemí, snaží se vymanit z hospodářské a politické závislosti na imperialistických státech a podporuje politiku Sovětského svazu.

Hospodářská a vojenská moc zemí socialistického tábora nutí i realisticky chápající politiky kapitalistických států ke změně názorů a uznání nutnosti soužití obou světových hospodářských soustav.

Přes tyto nesporné úspěchy mírového úsilí trvá nadále nebezpečí války. Nutno mít stále na zřeteli, že na Západě, zejména v USA a NSR jsou u moci síly, které bez ohledu na zájmy svých národů pokračují ve „studené válce“, pokračují v horečném zbrojení a v přípravách nové války, o čemž svědčí události posledních měsíců.

V průběhu uplynulých let došlo v naší vlasti k zásadním třídně politickým a ekonomickým změnám. Socialismus v ČSSR se stal skutečností a je zakotven v nové socialistické ústavě, dochází k soustavnému prohlubování socialistické demokracie, budování a ochrana socialismu je chápána i uskutečňována v pevně jednotě celého socialistického tábora. Dochází k dalšímu upevňování vedoucí úlohy komunistické strany a k růstu jejího vlivu ve všech oblastech našeho života. V souladu s těmito změnami v našem hospodářství a společnosti dochází v postavení naší armády k významným změnám, neboť naše armáda je nedílnou součástí naší socialistické společnosti.

Protože celý život armády je v podstatě určován vojenskými předpisy a řády, musí v souladu s těmito změnami dojít k odpovídajícím změnám ve vojenských řádech a předpisech.



Charakteristickým rysem nových řádů je to, že zahrnují nejnovější poznatky a zkušenosti především Sovětské armády, i ostatních bratrských socialistických armád, jsou uceleným výkladem soudobé vojenské vědy a praxe získané při výcviku vojsk za použití nejnovějších zbraní. Jsou v nich v maximální míře uplatněny principy současného vývoje naší společnosti spolu s obecnými zásadami výstavby socialistické armády i zvláštnosti naší země.

Zásady uvedené v nových řádech nejsou neměnné, ale budou podléhat dalším změnám v závislosti na rozvoji techniky a vojenství vůbec. Další teoretický rozvoj vojenského myšlení je ovšem možný jen tehdy, jestliže všichni velitelé a političtí pracovníci naší armády dokonale zvládnou a pochopí smysl těchto nových vojenských řádů a budou-li je důsledně využívat v praxi.

V současné době jsou vydány vojskům nové Polní řády. V nejbližší době budou rozeslány i nové bojové řády druhů vojsk a předpisy pro bojové použití speciálních vojsk a služeb týlu.

Proto letní období 1960 bude znamenat přelom ve výcviku vojsk podle nových řádů a ve vedení boje v podmínkách použití soudobých bojových prostředků. Vydání nových řádů musí pozvednout bojový výcvik vojsk, velitelů a stábnů na ještě vyšší stupeň a napomáhat, aby byla zabezpečena stálá bojová pohotovost ozbrojených sil.

V nových řádech našly své uplatnění nejnovější poznatky socialistické vojenské vědy pokud jde o charakter příští války. Tato válka, bude-li nám vnucena, bude válkou dvou

navzájem si odporujících systémů — kapitalistického a socialistického, kde se vede klasických zbraní bude používat i velké množství jaderných zbraní, letadel nadzvukových rychlostí, rakety různého určení a doletu a jiná technika. To dává ozbrojenému boji na souši i ve vzduchu rozhodný a urputný charakter.

Budoucí válka bude válkou, ve které se uplatní ve velkém měřítku prostředky hromadného ničení a především atomové a termonukleární zbraně. Různé prostředky, které slouží k dopravě těchto zbraní na cíl, mění obvyklý význam pojmu fronty a zápolí. Úplná motorizace a mechanizace vojsk a zvýšení jejich pohyblivosti vtiskují ozbrojenému boji vysoké manévrový charakter a nevídaný prostorový rozmach.

Materiálním předpokladem, který určuje charakter a rozmach ozbrojeného boje je, jak známo, stupeň rozvoje výrobních sil.

Obrovský hospodářský růst socialistických států a především průmyslu, na základě rozvoje těžkého průmyslu, vědecký a technický pokrok, jakož i každodenní péče KSC pokračuje o otázky zvyšování obranyschopnosti státu, toto vše umožnilo vybavit ozbrojené síly prvotřídními bojovými prostředky, které odpovídají požadavkům soudobého boje a operace.

Ozbrojené síly SSSR jsou vyzbrojeny atomovými zbraněmi, jakož i jinými novými dokonalejšími zbraněmi a různorodou bojovou technikou. V současné době má Sovětská armáda takovou raketovou techniku, která je

s to účinně řešit nejrůznější úkoly na souši, ve vzduchu i na moři.

Pokud jde o obvyklou výzbroj, pak je třeba říci, že se za poslední dobu změnila od základu. Jsou to v podstatě úplně nové zbraně. Zdaleka předstihují ty, se kterými Sovětská armáda vítězila ve Velké vlastenecké válce; zvýšila se dálka a rychlost střelby, účinnost střel a zlepšila se i jiná takticko-technická data.

Došlo k velkým změnám i v organizaci vojsk. Byla provedena motorizace jednotek a útvarů. V bojové činnosti stále větší uplatnění nalézají vrtulníky a padákové výsadky. Pokud jde o pozemní vojska, tak zde již nyní převládá tankové vojsko v organizaci tankové a motostřelecké divize. Tanková vojska jsou hlavní údernou silou pozemních vojsk. V soudobém boji a operaci úloha tankových vojsk, která mají velkou pohyblivost a mohutnou palebnou sílu a schopnost odolávat i atomovým úderům, značně vzrostla.

Dnešní pozemní vojska v součinnosti s letectvem jsou mohutným prostředkem pro zasažení hlubokých a ničivých úderů. Organizace útvarů, svazků a svazů zabezpečuje vedení boje novým způsobem — s využitím mohutných ničivých prostředků. Avšak i v této oblasti jsou ještě značné možnosti dalšího zdokonalování.

V poválečné době nastaly však velké změny i v armádách našeho pravděpodobného nepřítele: vzrůstá množství tankových a výsadkových vojsk, organizují se speciální útvary vyzbrojené atomovými zbraněmi, zdokonalují se i klasické zbraně a bojová technika.

Zavedení nových bojových prostředků, změny v organizaci vojsk i v armádách našeho nepřítele jsou příčinou změn v operační i v taktické činnosti vojsk. V důsledku toho bylo nutno přepracovat i Polní řady, jejichž ustanovení již neodpovídala současným požadavkům.

Avšak v nových řádech jsou úplně zachována ustanovení vypracovaná na zkušenostech z Velké vlastenecké války, která neztratila svůj význam v současných podmínkách. Dále pak se přihlíželo i ke zkušenostem, získaným v poslední době na cvičeních s vojsky, a v neposlední řadě i k podmínkám od vojsk k návrhům nových řádů.



Nové Polní řady obsahují základy soudobého vševojskového boje a návod týkající se přípravy, organizace a vedení bojové činnosti a také využití druhů vojsk, letectva a speciálních vojsk v různých druzích boje.

Základní rozdíly nových řádů proti starým spočívá v tom, že jsou zpracovány s ohledem na činnost vojsk v podmínkách použití nových bojových prostředků, které vstiskují soudobému boji nové charakteristické rysy.

Soudobý boj je vševojskovým bojem. Tento boj, jak se praví v Řádech, je charakterizován používáním atomových zbraní a jiných prostředků hromadného ničení, účasti velkého množství pozemních vojsk s rozmanitou bojovou technikou, raketových prostředků, letectva a výsadkových vojsk, jakož i zvýšenou úlohou tanků, což umožňuje zasazovat nepříteli překvapivé a ničivé úderů do velké hloubky a dosahovat jeho zničení v krátkých lhůtách.

Atomové zbraně, velká palebná a úderná síla jiných bojových prostředků vstiskují soudobému boji rozhodný a manévrový charakter. Činnost vojsk v tomto boji

se bude rozvíjet nerovnoměrně na široké frontě a do velké hloubky s vytvářením mezer mezi svazky (útvary). To dává velké možnosti projevoval iniciativu a uskutečňovat samostatnou a rychlou činnost, jakož i zasazovat úderů do boků a týlu nepříteli. Rychle se měnící situace, její náhlá změna, nepřetržitost a houževnatost bojové činnosti, ostrý boj o získání iniciativy a získání času jsou charakteristickými rysy vševojskového boje.

Soudobý boj vyžaduje od vojsk mistrného využití mohutnosti atomových zbraní a jiných prostředků hromadného ničení, prvotřídní výcvik, dobrou organizaci a maximální vypětí morálních a fyzických sil, bojovou soudržnost a zachování stále bojové pohotovosti.

Na atomové zbraně se pohlíželo jako na hlavní prostředek ničení v soudobém boji. Současně s tím Řády podtrhují velkou úlohu ostatních bojových prostředků a různé bojové techniky.

Aby se dosáhlo nejlepšího výsledku, je třeba atomové zbraně používat na hlavním směru a překvapivě na ty objekty, jejichž zničení může mít rozhodující vliv na výsledek boje. Atomové zbraně se budou používat zpravidla podle rozhodnutí vyšších velitelů. Avšak v případě nutnosti o jejich použití budou moci rozhodovat i velitelé divizí.

Nejdůležitější principy vojenského umění, vypracované v průběhu dlouholetých dějin vojenských, neztratily svůj význam ani v nových podmínkách soudobého boje. Současně s tím sovětská vojenská věda má zato, že nejsou věčné a neměnné, a že závisí na rozvoji materiální základny války, na charakteru a konkrétních podmínkách jejího vedení.

Zásada soustřeďování sil a prostředků na hlavním směru za používání atomových zbraní v podstatě zůstává, mění se však poněkud forma; ta spočívá v tom, že toto soustředění je třeba provádět jen na krátkou dobu, potřebnou pro vytvoření převahy a splnění stanoveného úkolu, potom vojska se musí znovu rozptýlit, aby se tím předešlo odvetnému atomovému úderu.

Atomové zbraně rovněž nevylučují zásadu vedení bojové činnosti spojením úsilím všech druhů vojsk, způsoby a různé formy ozbrojeného boje. Úspěchu v soudobém boji a operaci lze dosáhnout spojením úsilí různých svazků a útvarů pozemních vojsk a letectva v těsné a nepřetržité součinnosti.

V nových podmínkách nabývá zvláštního významu překvapení, aktivita a pohyblivost, jakož i nepřetržitost bojové činnosti.

Překvapivá činnost vojsk umožňuje zasazovat nepříteli co největší ztráty a podstatně snížit jeho bojeschopnost, rychle změnit poměr sil ve svůj prospěch a vytvořit podmínky pro dosažení úspěchu v boji. O překvapení bude ušlovat i nepřítel. Proto je nutná vysoká bdělost, neustálá bojová pohotovost a schopnost k okamžitému protipatření na základě předvídání událostí, jakož i včasné a všestranné zabezpečení bojové činnosti vojsk.

Bez aktivní a manévrové činnosti nelze dosáhnout úspěchu v soudobém boji. To se týká bojové činnosti ve válce velkou a hlavně v jejím počátečním období. Jen smělou a rozhodnou činností

lze plně využít výsledků atomových úderů, zasadit nepříteli zdrcující úder a vyvést svá vojska zpod jeho úderů.

Bojová činnost se bude provádět nepřetržitě ve dne i v noci. Vycházejí z toho, nabývá noční činnost zvlášť velkého významu, a proto musí být vojsky co nejlépe využity.

Podstatné jsou upřesněna ustanovení týkající se velení vojskům. Od všech velitelů a štábů se vyžaduje vysoká operativnost v práci, umění organizovat bojovou činnost ve zkrácených lhůtách a projevoval iniciativu při plnění stanovených úkolů. V tomto směru Rády dávají velkou možnost k projevu tvůrčí iniciativy. Za účelem odstranění šablonovitých rozhodnutí Rády obsahují z menšího počtu taktických norem. Namísto velkého počtu norem nové Rády obsahují taktické požadavky, na základě kterých velitelé mohou tvůrčím způsobem řešit úkoly organizace a vedení bojové činnosti v konkrétních podmínkách bojové situace.

V nových řádech uvedené normy vylučují, aby se jich mohlo využívat jako šablony. Přitom se zvlášť zdůrazňuje, že všechna ustanovení Rádů se musí používat a jimi se řídit přísně podle konkrétní situace.

V nových řádech se zvláštní pozornost věnuje činnosti motostřeleckých a tankových divizí (útvárů, jednotek), protože jsou hlavními vševojskovými taktickými svazky pozemních vojsk.

Současné motostřelecké divize (msd) a tankové divize (td) jsou mohutnou palebnou a údernou silou a mají vysokou pohyblivost a manévrovost. V složení msd se značně zvýšil počet tanků. Msd a td jsou schopné vést boj nejen v těsné součinnosti se sousedními svazky, ale i samostatně. To zvyšuje úlohu velitelů svazků v soudobém boji a vyžaduje od nich vysokou operační a taktickou připravenost, umění rychle se orientovat v složité a rychle se měnící situaci a předvídat její změny, projevoval iniciativu, činit směla rozhodnutí a tato tvrdě uskutečňovat. Získání těchto vlastností je třeba věnovat každodenní pozornost.

S objevením se řízených a neřízených raket o velkém doletu a velké ničivé síle, nabývá dělostřelectvo (rozuměj raketové) ještě většího významu a přesahuje rámec čistě taktického charakteru.

S ohledem na rychlý rozvoj soudobých prostředků vzdušného napadení zvyšuje se úloha PVO. Proto bylo nutno vytvořit speciální vojska PVO u pozemních vojsk. Vojska PVO jsou složena ze svazků a útvarů hlavního a raketového protiletadlového dělostřelectva, radiotechnických a jiných speciálních útvarů a jednotek.

Do pozemních vojsk jsou zapojena i výsadková vojska, což umožňuje, aby byla konkrétněji řízena a využita v zájmu operace a boje. Použití výsadkových vojsk v soudobém boji zvyšuje jeho rozhodný a manévrový charakter a zabezpečuje vysoké tempo útoku.

Aby byla zabezpečena bojová činnost pozemních vojsk, byla organizace vytvořena radiotechnická vojska, jejichž úkolem je provádět radiotechnický průzkum, radiotechnické rušení a zabezpečovat telerádiové řízení.

Soudobý vševojskový boj vyžaduje od vojáků vysoké bojové a morální vlastnosti. Vzhledem k tomu se v Rádech věnuje velká pozornost otázkám organizace a provádění politické práce. ÚV KSČ při posuzování otázek obranyschopnosti státu vždy vě-

noval velkou pozornost upevnění stranického vlivu v armádě a zvyšování morálně politického stavu ozbrojených sil.

Jsou-li rozebírány otázky politické práce, věnuje se zvláštní pozornost tomu, jak semknout vojáků kolem KSČ a vlády, upevnit nedílnou velitelskou pravomoc a vojenskou kázeň, udržovat stálou bojovou pohotovost a organizovanost života vojsk, mobilizovat vojáků k úspěšnému splnění stanovených úkolů a upevňovat správný poměr vojsk k civilnímu obyvatelstvu.

Nelze opominout i takovou skutečnost, že se provedly v Rádech strukturální změny a vyřadily zbytečné podrobnosti a opakování, v důsledku čehož se nové řády co do objemu zmenšily téměř o čtvrtinu ve srovnání se starými.

Závěrem k této části možno říci, že zásadní význam nových řádů spočívá v tom, že odpovídají a zohledňují současnou úroveň teorie a praxe ve vojenství a tím vytvářejí podmínky pro další zvyšování bojeschopnosti ozbrojených sil.



Dnes, kdy začíná studium nových Polních řádů a praktické procvičování jejich ustanovení na cvičeních s vojsky, je třeba se podrobněji zastavit u nejdůležitějších jejich ustanovení.

Stejně jako v starých řádech je útok kládný za základní druh bojové činnosti, protože jen rozhodný útok ve vysokém tempu může zabezpečit úplné zničení nepřítel.

Zároveň s dříve často používaným způsobem průlomu připravené obrany z výchozího prostoru, zaujímajícího v bezprostředním dotyku s nepřítelem, byl vypracován i nový způsob provádění průlomu z chodu s přisunutím vojsk z hloubky. Jeden nebo druhý způsob provádění průlomu se doporučuje volit se zřetelem na konkrétní podmínky a situaci jako např. sestavu nepřátelské obrany, palebné prostředky a hlavně atomové zbraně, charakter terénu a jiné podmínky. Tak například průlom se zaujetím výchozího prostoru v bezprostředním dotyku s nepřítelem je účelný v tom případě, je-li zabezpečeno utajené rozvinování a rozmístění vojsk v bezprostřední blízkosti od nepřítel. Průlom obrany z chodu zabezpečuje menší zranitelnost od nepřátelských úderů a překvapivost útoku. Zároveň však vyžaduje, aby bylo pečlivě organizováno přisunutí vojsk a zabezpečeno jejich včasné rozvinutí k útoku. Pokud jde o prostory soustředění, nové řády doporučují volit takové vzdálenosti, aby vojska byla chráněna před dalekonosným dělostřelectvem a raketami malého doletu (např. »HONEST JOHN«, »LITTLE JOHN«, »LACROSS«). V průměru tato vzdálenost může být v rozmezí od 20–40 km, a v některých případech i více. Prostory soustředění je třeba vybírat nejen v různé vzdálenosti od fronty, ale i stranou od úseku průlomu, abychom utajili směr hlavního úderu a uskupení vojsk připravených k útoku.

Rády dosti podrobně rozebírají rozsah otázek, které musí řešit velitel při provádění průlomu z chodu. Tak např. za účelem organizovaného přesunu vojsk k přednímu okraji se současným zahájením zteče je třeba určit směry pohybu, výchozí čáru, regulační čáry a čáry pro rozvolnění z proudů a čáru pro rozvinutí ke zteči. V řádech nejsou uvedeny konkrétní vzdálenosti čar rozvinování, avšak je uvedeno, že tyto čáry je třeba určit s ohle-

dem na charakter terénu a jiné podmínky situace.

Zvláštní pozornost se věnuje nutnosti sladěné činnosti útočících vojsk s útvarů, které jsou v bezprostředním dotyku s nepřítelem, aby byl zabezpečen průchod jejich bojovými sestavami a využity jejich palebné prostředky k podpoře zteče.

Úspěch průlomu z chodu v mnohém bude záviset na přesnosti a organizaci přesunu a rychlosti rozvinutí vojsk prvního sledu ke zteči. Přesun z prostoru soustředění může s ohledem na množství os začít v plukovních nebo praporečnických proudcích. Jakmile se vojska přiblíží k přednímu okraji, postupně se rozčleňují a zaujímají předbojové sestavy.

Tanky a pěchota 1. sledu se při přiblížení k čáře pro rozvinutí ke zteči rychle rozvíjejí do bojové sestavy a zúčastní na nepříteli z chodu. Pěchota přitom musí sesednout. Na čáře pro rozvinutí se jednotky 1. sledu mohou v případě nutnosti na nějakou dobu zastavit, aby se orientovaly a upřesnily bojové úkoly. Do vydání těchto nových řádů se při výcviku vojsk v provádění průlomu z chodu někdy připouštěla zteč na připravenou obranu nepříteli v předbojových sestavách. Abychom se vyhnuli zbytečným ztrátám tyto řády vyžadují, aby se vojska před ztečí rozvinula do bojových sestav. Dále pak řády doporučují používat předbojových sestav, aby bylo možno rychle překonat prostory zasažené atomovými úderů a ty prostory, kde nepřítel neklade organizovaný odpor.

Při určování šířky pásma útoku a hloubky bojových úkolů jednotek, útvarů a svazků, řád doporučuje vycházet ze zámyslu činnosti, možnosti zničení nepříteli atomovými zbraněmi a jinými prostředky z učenění obrany a sil nepříteli, složení útvarů a svazků, terénu a jiných podmínek.

Pásmo útoku jednotek, útvarů a divize se zvětšilo s ohledem na vzrůstající sílu vojsk a na změny v organizaci obrany pravděpodobného nepříteli, jakož i na možnost protiatomové ochrany vojsk. Divize může provádět průlom obrany nepříteli na jednom nebo dvou úsecích se soustředěním hlavního úsilí na jednom z těchto úseků. Průlom obrany na celém pásmu činnosti může divize provádět v tom případě, jestliže síly a prostředky umožňují divizi splnit daný úkol; toto zpravidla bude moci uskutečnit jen při zmenšené šířce pásma útoku.

Základem rozhodnutí k útoku je určení směru hlavního úderu, určení uskupení sil a prostředků pro splnění stanoveného úkolu a volba druhu manévru.

Hlavní úder se doporučuje provádět ve směru, který zabezpečuje zničit v krátké době to nepřátelské uskupení, jehož zničení podstatně sníží odolnost a aktivitu obrany a zabezpečí úspěšné splnění úkolu. Budou-li provedeny atomové úderů nařízením vyššího velitele v pásmu útoku, pak se hlavní úder musí vést ve směrech prostorů, kde jsou prováděny atomové úderů.

Bojové úkoly nutno stanovit s ohledem na podmínky použití zbraní hromadného ničení, a na změny v organizaci vojsk a jejich vyzbrojení novou bojovou technikou, jakož i s ohledem na změny názorů armád pravděpodobného nepříteli na organizaci (učenění) obrany.

Hloubka bojových úkolů v nových řádech ve srovnání se starými řády se značně zvět-

šila. Tak např. při útoku s použitím atomových zbraní blízkým úkolem divize prvního sledu může být prolomit první pásmo nepřátelské obrany, následujícím úkolem rozvinout útok do hloubky s cílem prolomit mezilehlá postavení a ovládnout z chodu druhé pásmo obrany. Dalším úkolem (místo úkolu dne podle starých řádů) dosáhnout čáry (objektů) zabezpečující rozvinutí útoku do hloubky nebo do strany (do boku) s cílem rozšířit průlom.

Blízkým úkolem msp (tp) je obvykle rozdrtit první sled nepřátelské divize a dobýt jeho postavení; následujícím úkolem je rozvíjet útok, rozdrtit divizní zálohy a prolomit první pásmo nepřátelské obrany. Dále pluk rozvíjí útok stanoveným směrem. Blízkým úkolem msp (tpr) je obvykle zničit nepříteli v opěrných bodech a uzlech obrany a v součinnosti se sousedy rozdrtit první sled nepřátelské divize. Dále prapor rozvíjí útok stanoveným směrem.

Obsah všech třech úkolů zahrnuje bojovou činnost prováděnou obvykle během 24 hodin boje.

Obsah všech třech úkolů (divize) nezahrnuje bojovou činnost pro všechny případy bojové praxe. Naopak, v nových řádech se zdůrazňuje, že za přijatelných podmínek hloubka bojových úkolů může být zvětšena a při průlomu připravené obrany nepříteli bez použití atomových zbraní nebo když útvar (svazek) bude nasazen na podružném směru, může být zmenšena.

Značné zvětšení hloubky bojových úkolů jednotek, útvarů a svazků vyvolává nutnost členit bojovou sestavu. Se zřetelem k tomu by bojová sestava při průlomu připravené obrany mohla být rozdělena na dva sledy. Přitom na rozdíl od starých řádů se v nových řádech poukazuje na to, že do druhého sledu je možno vyčlenit ne jeden, ale i dva pluky; u pluku a praporu je tomu jako dříve. Tankový pluk msp podle terénu, charakteru obrany nepříteli a použití atomových zbraní může být použit jak v prvním, tak i ve druhém sledu. Kromě toho může být použit jako předsunutý odřad.

Z nových řádů jsou škrtnuty pojmy »děllostřelecký útok« a »letecký útok«, protože se útok provádí spojeným úsilím všech druhů vojsk a speciálních vojsk. Přitom místo tří období plánování bojové činnosti děllostřelečtva a letectva, jak se praktikovalo dříve, se dnes plánují dvě období: děllostřelecká (letecká) příprava útoku a děllostřelecká (letecká) podpora útoku. V obsahu druhého období se rozebírá činnost děllostřelečtva (letectva) jak z hlediska podpory útoku tanků a pěchoty, tak i jejich doprovodu při boji v hloubce nepřátelské obrany. Zvláštní důraz je třeba klást na to, aby děllostřelecká palba a úderů letectva dosahovaly maximální hustoty k okamžiku útoku tanků a pěchoty a přechod od děllostřelecké a letecké přípravy zteče k podpoře zteče se prováděl bez jakékoli přestávky a pro nepříteli nepozorovaně.

V řádech se zvlášť zdůrazňuje, že nejdůležitějším úkolem děllostřelečtva a letectva je ničit atomové zbraně a jiné prostředky hromadného ničení nepříteli.

Při používání atomového stříeliva je velitel povinen s ohledem na různé podmínky situace volit takový způsob zasazování atomových úderů, který by zabezpečoval maximální zni-

čení živé síly a techniky nepřítele a vytvářel nejlepší podmínky pro využití výsledků atomových úderů útočícími vojsky. Tak např. v době dělostřelecké a letecké přípravy na první postavení nepřítele je účelné provádět úderů na nepřítele atomovým střelivem malé ráže. Přitom vzdálenost prostoru výbuchu musí zabezpečovat bezpečnost útočících vojsk. Na objekty rozmístěné v hloubce nepřátelské obrany mohou být prováděny úderů atomovým střelivem větší ráže.



V nových ráďech je zdůrazněno, že útok se provádí ve dne i v noci nepřetržitě, ve vysokém tempu a v těsné součinnosti se všemi druhy vojsk, letectva a s použitím vzdušných výsadků.

Hlavní síly, zvláště pak tankové útvary, musí směle využívat mezer po atomových úderech k prudkému rozvinutí útoku s cílem rychle prolomit pásmo obrany a obsadit z chodu postavení (pásma) obrany v hloubce, jakož i provést úderů do boků a týlu nepřítele.

Abyste zabezpečilo vysoké tempo útoku vojsk a rychle využilo výsledků atomových zbraní v hloubce obrany, vyčleňují se předem odřady a taktické vzdušné výsadky. To je možné hlavně díky rozvoji dopravního letectva zvláště vrtulníků, v důsledku čehož do činnosti výsadkových vojsk mohou být zapojeny nejen jednotky speciálně k tomu vycvičené, ale i motostřelecké jednotky (útvary).

Se zřetelem na úkoly se jako předem odřad zpravidla vyčleňuje zesílený tankový nebo motostřelecký prapor (pluk), který musí obsadit a držet důležitou čáru (objekt) až do příchodu hlavních sil svazku. Do taktického vzdušného výsadku se obvykle začleňují zesílené motostřelecké prapory a někdy jednotky (útvary) vzdušných výsadkových vojsk. Úkolem výsadků je znemožnit nepříteli obsadit vzniklé mezery po atomových úderech, ovládnout a udržet důležité objekty a prostory v hloubce nepřátelské obrany. V některých případech taktické vzdušné výsadky se používají k tomu, aby ovládly a zničily atomové zbraně a jiné prostředky hromadného ničení.

Rády vyžadují, aby se průlom pásem a postavení v hloubce nepřátelské obrany prováděl zpravidla z chodu s maximálním využitím atomových úderů, úderů letectva, dělostřelecké palby a činnosti předem odřadů a taktických vzdušných výsadků. Při rozvinutí útoku v hloubce obrany musí velkou úlohu sehrát tankové jednotky, útvary a svazky.

Hluboký průlom útočících vojsk do nepřátelské obrany může vytvořit příznivé podmínky k obklopení nepřítele, které divize provádí obvykle v součinnosti s jinými svazky a vzdušnými výsadky.

Rády obsahují ustanovení o činnosti útočících vojsk v těch případech, kdy nepřítel bude úmyslně zdržovat čelné útočící vojska nevelkými silami a hlavní síly použije k protizábrání z dříve připravených čar v hloubce obrany, tj. bude provádět obranu způsobem tzv. mobilní obrany. V takových případech je třeba rychle zdolat odpor krycích vojsk, částí sil izolovat hlavní uskupení nepřítele a čelné hlavními silami zasadit mu úder do boků a týlu. Přitom je nutno nejdříve provést úder hlavnímu uskupení nepřítele atomovými zbraněmi, dělostřeleckou palbou a leteckými úderů v prostoru jeho rozmístění nebo za přesunu k protizábrání.

Se zřetelem na použití atomových zbraní, vysokou aktivitu letectva a použití nejrůznějších technických prostředků pro provádění průzkumu nabývá zvlášť velkého významu noční bojová činnost; proto musely být od základu přepracovány zásady boje v noci. Aby mohla být bojová činnost v noci úspěšně prováděna, je třeba zvlášť pečlivě přípravy a všestranné organizace součinnosti vojsk, mistrného střídání bojové činnosti s odpočinkem, umělého využití technických prostředků průzkumu, pozorování a osvětlování, jakož i včasného zničení těchto prostředků u nepřítele.

Soudobé prostředky pro vidění v noci a zvýšené tempo útoku umožňuje stanovit svazkům a útvarům stejné bojové úkoly, jako při útoku ve dne. Určuje-li se bojová sestava prvního sledu, doporučuje se vyčlenit takové množství sil a prostředků, které by zabezpečovalo splnit úkoly stanovené na noc, aniž by bylo nutno zasazovat do boje druhý sled.

Zvláštního významu nabývá překvapivá a směšná činnost a iniciativy s cílem rychle využít výhodných podmínek situace ke splnění stanovených úkolů.

Rády obsahují podrobné pokyny týkající se organizace osvětlování bojiště, které je plánováno na celou hloubku bojového úkolu, jakož i pokyny k rozvinutí bojové činnosti během noci započaté ve dne a k přechodu od noční bojové činnosti k denní.



V podmínkách vysoce manévrové bojové činnosti rozvíjející se nerovnoměrně do šířky a hloubky tvoří se často v bojových sestavách mezery. Těchto mezer se budou snažit využít obě bojující strany. Proto v soudobých podmínkách může vzniknout naprosto zákonitě střetnutí bojů — jako výsledek střetnutí obou bojujících stran, které usilují řešit své úkoly útokem. Charakteristickou zvláštností nových ráďů je to, že se v nich o střetnutí bojů pojednává nejen při provádění přesunu (za pochodu), ale i při útoku, v obraně a při provádění protizábrání.

Úspěchu se ve střetném boji dosahuje včasným zjištěním přesunujícího se nepřítele, včasným rozhodnutím a rychlým proniknutím úkolů do vojsk, předjetím nepřítele v provedení atomových a leteckých úderů, zahájením dělostřelecké palby, obsazením výhodných čar, rychlým rozvinutím do předbojových a bojových sestav, předjetím nepřítele v zahájení zteče, rozhodnou a sladěnou činností vojsk a tvůrčí iniciativou velitelů všech stupňů.

Při střetnutí s nepřítelem jednotky, útvary a divize musí rozhodnou činností předem odřadů, předvolů a jiných čelních útvarů (jednotek), zničit jeho zájmové útvary, a hlavními silami provést úder do boků a týlu hlavního nepřátelského uskupení, desorganizovat jeho bojové a pochodové sestavy, rozdělit je na skupiny a po skupinách zničit. Dosažený úspěch je nutno směle a bez přestávky rozvíjet a nedovolit nepříteli, aby zorganizoval obranu a přesklpil své síly.



Hodně odstavců je věnováno násilnému přechodu vodních překážek. Použití atomových zbraní, výsadků a možnost přepravy bojové techniky a dopravních prostředků, jakož i možnost přechodu tanků pod vodou, umož-

ňují vojskům zdolávat vodní překážky bez snížení tempa útoku. S ohledem na to je zvlášť zdůrazněn požadavek překonávat vodní překážky z chodu.

V těch případech, kdy násilný přechod z chodu se nepovedl, nově řády doporučují, aby se prováděl s přípravou v krátké lhůtě, protože soudobé bojové a přepravní prostředky umožňují přípravu násilného přechodu vodní překážky bez delší časové ztráty.

Zásady pro násilný přechod vodních překážek s plánovitou přípravou jsou v nových řádech zachovány pouze v těch případech, kdy byla vojska delší dobu v bezprostředním dotyku s nepřítelem na vodní překážce. Vybavení vojsk novými přepravními prostředky, jakož i mohutné ničivé prostředky umožnily, že se v soudobých podmínkách nemusí vyčleňovat výsadkové jednotky z prvního sledu, jejichž úkolem bylo obsadit protější břeh a zahájit násilný přechod řeky současně na celém úseku jednotkami prvního sledu.

V řádech byl nově určen čas »C« pro násilný přechod vodní překážky s přípravou v krátké lhůtě nebo s plánovitou přípravou. Na rozdíl od dřívějšího času »C«, který určoval okamžik odražení jednotek prvního sledu od vlastního břehu, je v nových řádech čas »C« časem pro ztích předního okraje obrany na protilehlém břehu. Toto opatření bylo učiněno proto, aby byla zabezpečena součinnost úderu na nepřítele na protilehlém břehu.

Řády rovněž obsahují potřebný návod pro organizaci přepravy tanků pod vodou; přitom se zdůrazňuje, že tanky je nutno přepravovat obvykle po obsazení protilehlého břehu a po pečlivém průzkumu vodní překážky.

Abyste zabezpečil organizovaný přesun vojsk k vodní překážce, zamezilo shlukování u přeprav a zachoval pořádek ve výchozích postaveních na směrech přesunů, jakož i na přepravách, organizuje se pořádková služba.



Značně byla upřesněna ustanovení, která se týkají organizace a vedení obranného boje. Hlavní pozornost je věnována tomu, aby obrana byla ještě odolnější, aktivnější a členěná do větší hloubky. Obrana musí odolávat nejen hromadným úderům atomových zbraní a jiných prostředků hromadného ničení, ale i zasazovat ničivé údery útočícímu nepříteli, který má početní převahu a vytvářet podmínky pro přechod z obrany do útoku v krátké lhůtě.

Abyste bylo možno splnit tyto požadavky Rád doporučuje organizovat hluboké a rozmanité bojové sestavy, postavení a obranná pásma, skryté a rozptýlené rozmístění sil a prostředků, aby bylo možno s nimi manévrovat v průběhu boje, provádět prudké protizábrny, využívat je k ženijnímu budování postavení a obranných pásem v nejbližších lhůtách, včas zjišťovat a okamžitě ničit atomové a jiné prostředky hromadného ničení.

V nových řádech se klade zvláštní důraz na to, že vojska v obraně nesmí opustit svá postavení a ustupovat bez rozkazu nadřazeného velitele. Vojska musí houževnatě bránit svá postavení. Přitom musí být připravena k činnosti i v těch situacích, kdy je přerušeno tak-tické spojení mezi nimi i když jsou v obklíčení.

Vzhledem k tomu, že se zvětšila sílka útoků nepřátelských svazků a zvětšila úderná síla našich vojsk s ohledem na nutnost protiatomové ochrany, byly sílky obranných pásem zvětšeny. Stanovené normy nedovolují šablo-

novitost, nýbrž nabádají k tvůrčímu řešení otázek pokud jde o sílku a hloubku obranného pásma a musí vycházet z úkolů útvarů a svazků, jejich složení a charakteru terénu. Řády kromě toho kladou velký důraz na to, aby i složení bojových sestav, rozmístění sil a prostředků jak na pásmech, tak i na postaveních, a ženijní úprava terénu byla prováděna tvůrčím způsobem, bez šablonovitosti.



Bojová sestava svazku a útvaru v obraně může mít jeden nebo dva sledy. Avšak pro přípravu hluboce členěné obrany a zabezpečení aktivních opatření, schopných zadržet útočícího nepřítele, a k vytvoření podmínek k jeho zničení řády doporučují, aby bojová sestava v obraně na hlavním směru měla dva sledy. Přitom se tankový pluk msv využije ve druhém sledu s cílem provádět protizábrny nebo zaujímat obranu na hlavních směrech. Tankového praporu msp se používá k zesílení PT obrany motostřeleckých praporů, část se ponechává v záloze, k přehrazení trhlín po atomových úderech, k odražení ztichu nepřátelských tanků a k protizábrnám s druhým sledem pluku.

Pokud jde o celkové rozmístění sil a prostředků v obraně, řády nikterak neomezují tvůrčí iniciativu velitelů při řešení této otázky v závislosti na konkrétní bojové situaci.

Pokud jde o divizi hovoří se v řádu o tom, že divize prvního sledu může podle situace položit hlavní úsilí na udržení prvního nebo dalšího pásma.

Rozmanitost bojových sestav a nejrozumnější rozmístění sil a prostředků nám dovozuje utajit před nepřítelem bojovou sestavu bránících se vojsk, klamat nepřítele a ztěžovat mu výběr objektů pro atomový úder. To umožní splnit stanovený úkol, zničit útočícího nepřítele a udržet pásma obrany.

Avšak při libovolné organizaci bojové sestavy řády zdůrazňují, že je nutno zaměřit hlavní pozornost na udržení těch úseků, na kterých závisí odolnost obrany jako celku. Toho lze dosáhnout širokým manévrem sil a prostředků z hloubky a z úseků, proti nimž nebyla vedena bojová činnost, a zejména palbou vedenou ze všech druhů zbraní na tyto směry během boje.

V případech, kdy hlavní úsilí divize bylo soustředěno na udržení prvního postavení, může být před ní na jednotlivých směrech vytvářeno předsunuté postavení, abychom oklamali nepřítele pokud jde o skutečný přední okraj a přinutili ho, aby předčasně rozvinul své síly. Tehdy, když se hlavní úsilí soustřeďuje na udržení prvního pásma, buduje se před ním zabezpečovací pásmo s cílem zadržet nepřátelský útok a přinutit nepřítele, aby se rozvinul a zaútočil v nevýhodném směru, a chránit tak rovněž bránci se vojska před nečekanými údery.



Řády zdůrazňují, že je nutno vyhnout se jakékoli šablonovitosti pokud jde o budování obrany a ženijní úpravy terénu. Dále se v řádech hovoří o tom, že ženijní budování obranného pásma musí být rozmanité, musí odpovídat bojové sestavě a uvádět nepřítele do pochybnosti pokud jde o skutečné rozmístění vojsk a zámýsl velitele.

Množství postavení v pásmu a zákopů

v postaveních musí být různé. Jejich budování je třeba provádět podle charakteru terénu. Lineární budování pásem a postavení nepřipouštět.

Ke klamání nepřítele a k snížení účinnosti jeho atomových úderů se doporučuje vytvářet záložní a klamné postavy, palebná postavení a obranné objekty, jakož i provádět periodické střídání prostoru rozmístění druhých sledů, záloh, dělostřelectva a velitelských stanovišť. To bude zvlášť důležité tehdy, kdy se nám podaří nrčit dobu přechodu nepřítele k útoku.

Na rozdíl od starých řádů se v nových řádech poukazuje na to, že základ každého postavení tvoří praporeční a v některých případech i rotní rajóny obrany. Všechny rajóny se připravují ke kruhové obraně a jsou spojeny do šifky i do hloubky jednotným systémem palby a zátarasů. Abychom předešli velkým ztrátám od atomových úderů nepřítele, tvoří se mezi rajóny obrany mezery, které musí být pod palbou protitankových prostředků, kulometů, dělostřelectva a musí být chráněny zátarasů. Mohou být obsazovány malými jednotkami a vybaveny palebnými prostředky, klamnými zákopy, zátarasů a jinými stavbami.

Nížení živé síly a techniky nepřítele a hlavně boj s jeho tanky tvoří základ soudobého obranného boje svazku, útvaru a jednotek, jehož úspěch závisí na tom, nakolik bude odolná protitanková obrana a účinné všechny prvky jejího systému.

Větší význam protitankové obrany se zdůrazňuje v nových řádech tím, že se na ni položí jako na základ soudobé obrany a ne jako na druh bojového zabezpečení vojsk.

Podle řádů je nutno budovat protitankovou obranu do celé hloubky bojových sestav svazků a útvarů s důrazem na nutnost smělého manévrování protitankovými prostředky v průběhu boje. Za tím účelem se doporučuje připravovat pro tanky, SHD a protitanková děla záložní postavení a pro protitankové zálohy a pohyblivé zátarasovací odřady a tankové zálohy několik čar pro rozvinutí.

Systém protitankové obrany se nemění. Zahnuje rotní opěrné body, spojené do praporečních protitankových uzlů, protitankové rajóny, protitankové a tankové zálohy, pohyblivé zátarasovací odřady, dělostřelectvo, které je umístěno na směrech, ohrožených útokem tanků, tanky druhých sledů a zálohy, protitankové zátarasů a plamenometné prostředky.

Otázkám zmaření nepřátelského útoku se věnuje v řádech velká pozornost. Maření útoku se provádí mohutnou protipřipravou s použitím atomových a chemických zbraní na nepřátelská uskupení nejen ve výchozím prostoru pro útok, ale i v prostorech soustředění, jakož i na čarách rozvinutí při útoku z chodu.

V jednotlivých případech se ihned za protipřipravou plánuje zasazení úderu nepřítele před předním okrajem obrany. Tento úder se provádí obvykle podle zvláštního plánu nadřízeného velitele za tím účelem, aby byla vojska prvního sledu nepřítele dezorganizována a byly jim způsobeny ztráty. Každý takový úder se uskutečňuje obvykle silami do jednoho motostřeleckého nebo tankového pluku za podpory dělostřelectva a letectva.

Vzhledem k tomu, že nepřítel v soudobém boji počítá s použitím vzdušných výsadek, obsahují nové řády nutné zásady týkající se organizace boje s těmito vzdušnými výsadek. K tomu se musí především využít těch útvarů a jednotek, v jejichž blízkosti bude svržen vzdušný výsadek, jakož i zálohy, část sil druhých sledů, dělostřelectva a letectva. Ke zničení velkých výsadek se doporučuje použít atomových zbraní.

Jedním ze způsobů, jak zničit útočícího nepřítele, je provádění protiztečí; v podmínkách použití atomových zbraní a jiných prostředků hromadného ničení a při útoku silného nepřítele nemusí mít každá protizteč úspěch. Na základě toho se v řádech poukazuje na to, že protizteče, které mají cíl zničit nepřítele, vklínivšího se do obrany a obnovit obranu, provádějí se silami druhých sledů a záloh divize v součinnosti se sousedy a vojsky přisunutými z neohrožených úseků. Na stupni pluk (prapor) jsou v řádu uvedeny podmínky, kdy je účelné nebo neúčelné provádět protizteč. V řádu je např. uvedeno, že protizteč druhým sledem pluku se zpravidla provádí současně s protiztečí druhého sledu divize nebo v součinnosti s druhými sledy sousedních pluků. Jestliže se do obrany vklínily malé síly a nepřítel utrpěl těžké ztráty, může druhý sled pluku provádět protizteč samostatně. Za příznivých podmínek, zvláště v noci, mohou protizteč provádět i druhé sledy praporů.

Před protiztečí může být proveden atomový úder. Řády nedovolují provádět protizteče v těch případech, kdy nepřítel provádí hromadný atomový úder a má převahu v živé síle a v prostředcích. V tomto případě vojska prvního sledu musí houževnatou obranou na připravených postaveních všemi palebnými prostředky a s použitím všech druhů zátarasů způsobit nepříteli co největší ztráty, rozdělit jeho úderné uskupení a vytvořit podmínky k provedení protizteče (protiúderu) silami druhých sledů nadřízených velitelů.

V ustanoveních, která se týkají vedení obranného boje, řády vyžadují, aby velitelé všech stupňů projevovali tvůrčí iniciativu a houževnatost při dosahování stanovených cílů. Široký manévr silami, prostředky a palbou je jednou z nejdůležitějších podmínek, zabezpečujících zničení útočícího nepřítele. Umění hraničích se vojsk spočívá v tom, aby včas dovedla obsadit vzniklou mezeru po atomovém úderu a nedopustila, aby do této mezery vnikl nepřítel s tanky. V takovém případě řády doporučují využít protitankové zálohy, pohyblivé odřady zátarasovací a část sil druhého sledu. Zvláštní úloha se přisuzuje dělostřelectvu, které musí tento prostor přehradit palbami.

Rajóny, napadené atomovými a chemickými zbraněmi, musí být okamžitě prozkoumány jednotkami radiačního a chemického průzkumu; útvary, které utrpěly velké ztráty, se posilují nebo vystřídají zálohami (druhými sledy) a člní se opatření k odstranění následků napadení.



Vzhledem k větší pohyblivosti vojsk a vysoké manévrovosti řády obsahují normy rychlosti pohybu a denních přesunů jednotek a útvarů různých druhů vojsk. Tak např. norma denního přesunu pro motostřelecké a tankové svazky a útvary se zvýšila ze 150 km na 180 až 250 km, armádního dělostřelectva a dělostřelectva velké a zvláštní (speciální) mohutnosti — ze 60 až 80 km na 150 až 200 km. To umožňuje provádět pochody bez toho, že by došlo k podstatnému odtržení motostřeleckých tankových svazků a útvarů od dělostřeleckých.

Při vytváření proudů řády doporučují, aby mezi sousedními osami pochodu a prapore (oddíly) v proudech byly mezery, které by vylučovaly možnost současného zničení dvou praporů (oddílů) jedním výbuchem atomového náboje střední ráže.

V souvislosti s motorizací armády nové řády obsahují ustanovení, týkající se technického zabezpečení pochodu, zejména technické ošetřování vozidel v době odpočinku, jakož i odsun vozidel při jejich vyřazení. Podrobněji jsou probírány otázky, týkající se průchodnosti kolových a pásových vozidel při pochodu v horách, v bažinatém terénu a v zimě.

Manévrový charakter bojové činnosti, jakož i zkrácené lhůty k přípravě operace a boje si vyžádaly opravy v otázkách organizace a velení vojskům.

V soudobých podmínkách se od velitelů a štábů vyžaduje vysoká operativnost práce, rychlá reakce na změny situace a včasné a iniciativní rozhodování. Bez toho není dnes velení vojskům myslitelné.

Během praktického výcviku vojsk se vyskytují případy, kdy velitelé a štáby zbytečně ztrácejí mnoho času na vypracování rozhodnutí a nepotřebné písemné dokumentace, v důsledku čehož podřízená vojska mají málo času na přípravu vlastní bojové činnosti. Přitom se hodnocení situace provádí formou dlouhých informačních zpráv.

Proces vypracování rozhodnutí, jeho provedení do vojsk a organizace součinnosti často zabírá mnoho času a vyžaduje několikrát svolávání podřízených velitelů. Opakování známých údajů a nekonečné rozmluvy se staly velkým zlovykem v práci velitelů a štábů.

Nové řády obsahují ustanovení o novém systému práce velitelů při organizaci bojové činnosti, který odstraňuje uvedené nedostatky. Vypracování rozhodnutí se provádí obvykle na mapě. Jeli dostatek času, provádí velitel útvaru a svazku rekonoskaci. Stanovili se úkoly podřízeným velitelům ústně, je vhodné povolat velitele jednou k vyslechnutí rozkazu a poté je třeba přistoupit k organizaci součinnosti. Dále pak se podle času a jiných podmínek může způsob součinnosti upřesňovat na mapě a v terénu.

Bojové úkoly podřízeným velitelům se mohou dávat podle situace písemně nebo ústně, formou rozkazů nebo nařízení.

Jak ukazují zkušenosti, je při používání atomových zbraní v soudobém boji a při účasti velkého množství vojsk s různorodou bojovou technikou, raketových prostředků, letectva a výsadkových vojsk nutno, aby bojové úkoly vojskům byly vydávány velmi přesně a aby jejich činnost byla koordinována. Vzhledem k tomu je nutno, aby při organizaci bojové činnosti ve svazcích byly bojové rozkazy vydávány písemně s uvedením požadavků, týkajících se organizace bojové činnosti. Jestliže velitel pluku a svazku vydává bojové rozkazy ústně, pak rozkaz musí být zapsán nebo zakreslen na mapu s legendou a zobrazen útvarům (jednotkám). Současně s tím nové řády vyžadují, aby se ve všech případech vydávání rozkazů a jejich proniknutí do vojsk provádělo v minimálním časovém rozsahu. Písemný bojový rozkaz musí být co nejkratší a musí obsahovat zhodnocení nepřitele, rozhodnutí velitele a bojové úkoly pro podřízené útvary. V průběhu boje se s ohledem na situaci musí bojové úkoly vydávat a upřesňovat velitelem pluku a svazku přímo u podřízených jednotek, nebo vydáním bojových nařízení prostřednictvím štábních důstojníků, či pojitky.

Pro velení na stupni divize se v řádu doporučuje vybudovat velitelské stanoviště (VS), předstunuté velitelské stanoviště (PVS) a týlové velitelské stanoviště (TVS). Na stupni pluk VS a TVS, které jsou současně záložními VS, a u praporu pouze VS. Tato stanoviště se musí zřizovat na takové vzdálenosti od sebe, aby bylo vyloučeno jejich současné zničení jedním atomovým úderem. Všechna stanoviště musí být současně v činnosti a jejich práce musí být organizována tak, aby v případě vyřazení jednoho stanoviště nebylo ohroženo velení vojskům.

Řády současně vyžadují, aby jak v obraně, tak i ve výchozím prostoru k útoku byla budována záložní velitelská stanoviště.

Velitelské stanoviště je hlavním místem velení, protože se zde provádějí hlavní práce, týkající se jak přípravy bojové činnosti, tak i zabezpečení velitele údaji, které jsou nutné k včasnému a zdůvodněnému rozhodnutí. Za tímto účelem se na velitelském stanovišti rozmisťuje hlavní aparát velení svazku a převážná část pojitky. Velitelské stanoviště se má zřizovat na takovém místě, odkud by bylo zabezpečeno nepřetržité velení vojskům a které by umožňovalo skryté rozmístění jak obsluhujících jednotek, tak i prostředků velení. Na velitelském stanovišti je obvykle štáb svazku (pluku), štáb dělostřelectva a politické oddělení bez důstojníků, kteří mají na starosti evidenci a doplňování vojsk. Náčelníkem VS je náčelník štábu svazku.

Velitel svazku velí vojskům z velitelského stanoviště nebo z předstunuté velitelského stanoviště. Velitel pluku a praporu velí z VS. Předstunuté velitelské stanoviště se zřizuje za tím účelem, aby se zabezpečilo velení útvarům a jednotkám na hlavním směru; musí být vysoce pohyblivé a nebude proto mít velký počet důstojníků. Avšak spolu s velitelem svazku na něm musí být vždy přítomni náčelníci druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb, jiní důstojníci a spojovací prostředky, jakož i jeden důstojník pro navádění letounů na cíl. Předstunuté velitelské stanoviště musí být vždy připraveno k velení v libovolnou dobu.

Řády vyžadují, aby předstunuté VS bylo umístěno na takovém místě a v takové vzdálenosti od vojsk prvního sledu, aby velitel měl možnost být blíže k vojskům a ovlivňovat průběh bojové činnosti. Jelikož se v soudobých podmínkách značně zvětšilo pásmo činnosti vojsk, bojové sestavy jsou rozptýlenější a protože terén není všude dostatečně přehledný, řády vyžadují, aby z předstunuté velitelského stanoviště měl velitel možnost sledovat činnost vojsk na hlavním směru a v rozhodujících okamžicích boje. Hlavní věcí je, aby velitel byl co nejblíže k vojskům a aby mohl včas poskytovat pomoc útvarům a jednotkám.

Týlové VS se zřizuje v prostoru, ve kterém jsou týlové útvary a jednotky. Kromě velení týlovým útvarům a jednotkám musí TVS zabezpečovat nepřetržité spojení s velitelem a štábem. V případě likvidace VS a PVS může být na týlovém stanovišti zřízeno nové VS.

V průběhu boje, majícího rychlý spád, a rovněž při přemísťování VS může velitel svazku velet vojskům z obrněného vozidla (tanku, automobilu) vybaveného pojitky.

Aby bylo zabezpečeno velení vojskům, plánuje se využití nejrůznějších pojitek. Po-

dle konkrétní situace se použijí ta pojitka, která v daném okamžiku nejlépe vyhovují.

Základními spojovacími prostředky, používanými v soudobých podmínkách jsou rádiové a směrové prostředky, které jsou s to zajistit nepřetržitě mnohokanálové spojení s podřízenými, nadřízenými velitelem a štábem a rovněž se sousedy.

Širší pásma útoku a obrany svazku a útvarů a rychlá změna situace na bojišti ztěžují velitelům pozorovat činnost vlastních vojsk a činnost nepřítele. Na pomoc velitelům může být dán televizní přístroj, s jehož pomocí může pozorovat bojiště a předávat bojové dokumenty a mapy.

Televizní aparatura má velký význam při nedostatku času, neboť dovoluje rychle seznámit podřízené velitele a štáby s bojovými úkoly.

Úspěšná bojová činnost v soudobých podmínkách není myslitelná bez dobrého bojového zabezpečení vojsk, především PAO.

Ač je plán boje jakkoli dobrý, nelze úspěch boje zaručit, nebudou-li vojska zabezpečena před atomovými údery nepřítele.

V nových řádech se velká pozornost věnuje novým druhům bojového zabezpečení, protiatomové a protibiologické ochrany. Současně byla značně rozšířena ustanovení o PCHO vojsk. Zvláště pak bylo zdůrazněno, že ochrana vojsk před atomovými zbraněmi má prvovýznam. Nejdůležitějším opatřením týkajícím se PAO je rozptýlení vojsk, využití ochranných vlastností terénu, rychlá ženění

úprava terénu s využitím mechanizačních prostředků a maskování vojsk. Kromě toho musí vojska udržovat neustálý dotyk s nepřítelem, pronikat do jeho postavení a tím ztížit nebo vyloučit použití ZHN. Abychom zlikvidovali následky atomového a chemického napadení, doporučuje se včas vyčlenit nezbytné síly a prostředky (ZUO).

Taková jsou nová ustanovení vydaných řádů a tak je třeba je v praxi uplatňovat.

Rozkazem ministra národní obrany v tomto roce byl vytyčen před vojáky úkol, aby si podrobně prostudovali nové řády. Vydaní nových polních řádů napomůže tomu, aby se dále zlepšovala kvalita bojové a politické přípravy vojsk, jejich polního výcviku a bojové pohotovosti, a bylo dosaženo názorové jednoty na organizaci a vedení bojové činnosti vojsk. Toho lze dosáhnout pouze pečlivým studiem řádů a jejich použitím v praxi.

Studium řádů je nutno provádět v rámci velitelské přípravy samostatným studiem a rovněž při všech zaměstnáních a na cvičeních s vojsky. Hlavní metodou má být samostatné studium. Doporučuje se připravovat referáty týkající se buď celých řádů nebo jejich nejdůležitějších ustanovení. Koncem léta je nutno, aby všichni generálové a důstojníci složili zápočet ze znalosti řádů.

Schválené řády se částečně liší od návrhů a proto se nelze spoléhat na dřívější znalosti.

Nové řády je třeba pečlivě chránit a zachovávat přísný postup při výdeji, abychom předešli jejich ztrátě.

Způsoby uvedení nových řádů do života vojsk

Další zvyšování bojové připravenosti naší armády vyžaduje, aby tyto nové řády byly při výcviku a v životě vojsk důsledně uplatňovány. Zajištění a provedení tohoto úkolu musí se stát hlavní částí náplně veškeré činnosti velitelů a politických pracovníků všech stupňů i stranických a mládežnických organizací.

Při uskutečňování tohoto úkolu musí všichni funkcionáři mít na zřeteli, že ovládnutí nových řádů nespočívá v jejich naučení a eventuálně vyzkoušení, ale že je nutno pochopit správný smysl a obsah jednotlivých ustanovení nových řádů. Zároveň s tím je třeba, aby všichni velitelé měli jednotnou a konkrétní představu o tom, jak je nutno tyto řády aplikovat v průběhu praktického výcviku.

Proto se nelze spokojit pouze s jedinou formou pro uvádění řádů do života vojsk, tj. samostatné studium a přezkoušení. Nutno využívat všech forem (lekci, seminářů, letůček, velitelských shromáždění, filmů a taktických cvičení), které se osvědčily při obdobných akcích. Těžiště u podřízených je nutno položit do aktivní práce vedoucích funkcionářů z řad velitelů, politických pracovníků a odborných náčelníků. Zaměřit se na vysvětlování nejobtížnějších otázek nebo těch, které činí potíže a zdůvodňovat ideje a podstatu nových řádů. Přitom široce využívat i možnosti odborného tisku. Provést aktivy za účasti velitelů a náčelníků a vedoucích funkcionářů divízi. Uvedení funkcionáři provedou opět aktivy se svými podřízenými důstojníky útvarů a jednotek.

Je samozřejmé, že těmto aktivitám musí předcházet organizované samostatné studium a semináře. Nutno využívat vojenských filmů, velitelských zaměstnání a IMZ, na kterých je třeba ukazovat aplikaci jednotlivých ustanovení nových řádů v praxi.

Vzhledem k tomu, že během tohoto roku vyjdou mimo nového základního řádu i nové všechny bojové a polní řády a řády druhů vojsk, nelze všem těmto řádům učit najednou. Je nutno postupně v souladu s výcvikem jednotek a s nezbytným časovým předstihem seznamovat důstojníky s jednotlivými ustanoveními nových řádů tak, aby byli s to správně pochopit tu část nového řádu, kterou bude zapotřebí aplikovat při

výcviku. Dokonalé ovládnutí všech řádů je úkolem dlouhodobým, který bude trvat nejméně jeden výcvikový cyklus — rok.

Osvojení si nových řádů umožní všem příslušníkům armády nejen správně se připravovat na plnění bojových úkolů podle nejnovějších zásad za použití atomových zbraní a jiných prostředků hromadného ničení, ale také přispěje k správnému chápání vojenské politiky naší strany.

Pochopení a zvládnutí nových řádů a jejich správné uvedení v život při výcviku a výchově vojsk umožní také správně chápat úlohu mas v soudobé válce, přispěje k upevnění soudružských vztahů na štábech a povede velitele ke stranickému přístupu při plnění všech úkolů výcviku a výchovy.

Osvojení a správné uplatňování nových řádů v praxi je nezbytnou podmínkou pro splnění úkolů vytyčených naší armádě XI. sjezdem KSČ: Dále budovat naši lidovou armádu, zvyšovat její bojovou a politickou připravenost v souladu s požadavky soudobého vojenství.

Prameny:

1. Vojennaja mysl Sovětské armády — článek maršála Grečko.
2. Polní řád divize — Oper-1-1.
3. Polní řád prapor-pluk — Vševojsk-1-2.
4. Některé poznatky a názory autorů.

Charakteristické rysy útočné operace v počátečním období války

Podplukovník Jaroslav Hlásek,
podplukovník František Kopecký

Článek obsahuje některé nové názory
na organizaci a vedení armádní útočné
operace v počátečním období války a
uvažuje vliv atomových a raketových
zbraní na její průběh.

S rozvojem možností hromadného použití raket pro dopravu jaderných nábojů na cíl se mění kvalita některých prostředků vedení války a vzájemný poměr jednotlivých druhů ozbrojených sil. Tato změna se také nutně odráží v možných způsobech vedení války a ve všech oblastech vojenského umění, tj. strategii, operačním umění i taktice.

Základní příčinou těchto změn jsou možnosti hromadného použití raket s jadernými náboji, které jsou kvalitativně odlišné od možností dosavadních prostředků. Dovolují z jednoho prostoru beze změny palebných postavení řešit samostatně některé úkoly strategického významu na ohromné vzdálenosti — prakticky v kterémkoliv prostoru na světě. Dovolují v různých časových intervalech soustřeďovat mohutné údery na kterékoli místo na válčišti, přenášet tyto údery z jednoho válčiště na druhé a tak dosahovat okamžitých zásadních změn v strategickém poměru sil.

Za těchto okolností se mění úloha a místo pozemních vojsk a letectva, ovšem nikoli zásadně, nýbrž jen v přiměřených proporcích.

Zůstává nadále plně v platnosti, že většinu úkolů je možno plnit jen koordinovaným úsilím všech nebo několika druhů vojsk.

Z této krátké charakteristiky kvalitativních změn v oblasti vojenského umění, úlohy a místa raketového vojska a ostatních pozemních sil vyplývá, že **hromadným použitím raket s jadernými náboji je možno řešit samostatně některé strategické úkoly.** Nelze však použít jen těchto prostředků bez koordinovaného použití a společného úsilí ostatních druhů vojsk a ozbrojených sil.

Hlavním druhem zbraní jsou tedy v současné době **raketové a jaderné prostředky.** K nutným změnám musí dojít proporcionalně i u ostatních druhů vojsk. Proto, aby byl zabezpečen maximální soulad a jednotnost ozbrojených sil jako celku, jsou vojska vybavována novou, dokonalejší technikou a výzbrojí a dochází i k určitým organizačním změnám.

Tato nová etapa ve výzbroji armád vyvolává také podstatné změny ve vojenském umění.

Operace v příštím možné válce, především v jejím počátečním období, se budou v důsledku nových bojových prostředků vyznačovat vysokými tempy, značnou manévrovostí a rychlými změnami situace. Raketové

prostředky svými specifickými vlastnostmi, jako pohotovostí k palbě, manévrovostí palbou, přesností zásahu, účinkem nábojů, dostředím atd. spolu s atomovými a vodíkovými zbraněmi umožňují provádět strategické operace s rozhodnými cíli. Tyto operace jsou charakteristické i pro počáteční období války.

Jejich hlavním cílem bude rozdrtit první strategický sled vojsk nepřítele, ovládnout jeho území do velké hloubky, znemožnit mu další použití zbraní hromadného ničení, mařit mobilizaci, přísun, soustředění a rozvinutí hlavních sil, oslabit jeho vojenskou a ekonomickou sílu, dezorganizovat řízení státu a činnost týlu, získat a udržet si iniciativu.

Zavedení novodobých prostředků do výzbroje armád umožňuje připravit a vést operace v počátečním období války útočnými formami, ve vysokých tempách a do velké hloubky.

Cíle války i operací v počátečním období války se budou uskutečňovat na hlavních směrech. Aby bylo možno rychle rozdrtit hlavní síly nepřítele a zničit jeho objekty důležité pro vedení války, bude třeba tyto úkoly řešit na směrech vhodných pro použití všech druhů bojové techniky.



Tak jak se mění výzbroj vojsk zaváděním nové techniky a nových zbraní, jako jsou rakety a jaderné prostředky, je třeba změnit i názor jak na vedení války, tak na charakter jejího počátečního období. I když počítáme s tím, že možnému válečnému konfliktu bude předcházet určité období napětí v mezinárodních vztazích a že tudíž k absolutnímu překvapení nedojde, jakož i s tím, že socialistický tábor agrese nevyvolá, je přesto možné, ale i nutné, aby činnost vojsk v počátečním období války byla řešena útočnými formami.

Od okamžiku zahájení války budou vojska armády vystavena úderům zbraní hromadného ničení a letectva nepřítele. V důsledku toho je možno očekávat značné ztráty živé síly a bojové techniky, zejména u prvního sledu armády a rovněž velké rozrušení důležitých objektů v týlu, jakož i míst velení. Přesto první útočnou operaci po mohutném odvetném úderu musí vševojsková armáda zahájit těmi silami a prostředky, které budou bojeschopné po úderu nepřítele, aniž by čekala na doplnění.

Lze dále předpokládat, že v útočné operaci armády v počátečním období války nebude souvislá linie fronty, bojová činnost se bude rozvíjet na směrech s velkými mezerami mezi svazky a současně budou vysazovány vzdušné výsadky do důležitých prostorů v taktické i operační hloubce. Proto také bude docházet v pozemní i vzdušné situaci k častým nejasnostem a překvapením.

Proti dosavadním názorům je třeba v současné době počítat s ještě větším rozptylováním vojsk armády, aby si zachovala co největší bojeschopnost ihned po prvním úderu jaderných zbraní nepřítele.



Pokud jde o první útočnou operaci armády, musí být tato zaměřena v první řadě

k získání a udržení iniciativy. Ať již vznikne operace jakkoli, má prvořadý význam získat a udržet iniciativu. Je přirozené, že štáb armády i štáby svazků se v takovém případě nemohou zabývat zpracováváním rozsáhlých a složitých štábních dokumentů. Zde je rozhodující čas a proto je nutno rozhodovat se a ukládat úkoly a nečekat na úplné zprávy o situaci, složení a stavu nepřítele, o jeho záměrech apod.

Se zahájením bojové činnosti je třeba ihned svazkům, pokud to situace vyžaduje, upřesňovat úkoly již během jejich přesunu a tím vyloučit případné časové ztráty.

Raketové zbraně ve výzbroji armády skýtají reálné možnosti k zvýšení rozmachu útočné operace. Jejich mohutný účinek umožňuje bojujícím vojskům postupovat rychlým tempem a splnit rozhodně cíle operace v daleko kratší lhůtě než se dosud plánovalo.

V případě, že se vojska ve svém pásmu nestřetnou s vážnými odpory, může být tempo operace v počátečním období války ještě vyšší. Podle názoru velení NATO má být zbraní hromadného ničení použito nejintenzivněji v prvních třech až sedmi dnech vedení války. Pro nás to znamená co nejdříve tyto prostředky nepřítele vyřadit a za druhé rychlým postupem se vyhnout dalším úderům těchto zbraní.

Vzhledem k tomu, že v průběhu operací často nebude taktického styku mezi útočnými uskupeními vojsk a útok se bude rozvíjet na jednotlivých směrech, bude splnění stanoveného úkolu záležet hlavně na rozhodnosti, iniciativě a organizačních schopnostech velitelů a štábů, zejména pak na správném využívání nejmodernějších palebných prostředků, kterými v současné době jsou rakety.

Určovat konkrétní úkoly nebo upřesňovat úkoly stanovené v plánu operace je možno až po důkladném rozboru charakteru bojové činnosti nepřítele, jeho uskupení, vlastních možností armády, terénních podmínek a činnosti sousedních armád.

Nejdříve bude armáda ničit jednotky kryty a vojska armád prvního sledu nepřítele s úkolem rychle proniknout do operační hloubky, zničit blízké operační zálohy nepřítele a ovládnout prostor, který zabezpečuje další rozvíjení úspěchu do hloubky.

V dalším pak bude ničit operační zálohy nepřítele, bránit v přísunu jeho hlubokých operačních záloh a vytvářet podmínky k úspěšnému provedení následujících operací.

Pokud jde o bojový úkol divize, obsahuje

tento zpravidla bojovou činností na 24 hodin boje. V době, kdy velitel armády ukládá velitelům divizí úkoly, informuje je o orientačně o jejich dalších úkolech a o tom, jak předvidá průběh boje. Tím velitelé svazků získávají větší možnost, aby pružně, iniciativně a cílevědomě řídili bojovou činnost svých útvarů k splnění zámyslu velitele armády.

V první útočné operaci divize využívá výsledků úderů jadernými zbraněmi a ničí vojska krytu a divizí prvního sledu nepřitele jako bližší úkol. K rozvíjení úspěchu do operační hloubky se zpravidla divizí stanoví jako následující úkol ničit sborové zálohy nepřitele a jako další úkol ničit v součinnosti se sousedy přicházející armádní zálohy nepřitele a ovládnout prostor zabezpečující splnění dalšího úkolu armády.

Zvýšený účinek soudobých bojových prostředků vyvolává větší možnosti a rozsah ztrát; zvětšuje se rovněž prostor, na kterém může nepřítel tyto ztráty působit. Narůstá tudíž závažnost ztrát jak osob, tak materiálu.

V současné době je značně obtížné provést skryté soustředění značných sil. Protože však soustředěná vojska jsou také jedním z hlavních cílů atomových úderů, není možné provádět před zahájením operace soustřeďování sil v prostorech o dosavadní rozloze. Abychom uchránili vojska, techniku a materiál, je nutno je stále více rozptýlovat v terénu a zvětšovat tudíž rozlohu prostorů rozmístění vojsk. Bude proto nutné zvětšovat vzdálenosti mezi útvary a jednotkami a to zejména směrem do hloubky vlastní sestavy. To je jeden ze způsobů, jak uchránit vojska před ničivými účinky jaderných zbraní nepřitele a zabezpečit jejich schopnost k vedení operace v prvních dnech počátečního období války. Přitom je nutno dbát, aby se neztěžovaly délky proudů svazků. Naopak pro zasazování jednotek je vhodné zkracovat délky proudů a sestavovat je tak, aby byly schopny samostatné činnosti a využívat většího počtu komunikací.

Další rozptýlení sestavy vojsk před zahájením první útočné operace je možno dosáhnout i tím, že vyvedené jednotky budou zaujaté prostory nepravidelně měnit, nebudou se přesunovat do plánovaných prostorů soustředění, ale budou přímo z nich přecházet do útočné činnosti.

Z toho hlediska bude účelné volit tyto prostory na směru předpokládaného zasažení jednotek.

Při volbě směru hlavního úderu hrají rozhodující úlohu jaderné a raketové zbraně. Budou-li použity hromadné a cílevědomě a bez jakékoli šablony, jsou s to zabezpečit zničení hlavního uskupení nepřitele a současně tím přispět podstatnou měrou k splnění úkolu armády.

Vlivem těchto zbraní bude v operační činnosti armády hrát manévry palbou stále důležitější roli. Tyto prostředky umožňují ničit nepřitele zejména atomovými náboji, aniž by bylo třeba k tomuto účelu provádět manévry vojsky a jejich bojovou technikou.

Význam manévru palbou v operačně taktickém měřítku se bude zdokonalováním raketové techniky dále zvyšovat a bude rozhodnou měrou ovlivňovat řízení bojové činnosti vojsk. To také dovoluje vševojskové armádě vést útočnou operaci na více směrech, zejména právě v počátečním období války.

Armáda, posílená raketovými útvary, bude moci po celou dobu plnění úkolů operace a v celé šířce svého pásma zabezpečovat podporu vojsk, ničit nepřátelské jaderné a raketové prostředky, úderná uskupení, zálohy, dělostřelectvo; přitom nebude nutno raketové prostředky často přesunovat za vojsky.

I když v první operaci počátečního období války povede armáda útok na více směrech, bude vždy jeden z nich hlavní. Na tomto směru je nutno soustředit hlavní úsilí armády a manévrem palbou raketových prostředků toto úsilí v případě potřeby přenášet z jednoho směru na druhý a tím také podstatně zkrátit čas potřebný k manévru prostředky.



Cíle operace je možno dosáhnout jen tehdy, je-li činnost sil a prostředků armády sladěna s údery jaderných zbraní. Budou-li nepřátelským úderem způsobeny vojskům armády značné ztráty, je pak nutno soustředit omezené síly armády i její prostředky na jeden směr.

Směr hlavního úderu armády bude třeba vést na nejslabší a nejcitlivější místo nepřátelské sestavy, které v ní vznikne po provedených atomových úderech, abychom bez podstatného snížení tempa útoku zničili hlavní síly nepřitele, omezili jeho schopnost manévru zálohami a zároveň zabezpečili úspěšné splnění úkolu armády.

Rychle se měnící situace, vysoké tempo operací v počátečním období války a po-

užívání raketové techniky ovlivní i způsob organizování operačního zabezpečení vojsk.

Skutečnost, že do výzbroje armád jsou zaváděny nebo zavedeny rakety, jako nejrychlejší prostředek dopravy jaderných zbraní na cíl, vyžaduje rychle získávat zprávy zejména o těchto prostředcích, tj. rychle provádět a operativně řídit průzkum. V první operaci musí být vojska navíc ještě připravena k tomu, aby zmařila a odrazila pokusy nepřítele provést atomové údery a vniknout na naše území. Úspěšné splnění těchto úkolů bude závislé v první řadě na výsledcích průzkumu prováděném silami a prostředky armády a frontu, které však mohou zahájit činnost teprve tehdy, až obdrží povolení k přeletu a přechodu státní hranice. Na druhé straně však není možné čekat na úplné zprávy, podrobnosti a přesné určení polohy cílů. Musí být využíváno i dílčích zpráv již během příprav nepřítele k provedení určitých akcí proto, aby mohl být našimi odvetnými opatřeními předstížen.

Hlavním úkolem průzkumu bude v co nejkratší době zjistit co největší počet prostředků atomového napadení a jejich pomocná zařízení (sklady atomové munice, montážní díly atomové munice), přípravu nepřítele k použití zbraní hromadného ničení a uskupení jeho vojsk. Na splnění těchto úkolů se musí podílet síly a prostředky průzkumu štábů všech stupňů a všech druhů vojsk.



Dosavadní způsoby provádění průzkumu je třeba přehodnotit a vypracovat metody, které by zajišťovaly získání nejdůležitějších údajů v co nejkratší době a z takové hloubky, aby byly zabezpečeny dané úkoly.

Zejména bude třeba zvážit dosavadní způsoby provádění průzkumu průzkumnými odřady a průzkumnými skupinami, zda odpovídají rychlému spádu bojové činnosti a zda mohou tuto bojovou činnost po stránce průzkumové plně zabezpečit.

Nemalou úlohu v soudobé operaci bude mít včasné zjištění prostředků vzdušného napadení. To předpokládá, aby byl dokonale organizován průzkum vzdušného prostoru a provedena včas opatření k účinné protivzdušné obraně vojsk, bez které nemůže být úspěšně provedena žádná operace. A tyto úkoly protivzdušné obrany vojsk lze úspěšně splnit jen komplexním použitím vojsk protivzdušné obrany armády v těsné součinnosti se sousedními armádami.

Nejdůležitějším druhem operačního zabezpečení vojsk je ochrana proti zbraním hromadného ničení, kterou je třeba organizovat za tím účelem, aby se snížily nebo zamezily ztráty jak vojsk, tak i techniky a uchovala úderná síla armády pro úspěšné rozvíjení operace. Je třeba si uvědomit, že bez dokonale organizované ochrany vojsk proti zbraním hromadného ničení není úspěch soudobé operace a boje naprosto myslitelný. Pohyblivý a manévrový ráz bojové činnosti a udržení vysokého tempa operace vyžaduje, aby všechna opatření k ochraně vojsk bylo prováděna ve velmi krátkých lhůtách. Je třeba mít při tom na mysli i to, že rychlé tempo operace a dotyk s nepřítelem je jednou z možností, jak uchránit vojska před údery zbraní hromadného ničení.

Opatření k ochraně proti prostředkům hromadného ničení je nutno provádět spojeným úsilím všech druhů vojsk; důležité úkoly budou přitom plnit jednotky ženijního a chemického vojska, jejich bojová technika, zdravotnické útvary a jednotky. Vševojskové jednotky a svazky je třeba těmito jednotkami zesilovat podle konkrétní situace.

Jakmile jsou vojska v počátečním období války uvedena do bojové pohotovosti, je třeba současně zahájit rádiové rušení nepřítele, přirozeně podle centrálního plánu. Tímto rušením se totiž má nepříteli ztížit, aby svými radiotechnickými prostředky určil směry a rozsah přesunů našich vojsk. Na trvalém umlčování těchto nepřátelských radiotechnických prostředků se podílejí zejména raketové útvary, dělostřelectvo a letectvo.

Současně s těmito opatřeními se budou organizovat opatření k operačnímu maskování s důrazem na klamání nepřítele o cílech přesunů a operačním uskupení vojsk. Na tomto operačním maskování se musí podílet rovněž všechny druhy vojsk, letectvo a spojovací prostředky podle centrálního plánu.



Vedení útočné operace

Lze předpokládat, že příští válka a tudíž i bojová činnost začnou mohutným nenačalým úderem, ve kterém bude hromadně použito jaderných zbraní. Avšak vlastnosti a síla soudobých zbraní umožňují vnutit nepříteli naši vůli, paralyzovat jeho opatření a přejít do útočné činnosti. Odvetný úder musí však být dokonale připraven a

organizován a musí zasáhnout vedle rozhodných strategických cílů celou operační hloubku uskupení nepřítele, ve které jsou rozmístěny hlavní síly protivníka a jeho prostředky, zejména raketové a atomové zbraně, letectvo, velitelská stanoviště a jiné.

Odvětný úder je třeba uskutečnit nejen raketovými prostředky a letectvem, nýbrž spojeným úsilím všech druhů vojsk. Jeho úspěch bude záviset hlavně na tom, do jaké míry budeme připraveni co nejrychleji jej provést. Tato okolnost vyžaduje pečlivou přípravu již v míru, vysokou bojovou pohotovost vojsk, zvláště prostředků protivzdušné obrany, raketových zbraní a letectva. To znamená, že všechny síly a prostředky musí být připraveny zahájit bojovou činnost na jediný signál. Moment překvapení zde hraje rozhodující roli pro úspěšné zahájení bojové činnosti v počátečním období války, zejména pro první operaci.



Účinků úderů jaderných zbraní musí v první řadě využít silné předsunuté odřady; tyto musí rozhodnou činností srazit vojska krytu nepřítele, zaujmout výhodná postavení a udržet je do příchodu prvního sledu úderného uskupení armády. Boj předsunutých odřadů má být veden v součinnosti s taktickými vzdušnými výsadbami; tyto společným úsilím brání přisunu vojsk nepřítele, zmocňují se výhodných prostorů nebo čar, které zabezpečují rozvíjení útoku a splnění cíle operace. Výsledků boje dosažených předsunutými odřady využijí první sledy armády, které bez většího rozvinování hlavních sil co nejrychleji a co nehlouběji pronikají do týlu nepřítele. Narazí-li během boje na silné odpory, nezavazují se s nimi do boje, stáhnou se do bezpečnosti vzdálenosti a teprve po úderu AZ na tyto odpory pokračují v rychlém pronikání do hloubky nepřátelské sestavy.

Při rozvíjení útoku v operační hloubce budou hrát hlavní roli **tankové svazky**, které budou rychle pronikat do týlu nepřítele a provádět údery do jeho boků; včasným cvládnutím cest odchodu v součinnosti se vzdušnými výsadbami budou nepříteli bránit v odchodu a zaujetí připravených pásem obrany.

Případné protiúderu nepřítele v průběhu operace bude vševojsková armáda odražet v první řadě údery jaderných zbraní a jen částí sil, přičemž hlavní síly armády budou pokračovat v nepřetržitěm rozvíjení úspěchu bez ohledu na den či noc.

Provádění úderů jadernými náboji na nepřítele s cílem zabezpečit vysoké tempo operace je spojeno s určitými okolnostmi, které mají vliv na jejich včasné uskutečnění. Je nutné totiž počítat s tím, že každý atomový náboj přepravovaný k prostředku jeho dopravy na cíl vyžaduje před vypálením kratší nebo delší dobu (podle vzdálenosti, ze které byl dopravován) k překontrolování. Proto je velmi důležité použití jaderných nábojů předem přesně zplánovat v souhlase s manévrem a rozvinutím montážních dílen atomové munice, na jejichž rozvinutí je také třeba určité doby. Z toho vyplývá, že atomové údery je nutno provádět jen na takové cíle, jejichž znění podstatnou měrou přispěje ke splnění cíle operace v nejkratší době.

V operaci s vysokými tempy vzrůstá úloha záloh různého druhu. Zasazené zálohy během operace je nutno neustále obnovovat, především na směru hlavního úderu, a to jak na úkor přisunovaných svazků, tak i dovedným manévrem sil z pomocných směrů. Pro přisun záloh bude výhodné používat i vrtulníků.

Již při plnění cíle první operace je nutno vytvářet takové podmínky, aby další útočná operace mohla být zahájena bez přerušení. K tomu je třeba organizovat přisun záloh, mít připraveny údery raketových jednotek a letectva na ta uskupení nepřítele, která ohrožují splnění cíle operace a mít včas připraveny jaderné náboje a naplánovány atomové údery k zabezpečení bojové činnosti do bližšího úkolu armády v následující operaci.



Vzdušné výsadky jsou vzhledem ke své velké operační pohyblivosti schopny v libovolné hloubce nepřátelské obrany využívat výsledků atomových úderů, ničit nepřátelská vojska nebo zpomalovat jejich postup a zmocňovat se důležitých prostorů a objektů v týlu nepřítele; mají proto velký význam při zabezpečování rychlého tempa soudobé útočné operace.

Vzdušné výsadky plní bojové úkoly v těsné součinnosti s útočícími vojsky, hlavně tankovými útvary a svazky a plně využívají účinků atomových zbraní a raket. Jako vzdušný výsadek budou také působit motostřelecké jednotky, vysazované z vrtulníků, které budou plnit úkoly převážně taktického významu.

Se zahájením útočné operace mají vzdušné výsadky zabezpečovat úspěch úto-

čicích vojsk, která budou ve střetných bojích a sraženích ničit krycí jednotky a první sledy nepřítele. Jejich úkolem bude v co nejkratší době obsadit a udržet důležité prostory na směru postupu útočících jednotek, pomáhat v odstraňování překážek vzniklých po úderech jadernými zbraněmi a zabránit příchodu a zasazení nepřátelských sil do sražení. Jelikož jde o úkoly, které bude třeba splnit ve velmi krátkém časovém rozmezí, musí být tato činnost předem štáby armád v několika variantách připravena a podle konkrétní situace pak upravena.

Celková příprava k vysazení vzdušných výsadků musí být provedena předem, aby bezprostředně po vydání rozkazu k vysazení mohl být výsadek přepraven a použit bez ztráty času. Jedině tak může vzdušný výsadek řešit vzniklou situaci a přispěje k zabezpečení vysokého tempa postupu.

Vzdušných padákových výsadků bude použito zpravidla ve větší hloubce s úkoly: zpomalit postup a bránit operačním zálohám v přesunu k provedení protiúderů nebo k zaujetí obranných čar, ovládnout a udržet přepravy a předmostí na vodních tocích, zmocnit se a udržet důležité čáry a objekty nepřítele na směru hlavního úderu a zajišťovat odkryté boky útočících vojsk armády.

Tyto výsadky mohou plnit i úkoly spojené s ničením zbraní hromadného ničení, rušit velení a práci týlu nepřítele.

K úkolům v operační hloubce budou zejména vysazovány jednotky výsadkového vojska, a to zpravidla silnější než prapor.



Úspěšné splánování a řízení operací záleží v první řadě na schopnostech velitelů a štábů, na pružnosti jejich práce, na umění správně předvídat činnost nepřítele a předcházet jí vlastními opatřeními. Otázka správného předvídání vlastní a nepřátelské činnosti je základní otázkou stojící na prvním místě v práci štábů všech stupňů. Úsilí činnosti štábů musí být samozřejmě i na zabezpečení této předvídání činnosti.

Tyto okolnosti a vysoká tempa operací vyžadují, aby štáb armády pracoval takovým způsobem, který odpovídá těmto požadavkům, aby rychle shromažďoval a vyhodnocoval zprávy a umožnil tak veliteli armády rozhodnout se v krátkém čase a zabezpečit rychlé pronikání rozkazů a nařízení k vojskům.

Za hlavní dokument ve štábu je třeba

v současné době považovat pracovní mapu. Její úplnosti a časovosti je třeba věnovat nejvyšší pozornost. Ta musí poskytovat veliteli ucelený přehled a odpovídat situaci. Jinak se stává dokumentem, na kterém je jen zaregistrován průběh událostí, mnohdy ještě se značným časovým zpožděním.

Ostatní dokumentaci štábu je třeba chápat jako písemné potvrzení ústních rozkazů a nařízení velitelů a náčelníků druhů vojsk a služeb.

Pod pojmem štábní kultura není možno v současné době vidět dokonale graficky zpracované různé dokumenty, vydané dosti často pozdě.

V současné době je třeba hlavní prvek kultury práce štábu vidět v tom, že rozhodnutí a rozkazy velitele včas proniknou do vojsk, aby bylo zabezpečeno, že budou správně pochopeny a v tom, že každý vydaný rozkaz a nařízení odpovídá situaci.

Přes veškerou techniku, která je nebo bude v budoucnu zavedena ve štábech, zůstane velení a rozhodování v rukou velitele a štábu. Proto, má-li jejich práce odpovídat požadavkům soudobého boje, je třeba hledat její nové metody a formy. V každém případě bude třeba oprostit se od vyslýchání dlouhých informačních zpráv a vydávání rozkazů a nařízení až po zpracování dokumentace.

Pokud jde o spojení, je možno neselhávající spojení zabezpečit jediné správně sladěnou činností všech druhů pojítek jak elektrických, tak neelektrických. V soudobé operaci nelze chápat neselhávající spojení jako nepřetržitě spojení jednoho druhu pojítka, nýbrž jako výsledek nepřetržitého spojení všemi druhy pojítek. Proto důležitým úkolem štábu armády při zabezpečování míst velení a nepřetržité práce spojovacích prostředků je zorganizovat a provést komplexní využití všech spojovacích prostředků na každém místě velení.

Hlavním prostředkem při přípravě armádní operace jsou pohyblivá a linková pojítka. Radiové spojení před zahájením bojové činnosti není dovoleno v žádném případě použít.

Během útočné operace jsou hlavními pojítky rádiová a směrová pojítka, vrtulníky a spojovací letouny. Z hlediska soudobých bojových podmínek jeví se nejúčelnější velet krátkými kódovými a šifrovanými rozkazy a signály a osobní hovory umožňovat jen přísně omezenému počtu funkcionářů štábů, kteří ovlivňují rozhodující způsobem průběh bojové činnosti.



Spolu s nepřetržitým rozvojem bojových prostředků a techniky se stále zdokonalují metody, organizace a způsoby vedení armádní útočné operace. Proto je třeba neustálým studiem rozvoje forem a způsobů ozbrojeného boje, možností nových bojových prostředků a způsobů jejich použití dosáhnout toho, abychom zvládli umění velet vojskům za složitých podmínek soudobé operace.

Vedení bojové činnosti bude probíhat zpravidla ve složité situaci a bude mít vysoce dynamický a manévrový ráz. To vše vyžaduje, aby velitelé, štáby i vojska vypnuli všechny své fyzické a duševní síly k dosažení konečného vítězství.

Rychlost a rozhodnost bojové činnosti vojsk při maximálním využití výsledků úderů jaderných zbraní napomáhá dosáhnout překvapení a získat iniciativu, zabraňuje nepříteli provést potřebná opatření včas a zabezpečuje splnění bojových úkolů s nejmenšími ztrátami sil a prostředků.

Rozhodnost, rychlost, tvůrčí iniciativa a energie při vedení bojové činnosti, jakož i neustálé předvídaní průběhu událostí jsou nejdůležitějšími podmínkami k dosažení úspěchu v soudobé operaci.

Статья знакомит с некоторыми новыми взглядами по организации и ведению армейской наступательной операции в начальный период войны; объясняется в ней влияние атомного и ракетного оружия на ход операции.

Vliv tankového vojska na vysoké tempo operace

Generálmajor Jan Knotek

Úvaha se zabývá vzájemnými vlivy palebné a úderné síly a z toho vyplývajícím významem tankového vojska pro dosažení vysokého tempa útočné operace.

V dalším hodnotí morálně politické, operačně taktické a materiálně technické podmínky soudobého boje pro činnost tankových vojsk a jeho požadavky na ně.

Narůstající naléhavost požadavku vysokého tempa útoku je jedním z důsledků měnění se charakteru soudobých operací. Je vynucován a určován především vlastnostmi nové bojové techniky, zejména raketových zbraní a změnami v charakteru a významu palebné síly, která nově ovlivňuje i údernou sílu vojsk.

Raketové zbraně svým dosahem, možností manévru palbou, značným okamžitým a plošným účinkem dávají nový charakter palebné síle, která se stává rozhodujícím prvkem boje.

Každá bojová činnost v podstatě zahrnuje nejrůznější formy palby a pohybu, jejichž vzájemné vztahy se mění.

V historii vojenství si můžeme ověřit, že vzájemná závislost palby a pohybu má trvalou platnost, ale mění se vlivem rozvoje techniky. Vcelku pro vývoj jejich vztahů je charakteristická snaha upevňovat jejich dialektickou jednotu, dát palbu pohybu a pohyb palbě. Tato tendence vedla postupně ke konstrukci tanku, samohybného děla, letadla a nakonec i k raketovým zbraním.

Těsným spojením palby a pohybu vznikaly postupně zbraně, jejichž vlastnosti jsme si navykli označovat jako údernou sílu. Úderná síla byla do příchodu raketových zbraní rozhodujícím prvkem boje.

Takovým typickým představitelem úderné síly pozemních vojsk jsou tanková vojska, u kterých pod pojmem úderná síla rozumíme především jejich schopnost pohybu a palby a jejich odolnost proti zbraním nepřítele.

V minulých válkách palebná síla vlivem omezeného dostřelu zbraní umožňovala jen postupný pohyb, omezený na taktické měřítko. Hloubka a možnosti pohybu postupně narůstaly.

Raketové zbraně, svým dosahem a od fronty do hloubky narůstajícím účinkem nukleárních náplní, vytvářejí pohybu podmínky, které z taktického rámce přerůstají do rámce operačního.

Přítom vlivem dosahu a účinku, diferencovaného podle potřeb taktiky, operačního umění nebo strategie, jsou za výhodných podmínek a při masovém použití schopny vytvořit podmínky pro pohyb na celou potřebnou hloubku a to nejen postupně, ale i současně.

Tato nová vlastnost palebné síly a její vztahy k úderné síle, nemohla zůstat bez vlivu na celkové rysy operace. Proto jsme došli k závěru, že soudobé operace budou velmi ničivé, vysoce manévrové, budou vedeny na širokých a nesouvislých frontách s rozhodnými cíli. Nebudou charakterizovány vyrovnanou linií fronty, ale budou probíhat na jed-

notlivých směrech v různých hloubkách, přitom velmi dynamicky, ve vysokých tempích a s častými změnami situací i druhů bojové činnosti na jednotlivých směrech.

Těmto novým rysům operace neodpovídají ve stejné míře vlastnosti a možnosti bojové techniky jednotlivých druhů vojsk. Proto sledujeme, jak se postupně mění význam jednotlivých druhů vojsk, jak některé zanikají, jiné vznikají a jak se mění i podmínky a naléhavost jejich vzájemné součinnosti. I když zásada, že úspěchu v boji může být dosaženo jen soustředěným úsilím všech druhů vojsk, zůstává i nadále platná, neznamená to, že se podíl jednotlivých druhů vojsk na tomto soustředěném úsilí nemění.

Význam jednotlivých druhů vojsk v určité historické etapě vývoje vojenství závisí především na tom, do jaké míry vlastnosti a možnosti toho kterého druhu vojska odpovídají těm požadavkům operace, které předvídá vojenské umění pro příští válku.

Právě na schopnosti správně a s potřebnou perspektivou předvídat charakter budoucího ozbrojeného zápasu a jeho operací si můžeme dnes, v podmínkách vlivů raketových zbraní, znovu ověřit převahu socialistické vojenské vědy nad vědou buržoazní. Výrazně to potvrzují poslední závěry o změnách ve struktuře sovětských ozbrojených sil na základě správné orientace vývoje bojové techniky.

Buržoazní vojenská věda, která v minulosti přecenila význam strategického letectva a podcenila význam pozemních sil, dnes velmi usilovně napravuje chyby minulosti nejen v oficiálních projevech vojenských kruhů, ale i v řadě praktických opatření v pozemních silách.

Příklad vývoje sovětských ozbrojených sil a změny prováděné v jejich struktuře nás poučují o tom, že jediným správným kritériem pro posouzení perspektivního významu příslušného druhu vojska je kritická konfrontace jeho vlastností a možností s vědecky zdůvodněným charakterem příštího ozbrojeného zápasu.

Ne každá bojová technika, rozhodující pro příslušný druh vojska, je natolik perspektivní, aby přežila nové vlivy a zachovala si i v nových podmínkách stejný význam.

Raketové zbraně si velmi důrazně vynutily a v dalším vývoji ještě vynutí přehodnocení významu a vzájemných vztahů jednotlivých druhů vojsk.

Jedním ze závěrů socialistické vojenské vědy, o kterém nás poučuje příklad vývoje sovětských ozbrojených sil, je i závěr o narůstajícím významu tankového vojska pro dynamický a manévrový charakter soudobých operací.



Význam tankového vojska pro dosažení vysokého tempa operace

Z možností a vlastností palebné síly, jejímž hlavním představitelem jsou raketové zbraně, vyplývá, že nové vlastnosti palebné síly zvyšují i nároky na údernou sílu. Vyžadují, aby jejich účinků ve značných hloubkách sestavy nepřítel bylo údernou silou co nejrychleji a energicky využito k jeho konečné porážce. Současně vyžadují, aby v obtížných podmínkách dynamického boje byla úderná síla maximálně odolná proti účinkům atomových zbraní nepřítel a byla schopna co nejrychleji reagovat na manévr palbou a rychle se měnící situaci.

Představitelem takové úderné síly soudobých pozemních vojsk jsou právě tanková vojska.

Můžeme tedy právem očekávat, že další vývoj pozemních vojsk bude mimo jiné charakterizován narůstajícím počtem tankové techniky ve vševojskových svazcích a svazech. Tato tendence je přirozená v první řadě limi-

tovaná konkrétními ekonomickými možnostmi státu. Vcelku však v rámci těchto možností by zákonitým důsledkem takového vývoje mělo být další stírání rozdílů mezi motostřeleckými a tankovými svazky a postupné posilování tendence vývoje jednotypových svazků v armádě. V nich zejména využitím pýchoty dopravované na obrněných transportérech, by měly být využity dosavadní zkušenosti a vhodně sloučeny všechny výhody dosavadních typů vševojskových svazků.

Snaha po zabezpečení podmínek vysokého tempa útoku a lákavé vlastnosti raketové a tankové techniky, nás však nesmí zavést, při hledání cest k maximálnímu tempu útoku, do nesprávného a nebezpečného technicismu.

Vlastnosti tankové techniky dávají jen

předpoklady k tomu, aby se mohlo dosahovat vysoké tempo útoku, ale samy jeho dosažení zdaleka nezaručují.

Cesta k realizaci vysokého tempa útoku tankových vojsk vede v první řadě přes vojáka-tankistu, který je tou rozhodující silou ve společenství člověka s technikou.

Narůstající počty tankové techniky v útvech a svazcích nesmějí v žádném případě vést k jejich přeceňování a k víře v jejich všemohoucnost. Vysoké tempo útoku je v první řadě výrazem morálky a technické vyspělosti vojáků.

Z našich cvičení máme dost příkladů o tom, že zatím co jedna jednotka dosáhla vysokých hodinových průměrů, druhá ve stejných podmínkách a se stejnou technikou zůstala daleko za ní.

Technické podmínky k dosažení vysokého tempa útoku jsou vlastnostmi a možnostmi tankové techniky vlastně dány a jsou značně vysoké. O kvalitě využití těchto možností už nerozhoduje technika, ale člověk.

Technika lhostejně vydá ze sebe tolik, kolik si člověk dovede z ní vzít a nakolik ji k tomu vytvoří podmínky.

Často slyšíme názor, že požadavky na vysoké tempo operací v soudobých podmínkách, jsou hlavně problémem technickým. To je myslím zásadní omyl, protože vlastnosti tankové techniky požadované vysoké tempo umožňují. Problém jeho dosažení je ale v první řadě problémem morálně politických a odborných kvalit osádek tanků, velitelů a techniků všech stupňů.

Tady se mohou naši tankisté nejlépe učit ze zkušeností Velké vlastenecké války, která na nepřeberném množství příkladů ukazuje, co mohou dokázat tankisté se svou technikou.

Proto hlavním zdrojem vysokého tempa útoku tankových vojsk zůstane i v soudobých podmínkách srdce a mozek tankistů, jejich hrstot a svou zbraň, neomezená důvěra v ní a její všestranné a mistrovské

zvládnutí. Proto příprava tankového vojska na velmi náročné úkoly soudobého boje musí jít se stejnou intenzitou po linii morálně politické, jako operačně taktické a technické přípravy.

Tank je výrazným představitelem moderní bojové techniky, která je typicky kolektivního charakteru.

Kvalita osádky tanku není jen prostým součtem kvalit jednotlivců, ale je kvalitou nové, vyšší formy, v níž se kvalita jednotlivce násobí kolektivem. Tank nemůže v boji dosáhnout úspěchu vynikajícími vlastnostmi jednotlivce, ale jen kvalitami kolektivu jako celku. Proto ve výcviku tankových jednotek, i když výcvik jednotlivce je bezsporně nutným základem, je rozhodujícím kritériem sladěnost osádky, která, lidově řečeno, si musí „navzájem čist myšlenky“.

U tankového vojska narůstá význam sladěnosti kolektivů proto, že tankové jednotky budou v soudobých operacích procházet těmi nejtěžšími a nejtvrďšími morálními, fyzickými i odbornými zkouškami. Soudobý boj bude na tankové jednotky po všech stránkách velmi náročný.

Tanková vojska poneseou zpravidla hlavní tíhu boje. Budou zasazována převážně v prvních sledech, velmi často v roli daleko vysunovaných předstředních odřadů, v průběhu útoku budou vzdálena a často izolována od hlavních sil. Proti nim bude soustředěná úsilí palébné síly nepřítelů na bojišti.

Tankové jednotky jako první budou zdlouhat nepřátelské odpory a překážky a povedou ve složitých podmínkách časté střetné boje s tankovými jednotkami nepřítelů.

Proto požadavek, aby bojová činnost tankových vojsk se stala jedním ze základních předpokladů zabezpečení vysokého tempa operace celku, je velmi rozsáhlý, všestranný a daleko přesahuje jen problematiku technickou.

Operačně taktické podmínky vysokého tempa útoku tankových vojsk

Charakter soudobé útočné operace přináší, zejména vlivem změn charakteru palébné síly, některé nové aspekty do způsobů použití tankových vojsk.

Tankové vojsko jako představitel úderné síly pozemních vojsk, ztratilo vlivem narůstajících počtů tanků ve všech vševojenských jednotkách svůj odborně vojskový charakter a stalo se prostředkem vševojskovým.

S narůstajícími hloubkovými možnostmi palébné síly význam tankových svazků přerůstá z rámce taktiky do rámce operačního. To nemůže zůstat bez odezvy v obsahu operačně taktického školení velitelů a štábů. Požadovaná vysoká iniciativa, samostatnost a rozhodnost v bojové činnosti tankových svazků, které bojují zpravidla na samostatných směrech a jsou vzdáleny od hlavních sil, musí být výsledkem daleko většího operačně taktického přehledu a hlubšího pochopení zámyslu velitele armády.

Pro boj tankových svazků v prvním sledu operačního uclnění armády nebude už zpravidla stačit jejich orientace na jednodenní

změny situací, musí být velitel svazku aspoň zhruba orientován o svých úkolech nejméně do hloubky bližšího úkolu armády a zpravidla i dále. V soudobém dynamickém a krajně obtížném boji musíme počítat i s těmi nejnepříznivějšími podmínkami velení a spojení s prvosledovými svazky na jednotlivých směrech. Předpokládaný charakter boje se musí prakticky projevit i na zvýšení materiálové samostatnosti svazků a vyžádá si některé změny v dosavadním způsobu zásobování a opravárenském systému.

V poslední válce byly tankové svazky drženy zpravidla ve druhých sledech a zasazovány do boje buď ke konci průlomů taktické hloubky obrany nepřítelů, nebo po jejím prolomení. Svou hlavní bojovou činnost zahajovaly vlastně až v operační hloubce zpravidla s úkolem rozvíjet útok do hloubky operačního uclnění nepřítelů a postupně ničit jeho přicházející zálohy. V operacích na obkličení to byly zpravidla tankové jednotky, které jako první avíraly vnitřní kruh obkličení, při současném vytváření vnějšího kruhu.

Na rozdíl od toho, v soudobých

podmínkách budou tankové útvary a svazky účinně zpravidla v prvním sledu. To vyplývá z celkového charakteru soudobého boje a z toho závěru, že v nových podmínkách klasický průlom nepřátelské obrany, tak jak ho známe z poslední války, může být jen výjimkou. Vycházíme z předpokladu vysoké aktivních forem boje obou stran, při kterých obrana bude zpravidla jenou vynuceným a dočasným důsledkem neúspěšné útočné činnosti na daném směru a že ponese zpravidla charakter obrany spěšně zaujaté.

Proto také útok na soudobou obranu bude zpravidla útokem z chodu. Proto tankové jednotky, které mají svou údernou silou nejlepší předpoklady pro útok z chodu, budou zpravidla v prvních sledech operačních (bojových) sestav.

Tato skutečnost tedy rozšiřuje obsah bojového úkolu tankového svazku o úkol prolomit ve svém úseku napřed taktickou hloubku a teprve pak co nejrychleji rozvíjet úspěch do hloubky.

Má-li za těchto podmínek tankové vojsko zabezpečit vysoké tempo operace, musí být průlom taktické hloubky obrany nepřítele tankovým svazem nově chápán i prováděn. Tankový svazek útočící v prvním sledu vševoj- skové armády nesmí cíl svého útoku vidět v taktické hloubce, nýbrž v operační. Průlom taktické hloubky musí dostat výrazný charakter dovedného pronikání taktickou hloubkou do operační hloubky. Proto nemůže být úkolem tankového svazku úplně zničit protistojícího nepřítele, obklíčovát a ničit jednotlivé jeho části v taktické hloubce. Tankový svazek musí především rychle proniknout taktickou hloubkou obrany nepřítele (pokud tento termín je vzhledem k systému nepřátelské obrany ještě oprávněný a perspektivní), aby co nejrychleji využil úderů vlastních raketových zbraní v hloubce operační sestavy nepřítele. Rychlé pronikání taktickou hloubkou musí být zabezpečeno především rozhodným využitím účinků palebné síly v taktické hloubce.

Tankové útvary na jednotlivých taktických směrech musí dovedně využívat mezer v sestavě nepřítele, ať už vytvořených samou sestavou nebo údery atomových zbraní. Útok tankového svazku musí nést charakter rychlého profinitního taktické hloubky nepřátelské obrany na jednotlivých směrech útoku. Jeho provosledové útvary se nesmějí zavazovat do dlouhých, zejména obklíčovací bojů, ale musí odvážně a dovedně pronikat hlavními silami do hloubky a s plným využitím účinků palebné síly drtit před sebou menší a vyhýbat se silnějším odporům nepřítele.



Rozhodující úlohu musí při tom sehrát předsunuté odřady.

V soudobých podmínkách vyžadují nového pojetí i předsunuté odřady, jejich úkoly, formování a způsobů použití.

V minulé válce průlom nepřátelské obrany nesl zpravidla charakter předem přesně zplá- nované a organizované mechaniky palby a pohybu, řízené převážně podle výrazných čar, postavení a pásme nepřátelské obrany.

V soudobých podmínkách tomu však bude jinak. Obrana nepřítele nebude mít zpravidla výrazná postavení a pásma. Její přední kraj bude pravděpodobně pružný a bojová činnost

vojsk na něm bude manévrová. Aktivita obrany nepřítele bude do hloubky narůstat, jak soustředěnými údery jeho palebné síly, tak protizábrannými a protitankovými obrannými vojsk. Směry, pro postup vlastních tanků nejvýhodnější, budou pro ně také nejbezpečnější, protože právě na nich se nepřítel bude snažit dostat naše tanková úderná uskupení do léčky, která by umožnila hromadné použití atomových zbraní k jejich zničení. Podle posledních zpráv provádí americká armáda v západním Německu novou reorganizaci svaz- ků, při níž se zvyšuje počet klasických dělo- střeleckých oddílů v divízi na 6. (5 oddílů přímé podpory a 1 oddíl všeobecné činnosti.) Dů- vodem této reorganizace je údajně snaha po odstranění tzv. atomové slabosti bojových sku- pení, která prý by se u nich projevila, kdyby došlo k operacím v normálních, bezatomových podmínkách. Ať důvody k tomu jsou jakékoli, faktem zůstane, že v případě realizace musí naše svazky při útoku v taktické hloubce po- čítat s větší hustotou dělostřelecké palby.

V takových podmínkách zpravidla nebude možné hovořit jako dosud o tom, že předsu- nutý odřad bude zasazen do boje po prolo- mání prvního nebo druhého postavení. Vlivem účinků raketových zbraní a systému obrany nepřítele, mohou se na jednotlivých směrech rozdílně vyvíjet vhodné podmínky k pronik- nutí do hloubky sestavy nepřítele. V zájmu rychlé reakce na vzniklou situaci nebude vždy možné nebo vhodné zasazovat jako předsunu- tý odřad jednotku připravenou v hloubce. V řadě případů se předsunutým odřadem stane provosledový prapor nebo pluk, kterému se podařilo využít situace a podmíněk a který se dostal dopředu.

V zásadě musí být snahou všech tankových jednotek a útvarů, útočících z chodu na obranu nepřítele, aby se staly předsunutým odřadem. Tankový prapor v rámci pluku, pluk v rámci svazku a svazek jako celek předsunutým odřadem ar- mády. Tato tendence, která nijak nevylučuje, aby se podle situace zasazovaly do boje před- sunuté odřady dosavadními způsoby, může v soudobých podmínkách nejlépe zabezpečit vysoké tempo operace vcelku. Dynamický charakter soudobého boje vylučuje šablonu v používání předsunutých odřadů.

Vzhledem k tomu, že převážná část tanko- vých jednotek armády bude při zahájení ope- race, zejména v počátečním období války, za- sazena v prvních sledech, rozvíjely by útok do hloubky druhosledové motostřelecké svaz- ky. I tato skutečnost mluví pro to, aby v per- spektivě byly stírány rozdíly mezi jejich typy.

Další vývoj konstrukce a vybavení tanko- vé techniky směřuje k tomu, aby tankové jednotky měly i všechny ostatní vlastnosti a výhody dosavadních motostřeleckých jedno- tek, aby mohly vést boj nepřetržitě v každé době, počasí i terénu. Za tím účelem jsou zvyšovány jízdní vlastnosti tanku, jeho prů- chodivost, brodovost, schopnost plavat, vidět v noci a jsou zlepšovány technická zařízení k dosažení trvalé vysoké bojové pohotovosti.

Při zabezpečení vysokého tempa útoku za- sluhují zvláštní pozornosti i změněné podmí- nky součinnosti tankových vojsk s ostatními druhy vojsk. Tank, jako rozhodující technika úderné síly vojsk, vyžaduje zvýšeného zájmu všech ostatních druhů vojsk a služeb. Z tohoto rozsáhlého komplexu otázek si všimneme jen toho, jak v soudobém boji narůstá význam součinnosti tankových vojsk s raketovými zbraněmi a výsadkovými jednotkami.

Součinnost tankových vojsk s raketovými zbraněmi

Součinnost tankových vojsk s raketovými zbraněmi je v soudobých podmínkách tak významná proto, že je to součinnost dvou představitelů těch nejzákladnějších prvků každé bojové činnosti — palby a pohybu. Raketové zbraně jsou, nebo budou hlavním zdrojem palébné síly nových vlastností, zatímco tankové vojsko představuje nejkvalitnější formu pohybu pozemních sil — údernou sílu.

Jestliže palba a pohyb v jejich nejrůznějších formách a v těsném dialektickém vztahu, jsou hlavním obsahem bojové činnosti, pak vzájemná součinnost a závislost jejich představitelů má pro charakter soudobého boje zásadní význam. Z hlediska rozsahu bude tato součinnost, zejména vlivem raketových zbraní a určující úlohy palébní síly, v podstatě dvojitá — taktická a operační.



Taktická součinnost bude v podstatě součinností tankových útvarů a svazků s těmi raketovými zbraněmi blízkého dosahu, které budou bezprostředně podporovat jejich boj, ať už jako organické, nebo posilové prostředky. Tyto raketové zbraně v závislosti na jejich množství budou ve větší, či menší míře nahrazovat dosavadní přímou podporu boje tankových jednotek dělostřelectvem a letectvem. Tato podpora bude kvalitnější proto, že odstraní nevýhody závislosti letectva na povětrnostních podmínkách, na podmínkách nepřátelské PVO a jeho materiálové technickou náročností podpory vyjádřenou potřebou letišť, letounů, pilotů, navigačních systémů atd. Kromě toho odstraní ten brzdicí vliv na tempo útoku, který mělo dělostřelectvo vlivem svého počtu a menší pohyblivosti, i když zatím nenahradí jejich přesnost. Z toho vyplývá, že základním požadavkem na tento druh raketových zbraní je jejich pohyblivost, pohotovost k palbě a účinnost. Pro podmínky boje tankových svazků, často vysunutých hluboko do sestavy nepřítele, není tak rozhodující požadavek dostřelů daleko přesahujícího taktickou potřebu svazku, protože tyto raketové zbraně z důvodů podmínek boje se nesmějí od tankového svazku příliš odtrhovat. Zatím nejvhodnější jsou raketové zbraně typu raketomet, ať už stávající, nebo jakkoli zdokonalené. Přitom je třeba předpokládat, že potřeby taktického boje si ještě na určitou dobu, závislou od úspěchů dalšího vývoje raket, vynutí, aby ve svazku byl určitý počet pohyblivých typů klasického dělostřelectva.



Operační součinnost tankového vojska s raketovými zbraněmi bude podstatně složitější a vlastně nový prvek, který se bude lišit od dosavadní součinnosti s letectvem. Rozdíly bude zejména v tom, že bombardovací letectvo, které dosud převážně plnilo úkoly operační součinnosti s vysunutými tankovými vojsky, plnilo je zpravidla ve prospěch a podle požadavků tankového vojska. Naproti tomu dnes, kdy pro zámýsl operace je rozhodující použití palébní síly hlavně raketových zbraní, musí být operační součinnost tankových vojsk s raketovými zbraněmi organizována tak, aby se co nejrychleji využilo jejich účinku. Tedy tankové vojsko musí svou bojovou činnost podřizovat především tomuto úkolu. Tankové svazky armády, vysunuté a rychle pronikající do hloubky nepřátelské sestavy, můžeme považovat za její předem vyslaný odřad.

Útočná operace armády jako celek bude zejména na směru hlavního úderu, kde budou zpravidla útočit i tankové svazky, podporované soustředěnými údery raketových zbraní frontu. Předpokládáme-li, že těmito údery budou v podstatě v hloubce sestavy nepřítele vytvářeny podmínky pro rychlý útok armády, pak to budou především tankové svazky, které jako první budou účinku těchto úderů využívat. Rozšiřuje se tedy operační součinnost tankových svazků i na součinnost s raketovými zbraněmi frontu, i když přirozeně bude realizována cestou rozkazů velitele armády. Součinnost tankových svazků s raketovými zbraněmi armády nebude v průběhu operace omezena jen na využití úderů před frontou svazku. Významná bude i jejich součinnost prováděná s cílem zabezpečit odkryté boky tankového svazku, ničit zejména tanková uskupení v hloubce sestavy nepřítele a ničit jeho zbraně hromadného ničení.

Vidíme tedy, že bojová činnost tankového svazku v hloubce sestavy nepřítele svými důsledky a vzbudami daleko přesahuje taktický rámec a že v případě úspěšné útočné operace plní tankový svazek úkoly operačního charakteru. Tomuto významu boje prvosledových tankových svazků musí být přizpůsobena i organizace součinnosti před zahájením útočné operace. I když nejpodrobněji ji bude možno organizovat právě pro taktickou hloubku, její těžiště zejména v průběhu operace musí ležet v úkolech tankového svazku v operační hloubce.

Součinnost tankových vojsk s výsadečnými jednotkami

Součinnost tankových vojsk s výsadkami bude v útočné operaci tak rozmanitá a rozsáhlá, jak rozmanitě a rozsáhle bude použito výsadek. Výsadečové jednotky, ať speciální nebo motostřelecké, jsou schopny rychle zasahovat v hloubkách týlu nepřítele, bez ohledu na situaci na frontě a právě v její prospěch a jsou přímo předurčeny k těsné součinnosti s tankovým vojskem. Výsadečové jednotky jsou prostředkem, který rychlý útok tankových jednotek umožňuje, zvyšuje jeho možnosti a ve svém vlastním zájmu vyžaduje.

Hlavním obsahem jejich součinnosti budou tedy ta opatření, která zabezpečují vysoké tempo tankových vojsk.

V otázkách forem a obsahu součinnosti tankových vojsk s výsadečnými jednotkami i operačního charakteru nedojde v soudobých podmínkách k zásadním změnám proti součinnosti dosavadní. Je ovšem třeba počítat s tím, že výsadek v útočné operaci bude používán v daleko větším měřítku než dosud. Vysoké tempo útoku tankových svazků umožní jejich vysazování do větší hloubky, protože

ta je limitována předpokládanou dobou spojení s vlastními jednotkami.

Z těchto důvodů se dá očekávat, že v řadě případů se může ukázat neefektivní použití taktických výsadek do malé hloubky, která může být dosažena tankovými jednotkami za krátkou dobu. Taková výsadková akce i v dnešních podmínkách je složitá, vyžaduje řadu zvláštních zabezpečovacích opatření, která v podmínkách, kdy je možnost použití raketových zbraní, nemusí být vždy účelná a ekonomická. Na druhé straně je třeba vidět, že nesouvislá fronta a dynamičnost boje skýtá mnoho možností nahradit často obtížný a zdlouhavý manévř po zemi rychlým a účinným manévřem vzduchem.

Přesto však můžeme předpokládat, že těžiště součinnosti tankových vojsk s výsadky bude ležet v součinnosti s operačními výsadky, či lépe řečeno s výsadky vysazovanými do operační hloubky sestavy nepřítel.

Největší pozornost však zasluhuje a nejsložitější bude součinnost tankových vojsk s průzkumnými a průzkumně diverzními výsadky.

Vcelku tento problém přesahuje daleko rámec součinnosti tankového vojska, protože jde v podstatě o celý problém systému a způsobů průzkumu v soudobých podmínkách, který je stěžejní otázkou soudobých operací. Pro činnost tankových vojsk v prvním sledu armády nabývá tento problém jen ostřejšího charakteru.

V podstatě jde o to, že v podmínkách oboustranného a masového použití raketových zbraní je základním předpokladem úspěchu každé operace úspěšný boj o nadvládu v palebné síle. Základem úspěchu tohoto boje je operativní a účinný průzkum, jehož hlavním úkolem v soudobých podmínkách je vyhledávání a určování zbraní hromadného ničení nepřítel všech druhů a součinnost při jejich okamžitém ničení. Těžiště tohoto průzkumu bude přirozeně ležet na vzdušném a radiotechnickém průzkumu.

Zbraně hromadného ničení nepřítel, zejména rakety typu země—země středního dosahu, budou ve značných hloubkách, na malé ploše, maskovány a chráněny a budou měnit palebná postavení. Jejich palebné možnosti vyžadují, aby doba od jejich zjištění ke zničení byla minimální, protože každé opoždění může zásah proti nim udělat bezpředmětným. Proto je v soudobých podmínkách oprávněně kladen takový důraz na hluboký pozemní průzkum, který musí současně obsáhnout celý zájmový prostor příslušného stupně velení, přičemž zájmový prostor průzkumu musí přesahovat hloubku úkolu.

Všimněme si otázek součinnosti tankového svazku v účelné operaci s těmi výsadky, které budou plnit v hloubce sestavy nepřítel průzkumné nebo průzkumně diverzní úkoly.

Problém této součinnosti tkví především ve vzájemné informovanosti a sladěnosti činnosti armádních i divizních skupin, které od zahájení operace budou v činnosti v prostoru, do kterého jako první bude pronikat tankový svazek.

Cesta zpráv od těchto skupin přes velitelství armády zpět k rychle postupujícímu svaz-

ku, je v soudobých podmínkách příliš dlouhá a nejistá. Velitel svazku musí být stejně informován o prostoru činnosti těchto skupin a o jejich úkolech.

V zájmu zabezpečení vysokého tempa i v zájmu řízení boje si velitel svazku musí zabezpečovat vlastní zprávy z hloubky. Tempo útoku tankového svazku vyžaduje, aby to byla hloubka 50—60 km a často i více. Stávající průzkumné prostředky tankového svazku takovému úkolu neodpovídají. Tankový svazek bude potřebovat posílení prostředky vzdušné dopravy (vrtulníky), spojovacími prostředky a výsadky cvičenými zvlášť pro úkoly průzkumu.

Sladěnost činnosti armádních i divizních skupin vyžaduje, aby se s tankovým svazkem pohyboval představený orgán oddělení průzkumu armády se spojovacími prostředky, který bude mít spojení s armádními skupinami i armádou. Tento orgán musí být v nejtěsnějším styku s náčelníkem průzkumu svazku a předávat mu ihned zprávy od armádních skupin, které budou velitele svazku zajímat. Tato těsná součinnost zabrání duplicitě použití prostředků na jeden úkol a velmi často umožní, aby velitel svazku reagoval na zprávu dříve a účinněji než armáda.

Z operačně taktických podmínek útoku tankových jednotek ve vysokém tempu zasluhuje zvláštní zmínky ještě otázka boje s tanky nepřítel.

O této otázce byla jak v průběhu Velké vlastenecké války, tak i zejména v období po ní celá řada diskusí a názorů. V podstatě se ustálil dodnes platný názor, že tank není určen k boji s tanky.

Zkušenosti poslední války ukazují, že ačkoli tento názor byl pokud možno respektován, přesto docházelo k rozsáhlým tankovým bitvám. Jednou z takových operací je známá Kurská obranná operace v červenci roku 1943, která byla nakonec charakterizována přechodem do protitanku. V řadě prostorů této operace docházelo k velkým tankovým srážkám s fašistickými tanky. Kupříkladu tankového srážení u Prochorovky se zúčastnilo z obou stran více jak 1500 tanků. Fašisté utrpěli v těchto bojích takové ztráty, že v mnohých tankových divizích z původního počtu 300 tanků jich zůstalo po dvou dnech pouhých 30. Vcelku ztratili nacisté v tomto prostoru téměř 3000 tanků. V těchto srážkách dosahovala hustota tanků 40—50 na kilometr fronty. Tanky byly používány různými způsoby — jak k zesílení obrany (zakopaně), tak k aktivní činnosti v protitankových a protiúderových.

Sovětská statistika uvádí, že 61 % ztrát fašistických tanků bylo způsobeno dělostřelečtvem, zejména protitankovým. To plně potvrzuje jeden ze závěrů druhé světové války, že ve vývoji bojové techniky pancíř tanku prohrál svůj boj s protitankovou střelou. Tento závěr platí plně zejména dnes, kdy kumulativní náboje protitankových raket probíjejí pancíř, jehož síla daleko přesahuje reálné možnosti pancéřování tanku dosavadním materiálem.

Proto i v soudobých podmínkách zůstává v plné platnosti zásada, že tank není vhodnou zbraní pro boj s tankem. Proto také k protitankové obraně bude používán jen v případě nedostatku ostatních protitankových prostředků.

Přesto však v soudobých podmínkách účelných operací, zejména při boji tankových

svazků v hloubce nepřátelské obrany, kdy budou charakteristické časté střetné boje, bude často docházet k boji tanků proti tankům. Tyto boje neponesou charakter protitankové obrany, ale charakter útočný. Proto velitelé tankových jednotek, právě v zájmu zabezpečení vysokého tempa útoku, musí dokonale zvládnout způsob střetného boje tanků s tanky nepřítele. I když tento druh boje nebudou vyhledávat, nesmějí se mu ani vyhýbat, protože i nadále jedním z důležitých úkolů tankových vojsk v hloubce bude ničení prisunovaných

záloh nepřítele po částech. O výsledku těchto střetných bojů bude rozhodovat právě dovednost velitelů všech stupňů vytvořit výhodné podmínky k tomu, aby hlavní síly tanků nepřítele mohly být zničeny soustředěným úderem raketových zbraní a přitom aby hlavní síly vlastních tanků mohlo být maximálně využito k rozvíjení útoku do hloubky. Proto studium způsobů střetného boje, zejména s tankovými jednotkami nepřítele, by mělo být jednou z důležitých oblastí operační taktické přípravy velitelů tankových svazků a útvarů.

Materiálně technické podmínky vysokého tempa útoku tankových vojsk

Na začátku jsme došli k závěru, že cesta k vysokému tempu útoku tankových vojsk vede v první řadě přes morálně politické kvality a odbornou zdatnost velitelů a osádek.

To ovšem neznamená, že podceňujeme vliv techniky a technických podmínek na dosažení vysokého tempa útoku. Morálně politická a odborná úroveň tankových vojsk musí najít praktický výraz právě v oblasti technické.

Musí se projevit v přístupu k technice, v péči o její ošetřování a udržování její bojové schopnosti, v dovedném využívání jejích vlastností a v organizátorských schopnostech, zejména při organizaci a operativním přizpůsobování opravárenského a zásobovacího systému, který by odpovídal potřebám techniky i soudobého boje. Právě v oblasti techniky se v boji nejvýrazněji projeví mistrovství velitelů a štábů tankových jednotek, útvarů a svazků, stejně jako osádek tanků a technických orgánů všech stupňů.

Podmínky soudobého boje budou velmi náročné nejen na velitele a osádky, ale i na techniku samotnou. To je navzájem dialekticky spjaté; čím vyšší nároky na techniku, tím vyšší nároky na člověka, který ji obsluhuje a naopak.

První oblast, která bude mít podstatný vliv na bojovou schopnost tankových jednotek a tím na dosažení vysokého tempa útoku, je organizace ošetřování tankové techniky.

Tanková technika je zejména při vysokých tempech útoku a jeho nepřetržitosti velmi citlivá na dodržování kontrolních prohlídek a na každodenní pečlivé ošetřování. Za jejích nedodržování se mstí nepojizdností, která v podmínkách boje tankových jednotek vysunutých vpřed znamená jen snížení úderné síly čety, ale je i pro osádku daleko nebezpečnější než dříve. Úderná síla tanků spočívá v jejich kolektivní akci.

Dosavadní zkušenosti učí, že tank potřebuje za přesunu po každých 30–40 km jízdy 20 minut na kontrolní prohlídku, každý den asi 2–4hodinové ošetření a po ujetí asi 1000 km — 12hodinové komplexní ošetření. Je tedy tanková technika na čas potřebný k udržování bojové schopnosti velmi náročná. Je přirozené, že tyto normy nelze chápat tak, že je budeme dodržovat se stopkami v ruce a bez ohledu na taktickou situaci. Na druhé straně však je fakt, že technice je taktická situace lhostejná a že nemá-li potřebnou péči, vysadí a to zpravidla tehdy, kdy potřebujeme její maximální výkon.

Organizace ošetřování tankové techniky je tedy složitou a nesmírně důležitou úlohou

všech velitelů a osádek. Teoreticky by mělo být každé sebekrátké přestávky v boji využito ke kontrolní prohlídce. V tom tkví právě obtížnost služby tankistů. V době, kdy by si měl odpočinout člověk, vyžaduje technika zvýšenou pozornost a obsluhu. Velkou roli zde hraje právě sladěnost osádek, jejich vzájemná zaměnitelnost ve funkcích a zejména uvědomělá obětavost kolektivů osádek.

V soudobých podmínkách narůstá požadavek značné samostatnosti osádek nejen při ošetřování, ale hlavně při odstraňování poruch, a jejich maximální nezávislost na pomoci technických zástupců a mechaniků.

Tato linie by měla být výrazně zdůrazněna v mírové výchově a výcviku. I při stávající dokonalosti naší nové tankové techniky je třeba počítat s tím, že složitá podmínky boje a větší rozptýlenost jednotek vytvářejí podmínky k častějšímu vzniku poruch a menších poškození. Zájem vysokého tempa útoku vyžaduje, aby maximum tankových poruch odstraňovaly osádky samy. To musí být konkrétním projevem kolektivní odpovědnosti nejen osádek, ale i čet a rot za vysoké tempo útoku. Osádka musí myslet na čet, četa na rotu atd.

Problém času potřebného ke každodennímu ošetření tankové techniky musí být v soudobých podmínkách řešen veliteli a štáby všech stupňů v rámci zabezpečování nepřetržitosti útoku, vhodným střídáním jednotek v boji. Počítáme-li, že armádní útočná operace bude trvat zhruba 100 hodin, musíme kalkulovat, že z tohoto času si ošetřování techniky, podle jejího stavu, vyžádá 15–20 hodin. V této době bude zpravidla třeba řešit i zásobování a odpočinek osádek. Touto otázkou se na cvičeních dosud málo zabýváme. Je třeba při všech cvičeních vyžadovat, aby se konkrétně řešilo zabezpečování nepřetržitosti útoku, ošetřování techniky a odpočinek osádek. Jinak tankové jednotky požadované tempo a hloubku operací nezvládnou.

Další významnou otázkou, která má podstatný vliv na tempo útoku, je otázka předpokládaných ztrát tanků a jejich navrácení do boje.

Podmínky masového použití raketových zbraní, zvyšující se kvality protitankových zbraní a způsoby použití tankových jednotek vyžadují kalkulovat s větším počtem ztrát než dosud. Na tuto otázku jsou velmi rozdílné názory, které nelze

ověřit praxí. Existují názory, že v soudobých podmínkách budou ztráty, zejména prvosledových jednotek menší než dosud.

Domnívám se, že není důvodu k přehnanému optimismu. Tak jako my, i nepřítel zavádí do výzbroje nové bojové prostředky, zejména raketové zbraně, v první řadě s cílem, zvýšit úlohu a účinnost palebné síly. Ze možnosti a účinnosti palebné síly postupně narůstají, o tom není pochyb. Je pravda, že účinnost zejména raketových zbraní bude vlivem větších jaderných náplní směrem do týlu narůstat. To však neznamená, že se snižuje účinnost prostředků působících na první sledy.

Je třeba si pečlivě všimnout tendencí vývoje techniky a taktiky nepřítele. Naše tankové svazky i při všech opatřeních, která proti tomu budeme dělat, budou od prvního okamžiku vystaveny v kterémkoli prostoru území účinkům atomových prostředků nepřítele, nepodaří-li se nám je stoprocentně utajit. V americké armádě se zvýšená pozornost věnuje protitankovým zbraním, jejichž počet narůstá úměrně s počtem tanků. V blízké perspektivě je třeba počítat se zdokonalením protitankové rakety, která bude umísťována na nejrychlejší bojové a dopravní prostředky včetně vrtulníků. Protitankové prostředky si nejen zachovají náskok před pancířem tanku, ale budou ho stupňovat.

Dosud jsme kalkulovali s průměrem 10 % ztrát tanků denně. Z nich bylo asi

- 25—30 % nenávratných ztrát,
- 10—15 % generálních oprav,
- do 25 % středních oprav,
- 30—40 % běžných oprav.

Je přirozené, že tyto cifry jsou pouze orientační a v konkrétních podmínkách se budou značně lišit. I tak ale pokládám tento odhad za velmi optimistický, zejména pro počáteční období války.

Posoudíme-li vzájemné vztahy předpokládaných ztrát tankové techniky, stávajících možností opravárenské služby (počty i produktivitu práce a tedy celkovou kapacitu) a podmínky vysokého tempa operace (boje), dojdeme nutně k závěru, že dosavadní systém a způsob opravárenské služby vyžadují v nových podmínkách některé změny.

Provedeme jen velmi hrubou a orientační kalkulaci:

Na běžnou opravu tanku se dosud počítá podle jejího charakteru 6—24 hodin a na střední opravu 2—3 dny.

To prakticky znamená, že do operace trvající 4 dny nemohou už být vráceny poškozené tanky vyžadující generální opravy a střední opravy a nutno odečíst nenávratně ztracené tanky. I kdyby střední opravy z prvního dne operace byly dokončeny za 2 dny — tedy zhruba třetí den operace, nestihnou už svazek, který mezitím bude o nějakých 200 km dále.

Z běžných oprav mohou do operace zahrnout ty tanky, které byly poškozeny prvního a druhého dne operace.

Vezmeme-li za základ této jen orientační a velmi hrubé kalkulace počet 1000 tanků na počátku operace a budeme-li předpokládat denně 15 % ztrát stejného rozvrstvení, dojdeme k závěru, že denně bude z boje vyřazeno zhruba 90 tanků (nenávratné ztráty, generální opravy — GO a střední opravy — SO), tedy za operaci 360 tanků, a připočteme-li běžné opravy z třetího dne operace po 60 kusů — tedy 120 tanků. Celku tedy nebude-li prováděno během operace doplňování novou

tankovou technikou, zůstalo by na konci operace z původních 1000 tanků kolem 500 tanků — tedy asi 50 %.

I když tato kalkulace je jen velmi hrubá a orientační, dovoluje udělat některé závěry týkající se způsobů činnosti opravárenské služby:

1. Soudobé podmínky vyžadují podstatně zvýšit produktivitu práce dílen. Její zvýšení musí jít v první řadě cestou mechanizace prací a systémem oprav výměnou součástek a celých agregátů. Cesta zvyšování počtů dílen a dílen-ských orgánů má své hranice a je v zásadě neperspektivní.

Zákonem opravárenské služby v soudobých podmínkách musí být vrácit maximální počet poškozených tanků do boje ještě během probíhající operace.

2. Aby byl splněn cíl dané operace, na němž závisí další činnost fronty, není účelné zabývat se na velitelských stupních do armády včetně v průběhu operace středními a generálními opravami tanků.

Veškeré úsilí opravárenského systému těchto velitelských stupňů musí být soustředěno na běžné opravy, které jako jediné mohou navrátit do boje maximální počet tanků.

3. Většinu středních a všechny generální opravy je třeba v průběhu operace ponechávat v týlu pečl frontových opravárenských prostředků, přičemž podle možnosti je jen stahovat, soustřeďovat a odsunovat vojskovými prostředky. Teprve dojde-li k přestávce v operaci nebo při vyvedení svazku z boje je možno po zakončení běžných oprav zabývat se v dílnách svazků a armády opravami vyšších stupňů.

4. To vyžaduje některé úpravy v použití a zejména v materiálním vybavení dílenských prostředků jednotlivých velitelských stupňů.

Stupeň svazku nezatežovat dosavadním množstvím agregátů, hlavně motorů, pro střední opravy.

Delimitovat opravy tak, že prostředky praporů a útvarů budou hlavně odstraňovat poruchy a lehčí poškození výměnou náhradními díly, kdežto prostředky svazku a armády budou provádět v průběhu operace jen BO a to pokud možno na místě poškození.

Tankový svazek vybavit náhradními díly a součástkami tak, aby byl na dobu celé operace soběstačný pro běžné opravy, přičemž vytvořit dispečink schopný vyrovnávat přebytky nebo nedostatky a dodávat potřebné agregáty tam, kde je jich právě třeba. Stávající kapacita vozidel dílen i přidělované vrtulníky to dovolují.

5. Podle stejných zásad upravit i praxi vyprošťovacích prostředků. Úsilí vyprošťovacích prostředků utvářet a svazku soustředit především na vyprošťování zapadlých pojezdových nebo jen mírně poškozených vozidel, přičemž ovšem je třeba i nadále usilovat o záchranu každého tanku.

6. Činnost opravárenské služby v průběhu operace řídí zásadou opravárenské prostředky za technickou a místo poškození. Do maxima omezit během operace pohyb boje neschopné techniky po komunikacích, kde pro ni nebude místo, protože v podmínkách použití raketových zbraní

musí být manévry a zásobování bojujících vojsk rozptýleno na maximální počet komunikací a ne jako dosud na jedné armádní komunikaci.

Nebude proto ani účelné v průběhu operace rozvíjet v útvarích a svazcích shromaždiště rozptýlených vozidel. Běžné opravy řešit systémem »hnízd lehce poškozené techniky v daném prostoru«; SPV rozvíjet jen na stupni armády a v průběhu útoku je postupně předávat frontu za náhradu nových pojízdných tankových opraven.



Tato úvaha o systému opravárenské služby, která je přirozeně diskusního charakteru, nevyčerpává celou tuto velmi složitou problematiku. To nedovoluje rozsah článku. Nejsou po-

stihnuty otázky ztrát samotného opravárenského systému, které v nových podmínkách mohou být i značné. Nepostihuje narůstající složitost způsobů odesílání opravených tanků k útvarům při současných vysokých tempách útoku a jiné složité otázky, které vyvolávají nové podmínky.

Jejím cílem bylo ukázat závažnost opravárenské služby tankových vojsk, vzhledem k požadavkům vysokého tempa útoku. Zabýval jsem se jen otázkami oprav tanků. Stejně složité jsou i opravy ostatní bojové techniky, zejména obrněných transportérů a automobilové techniky.

Avšak i tak tento rozpor naznačuje, jak materiálově náročný a složitý je soudobý boj a zejména jeho požadavek nepřetržitosti. Otázka náhrady ztrát v průběhu operace je jednou ze základních otázek jejího úspěchu.

Závěr

Z problémů, které mají podstatný vliv na tempo útoku tankových vojsk, by si zvláštního rozboru zasloužila i otázka zásobování tankových vojsk v průběhu operace.

To však je jen dílčí úsek velmi rozsáhlého problému organizace a funkce týlu v soudobých podmínkách vůbec, který vyžaduje zásadního a komplexního řešení. Omezím se proto jen na několik poznámek k němu z hlediska boje tankových svazků a útvarů.

Předpokládáný průběh budoucích útočných operací naznačuje, že dosavadní systém práce týlu a celá ta složitá mechanika každodenního a pravidelného pohybu zásob všeho druhu od armády přes všechny stupně až k člověku a zbraní už není v soudobých podmínkách udržitelná a vyžaduje některé úpravy. Týly se staly příliš těžkopádnými a celý dosavadní systém jejich práce se v nových podmínkách dostává do příkrých rozporů s požadavky manévrovosti bojů, s tempy útočných operací a s těmi podmínkami, které soudobý boj pro práci týlu vytváří v hloubce vlastního operačního učenění vojsk, na komunikacích a přímo na frontě.

Nesouvislá fronta, činnost vojsk na často oddělených směrech a přitom ve velmi rozdílných vzdálenostech jednotlivých svazků od zásobovacích základů a narůstající účinky palebné síly a výsadky všeho druhu v týlu, vytvářejí zcela nové podmínky pro práci týlu. Tyto podmínky odkazují do historie dosavadní představy o »kildných týlech«, velikých frontových a armádních zásobovacích základnách nakupených v jednom prostoru kolem fungujících železnic, a podle pravítka na mapu načrtnutých předních a zadních hranicích týlu jednotlivých stupňů, o fungujících vykládacích železničních stanicích těsně za frontou, o »AVASech« speciálně určených a udržovaných za armádou, na kterých je nepřetržitý a nerušený provoz atd.

Takové představy by už dnes nebyly reálné a v podmínkách použití raketových zbraní by byly velmi nebezpečné.

Přenášeli se z těžších válek do týlu, jak řekl v lednovém projevu soudruh Chruščov, pak na to musí v první řadě reagovat systém práce týlu, protože na něm závisí (zejména v našich konkrétních podmínkách a při zahájení operací) jejich úspěch nebo neúspěch. Všechna závislost bojujících armád na týlech nesmírně vzrostla.

Největší obtíže pro uvedení činnosti týlu do souladu s novými podmínkami způsobuje rozpor mezi požadavkem větší materiálové samostatnosti a nezávislosti vojsk a požadavkem maximálního odlehčení týlu, aby se dosáhlo větší pohyblivosti a menší zranitelnosti vojsk. Proti požadavku snižování týlu, které jsou brzdou manévrovosti vojsk, stojí narůstající závislost vojsk na nich a rostoucí úkoly týlu. V tom je kořen současných týlových problémů, který je na vyšších stupních komplikován masovým, všearmádním charakterem ozbrojeného zápasu a těsným spojením týlu s morálně politickým a ekonomickým potenciálem státu.

Domnívám se, že pokud se vojskového týlu týká, musí být požadavek odlehčení týlu delimitován na jednotlivé stupně velení a nesmí být paušalizován. I když tento požadavek je obecně platný, způsob jeho řešení na různých stupních musí být různé. Na nižších stupních (útvary a svazky) musí být v soudobých podmínkách dána určitá přednost požadavku větší samostatnosti vojsk, před jinak oprávněným požadavkem maximálního odlehčení týlu. Na těchto stupních musí být rozpor těchto požadavků řešen cestou úpravy rozložení vezených zásob a jejich výše a zkrácením cesty materiálu všeho druhu ze skladu ke zbraní, vypuštěním zbytečných článků, vyžadujících mnohonásobné překládání materiálu.

Tak jak bude postupně narůstat počet raketových zbraní, budou se pro řešení tohoto problému vytvářet i celku výhodné podmínky. Hlavním obsahem dosavadní dopravy v týlu byla dělostřelecká munice, která přesahovala celou polovinu veškeré tonáže. Klesáním počtu klasického dělostřelečtva nebude klesat potřeba munice jen z tohoto titulu, ale bude klesat i celková potřeba munice, vlivem narůstajících účinků palebné síly raketových zbraní. Přitom doprava jakékoli munice pro raketové zbraně bude sice technicky náročnější, ale objemově i váhově úspornější. To vytváří reálné předpoklady k tomu, aby bez zvyšování počtu vozidel v týlu byla zvýšena materiálová samostatnost a nezávislost útvarů a svazků.

Charakter boje prvořadových svazků, zvláště tankových, vyžaduje, aby byly zejména útvary, jakmile se dostanou do hloubky operační sestavy nepřítel, soběstačné,

a to především v munici a PHM na dobu 2-3 dnů boje. V soudobých podmínkách operace nikdo nemůže zaručit možnost každodenního přísunu. Přitom nebojeschopnost nebo nepojízdnost kupř. tankového svazku nebo útvaru v hloubce nepřátelské sestavy je v podmínkách možnosti atomových zbraní nepříteli krajně nebezpečná.

Stejně složitým problémem v soudobých podmínkách jsou kupříkladu i zdravotnické odsuny od svazků působících v hloubce na samostatných směrech. Mám za to, že tato velmi vážná otázka není dosud jasná a že vyžaduje zvýšené pozornosti.

Přitom nejde o otázku »ryze odbornou«, nýbrž otázku vševojskovou, při níž musí mít lékaři rozhodující slovo. Rozhodně nepostačí spoléhat se na to, že »se to bude řešit vrtulníky«, aniž by bylo jasno, jak a kterými.

Rozpracování otázek materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení boje v soudobých podmínkách je velmi odpovědným úkolem — tím odpovědnějším, čím závažnější je soudobá bojová činnost na materiální základně.

Použité prameny:

Sborník materiálů o historii vojenského umění ve Velké vlastenecké válce.
Některé názory kolektivu MNO/TTS.

Автор размышляет о соотношениях огневой и ударной силы и вытекающем из этого значении танковых войск для достижения высоких темпов наступательной операции.

В дальнейшем он оценивает морально-политические, оперативно-тактические и материально-технические условия современного боя для действий танковых войск и требования к ним.

Některé otázky vedení nepřetržité bojové činnosti v soudobých podmínkách

Podplukovník Zdeněk Hradecký

Článek rozebírá pojem nepřetržitá bojová činnost a řeší její obsah a rozsah v soudobých podmínkách.

Zabývá se hlavně útočným bojem (operací) s důrazem na boj v noci, pronásledování, přechod vodních toků, využití vzdušných výsadek, na otázky vedení a zásobování vojsk.

Vševojskové operace a boje v soudobých podmínkách budou charakterizovány rozhodnými cíli, použitím jaderných zbraní a ostatních prostředků hromadného ničení, širokým rozmachem, masovou účastí pozemních vojsk s různorodou bojovou technikou, raketových zbraní, letectva a vzdušných výsadek. Vlivem všech kvalitativně nových podmínek se budou operace i boje rozvíjet rychle, nerovnoměrně, na širokých frontách, do velké hloubky a s rychlými změnami situací. Činností vojsk na směrech a účinky soustředěně použitých atomových a raketových zbraní budou vznikat mezery v operační i bojové sestavě vojsk, které zároveň budou vytvářet podmínky k rozhodným úderům do boků a týlů nepřátelských uskupení, k samostatné a iniciativní činnosti.

Neustále se zdokonalující vlastnosti bojových prostředků a v poslední době zvláště raketových zbraní, které se postupně stávají hlavním prostředkem dopravy jaderných nábojů na cíl, odsuzují k nevyhnutelné porážce jakýkoli projev pasivity a nehybnosti v boji, protože tyto nové zbraně jsou nejúčinnější právě proti pevným a nehybným cílům. Tím se stává požadavek pohybu a nepřetržitosti bojové činnosti vojsk velmi naléhavým ve všech druzích boje, při čemž stále výraznějším základem každého boje se stává útok; lze předpokládat, že ostatní druhy boje budou postupně ve větší nebo menší míře jen výrazem větší nebo menší aktivity útoku. Důsledkem těchto okolností zákonitě bude skutečnost, že operace a boj budou mít již od zahájení ozbrojeného zápasu vysoce pohyblivý, manévrový charakter s maximálním úsilím efektivně využít vlastních úderů ZHN. Ve svém součtu je tedy zcela opodstatněné, že jedním z charakteristických hlavních rysů soudobých operací a boje je nepřetržitost bojové činnosti vojsk a jejich vysoká manévrovost. Proto plným právem vojenské umění přikládá správné organizaci a vedení nepřetržité bojové činnosti rozhodující význam v soudobém boji a pokládá ji za jeden ze základních předpokladů úspěchu v boji s nepřítelem.

Jen letmý pohled do historie vojenství nás přesvědčí o tom, že problematika nepřetržitosti bojové činnosti není věcí novou a že jí bylo věnováno již mnoho pozornosti v různých obdobích vývoje vojenského umění. Obrovský význam a důležitost nepřetržitosti boje v neposlední řadě potvrzují zkušenosti z druhé světové války. A právě válečné zkušenosti především Sovětské armády jsou trvalým základem pro studium této problematiky a jsou při správném zvážení bojových možností vojsk a zvláště soudobé techniky základem pro možné způsoby vedení operací a boje v příštím možném ozbrojeném zápase.

Než přistoupím k rozboru některých, podle mého názoru základních otázek zabezpečení nepřetržité bojové činnosti vojsk, chtěl bych se zmínit ještě o obsahu a pojetí nepřetržitosti bojové činnosti v soudobých podmínkách tak, jak je jí třeba podle mého mínění chápat.

Ne zřídka se setkáváme s tím, že pojem nepřetržitost bojové činnosti je do značné míry zužován na jeden charakteristický druh boje — například na útok. Přitom je často chápána nepřetržitost v tom smyslu, že vojska musí stále útočit, nebo na druhé straně v obraně vést obranný boj. Charakter sou-

dobého boje však přesvědčivě vyvrací tento názor a dokazuje jeho mělké pojetí. Mluvíme-li o nepřetržité bojové činnosti, pak je třeba chápat tuto nepřetržitost v plném rozsahu — v plném obsahu všech forem a způsobů bojové činnosti, která za současných podmínek bude velmi různorodá a bude přecházet od jedné formy nebo způsobu ke druhé a naopak.

Tento základní rys soudobého boje je znášen ve své podstatě právě využitím moderních zbraní, zvláště raketových s jadernou náplní.

Nepřetržitost bojové činnosti je též třeba chápat podle mého názoru ve smyslu změněného pojetí bojové činnosti, co do jejího obsahu a rozsahu v dnešních podmínkách. Abychom pochopili tyto změny, je třeba si ujasnit v první řadě cíl, obsah a formy bojové činnosti:

Cílem bojové činnosti je zničit nepřítele za podmínek organizovaného a účelného využití všech sil a prostředků, jakož i jiných výhodných podmínek. Tento cíl je v podstatě uskutečňován palbou a pohybem, které jsou výrazem využití techniky a člověka v ozbrojeném zápasu. Přitom pod pojmem palba rozumíme fyzické a psychologické účinky způsobené zbraněmi bez ohledu na jejich druh. Zbraněmi v tomto smyslu rozumíme jakékoli nástroje a prostředky, které slouží ke zničení nepřítele.

A jestliže v historii vojenství sledujeme význam a obsah pojmu bojová činnost, jakožto výrazu palby a pohybu, nutně musíme vzít v úvahu i tu skutečnost, že palba patřila dříve výlučně do oblasti taktiky. Vlivem vývoje nové palebné techniky — v poslední době raket, stává se dnes palba vlastní i oblasti operačního umění a strategie. A v tom spočívá i podstata současných kvalitativních změn ve vojenském umění a též v oblasti obsahu a náplně pojmu bojová činnost.

Podle mého názoru je třeba k dokreslení významu nepřetržitosti bojové činnosti v současné době definovat i obsah a rozsah bojové činnosti, jak se projevuje v jednotlivých oblastech vojenského umění.

Do nedávné doby byl pojem bojová činnost velmi často úzce spojován s činností vojsk na frontě — v dotyku s nepřítelem (v palebném styku). Činnost druhých sledů a záloh ve vlastním týlu, rozmístěných na vzdálenost mimo přímý dosah zbraní nepřítele, nebyla pokládána za bojovou činnost. A i když se na bojišti objevilo letectvo, které „prodlužovalo“ dosah dalekonosného dělostřelectva, přesto jeho použití bylo

omezeno mnohými vlivy a činnost vojsk v týlu bylo možno proti jeho zásahům do značné míry chránit a zabezpečit.

Jestliže však v současné době nové palebné prostředky vzhledem ke svým kvalitativně novým vlastnostem dovolují vést úder na cíle ve značných vzdálenostech a do značné hloubky operačních učenění bojujících armád, lze podle mého názoru reálně hovořit o tom, že bojová činnost vojsk nebude spojena jen s činností vojsk v bezprostředním dotyku s nepřítelem na frontě, ale že lze hovořit o bojové činnosti, kterou vedou vojska v prostoru ohroženém dosahem těchto nových palebných prostředků. Takto chápaný obsah pojmu bojová činnost vojsk vyplývá z toho faktu, že se palba, jakožto hlavní součást obsahu bojové činnosti, stává v současné době rozhodujícím prostředkem nejen taktiky, ale i operačního umění a strategie. Přitom pohyb v těchto oblastech vojenského umění byl trvalým faktorem i dříve. Lze tedy oprávněně dojít k závěru, že bojová činnost se svým skutečným obsahem, jakožto projev palby a pohybu, rozrůstá do všech tří oblastí vojenského umění. Plným právem lze tedy hovořit v současné době o bojové činnosti vojsk z hlediska taktického, operačního a strategického významu.

A mluvíme-li o požadavku nepřetržitosti bojové činnosti, je nutné vždy správně definovat a specifikovat, zda jde o bojovou činnost v taktickém, operačním nebo strategickém měřítku. Přitom zákonitě budou formy a způsoby zabezpečení a vedení nepřetržité bojové činnosti na jednotlivých stupních — v jednotlivých oblastech vojenského umění — různé. Tak například nepřetržitá bojová činnost v operačním měřítku nebude znamenat nevyhnutelně nepřetržitost bojové činnosti v taktickém měřítku — tedy nepřetržitost bojové činnosti všech prvků, všech sil a prostředků v rámci operační sestavy.

V současné době je velmi často uplatňován požadavek nepřetržité bojové činnosti v taktickém měřítku — jednotek, útvarů a svazků zasazených do boje na frontě. Již v úvodu jsme si vyvodili, že tento požadavek je bezesporu správný a opodstatnělý. Máme-li však na mysli skutečně nepřetržitě vedení boje určité jednotky, útvaru nebo svazku v rámci operace, pak je nutné vidět, že nelze zacházet do extrémů. Vždyť v soudobém boji hlavní úloha připadá v první

řadě lidem — vojákům, a jejich možnosti nejsou nekonečné a síly nevýčerpatelné. Je pochopitelné, že v plné míře toto platí i o bojové a zvláště dopravní technice. A jestliže do nedávné doby jsme počítali s trváním armádní útočné operace v délce 5—7 dnů a zároveň s předpokladem přechodu do další operace bez velké přestávky, jistě je podle mého názoru téměř nemyslitelné, aby určitá jednotka, útvar či svazek byla nepřetržitě zasazena do boje v průběhu operace dnem i nocí. A pokud se podobné situace objevovaly při cvičeních na mapách, kdy jsme nezřídka byli svědky toho, že určitý útvar či svazek byl „nesmrtelný“ a s úspěchem bojoval nepřetržitě po dobu 5—7 dnů v prvním sledu armády na hlavním úderu, pak to bylo nutně zapříčiněno z důvodů dogmatického a schematického přenášení závěrů o nepřetržitosti bojové činnosti z oblasti operačního umění do oblasti taktiky.

Jistěže v operačním měřítku bylo možno a lze i nadále hovořit o nutnosti nepřetržité bojové činnosti v průběhu jedné či více operací v rámci frontu a armády, ale nelze tuto nepřetržitost v plném rozsahu aplikovat v taktickém měřítku v rámci jednotek a útvarů.

Tento závěr může působit dojmem, že je v rozporu s dříve uvedeným závěrem o obsahu bojové činnosti, který se v podstatě za současných podmínek rozšiřuje i na činnost vojsk, která není přímo spojena s činností na frontě. Je však třeba mít na zřeteli, že výrazem a hlavním obsahem bojové činnosti v operačním měřítku a nakonec i ve strategickém, bude palba nových zbraní se zvětšeným dosahem a účinností. Proto i při nepřetržité bojové činnosti v operačním měřítku v rámci útočné operace, bude se v taktickém měřítku (v rámci jednotky a útvaru a tím dedukováno až na jednotlivce — bojovníka) střídát období vedení nepřetržité bojové činnosti s obdobím odpočinku a doplňování.

Podle vycvičenosti, odolnosti, předcházející činnosti a dalších faktorů, které zmešují či zvětšují fyzické schopnosti člověka-bojovníka, lze počítat s doslovnou nepřetržitostí bojové činnosti u konkrétní jednotky, útvaru či svazku jen po určitou omezenou dobu, přičemž poté nutně musí následovat jejich vystrídání, odpočinek, doplnění zásob a obnovení bojeschopnosti; a tuto činnost pochopitelně v taktickém měřítku nelze nazvat bojovou činností. Přitom však v celkovém rámci — v průběhu operace — nemusí tímto „vytažením svazku

z boje“ být nikterak narušena nepřetržitost bojové činnosti v operačním měřítku.

Vcelku pochopitelné bude i v taktickém měřítku „prodlužována“ nepřetržitost bojové činnosti účelným a dovedným střídáním útvarů a jednotek, a na těch nejnižších stupních i střídáním určitých skupin nebo i jednotlivců.

Hovoříme-li proto o nepřetržitosti bojové činnosti je podle mého názoru vždy nutné v každém konkrétním případě přesně rozlišovat, o jaký rozsah jde.

Nás bezesporu bezprostředně zajímá problematika nepřetržitosti bojové činnosti v operačně taktickém a v taktickém měřítku, kde je třeba též hledat základ a vytváření těch hlavních předpokladů k zabezpečení tohoto velmi důležitého faktoru soudobého boje. Proto pokud bude nadále hovořeno o nepřetržitosti bojové činnosti, mám na mysli bojovou činnost v operačně taktickém a taktickém měřítku (v rámci vševojskové armády, svazků, útvarů a jednotek).

O vedení nepřetržité bojové činnosti budou v soudobém boji ve značné míře rozhodovat: významný kvalitativní skok v možnostech a manévru palbou, vysoká mechanizace vojsk, široké využití vzdušných výsadků a nové možnosti v organizaci a způsobu zásobování vojsk.

Je nesporné, že kromě těchto nepochybně příznivě působících činitelů je třeba při požadavku nepřetržité bojové činnosti reálně přihlídnout i k těm objektivním podmínkám a faktorům, které mohou na druhé straně ji znesnadňovat a někdy dokonce znemožňovat.

Těchto podmiňujících činitelů je pochopitelně celá řada a budou plně ovlivněny i konkrétní situací. Přesto se domnívám, že jako nejdůležitější je možné uvést tyto:

- fyzická vytrvalost bojovníka a technické možnosti výzbroje a bojových prostředků;
- účinná odvetná opatření nepřítele;
- značné obtíže v soustředování prostředků materiálně technického zabezpečení a tím i v nepřetržitém zásobování vojsk v průběhu boje při rychlých a často zásadních změnách v situaci;
- všeobecný nedostatek sil a prostředků k zabezpečení nepřetržité bojové činnosti ve dne i v noci;
- nesmírné fyzické a duševní vypětí velitelů a štábů vzhledem k tomu, že nejsou vždy výhodné podmínky, aby byla zabezpečena „dvojsměnnost“ v práci štábů (zvláště na stupni útvarů);

- značná složitost systému velení a zvláště organizace spolehlivého a nepřetržitého spojení při vysokých tempích a při přechodu z jednoho druhu bojové činnosti na druhý za předpokladu soustavného rušení ze strany nepřítele;
- nutnost připravovat v průběhu jedné operace podmínky pro přechod do následující, bez dlouhých přestávek.

Ještě jednou podtrhuji, že uvedené faktory nevyčerpávají všechny problémy podmiňující vedení nepřetržité bojové činnosti, jsou však podle mého názoru nejdůležitější a při rozboru dalších konkrétních problémů jsou brány v úvahu.

Již v úvodu jsme si vyvodili, že stále výraznějším základem každého boje v soudobých podmínkách se stává útok. Proto v první řadě v útočném boji a operaci požadavek nepřetržité bojové činnosti nabývá mimořádného významu. Chtěl bych se proto ve svých úvahách zabírat zvláště problematikou vytváření podmínek a zabezpečení nepřetržité bojové činnosti v útočném boji v rámci armádní útočné operace. Přitom chci rozebrat alespoň v hlavních rysech následující otázky, které s vytvářením podmínek a zabezpečením nepřetržitosti vedení bojové činnosti plně souvisí:

- vedení boje v noci s důrazem na zabezpečení přechodu z denní bojové činnosti na noční a naopak,
- plynulý přechod do pronásledování a vlastní pronásledování,
- odrážení protiztečí a protiúderů v průběhu útočné operace,
- překonávání vodních překážek,
- zabezpečení nepřetržitosti velení a spojení,
- problematiku zásobování vojsk.

Útok v noci bylo věnováno mnoho pozornosti a dodnes stojí v popředí zájmu bojové a operační přípravy vojsk a štábů. Průlom v noci byl prováděn celými svazky v bojových sestavách, které nedoznaly podstatných změn proti útoku ve dne a závěr ze získaných zkušeností zněl jednoznačně: útok v noci a zvláště při umělém osvětlování terénu se nemůže co do způsobů provedení podstatně odlišovat od útoku ve dne.

Průvodním zjevem řešení problematiky útoku v noci do nedávné doby však bylo, že tak, jak se většina pozornosti upěla na první část útoku — na průlom nepřátelské

obranu v noci a maximálně na pokračování útoku po svítání do splnění úkolu příštího dne, tak daleko méně pozornosti již bylo věnováno nočnímu boji po prvním dnu útočné operace, při boji v hloubce nepřátelské obrany, při přechodu do pronásledování, při vlastním pronásledování, prolamování spěšně zaujatých mezilehlých postavení, při střetném boji, odrážení protiztečí a protiúderů apod. Ze tomu tak bylo, je zcela logické, protože bylo nutno vojska v první řadě naučit ty nejjzákladnější věci.

Ovšem je třeba přiznat, že jestliže jsme vojska naučili prolamovat obranu nepřítele v noci a vyřešili otázky přechodu z nočního útoku na denní, eventuálně to bylo jen pokračování útoku, tím jsme sice značně přispěli k vytvoření podmínek k zabezpečení nepřetržitosti útoku, avšak zdaleka jsme tím nevytvořili všechny podmínky. Jedno je třeba vidět, že zvláště při cvičeních s vojsky jsme si nepromítli zcela důsledně všechny získané poznatky z útoku v noci s pokračováním příštího dne na celou hloubku jedné a možná i další armádní útočné operace.

V současných podmínkách vedení útočných operací a útočného boje se však vlivem dalšího rozvoje bojové techniky a zvláště raketových zbraní situace podstatně mění. Učiněné závěry o vlivu raketových zbraní na vedení soudobých útočných operací opravňují k závěru, že průlom připravené obrany nepřítele nebude charakteristickým a vyskytne-li se, pak jen v ojedinělých případech. Stejně tak podstatných změn doznává rozmach armádních útočných operací co do tempa i hloubky. Též operační sestava armády, zvláště co do počtu vševojskových svazků doznává odlehčení a útok v rámci armády na dvou i více směrech bude velmi častým a charakteristickým zjevem.

Útočná operace bude charakteristická útočnou činností jednotlivých svazků často na samostatných směrech bez přímého styku se sousedy; zvětšené možnosti manévru palbou, spolu s vysokým tempem, zpravidla nedovolí obránci organizovat souvislý odpor na připravených a vybudovaných obranných pásmech a postaveních. Útočná operace za předpokladu palebné převahy útočníka bude řadou střetných bojů svazků s rychlým přechodem do dalšího pronásledování za současného obklíčování a ničení nepřítele.

Z těchto hledisek se i otázka útočného boje v noci jakožto předpokladu vedení nepřetržité bojové činnosti jeví v jiném světle než doposud co do způsobů a forem provedení.

Vševojskové svazky útočící na jednotli-

vých směrech budou nuceny ne zřídka vést bojovou činnost od zahájení operace až do splnění dalšího úkolu armády v prvním sledu, což bude reprezentovat zhruba 3—4 dny nepřetržitě bojové činnosti ve dne v noci. Z toho důvodu a též proto, že útok bude mít ve většině případů již od začátku operace charakter „bývalého“ boje v hloubce nepřátelské obrany s častým přechodem vojsk do pronásledování a charakter dílčích střetných bojů, kdy zpravidla nebude nutno rozvíňovat celou bojovou sestavu svazku, nabývají **nesmírně na důležitosti zvláště vyčleněné odřady pro vedení boje v noci**. K potvrzení tohoto názoru může přispět i ta skutečnost, že vzhledem k nočním podmínkám a všem vlivům, které sebou tma v noci přináší, i přes značně zdokonalené přístroje pro vidění v noci a ostatním vymoženostem vědy a techniky, které nevýhody noci do určité míry paralyzují, je možné podle mého názoru vycházet z předpokladu, že i nadále tíha bojů bude ve dne — za světla.

Proto se domnívám, že i v soudobých podmínkách, které jsou a budou podstatně jiné než dříve, je možné čerpat ze zkušeností Sovětské armády v letech Velké vlastenecké války a též z války v Koreji, které dokazují, že často nevelké, ale dokonale připravené skupiny, aktivní útočnou bojovou činností v noci dosáhly lepších výsledků než celý svazek.

Například v Korejské válce účinné noční akce těchto nevelkých odřadů čínských dobrovolníků a vojsk Korejské lidové republiky přinutily Američany vypracovat taktiku a organizovat činnost zvláštních hlídek pro boj s těmito odřady.

Síla a složení těchto odřadů by byla různá a řídila by se nutně konkrétní situací. Jeví se možnosti vyčleňovat je v rámci celého svazku nebo v rámci jednotlivých útvarů.

Výhody použití těchto odřadů pro boj v noci jsou i v tom, že umožňují určitý odpočinek hlavním silám a na druhé straně odřady, které útočily nebo pronásledovaly v noci, mohou být za dne vytaženy do zálohy či druhého sledu. Jistěže otázku odpočinku je třeba chápat tak, že nepůjde a nemůže jít o zastavení, popřípadě rozmístění jednotky či útvaru v určitém prostoru na několik hodin. I když malé zastávky nelze vyloučit, bude tento odpočinek vojsk v druhém sledu či v záloze pro bojovníky skutečně odpočinkem za pohybu — vsedě nebo vleže na dopravních prostředcích, v obrněných transportérech, v tanku či na autě. A zkušenosti mnohých přímých

účastníků bojů ve druhé světové válce ukazují, že často k nabrání nových sil stačí člověku dvě či tři hodiny i když nepohodlného odpočinku. V souvislosti s nutností odpočinku a zabezpečení nepřetržitosti bojové činnosti zároveň vyvstává jeden velmi důležitý problém; jde o odpočinek řidičů vozidel a to ať dopravních či bojových. Východisko k řešení tohoto velmi závažného problému, který v případě, že mu nebyla věnována patřičná pozornost, může být příčinou mnohých těžkostí v boji, je podle mého názoru třeba hledat jedině v zabezpečení náhradních řidičů s možností vzájemného střídání.

Důležitým činitelem využití zvláště vyčlenovaných odřadů pro pokračování boje v noci je i ta okolnost, že v případě úspěšného rozvíjení útoku mohou plnit úkoly předem určených odřadů za pronásledování.

Uvedený způsob řešení nepřetržitě bojové činnosti při přechodu z denního útoku na noční a naopak není v podstatě ani novým, ani složitým problémem; přitom však umožňuje široké využití a rozvíjení iniciativy velitelů na taktickém stupni a současně zabezpečuje stále působení na nepřítele unaveného denními boji a znesnadňuje mu organizovat odpor. Taková forma nočního útoku zabezpečuje též příznivé podmínky pro klamání nepřítele o skutečném zámyslu.

Z hlediska vedení nepřetržitě bojové činnosti je velmi důležitým momentem **plynulý přechod z útoku do pronásledování**. Tento moment hrál významnou úlohu i ve druhé světové válce, zvláště v konečné fázi, kdy pronásledování bylo nedílnou a velmi důležitou součástí každé útočné operace. Vojska Sovětské armády zpravidla již po několika dnech operace přecházela do pronásledování. Tak na příklad v operaci Viselsko-oderské přešel 1. Běloruský front k pronásledování 15. ledna 1945, přičemž nutno zdůraznit, že pronásledování bylo uskutečněno bez jakýchkoli přestávek až do 22. ledna, kdy rychlé skupiny frontu se odtrhly od pěchoty na vzdálenost zhruba 100 km a musely zastavit postup pro nedostatek PHM.

Historie nám však ukazuje, že nevhodná organizace pronásledování, i když je vedeno nepřetržitě, může vést k nesplnění cíle boje. Příkladem takového pronásledování jsou boje 8. britské armády v Africe. Tato armáda vedla pronásledování několik set kilometrů s plánovitě ustupujícími vojsky

Rommelovými, přičemž však sváděla boje jen s jeho zadními voji. Britským vojskům se tedy podařilo jen „postrkovat“ hlavní síly Rommelovy armády před sebou, ale nepodařilo se jim, aby je za tohoto pronásledování zničila. Až zásahem spojenců z Casablanky, kteří odřízli ústupové cesty Rommelově armádě, byla tato zničena.

Tyto příklady dokazují, že v útočných operacích bylo vždy pronásledování velmi častým a důležitým momentem.

V současných podmínkách však může pronásledování následovat bezprostředně po zahájení útoku. A protože velmi často bude nepřítel využívat k odpoutání nebo přechodu k ústupovému boji noci, musí být vojska připravena a vycvičena k zahájení pronásledování jak za denních, tak i nočních podmínek. Lze tedy v těchto okolnostech vidět i další podepření názoru, že uvedený způsob vedení nepřetržité bojové činnosti ve dne i v noci bude plně odpovídat potřebám vedení soudobého boje s požadavkem rychlého přechodu do pronásledování v kterékoli době bez nutnosti provádět složitá přeskupování operační nebo bojové sestavy.

I když nemám v úmyslu provádět hluboký teoretický rozbor pronásledování, je nutno si však všimnout toho, že za současných podmínek bude pronásledování poměrně obtížnější formou boje než útok v pravém slova smyslu (dříve průlom). Přitom však, jak již bylo řečeno, těžiště pozornosti vesměs bylo doposud zaměřeno při organizaci a plánování útočné operace (boje) na provedení útoku (průlomu). Zdá se však, že jedním z hlavních činitelů, zabezpečujících hladký přechod do pronásledování a tím zabezpečení vedení nepřetržité bojové činnosti bude osvědčená zkušenost štábů Sovětské armády z posledních let Velké vlastenecké války, podtrhující důležitost současného plánování útoku a všech opatření k přechodu do pronásledování.

Nelze nikdy, ani v soudobých podmínkách zapominat na to, že jakákoli přestávka nebo zpoždění v přechodu do pronásledování umožní nepříteli vyvést hlavní síly nebo mu umožní zesílit obranu v hloubce, zdržet útok a připravit si tak vhodné podmínky pro odvetná opatření. Je nesporné, že významnou úlohu při přechodu do pronásledování bude hrát předvídaní, založené na výsledcích průzkumu a zprávách o nepříteli.

Jistěže v soudobých podmínkách sehraji při přechodu do pronásledování významnou úlohu zvláště raketové zbraně, které zvětšenou mohutností úderů jsou s to vytvářet příhodné podmínky k rychlému přechodu od jednoho druhu boje k druhému.

Při plánování pronásledování již v právním období je nutno včas předvídat síly a prostředky též k zabezpečení pronásledujících jednotek. Nutno plánovat využití atomových úderů za účelem umlčení nepřátelských záloh, využití letectva nejen pro podporu vojsk, ale i pro průzkumné účely, ženijního vojska k zabezpečení nepřetržitého postupu nejen po komunikacích, ale i terénem a zvláště při překonávání vodních překážek, tanků pro organizaci silných, pohyblivých předsunutých odřadů a další opatření. Silné a pohyblivé předsunuté odřady, schopné samostatné činnosti, nabývají zvláště v současné době na důležitosti, neboť bude třeba neúčinněji a co nejrychleji využívat účinků úderů vlastních raketových a atomových zbraní. Rozhodný postup a pronikání těchto odřadů bude předpokladem k úspěšnému vedení rovnoběžného pronásledování, které spolu s čelním vytváří základní podmínky k obklíčování a ničení ustupujícího nepřítele.

Rychlé změny situací na frontě budou často nutit velitele svazků a armád zasazovat své síly k úspěšnému přechodu do pronásledování na směrech, kde se rysují výhodné podmínky pro rozvíjení rozhodné činnosti a to často i za cenu dočasné změny, přenesení směru hlavního úderu.

Z uvedeného, i když jistě ne úplného rozboru vyplývá, že včas a správně organizovaný a provedený přechod vojsk do pronásledování bez ohledu na denní dobu je jedním z rozhodujících prvků zabezpečujících nepřetržitost bojové činnosti.

Neméně důležitá úloha při zabezpečení nepřetržité bojové činnosti v útočné operaci (boji) připadá též **vzdušným výsádkám**. Soudobé možnosti provedení manévru sil a prostředků vzduchem rozhodně ani v soudobých podmínkách neztrácejí svůj význam, ale naopak. Jestliže soudobé vojenské umění obrací čím dále tím více svůj zájem do vzduchu a věnuje maximální pozornost otázkám využití vrtulníků k přepravě střeleckých jednotek i výzbroje, není to jen náhodou, ale na základě hlubokého rozboru současné situace. Nasycenost a namnoze již přesycenost bojiště dopravní a bojovou technikou si to v každém případě samy vynucují. Je nám přece dostatečně známo, že otázka pohybu po komunikacích začala působit vojenskému umění vážné starosti, protože hrozilo nebezpečí, že se vysoký stupeň motorizace a mechanizace vojsk bez kvalitativně nového řešení převrátí ve svůj

protiklad a způsobí nikoli zvýšení, ale naopak snížení pohyblivosti vojsk.

Vzdušné výsadky nejenže jsou s to velmi rychle využívat účinků vlastních úderů, ale jejich význam je velký i pro boj v noci a při přechodu z denní na noční bojovou činnost. I výsadek o menší síle, vysazený před setměním na směru činnosti útočících vojsk v noci, usnadní jim podstatně splnění stanovených úkolů a značně dezorganizuje činnost nepřítele. Je možné obrazně říci, že vzdušné výsadky „prostorově zvětšují nepřetržitost vedení bojové činnosti“.

Je pochopitelné, že jednou ze základních podmínek využití úspěchu vzdušného výsadku pozemními silami, na kterou nelze zapomenout, je správně a detailně dohodovaná a uskutečňovaná součinnost výsadku s předem sunutými odřady, a to zvláště tehdy, počítá-li se s navázáním styku v noci.

Vzhledem k tomu, že použití vzdušných výsadků je ve své podstatě provedení manévru vzduchem, chtěl bych se zmínit stručně i o otázce manévru vůbec a jeho významu v souvislosti se zabezpečením nepřetržitosti bojové činnosti. Mezi hlavními činiteli, jež určují a zabezpečují nepřetržitost bojové činnosti, je zpravidla uváděn smělý manévr silami, prostředky a palbou. Je nesporné, že toto tvrzení je plně opodstatněné a správné, ale potud, pokud manévr je chápán více méně odděleně od vlastní bojové činnosti, tj. pokud je manévr chápán v doslovném znění dosud používané definice.

Ve Vojenské mysli čís. 2/60 generál Knotek v článku „Soudobý manévr, jeho obsah a význam v boji“ se zabývá otázkami významu a obsahu pojmu manévr v soudobém boji a operaci se zřetelem na nové podmínky vzhledem k rozvoji raketových zbraní a jejich vlivu na vedení operací a boje. Po hlubokém a podle mého názoru zcela správném rozboru všech skutečností dochází k závěru: *Manévr je ve své podstatě pohyb násobený možnostmi techniky. Vlastnosti vojenské techniky, zejména bojové a doopravdy, jsou určujícím prvkem manévru — manévru schopnosti vojsk. Dynamičnost, jako jeden z charakteristických rysů soudobého boje, je určována stupněm rozvoje vojenské techniky. Hlavním a nejdůležitějším projevem dynamičnosti soudobého boje je manévr. Proto čím se stává soudobý boj dynamičtější, tím více se manévr stává jeho organickou a neoddělitelnou součástí. Soudobý boj je ve své podstatě nepřetržitost*

tým sledem manévru všech druhů, nejrůznějšího rozsahu, způsobů provedení a cílů. V soudobé operaci je v podstatě víc manévru, než vlastního procesu ničení nepřítele.“

To, že manévr se stává neoddělitelnou součástí bojové činnosti a že nevytváří jen podmínky k úspěšnému ničení nepřítele, nám dokumentuje dnes neúměrně rostoucí význam manévru palbou. Je nezvratným faktem, že vlivem nových bojových prostředků, zejména raketových zbraní, bude v operaci (boji) hrát manévr palbou čím dále tím větší roli. Přitom soudobá bojová technika, především raketová a zvláště při použití jaderných nábojů, dovoluje už dnes podstatnou část úkolu — fyzické ničení nepřítele — plnit manévrem palbou, aniž by k tomu účelu bylo třeba provádět manévry vojsky a jejich bojovou techniku. Vidíme, že tedy manévr palbou otvírá nový pohled na samou podstatu a obsah manévru. Potvrzuje nám, že nelze v současné době již oddělovat bojovou činnost (v podstatě palba a pohyb) od manévru a že jej nelze chápat jen jako souhrn činnosti za účelem vytvoření těch nejvýhodnějších podmínek k provedení rozhodného úderu, ať již živou silou či palbou, s cílem zničit nepřítele. Vidíme, že manévr palbou přerůstá onen úzký obsah činnosti k vytvoření těch nejvýhodnějších podmínek k provedení rozhodného úderu, ale sám ve své podstatě tento rozhodný úder k zničení nepřítele uskutečňuje.

Jestliže se tedy z tohoto hlediska díváme na manévr v soudobých podmínkách, pak myslím, že není třeba mluvit zvlášť o nutnosti smělého manévru jakožto předpokladu nepřetržité bojové činnosti, ale že bojová činnost (tedy i manévr jakožto neoddělitelná součást každé bojové činnosti) musí být ve své nepřetržitosti smělá a rozhodná.

Dalším faktorem, který ovlivňuje nepřetržitost vedení bojové činnosti v průběhu operace (boje), je podle mého názoru dovedné a rozhodné odrážení protiúderů a protiztečí. I v soudobých, vysoce dynamických, útočných operacích bude snahou nepřítele, aby nejen palbou, ale i smělymi a silnými protiúderými (protiztečemi) zpomalil postup útočících nebo pronásledujících vojsk, a tím v podstatě narušil nebo znemožnil útočný charakter bojové činnosti útočníka.

Nejvhodnější formou odrážení protiúderů (protiztečí) bude bezesporu střetný boj.

Odrážejí-li se protiúder a protizteče střetným bojem, zachovává se útočícím vojskům základní charakter jejich bojové činnosti, a kromě toho jsou-li vojska v pohybu, skýtají obtížnější cíl pro nepřátelské zbraně, zvláště prostředků atomového napadení, včetně raket. Kromě toho tento způsob boje znesnadňuje nepříteli plánovitě rozvinout vojska a může podstatně ztížit, často i znemožnit provedení jeho zámyslu. Odrážení protiúderů (protiztečí) střetným bojem může ve značné míře i oklamat nepřítele o síle vlastních vojsk.

Nebude-li možné odrazit protiúder (protizteč) nepřítele ve střetném boji z důvodu značné převahy nebo nevýhodného terénu, je možné jej odrážet částí sil z místa, ale většinou sil co nejrychleji rozvíjet bojovou činnost do boků a do týlu nepřítele. Odrážení protiúderů z místa je však značně nevýhodné, neboť skýtá nepříteli příznivé podmínky pro účinné použití zvláště raketových a atomových zbraní, neboť tyto jsou právě velmi účinné a vhodné proti nepohyblivým cílům. Proto přechod vojsk do obrany na čáře ženijně nepřipravené může mít za následek nejen přerušení nepřetržitosti útoku, či pronásledování, ale i jejich poměrně snadné zničení.

Je proto nutné mít na zřeteli, že v každém případě je třeba usilovat o to, aby odrážení protiúderu (protizteče) nebylo záminkou k přerušení útoku nebo pronásledování. Dojde-li ke zdržení na jednom směru, pak na druhém je nutno usilovat o rozvinutí pronásledování, což bude ten nejlepší způsob, jak pomoci vojskům odrážejícím protiúder (protizteč).

Přihlédneme-li k rozmachu soudobých útočných operací a k množství vodních překážek na střeoevropském a západoevropském válečnickém směru východ — západ, snadno zjistíme, že vojska budou nucena téměř každý den překonávat vodní překážku. Z toho nám plyne závěr, že kromě ostatních terénních překážek všech druhů, budou mít velký vliv na zachování nepřetržitosti bojové činnosti **vodní toky**.

Přes veškeré vymoženosti techniky a možnosti uzpůsobení tanků pro hluboké brodění pod vodou atd. dokázala praxe při cvičeních, že se nesmí podceňovat ani malé a střední vodní toky.

Velmi důležitý úkol připadá v tomto ohledu průzkumu těchto vodních překážek, který svou důležitostí se rovná průzkumu nepřítele.

Zachování tempa útočných operací a tím i nepřetržitosti útočné činnosti si nutně v soudobých podmínkách vyžaduje vyvinout maximální úsilí o překračování vodních toků z chodu, na široké frontě, o zmocnění se širokých předmostí využitím vzdušných výsadek a přepravy vojsk vrtulníky. Malá předmostí, která ve druhé světové válce často sehrála důležitou úlohu i operačního významu se v soudobých podmínkách stanou cílem atomových úderů a proto ztrácí v podstatě svůj význam. Je třeba proto předmostí co nejrychleji rozšiřovat a pokračovat okamžitě v rozvíjení útočné činnosti do hloubky sestavy nepřítele.

Využitím vzdušných výsadek s tím cílem, aby se nejen zmocnily a udržely předmostí do příchodu předsunutých oddadů, ale aby i udržely a zabránily zničení mostů a přeprav, nabývá na důležitosti a významu.

Proto důsledná příprava vojsk k plnění těchto úkolů již v míru při výcviku je tím hlavním předpokladem pro zachování nepřetržitosti bojové činnosti i za války.

Je nesporné, že jedním z nejdůležitějších činitelů ovlivňujících a zabezpečujících nepřetržitost zvláště útočného boje je **velení**. Zvláště v období každodenního vedení nočního boje bude iniciativa, dovednost a rozhodnost velitelů a štábů všech stupňů při řízení boje přímo určujícím faktorem nepřetržitosti útočného boje. **Plynulost a nepřetržitost útoku a bojové činnosti vůbec bude proto tím nejlepším měřítkem hodnoty práce velitelů a štábů při velení vojskům.**

Jak ukazují i zkušenosti z druhé světové války, jsou to právě směla, překvapivá a nejednou originální rozhodnutí velitelů i na nejnižších stupních, která vedou k úspěchu v boji byt i za předpokladu, že nadřízený velitel jich musí dovedně využít. A naopak tam, kde velitel a štáb neměli tyto vlastnosti, tam bojové akce zpravidla končily nepatrnými výsledky nebo i neúspěchem. Jestliže jsme svědky toho, že za Velké vlastenecké války iniciativa velitele měla na bojišti tak velký význam, tím větší bude mít v soudobých podmínkách vedení operací a boje. V soudobých operacích a boji připadá zvláště důležitá úloha svazkům a útvarům, které často budou nuceny v zájmu co nejdůmyslnějšího splnění cíle operace vést boj na samostatných směrech.

Abyste však mohli velitelé nižších stupňů plně rozvinout svou vynalézavost a iniciativu, musí mít bezpodmínečně určitou volnost jednání. Toto je sice zřejmé, avšak ne vždy to dovolují formy a způsoby určování bojových úkolů. Určí-li nadřízený ve-

litel ve svém rozkaze podřízenému bližší úkol, následující úkol a další úkol, často i velmi přesně bojovou sestavu a způsoby součinnosti, způsoby jak a čím zabezpečit křídla, boky, styk a otázky velení atd., pak podřízený velitel svazků v podstatě nic víc nepotřebuje řešit a ani nemá možnost rozvinout vlastní iniciativu.

Podle mého názoru je třeba plně souhlasit s tím, že forma stanovení bojového úkolu nesmí omezovat iniciativu a vynalézavost velitelů ani na těch nejnižších stupních, ovšem s podmínkou, že tato iniciativa a vynalézavost nebude v rozporu s celkovým zámyslem vedení boje (operace). Za tím účelem bude proto třeba podřízené velitele svazků a někdy i útvarů seznámit se zámyslem a s celkovou ideou boje, popřípadě na několik dní dopředu.

Zvětšení hloubky úkolu nejen že umožní, ale zároveň nutí velitele ke studiu terénu budoucí bojové činnosti, což nelze podceňovat.

Jsmo však často svědky toho, že zvláště na vyšších stupních velení je věnována malá pozornost bojové činnosti útvarů, které mohou určitě v manévrových druzích boje i za souborných podmínek sehrát velmi vážnou úlohu. Zvláště za předpokladu nesouvislé fronty, naskýtají se velké možnosti pro smělou a rozhodnou činnost útvarů hlavně pokud jde o pronikání do týlu a boku jednotlivých prvků nepřátelské bojové nebo operační sestavy.

Seznámení velitele svazku a útvaru s úkolem na dobu delší než 24 hodin bude mít příznivý vliv na hledání nových metod a forem plnění úkolů.

Mohlo by se zdát, že slabou stránkou určování bojových úkolů svazkům a útvarům na delší dobu je ta okolnost, že je nemožné předvídat vývoj boje. Ovšem na základě takto vedených úvah by bylo možné soudit, že rovněž plánování operací na štábu armády neodpovídá vždy skutečnosti a že je proto nereálné a zbytečné plánovat na příklad na hloubku celé útočné operace (3—4 dny). Tento závěr by však nebyl správný, neboť i stanovení úkolů svazkům na více než jeden den nikterak nevylučuje možnost upřesnění, doplnění nebo v krajním případě i změnu úkolu během jeho plnění.

Podstata této větší perspektivy při ukládání úkolů podřízeným je v tom, dát velitelům svazků a útvarů větší samostatnost ve volbě způsobů a forem boje, což může mít kladný vliv na zabezpečení vedení nepřetržité bojové činnosti.

V souvislosti s otázkami velení ve vzta-

hu k zabezpečení nepřetržité bojové činnosti bych se chtěl dotknout ještě jednoho velmi závažného problému, tentokrát však při zabezpečení nepřetržitosti bojové činnosti z hlediska operačního (operační činnosti). Tímto problémem je zvláště v souborných podmínkách plynulý přechod z jedné útočné operace do následující (další) útočné operace.

Význam a důležitost i tohoto faktoru zabezpečení nepřetržitosti nám dokazuje mnoho příkladů z Velké vlastenecké války, z nichž jako nejtypičtější je možno uvést akce 4. gardové Sovětské armády, které velel nynější maršál Sovětského svazu Jeremenko. Tato gardové armády se podařilo uskutečnit dvě postupné armádní operace bez operační přestávky na hloubku 300 km. Velitel armády, když hodnotil tuto operaci, která byla význačným úspěchem v rámci frontu, upozornil však i na objektivní potíže, které touto nepřetržitou bojovou činností trvaly 21 dnů vznikly. Prohlásil: „Nepřetržitý útok trval 21 dnů, během něhož byla překonána vzdálenost 300 km v neschůdném terénu bez komunikací, za podmínek vzdalování se vojsk od zásobovacích základen, kdy dělostřelectvo a týl se stále zpožďovaly, což při nedostatku střeliva a PHM a nejednou i potravin bylo důkladně znát.“

I když současné technické a dopravní prostředky dovolují podstatně lépe zabezpečit plynulé zásobování útočících vojsk, nelze i tuto zkušenost z Velké vlastenecké války nikterak opomíjet, ale jestliže si uvědomíme, že podle posledních závěrů bude útočná operace armády vedena do hloubky 300 i více kilometrů s dobou trvání 3—4 dnů, pak vidíme, že úměrně s růstem techniky narostly i vzdálenosti a rychlosti. Stejně tak neúměrně vzrostl objem zásob, kterými je nutno zásobovat vojska (zvláště střeliva a PHM). Nutnost doplňovat svazky a útvary hlavně těmito základními druhy materiálu, za předpokladu rychlého vzdalování vojsk od armádních zásobovacích základen, staví před všechny týlové pracovníky ještě nedořešený problém, jak po stránce týlové zabezpečit nepřetržitou bojovou činnost za předpokladu realizace požadavku přechodu z jedné armádní útočné operace k následující (druhé) útočné operaci bez operační přestávky.

Dosavadní stav a schopnosti zvláště dopravní techniky nevytvářejí k tomu plně předpoklady a stojí za uvážení i názor, že nepřetržitost útočné operace frontu bude muset být nezdídkou řešena zasazováním ce-

lych nových svazků (armád) po splnění cíle první armádní operace; jinak bude nutno kalkulovat s určitou operační přestávkou po skončení první armádní operace za účelem doplnění zásob i bojové techniky armády, která má pokračovat ve vedení další útočné operace.

Domnívám se tedy, že je plně opodstatněný závěr, že k zabezpečení nepřetržitosti útoku (útočné bojové činnosti) v operačním měřítku je třeba kromě celé řady důležitých opatření souvisejících s tak zvaným perspektivním plánováním v průběhu první útočné operace v maximální míře brát v úvahu otázky možnosti včasného zásobování bojujících vojsk potřebným materiálem, neboť otázky týlového zabezpečení (materiálního, technického a zdravotnického) budou v plné míře rozhodujícím činitelem ovlivňujícím nepřetržitost bojové činnosti.

Při řešení tohoto závažného problému bude třeba s největší pravděpodobností jít po linii zmobilizování zásob, zvláště na stupni armády a možná i po linii vypuštění některých zásobovacích stupňů, za současného předpokladu vybavení útvarů k zabezpečení potřebné soběstačnosti alespoň k nepřetržitému vedení boje po dobu 3—4 dnů. Maximální vyčerpání tahačů děl a všech dopravních prostředků jednotek i útvarů bude přitom podle mého názoru jeden z prvních předpokladů.

V tomto ohledu je však před námi mnoho práce a mnoho problémů k řešení a je na všech příslušnících naší armády, nejen pracovnících týlu, aby se do řešení těchto otázek plně zapojili a správně je chápali jako otázky prvořadé důležitosti pro zabezpečení nepřetržitosti vedení bojové činnosti vojsk a tím i pro zabezpečení úspěšného splnění úkolů v soudobém boji.

Závěrem k rozboru některých otázek vedení nepřetržité bojové činnosti v soudobých podmínkách bych chtěl připomenout ještě jednu okolnost. I při vytváření všech předpokladů k vedení nepřetržité bojové činnosti nelze tuto reálné zabezpečit ani v taktickém, ani operačním měřítku, jestliže těmto vytvořeným předpokladům nebude přizpůsobena bojová příprava a výcvik vojsk. Proto podle mého názoru je nutné pro zabezpečení vedení nepřetržité bojové

činnost zaměřit se v bojové přípravě vojsk především na tyto otázky:

- zvládnout vedení směle, rozhodně a samostatně bojové činnosti i malými jednotkami v těch nejtěžších terénních podmínkách pro složitě pozemní i vzdušné situace s cílem co nejrychleji a nejúčelněji využívat účinků úderů vlastních raketových a atomových zbraní;
- dokonale zvládnout vedení boje v noci a to od jednotlivce až po svazek, jak při umělém osvětlování terénu, tak i bez něho;
- odvážně rozvíjet pronásledování, pronikání do týlu nepřítele za současného důmyslného a dovedného překonávání vodních překážek v součinnosti se vzdušnými výsádky a zvládnout problematiku přepravy vzduchem;
- zvládnout rozhodně vedení střetného boje, jakožto prostředku k nejúčelnějšímu odrazení protiztečí a protiúderů;
- všemi veliteli, bojovníky a zvláště řidiči zvládnout dokonalou orientaci v terénu a rychlé čtení mapy a leteckých snímků;
- dovedně a cílevědomě využívat terén z hlediska ochrany proti zbráním hromadného ničení a všech sil a prostředků k rychlému odstranění následků po napažení a k obnovení bojeschopnosti;
- plynulé zásobování vojsk s rychlým překonáváním velkých vzdáleností.

Je pochopitelné, že všechna tato opatření nevyčerpávají celý rozsah úkolů spojených se zabezpečením nepřetržitosti bojové činnosti, avšak podle mého názoru je možné pokládat je za jedny z hlavních.

*

Nakonec bych chtěl zdůraznit, že závažnost problematiky nepřetržitosti bojové činnosti bude v soudobých podmínkách vedení boje a operace mít beze sporu i nadále vzrůstající tendenci a proto předpokládám, že v tomto článku uvedené názory nezůstanou bez odezvy a že mohou být určitým podkladem pro další jejich rozvíjení.

Prameny:

- Vojská mysl čís. 2/60.
- Válka a vojská věda II. a III. díl.
- »Hlavní rysy operačního umění Sovětské armády v deseti drtivých úderech« vyd. NV.
- Mysl vojskova čís. 2/60.

В статье обсуждается понятие «непрерывная боевая деятельность» и решается содержание и объем их в современных условиях.

Автор рассматривает главным образом наступательный бой (операцию), обращая внимание на бой ночью, преследование, форсирование водных рубежей, использование воздушных десантов, а также на вопросы об управлении и снабжении войск.

Některé údaje pro plánování použití atomových zbraní a ostatních prostředků hromadného ničení

Plukovník J. Voštera,
major B. Havlíček,
major J. Brus



Článek se zabývá otázkami, které souvisí s plánováním použití atomových zbraní (přidělování AZ, rozhodování o jejich použití a rozpracovávání plánu použití); značná pozornost je věnována problémům ochrany proti ZHN.

V současné době se mnohem rychleji než dříve rozvíjí bojová technika. V důsledku toho se i rychleji mění názory na vedení soudobé operace a boje. Od velitelů a štábů se vyžadují stále hlubší znalosti otázek spojených s použitím ZHN, neboť v současné době jsou zbraně hromadného ničení příčinou nových názorů na možnosti vojsk a způsoby využití jejich ničivých účinků.

Využíváme proto stránek Vojenské mysli, abychom vyjádřili své názory a úvahy k otázkám použití atomových zbraní, ochrany proti atomovým zbraním a ostatním prostředkům hromadného ničení a abychom štábům dali k dispozici některé údaje a zkušenosti ze cvičení.

Změny v poměru a významu druhů vojsk

Rozhodující vliv na charakter a způsob vedení války mají prostředky, kterých se ve vedení ozbrojeného zápasu používá.

Zijeme v údobí bouřlivého rozvoje hospodářství naší socialistické soustavy, v údobí automatizace, mechanizace a elektrotechniky. Tento rozvoj se nutně odráží ve vybavení ozbrojených sil SSSR a států Varšavské smlouvy.

Zaváděním do výzbroje nových účinných bojových prostředků jako jaderných a raketových zbraní se zvyšuje úderná síla a bojeschopnost našich ozbrojených sil.

Hlavním prostředkem k dosažení úspěchu v operaci se staly pro svůj mohutný ničivý účinek atomové zbraně.

Došlo i k určitému přesunu ve významu prostředků dopravy jaderných nábojů na cíl. Hlavním prostředkem se staly rakety, schopné provádět rychlý manévry, které mohou létat za každé meteorologické situace a jsou těžko zranitelné.

Snížil se poněkud význam atomového hlavnového dělostřelectva a bombardovacího letectva vzhledem k jejich těžkopádnosti a zranitelnosti. Tyto prostředky jsou nahrazovány raketami.

Mění se tudíž zákonitě i poměr v jaderných zbraních.

Největší podíl na atomové munici armády tvoří rakety typu „B“ a „V“. Rakety typu „A“ vzhledem k malému dostřelu mohou být v některých případech přidělovány divizím, ovšem v omezeném množství, především při útoku divize na samostatném, od hlavního úderu vzdáleném směru, a jsou určeny pro provedení dělostřelecké přípravy, nebo k zabezpečení průlomu jednotlivých pásem obrany nepřitele, nebo ničení odporů v hloubce.

Atomové letecké pumy mohou být používány ve prospěch armády stíhacím bombardovacím letectvem, a to ráže do 10 kt a jsou určeny především na pohyblivé cíle.

V současné době počítáme s těmito smluvními tritolyvími ekvivalenty atomových nábojů:

u typu „A“ — 5, 10, 20 kt,
u typu „B“ — 5, 10, 20 kt,
u typu „V“ — 20, 50, 100 kt,
u typu „G“ — 100, 300 kt,
u dělostřeleckých granátů — 5 kt,
u mín s atomovou náplní — 5, 20 kt,
u atomových pum používaných stíhacím bombardovacím letectvem — 10 kt,
u FKR 1 (frontové křídlaté rakety) — 20 kt (raketový prostředek letecké armády),
u FKR 2 — 30 a 50 kt (raketový prostředek letecké armády).

Z cvičných důvodů je možná i pozměňná varianta tritolových ekvivalentů. Je však třeba dodržovat horní stanovenou hranici, to znamená, aby u raket typu „A“ a „B“ nebyly stanoveny větší tritolové ekvivalenty než u 20 kt, u raket typu „V“ 100 kt atd.

Současné možnosti přidělování atomových zbraní

V současné době je stále živá otázka kolik atomové munice může obdržet armáda pro jednu armádní operaci. Na tuto otázku není jednoznačná odpověď, ani neexistuje norma vhodná pro různé druhy operace nebo boje. To by nakonec nebylo ani správné. Určitý počet atomové munice se nemůže stát šablonou, vhodnou pro každou situaci. Naopak. Množství atomové munice bude podléhat nejrůznějším změnám nejen v období plánování, ale i v samém průběhu operace.

Množství přidělené atomové munice svažuje se bude řídit především:

- počtem a důležitostí objektů v pásmu armády, které jsou vhodné k provedení úderů;
- důležitostí operačního směru;
- charakterem období, ve kterém bojová činnost probíhá.

V současné době počítáme na vyřazení svazků nepřítele s těmito operačními normami:

- na vyřazení divize na čáře rozvinutí skupinový úder třemi náboji po 15 až 20 kt,
- na divizi v prostoru soustředění skupinový úder třemi náboji po 30–40 kt.

Jestliže budeme počítat, že ve vlastním útočném pásmu se může armáda střetnout do splnění úkolu s 5–6 divizemi nepřítele, z toho 3–4 může mít v prvním operačním sledu a 2–3 mohou být zasazovány v průběhu operace, bude potřeba na jejich zničení 17–24 atomových nábojů střední ráže, s přihlédnutím k počtu přidělovaných malých ráží (armáda nebude dostávat pouze střední ráže, ale i značné procento malých ráží), bude třeba 20–28 atomových nábojů.

Kromě toho může být v pásmu armády 4–5 baterií nerižených raket, 3–6 baterií atomových kanónů, jeden oddíl Corporal a 1 oddíl Redstone. Jestliže budeme chtít zničit polovinu těchto prostředků atomovými úderů, vyžadá si tento úkol dalších 5–7 atomových nábojů. Kromě toho budou v pásmu armády další vhodné cíle, jako velitelství stanoviště sborů a armády, výsadkové útvary, sklady atomové munice, dílny pro jejich kompletování, letiště, skladiště PHM,

hospodářská a politická střediska, přehrad, naváděcí systém letectva apod.

To znamená, že v pásmu armády bude možno odhadnout cíle pro 50–60 atomových úderů. Jestliže bude nepřítel v obraně vybudované podle požadavků protiatomové ochrany, pak stejný počet objektů by vyžadoval daleko větší dotaci v atomové munici vzhledem k omezeným účinkům atomových zbraní na ukrytou živou sílu.

Tento počet by však nebyl v současné době ekonomicky únosný, neboť by neodpovídal požadavku maximálního využití klasických zbraní a ani by nevycházel ze současných možností průzkumu, které budou omezeny zvláště v počátečním období války.

Nejdůležitějšími objekty pro úder atomovými náboji, které jsou přidělené armádám, budou prostředky atomového napadení nepřítele (z nichž část, především baterie atomových kanónů, bude možno ničit klasickými zbraněmi) a jeho vojska.

Počet těchto objektů, jak jsme si ukázali, bude v hodnotě 25–35 úderů atomovými náboji.

Kromě toho prostředky frontu může být provedeno v pásmu armády 10–15 úderů s důrazem na vybojování nadvlády ve vzduchu a ničení raketových prostředků středního dosahu.

To znamená, že v pásmu armády v prvním sledu na směru hlavního úderu může být použito během armádní operace 40 až 45 atomových nábojů.

Ničení ostatních důležitých objektů, jako vyšších míst velení, skladů atd., musí být prováděno zpravidla na úkor ničení prostředků napadení a vojsk nepřítele.

U armády na pomocném směru bude počet přidělené atomové munice pochopitelně daleko menší. Také nižší počet atomové munice obdrží vševojsková armáda v průběhu frontové operace při svém zasazení nebo pro provedení druhé armádní operace. Část přidělené atomové munice obdrží armáda do zahájení bojové činnosti nebo nepřátelství a zbytek bude prisunován k montážním dílnám atomové munice armádních prostředků ze skladů frontu v průběhu operace.

Jaký počet atomové munice má obdržet armáda do zahájení bojové činnosti, bude se řídit úkoly armády (zda se armáda zúčastní odvetného úderu nebo protipřípravy, zda je v prvním nebo ve druhém operačním sledu, kolik divizí očekáváme v prvním sledu uskupení nepřítele apod.).

V Polním řádu Československé lidové armády (divize) se v článku 20 praví: „Ato-

mových zbraní se používá s překvapením a zpravidla na hlavním směru, současně nebo postupně na celou hloubku bojové činnosti, především na cíle před vojsky a v nejbližší hloubce, jejichž zničení může mít rozhodující vliv na organizaci a ráz bojové činnosti vojsk a na úspěšné splnění bojových úkolů.“

Uvážíme-li, že armáda je prvním článkem, plánujícím použití ZHN a když vezmeme v úvahu takticko-technické údaje prostředků, kterými se armáda posiluje, dospějeme k závěru, že armáda bude ničit především cíle před vojsky a v nejbližší hloubce, to znamená úderné uskupení armádního sboru a atomové zbraně taktického dosahu.

Jestliže například budeme počítat, že armáda v počátečním období obdržela úkol přejít do útoku a přitom se má zúčastnit odvetného úderu na úderné uskupení nepřítele, které podle našeho odhadu bude v síle tří divizí (to znamená na nepřítele, který se rovněž chystá k útoku) a úder plánuje armáda na dvou směrech, bude zapotřebí, aby měla k dispozici atomovou municí v množství nejméně 18 nábojů, z toho 9—12 bude použito v odvetném úderu a zbytek (6—9) bude určen k přípravě a podpoře útoku první hodiny D 1. Novou, zkomplectovanou municí, připravenou k odpálení, mohou raketové útvary obdržet s přihlédnutím k době, potřebné pro přísun munice ze skladů do montážních dílen a zkomplectování za 15—20 hodin.

Z toho vyplývá, že velitele armády musí zajímat nejen otázka celkového počtu přidělené munice, ale i množství nábojů připravených k okamžitému odpálení, možnosti montážních dílen, další přísun a povinnosti armády v opatřeních, které plánuje starší náčelník (při odvetném úderu, protipřipravě apod.).

U armády, která prolamuje připravenou obranu nepřítele, může být tato norma pohyblivě zásoby atomové munice i větší vzhledem k tomu, že armáda musí provádět údery na značně rozptýlenou sestavu nepřítele, ukrytou a odolnou proti úderům atomovými zbraněmi. V tomto případě bude zapotřebí na vyřazení jedné divize mnohem více než tři údery, které jsme plánovali na jednu divizi na čáře rozvinutí.

To ovšem neznamená, že odpory nepřítele budeme ničit pouze atomovými zbraněmi. Z uvedených propočtů je vidět, že armáda bude vždy pocítovat nedostatek těchto zbraní a bude nucena maximálně využít klasických zbraní k doplnění úderů a ničení nepřítele.

Jestliže jsme mluvili o operačních normách, je třeba si uvědomit, že nám nedá-

vají nutný počet atomové munice, potřebný v každém případě k vyřazení celého svazku. Operační normy nám slouží ke hrubé kalkulaci bez ohledu na konkrétní rozmístění divize, možnosti průzkumu apod. Při nich se také neuvažuje o nutnosti hromadného použití atomových zbraní na směrech. To znamená, že v operaci může dojít k situaci, kdy na jedinou divizi, která má být úplně vyřazena, může být podle konkrétního uskupení její bojové sestavy použito i 10 atomových úderů, a jiná, na podřadném směru může být umlčována pouze klasickými zbraněmi.

Kromě toho při kalkulaci ničení celých svazků na čáře rozvinutí nebo v prostoru soustředění je třeba vycházet z toho, že část sestavy nepřítele vlivem konfigurace terénu, nepřesností ve výpočtech a v průzkumových zprávách bude uchráněna, že určitá část se stačí zformovat, přeorganizovat a klást odpor našim vojskům. To znamená, že účinky atomových zbraní nelze ani přeceňovat a pokládat je za všemohoucí, ale že je třeba dělat reálné závěry.

Pokud jde o normy pro divizi, je odhad ještě těžší. Počet atomových nábojů, přidělených divizi nebo odpálených ve prospěch divize bude záviset na konkrétním úkolu a místa divize v sestavě svazu.

Počet atomové munice, přidělené přímo veliteli divize, nebude zpravidla převyšovat 1—3 údery raket typu „A“, kterými bude disponovat velitel divize přímo.

Ovšem úderů, které jsou prováděny ve prospěch divize armádou, může být značný počet a to podle úkolů a místa divize v sestavě armády tak, aby zabezpečily plynulý útok divize ve vysokých tempech nebo úplné zmaření útoku nepřítele v jeho výchozím položení a umožnily přechod vlastních vojsk do útoku.

Závěrem k otázce počtů atomové munice chceme zdůraznit, že žádná norma pro přidělování atomové munice není. Uvedená metoda může sloužit pouze jako návod k výpočtu potřeby atomové munice pro cvičení nebo nácviky. Avšak každý počet munice musí být zdůvodněn podle konkrétních podmínek a navíc při cvičeních podle konkrétních cílů a úkolů, postavených před cvičící.

Metodika přípravy rozhodnutí

V soudobé operaci a boji jsou atomové zbraně hlavním prostředkem ničení nepřítele. Proto jejich použití a využití jejich ohromného ničivého účinku tvoří základ rozhodnutí velitele svazu. Je proto napros-

to špatné, jestliže rozhodování o použití těchto zbraní je ponecháváno na veliteli dělostřelectva nebo letectva.

Hlavním stupněm, který plánuje použití ZHN, je HV a front. Tyto usměrňují a přímo i ovlivňují použití atomových zbraní armádou.

Velitel armády může obdržet pokyny, ve kterých velitel frontu stanoví:

- jaký počet atomové munice se přiděluje svazu;
- jaké prostředky jejich dopravy na cíl se armádě přidělují na vedení operace;
- jakým způsobem budou náboje přisunuty, kdy, v jakém pořadí a kam;
- které údery, kdy, kde a jakým způsobem budou provedeny podle rozhodnutí velitele frontu;
- kde a kdy má dovoleno použít pozemních (podzemních) úderů;
- kolika náboji se má armáda zúčastnit odvetného úderu nebo protipřípravy, jestliže tato opatření plánuje front.

Tyto pokyny jsou základem pro práci velitele a štábu a zpravidla jdou i po linii velitele dělostřelectva a velitele letecké armády. To znamená, že případnou informací může velitel armády obdržet od náčelníka operačního oddělení, v jednotlivých případech i od velitele dělostřelectva nebo náčelníka operační skupiny letecké armády.

Hrubé rozhodnutí velitele armády (divize) zpracovává obvykle velitel armády (divize) a náčelník operačního oddělení s některým pomocníkem plánovací skupiny, zatímco náčelník štábu provádí operační orientaci štábu.

V některých případech může velitel vyžádat před svým hrubým rozhodnutím od velitelů druhů vojsk krátkou informaci o jejich možnostech.

Jakmile si velitel ujasní úkol, zhodnotí situaci z hlediska použití ZHN; především zhodnotí:

- sestavu a uskupení nepřítele a charakter jeho činnosti;
- co řeší atomovými zbraněmi nadřazený velitel a jejich úkol;
- vlastní možnosti AZ (množství, počet kt, pořadí přisunu);
- pohotovost k zahájení bojové činnosti;
- poměr sil v prostředcích dopravy ZHN na cíl;
- stupeň přípravy vojsk k činnosti v atomových podmínkách;
- charakter terénu a meteorologických podmínek a jejich vliv na neúčelnější použití.

Na základě zhodnocení situace stanoví

velitel armády (divize) v hrubém rozhodnutí, kromě ostatního, cíl použití atomových zbraní, to znamená čeho chce atomovými zbraněmi dosáhnout (např. provést hromadný úder na první sledy 3. armádního sboru a raketové prostředky taktického dosahu v prostoru...; raketovými prostředky středního dosahu na rakety nepřitele operačního dosahu 5. A, dosáhnout převahy v silách a prostředcích na směru... a vytvořit podmínky pro rychlé rozvíjení operace do hloubky a postupné ničení hlavních sil 5. A po částech.

Budou-li příznivé meteorologické podmínky, vytvořit zónu radioaktivního zamoření v prostoru... a zabezpečit tím pravé křídlo úderného uskupení armády).

Po hrubém rozhodnutí začíná štáb pracovat na rozhodnutí velitele, kde podrobně zváží možnosti atomových zbraní prostorem i časově.

V úplném rozhodnutí pak velitel armády stanoví, pokud jde o použití AZ:

- na jakých směrech a pro jaké operační úkoly použít hromadné jaderných zbraní z celkového počtu AZ přidělených na provedení operace;
- jaký počet jaderných nábojů vyčlenit pro potřebu divizí a kolik si ponechat;
- kolik a jakých nábojů mít v záloze;
- v kterých prostorech zakázat pozemní výbuchy.

Toto rozhodnutí o použití atomových zbraní se pak objeví v plánu operace, kde se v tabulce stanoví rozdělení atomových nábojů podle svazků a úkolů a kolik atomových zbraní se rozhodl velitel mít v záloze.

Na plánu operace se pak graficky vyznačí, na kterém směru a ve kterém prostoru předvídá velitel použít největší část jaderných zbraní, to znamená, kde velitel předvídá hromadný úder nebo skupinové údery (bez uvedení epicenter).

Na stupni divize může být postup rozhodování obdobný. Na tomto stupni velení se však hlavní pozornost zaměřuje na využití úderů atomovými zbraněmi. To znamená, že v zámyslu velitele divize se nemusí objevit slova využití atomových úderů atd., avšak hlavní úsilí vojsk, bojová sestava svazku a způsob manévru silami a prostředky musí být podřízen zámyslu použití atomových zbraní.

Je pochopitelné, že metodika rozhodování může být různá a za různých konkrétních okolností se může měnit.

Zásadou musí však být, aby odpovědní funkcionáři co možná nejdříve znali alespoň hrubou ideu zámyslu velitele o použití

atomových zbraní a aby této ideji byla podřízena jejich práce.

Atomové zbraně musí být použity hromadně, na pečlivě vybrané cíle tak, aby byl splněn záměr velitele. Použití atomových zbraní musí být podřízen i směr hlavního úderu. To znamená, že uskupení nepřítel, možnosti atomových zbraní a záměr jejich použití nám určuje směr hlavního úderu a pak se teprve přechází na ostatní faktory.

Zpracování plánu použití atomových zbraní

Rozhodnutí velitele armády pro použití atomových zbraní je základem „Plánu použití atomových zbraní“, který zpracovává operační oddělení štábu armády za účasti důstojníka velitelství dělostřelectva armády a náčelníka operační skupiny letecké armády.

Upouštíme tedy od zpracovávání plánu použití ZHN a nahrazujeme jej plánem použití atomových zbraní, ve kterém jsou zachyceny pouze otázky použití atomových zbraní. Tato změna je zdůvodněna tím, že použití bojových biologických prostředků se na stupni armády neplánuje. Co se týče bojových chemických látek, jejich použití bude navrhovat náčelník chemického vojska v dohodě s velitelem dělostřelectva a náčelníkem operační skupiny letecké armády. Domníváme se, že není nutné otázku použití bojových chemických látek zachycovat centrálně ve zvláštním plánu. Dosavadní praxe také ukázala, že použití otravných látek v plánu použití ZHN bylo pouze registrací návrhů náčelníka chemického vojska.

Plán použití atomových zbraní je součástí plánu operace a může být vyhotovován buď textově nebo graficky.

V plánu použití atomových zbraní se stanoví:

- použití a úkoly jaderných zbraní v operaci;
- hlavní a záložní objekty nepřítel (jsou-li zjištěny), na které se provádějí jaderné úder, nebo prostory, do kterých jsou úder připraveny;
- druh a mohutnost jaderných nábojů podle typu a ekvivalentu pro řešení daného úkolu;
- druh úderů (hromadné, skupinové, jednotlivé);
- který druh vojsk jaderné úder provede;
- stupeň požadovaného zničení a druh výbuchu;
- přibližný čas provedení úderu;

— kdo vydá pokyn k provedení úderu (výbuchu), popřípadě ke změně cíle nebo jeho zrušení podle skutečné situace.

Kromě toho se v plánu předvídají opatření, jak zabezpečit bojeschopnost vlastních vojsk, organizovat pozorování a kontrolovat výsledky atomových výbuchů.

Velitel dělostřelectva armády a náčelník operační skupiny letecké armády (nebo představitel letecké armády), doporučí svévojskovou armádu, sestavují vlastní, podrobné plány bojového použití raket, dělostřelectva a vzdušných sil v operaci, ve kterých stanoví:

- síly, prostředky a způsob průzkumu cílů, určených k ničení atomovými zbraněmi;
- druh, u plošných cílů rozměry cíle (objektu);
- ráži, počet nábojů a výšku výbuchu;
- bezpečnostní vzdálenost vlastních vojsk od epicentra výbuchu;
- plánované účinky a stupeň radioaktivního zamoření terénu;
- smluvené signály;
- způsob spojení a součinnosti s vojsky, v jejichž prospěch se atomové zbraně používají.

To tedy znamená, že upouštíme u operačního oddělení od zpracování podrobných plánů použití se zakreslením všech epicenter, výšek výbuchů apod., avšak v plánu použití atomových zbraní vyjadřujeme objekty nebo prostory, na které úder plánujeme. Tím se také do jisté míry usnadňuje práce operačního oddělení a zároveň se odstraňuje duplicita mezi štábem dělostřelectva, leteckého a operačním oddělením.

Co se týče stupně divize, jsme toho názoru, že při dosavadním množství přidělované atomové munice divizím by zpracovávání plánu použití atomových zbraní na divizi bylo zbytečné.

Použití atomových zbraní se objeví v grafickém rozhodnutí velitele a na schématu součinnosti a v legendě je možno vyjádřit záměr použití těchto zbraní.

Domníváme se, že tyto nové názory na plánování usnadní příslušným orgánům práci a přispějí k pružnějšímu rozhodování o použití atomových zbraní a jejich plánování.

Ochrana proti atomovým zbraním a ostatním prostředkům hromadného ničení

Netřeba zvlášť zdůrazňovat, že tato ochrana je za současných podmínek vedení operace (boje) jedním z nejdůležitějších

prvků operačního (bojového) zabezpečení. Velitelé všech stupňů jsou povinni ji organizovat ve všech druzích bojové činnosti a za každé bojové situace, neboť každé místo sestavy vojsk je zranitelné atomovým úderem nebo jiným prostředkem hromadného ničení. Proto na organizaci, zplánování a provádění jednotlivých opatření ochrany proti atomovým zbraním a ostatním prostředkům hromadného ničení závisí v maximální míře i úspěch veškeré bojové činnosti vojsk. Je třeba si dále uvědomit, že opatření ochrany proti atomovým zbraním a ostatním prostředkům hromadného ničení nelze chápat jako jednorázové plánovaná opatření před zahájením operace (boje), nýbrž jako nepřetržitě působícího činitele, který má veliký vliv na výsledek operace (boje) v celém jejím průběhu.

Nově vydávané řády a předpisy (Oper-1-1, Vševojsk-2-1) upřesňují, co je třeba pod pojem „ochrana proti atomovým zbraním a ostatním prostředkům hromadného ničení“ zahrnovat a co je jejím cílem. Přitom je třeba mít neustále na mysli, že prvořadý význam ze všech tří druhů ochrany (protiatomová, protichemická, protibiologická) má protiatomová ochrana.

Také aktivní opatření ke zmaření napadení ZHN nepřítelů jsou nyní zakotvena v řádech jako jedna z nejdůležitějších opatření ochrany. Z tohoto důvodu by bylo vhodné v diskusi rozebrat, zda pro celkové označení používat i nadále název „ochrana proti atomovým zbraním a ostatním prostředkům hromadného ničení“ anebo vzhledem k tomu, že jde i o aktivní opatření, nahradit název ochrana — obranou.

K otázkám signálů je třeba zdůraznit, že se nyní k varování vojsk určuje jednotný signál **atomové výstrahy** a signál **chemického poplachu**. Signál chemického poplachu je společný i pro vyhlášení nebezpečí radioaktivního zamoření a použití bojových biologických prostředků nepřítelem.

Jinak náplň všech ostatních opatření je úplně jasná a není ji třeba opakovat ani rozepisovat. Jedno je však zásadně zapotřebí: všechna opatření ochrany proti atomovým zbraním a ostatním prostředkům hromadného ničení (PAO, PCHO, PBO) je třeba neustále vidět v jednom komplexu, neboť většina z nich je souběžná, nebo se kryje s opatřeními všech tří prvků tohoto druhu zabezpečení.

Při plánování ochrany proti atomovým zbraním a ostatním prostředkům hromadného ničení je si třeba uvědomit, že náplň ochrany, tak jak ji uvádějí nové řády a

předpisy, není současně náplní plánu ochrany.

Při plánování je třeba se držet zásady nedávat do plánu ochrany pokud možno ta opatření, která jsou detailně rozplánována a obsažena ve speciálních plánech druhů vojsk a nemají přímou souvislost s podstatnými opatřeními ochrany proti atomovým zbraním a ostatním prostředkům hromadného ničení, nebo tam dávat jenom jejich zásady v závěrech (např. aktivní opatření k ničení atomových zbraní a ostatních prostředků hromadného ničení, detailní ženížní vybudování terénu apod.). Naopak do všech podrobností je vhodné zde rozpracovat taková opatření, jako je varování vojsk, odstraňování následků napadení, provádění časté změny prostorů rozmístění vojsk apod.

Zdá se být vhodné tutéž zásadu přijmout i pro náplň bojového nařízení pro ochranu proti atomovým zbraním a ostatním prostředkům hromadného ničení.

Zdá se být výhodné a správné zpracovávat na stupni armády grafický plán ochrany, doplněný tabulkami, a na stupni divize zahrnovat tato opatření do grafického plánu bojového zabezpečení.

I při plánování ochrany proti atomovým zbraním a ostatním prostředkům hromadného ničení je třeba si uvědomit to, že každý plán nebo dokument je zbytečným kusem papíru, není-li neustále podle reálné situace upřesňován, doplňován, ale hlavně při vedení operace (boje) využíván.

Při plánování ochrany se také pomíjí otázka souběžného plánování těchto opatření. Uvědomíme-li si nutnost toho, aby tato opatření, mající splnit svůj úkol, byla v co nejkratší době realizována, potom vidíme, že musí být udržována při plánování těchto opatření nepřetržitá součinnost operačního oddělení s ostatními druhy vojsk; po zpracování jednotlivých částí plánu se musí předběžnými nařízeními zabezpečovat jejich provádění u podřízených štábů a vojsk.

Jedním z velmi důležitých opatření ochrany proti atomovým zbraním a ostatním prostředkům hromadného ničení, které není ještě zcela dořešeno, je odstraňování následků napadení atomovými zbraněmi a ostatními prostředky hromadného ničení.

Nově vydané řády a předpisy zahrnují pod tento pojem tato opatření: obnovení velení a bojové pohotovosti vojsk; provedení záchranných prací a léčebné odsunových opatření; hašení požárů, odtarasení a obnovu komunikací pro potřebný ma-

něvr (velmi důležitý úkol, který se při cvičeních opomíjí); provedení hygienické očisty osob, dezaktivaci, odmoření a desinfekci výstroje, výzbroje, bojové i jiné techniky, ženijních objektů a terénu; očistu vody atd.

Důležitý moment, který předpisy blíže nevysvětlují, je to, že k provedení záchranných prací vyčleňuje velitel potřebné síly a prostředky.

K tomu je třeba na doplnění představit, že úkoly k odstraňování následků napadení se provádějí především silami a prostředky napadených jednotek a útvarů a jim na pomoc ještě nadřazený velitel může, podle předběžného vyhodnocení napadení, vyslat potřebné síly a prostředky.

Podle naší dosavadní praxe se tyto síly a prostředky organizují do záchranných a uvolňovacích odřadů (ZUO). Vyskytují se názory, že když o ZUO nemluví nové vydané předpisy, zda v této praxi pokračovat nebo přejít na jiný způsob.

Zkušenosti ukazují, že tento způsob organizování ZUO, který je již v armádě vžitý a vyučuje se na všech akademických školách, je vhodné ponechat a pokračovat v jeho rozpracovávání a procvičování, aby se získaly další zkušenosti a náhledy, které by bylo možno využít ke zkvalitnění přípravy štábů a vojsk v tomto směru.

Hodně se diskutuje o způsobu organizace, vyčleňování a zasazování ZUO. Sporné otázky jsou především v tom, zda ZUO vždy, nebo alespoň v některých případech předem vyčleňovat (tím by se stal prvkem sestavy), nebo pouze předem organizovat a dále v tom, zda jednotky pro ZUO předem určovat nebo pouze stanovit jejich hodnotu.

Podle teoretických rozborů a hlavně podle praktických zkušeností ze cvičení s vojsky se zdá být nejvhodnější způsob — ZUO předem nevyčleňovat a neurčovat konkrétní jednotky ani pro vševojskové ani pro speciální jádro. Stanovit pouze hodnotu těchto jednotek, které je povinen určit velitel (například v rámci divize velitelé pluků) v případě potřeby vyčlenit z těch útvarů a jednotek, které jsou nejbližší ohniska zásahu. Tento způsob velmi urychlí soustředění ZUO do předem stanoveného, nebo dodatečně určeného (upřesněného) prostoru a provedení zásahu ve prospěch zasažené jednotky.

Na druhé straně však tento způsob klade vyšší požadavky na velitele a štáby při rozhodování pro zasazení ZUO (předpokládá dokonalejší přehled o rozmístění jednotek, nepřetržitě spojení s nimi, rychlé rozhodování) a též i na vojska, neboť

v tomto případě každá jednotka musí být vycvičena a připravena kdykoli plnit úkoly ZUO.

Není možno však plně vyloučit, že v některých zvláštních případech, kdy vyčleňování jednotek pro ZUO nezeslabí bojovou schopnost vojsk (za přesunu apod.), budeme ZUO předem vyčleňovat jako prvek bojové sestavy.

Pokud jde o plánování zásahů ZUO, zdá se být i nadále vhodné plánovat na nejdůležitější údobí vedení operace nebo boje (před vyražením k útoku, při zasazování druhých sledů, při provádění protiúderu nepřitelem, při zabezpečování předmostí, úkolu dne apod.), vždy 2—3 varianty podle předpokládaného možného napadení našich jednotek atomovými zbraněmi nepřitele.

Pro každou variantu, podle předpokládané mohutnosti napadení a možných ztrát, je třeba předem naplánovat hodnotu:

- motostřelecké (popřípadě i jiné) jednotky (do které začleňujeme i síly pro skupiny požární ochrany), která bude tvořit základní jádro ZUO (její velikost se přibližně určuje tak, že na každou zasaženou četú je třeba pro odstraňování následků napadení vyčlenit sílu do jednoho střeleckého družstva);
- ženijní, chemické, spojovací a zdravotnické jednotky (které budou tvořit speciální jádro ZUO) a jejich materiál;
- dopravních prostředků pro odsun raněných.

Dále je třeba plánovat místo soustředění ZUO, odkud bude vyrazet k akci, prostory, ve kterých se předpokládá pro jednotlivé varianty zřítit MŠO, zdravotnické etapy, popřípadě i shromaždiště porouchaných vozidel a způsob zásobování nejnutnějším materiálem.

U tankových a dělostřeleckých svazků a útvarů bude praxe poněkud jiná.

Možnosti vytvářet ZUO (zvláště pokud jde o základní jádro) u tankových jednotek jsou proti motostřeleckým jednotkám menší. Způsob vedení boje tankovými jednotkami (samostatné směry) a dále i to, že u nich budou ztráty na živé síle podstatně nižší než u jednotek ostatních, ukazuje, že není možné šablonovitě přebírat organizování a vyčleňování ZUO obdobně jako u jednotek motostřeleckých. Zůstává jim povinnost odstraňovat následky napadení především vlastními prostředky, ale jejich ZUO bude mít jistě jiné složení (vševojskové jádro slabší a naopak více vyprošťovacích a opravárenských tankových prostředků).

Dělostřelectvo působí hlavně ve spěchu vševojskových útvarů a svazků. Proto je povinností vševojskového velitele, aby v případě napadení dělostřelectva atomovými údery podle vzniklé situace organizoval a provedl odstranění následků napadení u těch dělostřeleckých útvarů (svazků), které tvoří součást jeho bojové sestavy. Tato skutečnost však nezbavuje velitele dělostřeleckých jednotek povinnosti organizovat podle svých možností ZUO a prociťovat jejich činnost.

Další velmi důležitou součástí ochrany proti atomovým zbraním a ostatním prostředkům hromadného ničení jsou opatření k ochraně živé síly při činnosti v zamořeném terénu, která se zabezpečují:

- dovedným a včasným použitím individuálních a kolektivních prostředků ochrany,
- častou změnou prostorů rozmístění jednotek a vyvedením jich ze zamořených prostorů,
- přísným dodržováním stanoveného pořádku v překonávání zamořených úseků terénu,
- provedením kontroly stupně ozáření a zamoření osob a jednotek.

K tomu, aby tento úkol mohl být dokonale plněn, je třeba nepřetržitě vyhodnocovat a vést radiační situaci v zájmovém prostoru jednotky, mít dokonalý a úplný přehled o stupni ozáření jednotek (osob). Tomuto problému se v našich cvičeních, ať velitelско-štábních nebo s vojsky, věnuje malá pozornost.

Je třeba si uvědomit, že včasné předběžné vyhodnocení radiační situace ať po pozemním (vysoké radioaktivní zamoření terénu na velkých prostorech) nebo vzdušným výbuchu (nepatrné zamoření v pro-

storu epicentra), může mít podstatný vliv na bojeschopnost jednotek. Liknavostí nebo opomíjením tohoto vyhodnocení může dojít ke značným ztrátám především na živé síle, které mohou mít za následek i nesplnění úkolů.

Důležitým požadavkem též je, aby se předávaly zprávy o radiační situaci, o stupni ozáření jednotek na všech velitelských stupních a hlavně aby se jich pak využívalo pro řízení bojové činnosti vojsk a při překonávání zamořeného terénu. Radiační situace v zájmovém prostoru jednotky bude mít značný vliv na přesuny jednotek, určování prostorů rozmístění, čas zasazení a podobně.

Vést mapu radiační situace a přehled o ozáření jednotek je povinností náčelníků chemické služby pluku, divize i armády (u praporu vede přehled o ozáření osob a jednotek chemický instruktor praporu).

Je třeba konstatovat, že vedení přehledu o průměrném ozáření útvarů větších než pluk je značně nepřesné a může zkreslovat skutečnou situaci, neboť prostorově i časově plní jednotlivé pluky divize do značné míry odlišné úkoly.

K tomu, aby vojska získala návyky v těchto otázkách a aby radiační situace byla respektována, je třeba při cvičeních zabezpečit po všech stránkách její úplnou rozehrnutí. To znamená nejen nahrávat vzdušné a pozemní atomové údery se směrem a rychlostí převládajícího výškového větru, ale rozehrávat též zprávy od radiačního průzkumu a podřízených jednotek, jakož i zprávy o stupni ozáření jednotek tak, jak by se ve skutečnosti tyto zprávy dostávaly k nadřízeným štábům. Budou-li takto zabezpečeny potřebné informace, je třeba potom plnění těchto úkolů vyžadovat a z jejich nesplnění vyvozovat takové závěry, jako při nesplnění kteréhokoli dalšího hlavního úkolu při vedení operace (boje).

Tento článek rozebírá některé nové údaje potřebné pro plánování použití atomových zbraní a ostatních prostředků hromadného ničení a ochrany proti nim. Není vyčerpávající, ale naznačuje a v některých případech i rozvádí možné způsoby řešení těchto problémů podle náplně nově vydávaných předpisů a dosud získaných poznatků. Bude vhodné, aby se rozvinula diskuse ve Vojenské mysli, která by dořešila některé dosud neujasněné otázky a dala závěrem návrh na jejich další řešení.

В статье рассматриваются вопросы, связанные с планированием применения атомного оружия (отпуск атомного оружия, принятие решение о применении его, разработка плана применения), значительное внимание уделяется проблемам защиты от оружия массового поражения.

Taktika vzdušného průzkumu

Kapitán Jan Zeman

● Obsah a rozsah taktiky vzdušného průzkumu

Pojem taktika vzdušného průzkumu je velmi široký. Zpravidla se vztahuje jen na taktiku průzkumného letu, tj. na způsob manévru průzkumných letounů na trati letu a u cíle. Do taktiky vzdušného průzkumu je však nutno zařadit i volbu nejvhodnějších prostředků vzdušného průzkumu, určení intenzity průzkumu jednotlivých objektů, určení nejvhodnější denní či noční doby k provedení průzkumu, otázky přecílování průzkumných letounů letících na plánovaný úkol, náhrady jejich ztrát atd.

Aby bylo možno systematicky probrat taktiku vzdušného průzkumu, je nutno si ji rozdělit na

- a) taktiku organizace vzdušného průzkumu;
- b) taktiku provádění průzkumných letů;
- c) taktiku řízení vzdušného průzkumu;
- d) taktiku vyhodnocování výsledků vzdušného průzkumu.

Prvá část, tj. taktika organizace vzdušného průzkumu je odvislá od druhu cílů a od prostředků průzkumu, které jsou k dispozici. Taktiku vedení vzdušného průzkumu nejvíc ovlivňuje PVO cíle, druh použitého prostředku vzdušného průzkumu a druh prozkoumávaného cíle. Taktika řízení a vyhodnocování vzdušného průzkumu v sobě zahrnuje všeobecné zásady, které zabezpečují nejvhodnější využití průzkumných vzletů předem plánovaných a ze zálohy a nejvhodnější využití věrohodných zpráv pro všechny zájmové štáby.

● Taktika organizace vzdušného průzkumu

Pod pojmem organizace vzdušného průzkumu se v dosud vydaných odborných publikacích uvažuje metodický postup velitelů a štábů při ujasňování úkolu, hodnocení situace a rozhodnutí. Zde jsou sice vytyčeny závěry, co musí být organizací

Clánek shrnuje a tvůrčím způsobem rozpracovává dosavadní zkušenosti z taktiky vzdušného průzkumu.

Rozebírá i otázky v praxi dosud neověřené, které mohou být podnětem k diskusi.

vzdušného průzkumu řešeno, avšak nejsou uvedeny nejvýhodnější taktické způsoby vzdušného průzkumu typických cílů.

Dochází k tomu, že rozhodnutí na stupni letecký útvar je začasť odbyto rozvržením úkolů na jednotlivé osádky a opomíjí se rozšíření těchto úkolů o důležité taktické podrobnosti.

Proto je nutno při organizaci vzdušného průzkumu vyřešit podrobně tyto otázky:

- a) celkovou koncepci provedení vzdušného průzkumu jak ve dne, tak v noci,
- b) prostředky průzkumu,
- c) způsob provedení průzkumného letu (bude řešeno centrálně v bodě 4),
- d) na které prostory se zaměřit při vedení průzkumu,
- e) kolikrát denně prozkoumávat jednotlivé cíle,
- f) kdy časově provést jednotlivé úkoly.

Výsledkem musí být nejvýhodnější a nejeekonomičtější, takticky do všech podrobností rozpracované rozhodnutí.

V následujícím jsou uvedeny nejvýhodnější taktické způsoby vzdušného průzkumu typických cílů.

Předem je nutno si uvědomit, že sil k provedení průzkumu všech cílů a pravděpodobných prostorů rozmístění cílů není nikdy dost. Tím pečlivější musí být zhodnocení situace a rozhodnutí, aby byly k průzkumu vybrány nejdůležitější cíle v nejvhodnější době.

A. Průzkum zbraní hromadného ničení

Průzkum ZHN je prvořadým úkolem průzkumného letectva. Provádí se zpravidla vizuálně z výšek 200–2000 m se zaměřením na prostory pravděpodobného rozmístění těchto prostředků, s fotografickou kontrolou zjištěných cílů nebo náznaků cílů, a to u těch ZHN, jejichž taktické normy uvažují o pobytu v odpalovací základně kratším, než 6 hodin. U ZHN operačního typu, jejichž pobyt v odpalovací základně

je delší než 6 hodin, je výhodné provádět vyhledávání ZHN fotograficky, tj. systematicky fotografovat a vyhodnocovat pravděpodobné prostory rozmístění odpalovacích základen. Kromě prostorů pravděpodobného rozmístění odpalovacích základen ZHN je nutno se zaměřit na komunikace, kde lze očekávat přesuny ZHN a na pravděpodobné prostory soustředění ZHN.

Nejnáléhavějším se jeví průzkum ZHN v odpalovací základně, kdy je cílem zjistit prostředek ZHN tak včasné, aby jej bylo možno zničit ještě před odpálením. U takových ZHN, které mají dobu, potřebnou od zaujetí odpalovací základny z odpálení, kolem 30 minut, např. HONEST JOHN, je třeba spojit vyhledávání ZHN s jejich ničením systémem lovu, který je veden silami bombardovacích stíhačů. U ZHN, jejichž norma pro odpálení je 2 hodiny, např. CORPORAL, je třeba prohledávat možné prostory odpalovacích základen každé 2 hodiny. Tyto prostory určuje a podle vývoje situace upřesňuje štáb VL a PVOS, v krajním případě štáby leteckých svazků a útvarů. Zpravidla se přidělují prostory do 40 km od linie fronty dělostřeleckému průzkumnému leteckému pluku, do 150 km průzkumnému leteckému pluku a do 250 km bombardovací letecké divizi. Pravděpodobné prostory rozmístění ZHN se volí o velikosti 10×20 km jako jeden průzkumný úkol.

Při fotografickém průzkumu je třeba dodržovat tato měřítka:

v prostoru odpalovací základny možno využít zpráv radiotechnického průzkumu v případě, že jsou zjištěny radiolokátory používané k řízení ZHN. V těchto případech je nutno provést průzkum na výzvu z pohotovosti čis. 2.

Pro průzkum ZHN se zpravidla vyčleňuje $\frac{1}{4}$ až $\frac{1}{3}$ bojového úsilí průzkumných útvarů a jednotek. V případě, že se nedostává vzletů k pokrytí všech pravděpodobných prostorů požadovanou intenzitou, je třeba nejdříve snížit intenzitu průzkumných letů a v dalším zhodnotit a vybrat ty prostory, které jsou nejpravděpodobnější. Intenzitu průzkumných vzletů k průzkumu ZHN nelze snížit především v důležitých obdobích operace, např. při očekávání nepřátelského protiúderu.

B. Průzkum letišť

Vzhledem k tomu, že soudobé letouny mohou být nosiči atomových pum, staví se průzkum letišť svou důležitostí ihned za průzkum ZHN.

Základním způsobem průzkumu letišť je fotografický průzkum, který se provádí v měřítku 1:8000 až 1:15000 podle předpokládaných typů letounů na letišti. Fotografický průzkum možných letištních ploch se provádí v měřítku 1:15 000 až 1:20 000. Objeví-li se příznaky budování letišť, provádí se upřesnění v měřítku 1:8000 až 1:15 000. Takto prováděný průzkum je nut-

Prostor	Měřítka	Poznámka
ZHN na přesunech	1:3000—5000 1:4000—6000	po železnici po silnici
ZHN v soustředění	1:3000—4000	
ZHN v odpalovací základně	1:3000—4000	provádí se srovnávání snímků pořízených v různou dobu

Vzhledem na omezené možnosti průzkumu v noci není možné vyhledávat ZHN v noci ani vizuálně, ani fotograficky. Je možno pouze namátkově zjišťovat přesuny ZHN po komunikacích zaměřením se na krátké úseky komunikací a dále upřesnit polohu ZHN, je-li prostor určen s přesností 2×2 km a zabezpečeno navedení do prostoru cíle.

Jako jeden z náznaků přítomnosti ZHN

no uvažovat s průměrnou intenzitou jednou za den v pohyblivých fázích boje.

Kromě tohoto detailního průzkumu se provádí obhlídka letišť s cílem získat současný obraz o rozmístění letectva protivníka. Ta se provádí zpravidla vizuálně z výšek 200 až 3000 m, s fotografickou kontrolou zjištěných cílů, kdy možno s výhodou využít perspektivního fotografování. Ob-

hlídka se provádí zpravidla na výzvu a může po ní s výhodou následovat úder na letiště. Podle stupně vycvičenosti se osádce přiděluje na 1 vzlet 3 a více letišť k obhlídce.

Letiště úderného letectva lze zjišťovat sledováním přistávajících letounů vracejících se z provedených úderů nebo po jejich odražení.

Průzkum letišť je zpravidla zadáván průzkumným letkám stíhacích leteckých divizí a průzkumnému leteckému pluku.

Při vedení průzkumu je třeba, aby všechny osádky vyhledávaly příznaky budování nových letišť.

Povinností osádek provádějících průzkum letišť je prověřit obsazení letiště (nejde-li o letiště klamná).

Průzkum letišť v noci fotografováním bude prováděn výjimečně a zpravidla na výzvu. Přímý průzkum před úderem v noci bude prováděn pomocí osvětlovacích pum SAB. Obsazení letiště možno v noci zjišťovat vizuálně s využitím světelné maskovací nekalné na letištích s nočním provozem.

C. Průzkum přesunů a přeprav pozemních vojsk

Přísuny ZHN vojsk a materiálu, zasazování záloh do průlomu nebo do protiakcí, odchod vojsk se zjišťují průzkumem komunikací.

Tento úkol se provádí taktickými letouny vizuálně z výšek 100 až 2500 m, letouny bombardovacími s výhodou fotograficky z velkých výšek. Zjištěné proudy vojsk na silnicích, přepravy na železničních nebo vodních tocích a vykládání nebo nakládání vojsk se pro kontrolu fotograficky filmují. Měřítka pro průzkum přeprav po železnici se pohybují mezi 1:10 000 až 1:15 000 s cílem zjistit směry a intenzitu přeprav a v rozmezí 1:15 000 až 1:9000 s cílem odhalit přepravovanou techniku nebo vykládanou techniku na vykládacích stanicích. Pro fotografický průzkum silnic se volí měřítko 1:4000 až 1:9000. Komunikace nebo komunikační směry určuje a denně upřesňuje k průzkumu štáb VL a PVOS, v krajním případě štáby svazků a průzkumných útvarů. Detailní volbu jednotlivých komunikací v určeném komunikačním směru provádí štáb svazku nebo průzkumného útvaru.

Průměrná intenzita průzkumu komunikací je jednou ve dne a jednou v noci. Provádí-li se střežení záloh, aby se zjistilo jejich zasazování, intenzita letů se zvětšuje. Výhodně je provádět průzkum komunikací

za svtání a při setmění. V noci je třeba se zaměřit na komunikační uzly a na krátké, pečlivě vybrané a často měněné úseky komunikací; prozkoumávají se vizuálně s využitím osvětlovacích pum SAB.

Průzkum komunikací se provádí většinou při plánovaných letech. Na výzvu se provádí pouze výjimečně, např. při vedení boje při střežení náhle se vyskytnuvší zálohy.

Průzkum komunikací je veden zpravidla silami průzkumných útvarů, bombardovacími stíhači a bombardovacími letouny. Sledovat komunikace je dále povinností všech průzkumných osádek při plnění ostatních úkolů vzdušného průzkumu.

Průzkum komunikací ve prospěch tankových vojsk je vhodné provádět šterbínovou fotografickou komorou.

Osádce možno stanovit až 150 km komunikace, osádce bombardovacího letounu i více. Výhodnější však je stanovit osádce úsek pouze 50 km komunikace, a jako další dva úkoly uložit průzkum jiných objektů.

Průzkum komunikací je z hlediska navigace a orientace velmi snadný.

Intenzita železničních přeprav za 24 hodin, která pomáhá odhalit zámýsl nepřítel, se zjišťuje podle vzorce:

$$i = \frac{24r(n_1 + n_2)}{D}$$

kde D = délka průzkumovaného železničního úseku,

n_1 = počet zjištěných souprav v jednom směru,

n_2 = počet zjištěných souprav v opačném směru,

r = průměrná rychlost souprav.

D. Průzkum vojsk v soustředění

Průzkum vojsk v soustředění možno rozdělit na čtyři skupiny:

- vyhledávání prostorů soustředění,
- upřesňování druhu a počtu vojsk v soustředění,
- sledování a střežení vojsk v soustředění.

Každá tato skupina sleduje jiný cíl a má proto také různé způsoby průzkumu.

Vyhledávání prostorů soustředění se provádí fotografováním pravděpodobných prostorů výskytu záloh v měřítkách do 1:6000 až 1:8000. Upřesňování druhu a počtu vojsk v soustředění se provádí výhradně fotograficky v měřítkách 1:5000. Sledování zálohy v prostoru soustředění přichází v úvahu zpravidla v přípravném období boje a operace s cílem prověřit, zda

již zjištěná záloha nezměnila prostor soustředění. Provádí se vizuálně nebo fotograficky v měřítkách do 1 : 10 000. Cílem střežení záloh je nedopustit skryté zasazení zálohy do průlomu nebo do protiaktí. Provádí se vizuálně s fotografickou kontrolou a úkol v sobě zahrnuje jak prozkoumávání prostorů soustředění, tak i komunikačního směru vedoucího z tohoto prostoru na čáru zasazení.

V noci je průzkum prostorů soustředění velmi ztížen a bude se zpravidla omezovat na zjišťování, event. prověřování prostorů soustředění vizuálně, s využitím maskovací neokézní vojsk. Přímý průzkum je vhodné provádět vizuálně pomocí osvětlovacích pum SAB. Pouze výjimečně na výzvu bude proveden v noci průzkum fotograficky.

Intenzita vyhledávání a sledování prostorů soustředění je minimálně jednou denně. Intenzita střežení záloh je dána vztahem

$$I = \frac{D}{V} + \epsilon - t,$$

kde I — interval letů,

D — vzdálenost zálohy od čáry isolace,

V — rychlost přesunu zálohy,

ϵ — čas nutný k formování a rozvínutí zálohy,

t — čas potřebný k zásahu vlastních letounů.

Prostorů soustředění bude zjišťovat zpravidla bombardovací letectvo. Jedna osádka může obdržet jako jeden úkol vyhledání pravděpodobného prostoru soustředění o velikosti 20 × 30 km i více. Úkol sledování a střežení bude zpravidla dáván průzkumnému letectvu.

E. Průzkum velitelských stanovišť

Rozrušení systému velení je jednou z forem, jak zmařit plánovanou operaci nepřítele. Proto průzkum velitelských stanovišť bude častým úkolem průzkumného letectva.

Základem průzkumu velitelských stanovišť jsou výsledky radiotechnického a rádiového průzkumu, které podle typu radiolokátorů a vzdálenosti od fronty a podle způsobu rádiových hovorů umožní upřesnit pravděpodobné rozmístění velitelských stanovišť na prostor do 20 × 20 km.

Průzkum velitelských stanovišť je zpravidla prováděn vizuálně z výšek od přízemní do 2000 m. Vyhledávání je možno pro-

vádět též fotograficky v měřítkách okolo 1 : 5000.

Průzkum VS je nutno vázat na provádění úderů. Bude proto zpravidla konán na výzvu.

Zjištěná VS je výhodně napadnout palbou palubních zbraní.

Podobným způsobem, jako VS, se upřesňují i polohy radiolokátorů nebo rádiových uzlů, určených ke zničení.

F. Průzkum systému nepřátelské obrany

Průzkum systému nepřátelské obrany se provádí fotografováním úseků terénu v taktické i operační hloubce, kde lze předpokládat budování pásem obrany, a to v měřítku 1 : 15 000 až 20 000. Prostory, kde byly zjištěny náznaky obranných prací, se systematicky fotograficky sledují, a to v taktické hloubce v měřítku 1 : 6000 až 1 : 8000, v operační hloubce v měřítku 1 : 8000 až 1 : 12 000. Provádí se jedenkrát denně nebo každý druhý den, a to zpravidla silami bombardovacího letectva, event. silami průzkumného leteckého pluku.

Fotografovat stejný úsek obrany dvakrát pro různé zájemce (např. pro topografickou službu a pro dělostřelectvo) je nepřípustné.

G. Letecké fotografování terénu

Letecké fotografování je základním způsobem vzdušného průzkumu.

Rozděluje se:

a) z hlediska technického na:

- denní a noční,
- svislé a perspektivní,
- řadové, prostorové (jednotlivými snímky a filmováním),
- černobílé, barevné, infračervené;

b) z hlediska taktického na:

- fotografické zjišťování nebo vyhledávání, tj. počáteční odhalení objektů průzkumu cestou prostorového nebo řadového fotografování terénu a pravděpodobných prostorů rozmístění cílů,
- fotografické upřesňování, tj. získávání podrobných údajů o známých objektech nebo částech terénu,
- fotografické sledování, tj. systematické fotografování odhalených objektů průzkumu s cílem zjistit na nich probíhající změny,
- fotografická kontrola je způsobem potvrzení vizuálního pozorování, prověrka údajů z jiných pramenů a provádění kontroly výsledků bojové činnosti, event.

kontrola vlastního maskování.

Měřítka snímků se určuje z těchto hledisek:

- charakter objektu,
- stupeň maskování,
- rozlišovací schopnost,
- doba provedení,
- cíl průzkumu.

Letecké fotografování terénu se provádí ve prospěch pozemních vojsk, a to pro vševojskové štáby, pro dělostřelectvo, topografickou službu a výsadky a pro letectvo z důvodů získání podkladů pro orientaci.

K fotografování pro vševojskové štáby s cílem povšechného zvládnutí terénu se volí měřítka 1:15 000 až 1:25 000 s cílem detailního zvládnutí terénu měřítka 1:4000 až 1:8000.

Pro výsadky pro výběr doskokových ploch se volí měřítka 1:20 000 až 1:40 000, pro určení výhodnosti vybraných ploch měřítka 1:4000 až 1:8000, pro odhalení protivýsadkových zařízení měřítka 1:4000 až 1:6000, pro volbu orientačních bodů na trati letu 1:12 000 až 1:15 000, pro určení PVO na trati a v prostoru cíle měřítka 1:6000 až 1:8000.

Pro dělostřelectvo se fotografovají prostory pozorovatelů, palebných postavení a cílů v měřítkách 1:20 000 až 1:25 000.

Pro topografickou službu se volí měřítka podle druhu zhotovovaných map v rozmezí 1:25 000 až 1:40 000.

Topografická kontrola bojové činnosti letectva se provádí v měřítkách 1:6000 až 1:15 000, dělostřelectva v měřítku 1:5000 až 1:10 000 a kontrola účinků atomových pum v měřítku 1:10 000 až 1:30 000.

Fotografování administrativních, politických a průmyslových center se provádí u svislých snímků 1:15 000 až 1:25 000, u perspektivních snímků 1:10 000 až 1:20 000 na střední horizontále.

● Taktika provedení průzkumných letů

Taktika provedení vzdušného průzkumu je zabezpečena taktickým manévrem průzkumného letounu na trati a v prostoru cíle, který zabezpečuje překvapení cíle a vyloučení účinku PVO nepřítele a nejvhodnějšího prostředku pro provedení průzkumu.

Taktický manévr podle situace tvůrčím způsobem vytváří osádka podle pokynů létajících příslušníků štábů útvarů a svazků.

Základní manévry, ze kterých je možno vycházet a které nutno dále rozvíjet a vzájemně kombinovat, jsou uvedeny na schématech.

● Taktika řízení vzdušného průzkumu

Řízení vzdušného průzkumu se provádí:

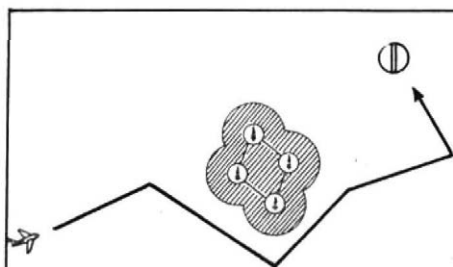
- upřesňováním úkolů osádkám nebo štábům leteckých útvarů a svazků;
- doplňováním úkolů štábům útvarů a svazků;
- vyzýváním průzkumných letounů z pohotovosti čís. 1 a 2 na nenadálé úkoly;
- velením průzkumným osádkám na zemi i do vzduchu;
- přecílováním průzkumných osádek při plnění úkolu;
- vedením (naváděním) průzkumných osádek do prostoru cílů;
- sledováním průzkumných letounů na trati letu;
- varováním průzkumných osádek do vzduchu;
- nahrazováním ztrát přesunutím nesplněných plánovaných úkolů na záložní osádky.

Na stupni operačního štábu VL a PVOS spočívá řízení vzdušného průzkumu především v neustálém upřesňování a doplňování úkolů průzkumu co do prostoru a času, a to především v pohybových fázích boje.* Neprovede-li operační štáb toto upřesnění v určitých časových obdobích, je povinností velitelů a štábů útvarů a svazků zhodnotit situaci a provést vlastní rozhodnutí, které hlásit nadřízenému štábu.

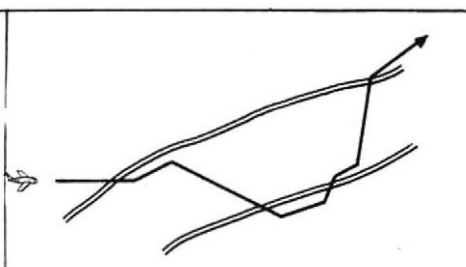
Velitelé a štáby útvarů a svazků jsou povinni zorganizovat plnění upřesněných úkolů v rámci plánovaných vzletů. V případě, že jsou plánované vzlety plně vytiženy, vyžadují povolení vyčerpat vzlety ze zálohy.

Upřesňování úkolů se především týká průzkumu ZHN, kde nutno i několikrát za den podle vývinu situace určit nové pravděpodobné prostory rozmístění. Dále bude toto upřesnění časté u průzkumu přesunů vojsk, kde budou určeny komunikační směry, na které se zaměřit, a to podle zjištěného rozmístění pozemních sil. Bu-

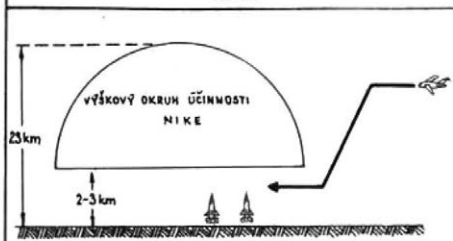
*) Při tom je třeba maximálně využívat všech protiradiotechnických opatření a bojové činnosti ostatních druhů letectva, které naruší nepřátelský systém PVO. Provádění jednotlivých průzkumných letů bez narušení nepřátelské PVO se v současné době jeví neúčelné, a je z hlediska návratu letounů problematické.



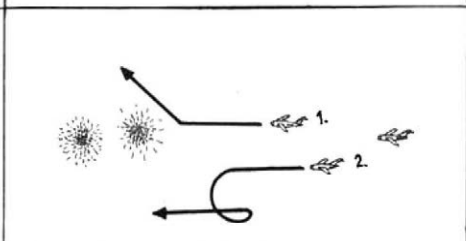
Obr. 1. Změna směru letu s cílem vyhnout se palbě PLD, překvapit objekt průzkumu a ztlážit navádění nepřátelských letounů.



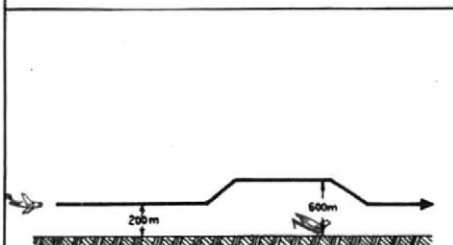
Obr. 2. Změna směru letu vynucená charakterem cíle (průzkum komunikačního směru)



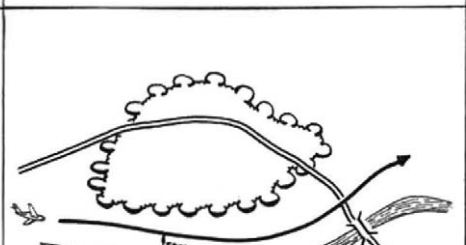
Obr. 3. Změna výšky letu s cílem vyhnout se palbě PVO prostředků



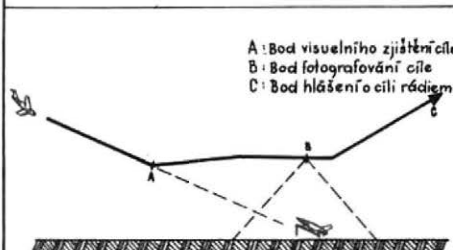
Obr. 4. Změna výšky a rychlosti letu s cílem vyhnout se palbě PLD a stíhačům



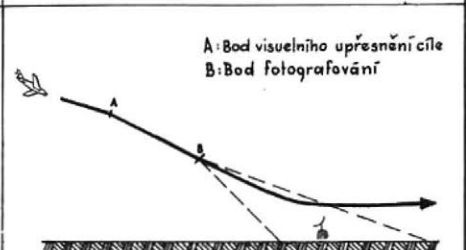
Obr. 5. Let v přízemní výšce s výškou nad cílem pro umožnění fotografování cíle



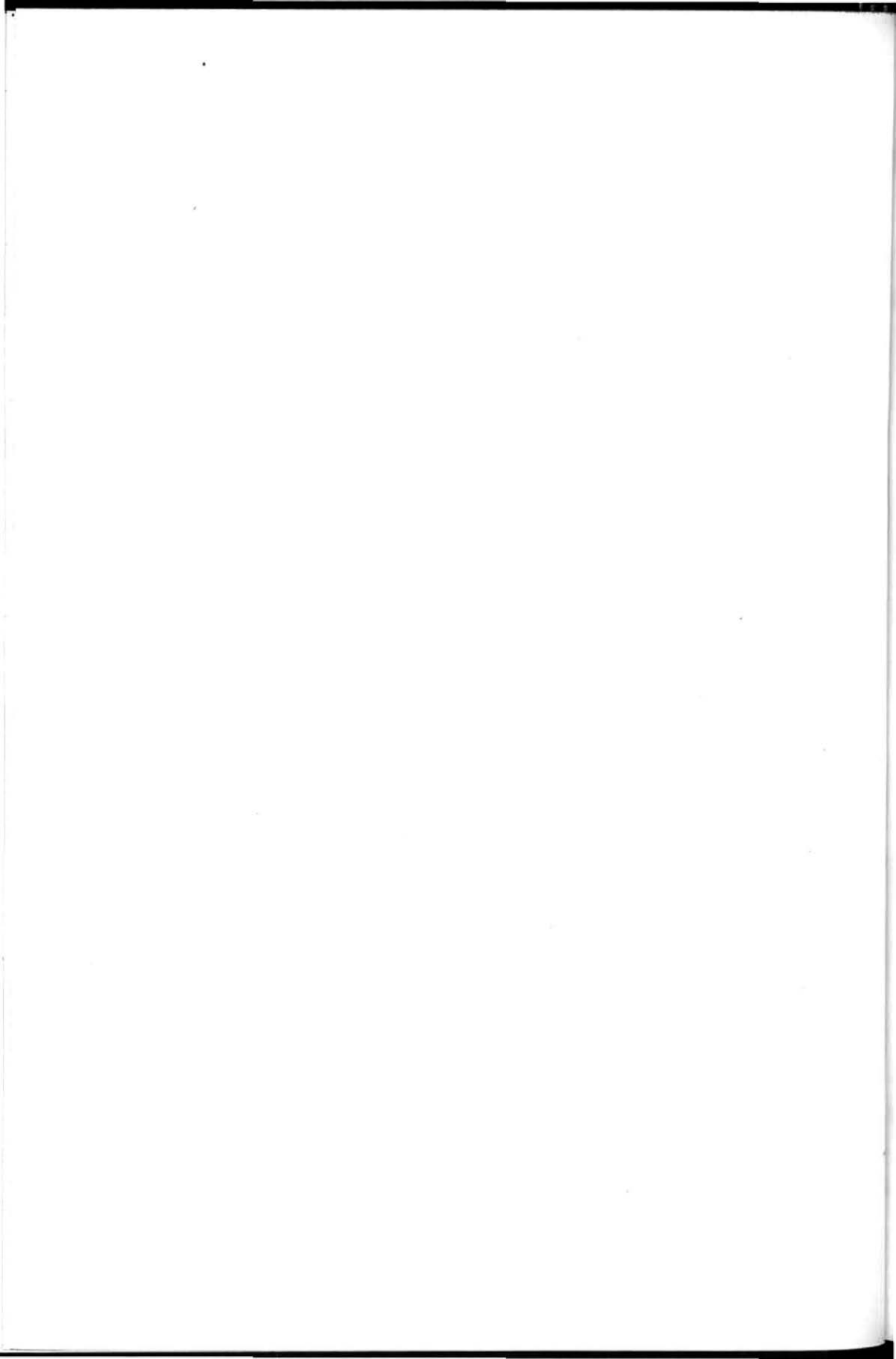
Obr. 6. Let v přízemní výšce s využitím terénu s cílem vyhnout se PVO a překvapit cíl

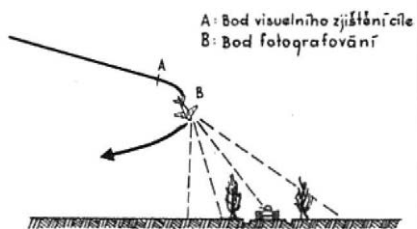


Obr. 7. Průzkum cíle při provedení pouze jednoho průletu nad objektem

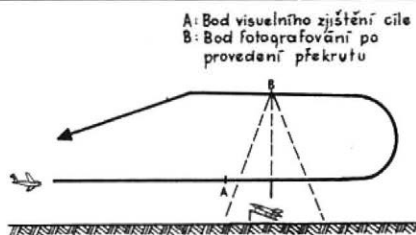


Obr. 8. Průzkum bez průletu nad cílem s využitím fotokometu (fotopřístroje) vykonaného vpřed

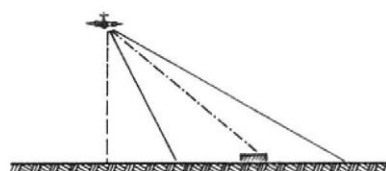




Obr. 9. Průzkum bez průletu nad cílem s fotografováním ze zatáčky



Obr. 10. Průzkum cíle s provedením prvků vyšší pilotáže



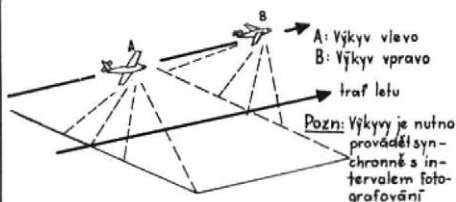
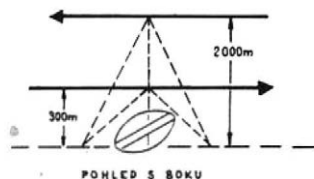
Obr. 11. Průzkum bez průletu nad cílem s využitím fotografického přístroje vykloněného do boku (u letounů IL-28 R)



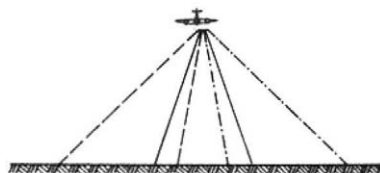
Obr. 12. Průzkum cíle s provedením bojové zatáčky se změnou výšky a směru letu



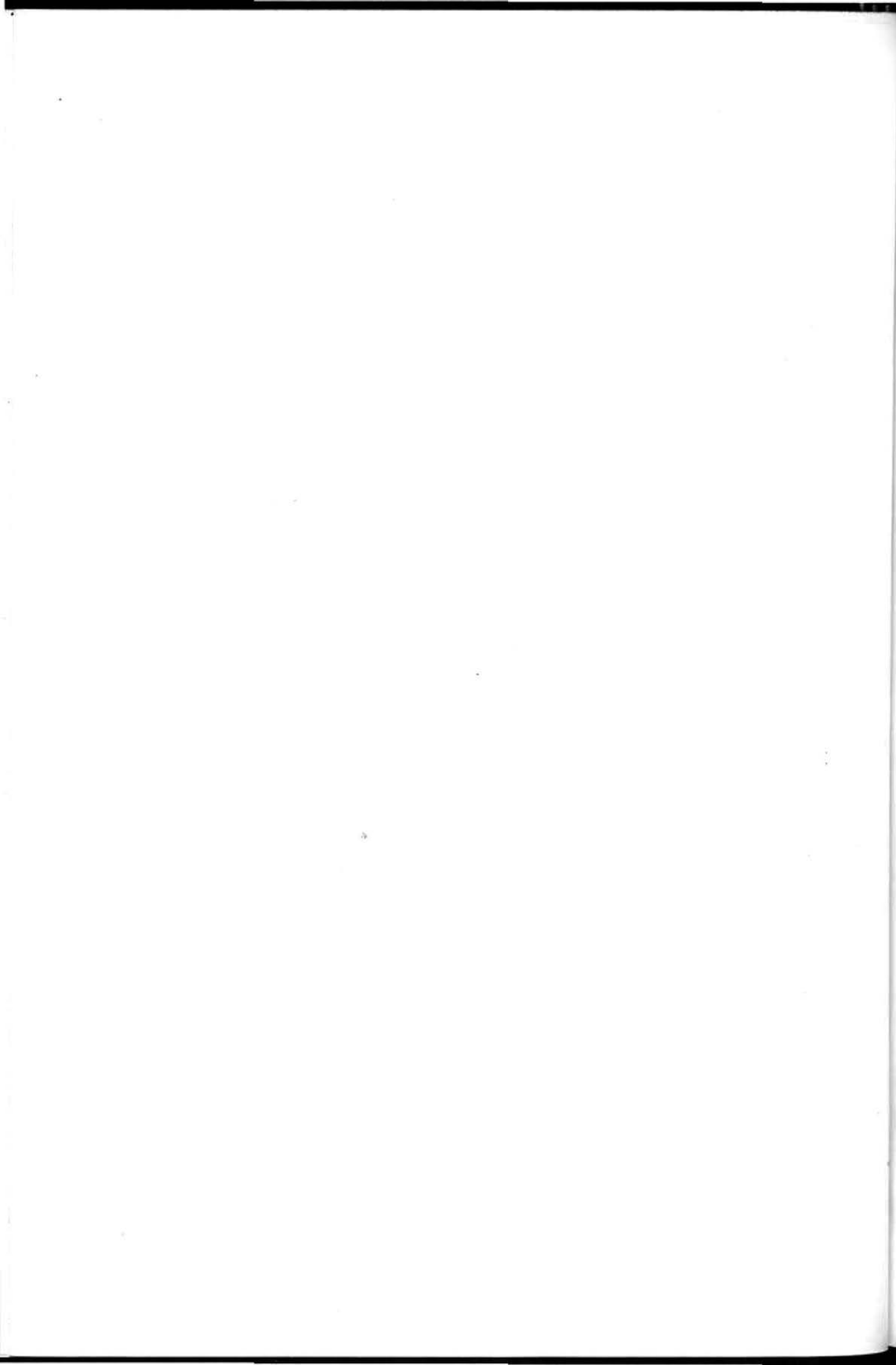
Obr. 13. Průzkum cíle 2 osádkami z různých směrů a výšek s cílem narušit PVO cíle, získat jak malé tak i velké měřítko snímků

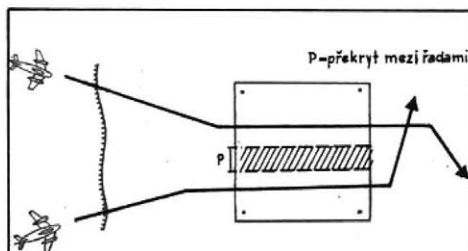


Obr. 14. Průzkum cíle (prostoru) velkého rozměru jedním průletem pomocí kvání letounu

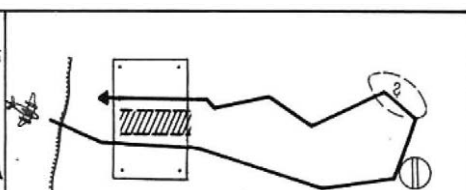


Obr. 15. Fotografický průzkum cílů velkých rozměrů pomocí sdružených výkyvných komor

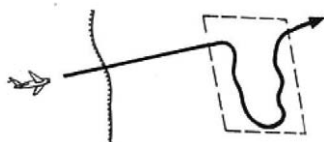




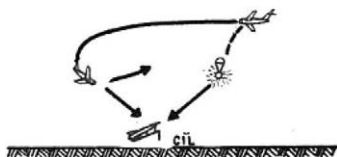
Obr. 16. Fotografický průzkum cílů velkých rozměrů jedním průletem několika osádkami



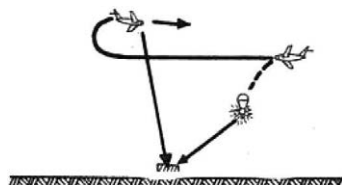
Obr. 17. Fotografický průzkum cílů větších rozměrů jedním letounem bez okamžitého návratu nad fotografovaný cíl



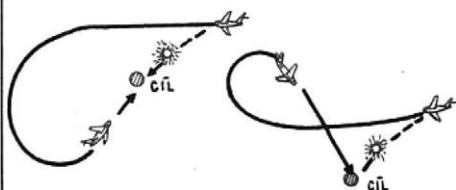
Obr. 18. Možný způsob vyhledávání cíle v pravděpodobném prostoru rozmístění o velikosti 10x20 km (hadovitý let s cílem zlepšení výhledu a ztížení činnosti prostředky PVO nepřítelé)



Obr. 19a



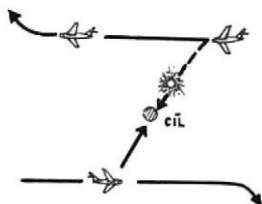
Obr. 19b



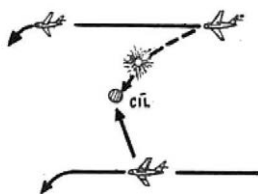
Obr. 19c

Obr. 19d

Osvětlení a průzkum cíle jedním letounem se změnou směru i výšky letu

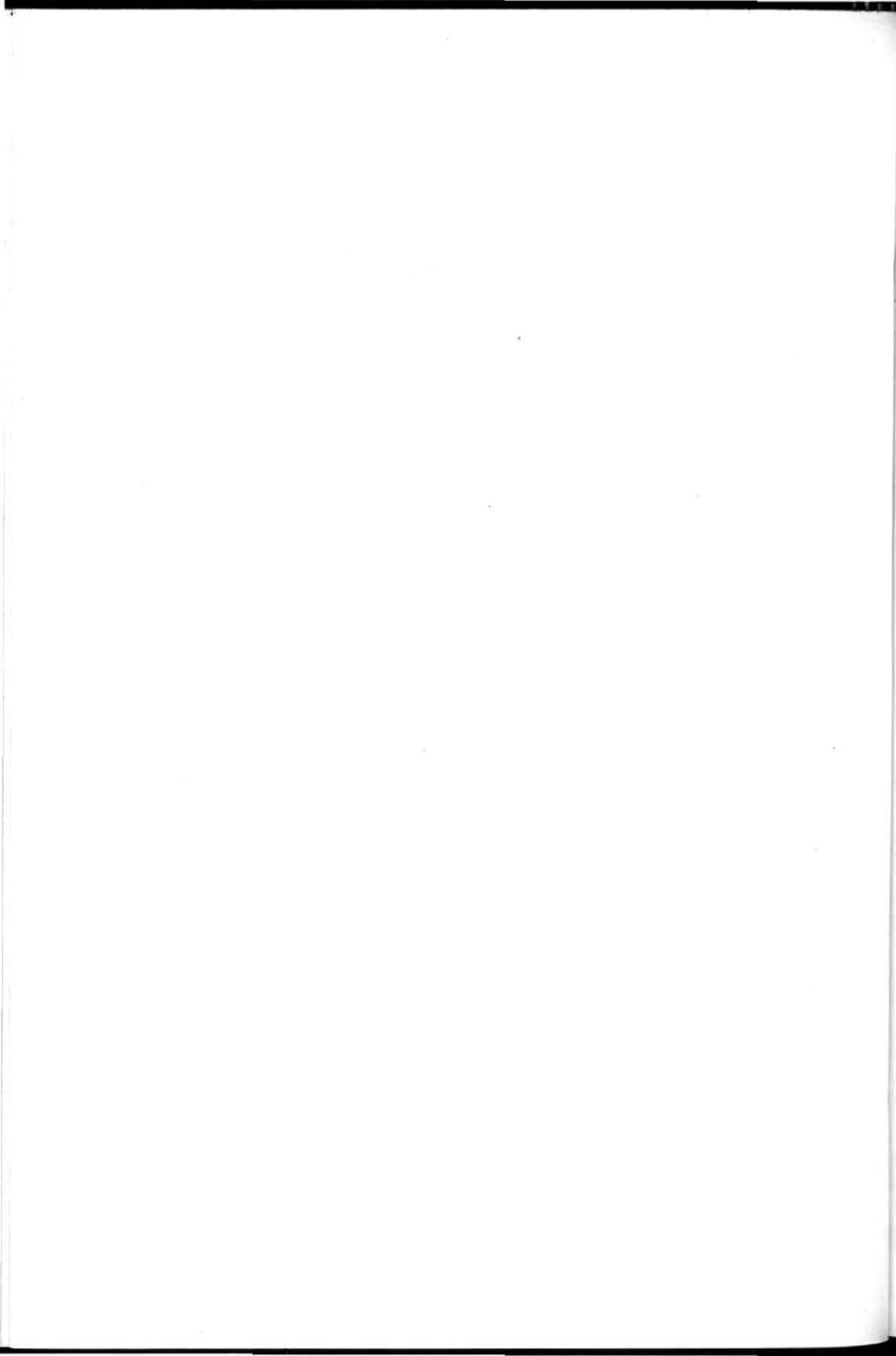


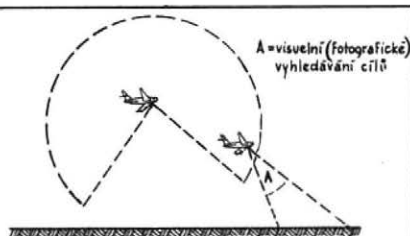
Obr. 20a



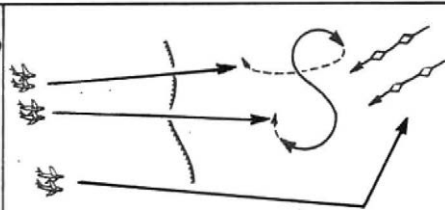
Obr. 20b

Osvětlení a průzkum cíle dvěma letouny, z nichž jeden provádí osvětlení cíle a druhý průzkum





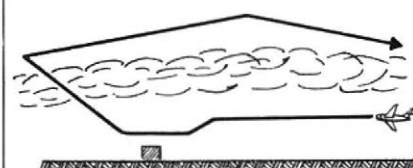
Obr. 21. Let dvojice na průzkumný úkol. Vedoucí provádí průzkum, vedený pozoruje vzdušný prostor



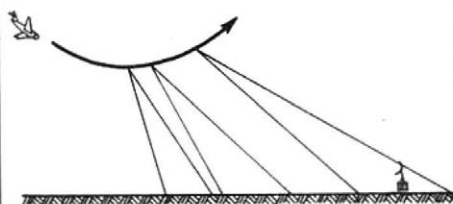
Obr. 22. Průzkum silou, vedený několika roji až letkami a cílem části sil vázat (nebo rozptýlit) nepřátelskou PVO a části sil proniknout nad cíl



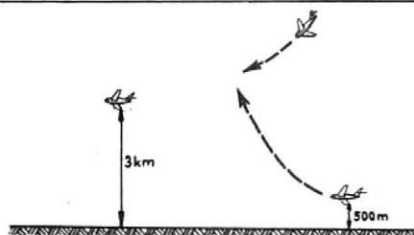
Obr. 23. Průzkumný let za ZPP (ztížených povětrnostních podmínek) provedením neřízeného sestupu přes souvislou pokrývku mraků (v rovinatém terénu při známé výšce spodní základny mraků)



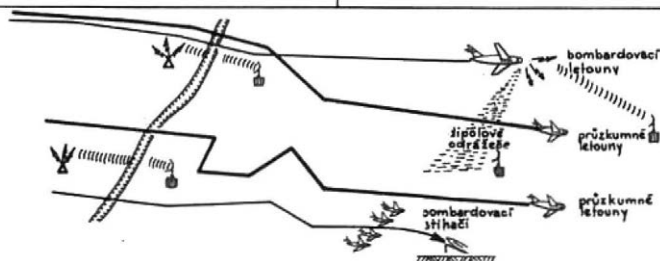
Obr. 24. Průzkumný let za ZPP, a to k cíli pod mraky, po průzkumu cíle let pod mraky, v mracích nebo nad mraky do prostoru letiště, kde provést řízený sestup



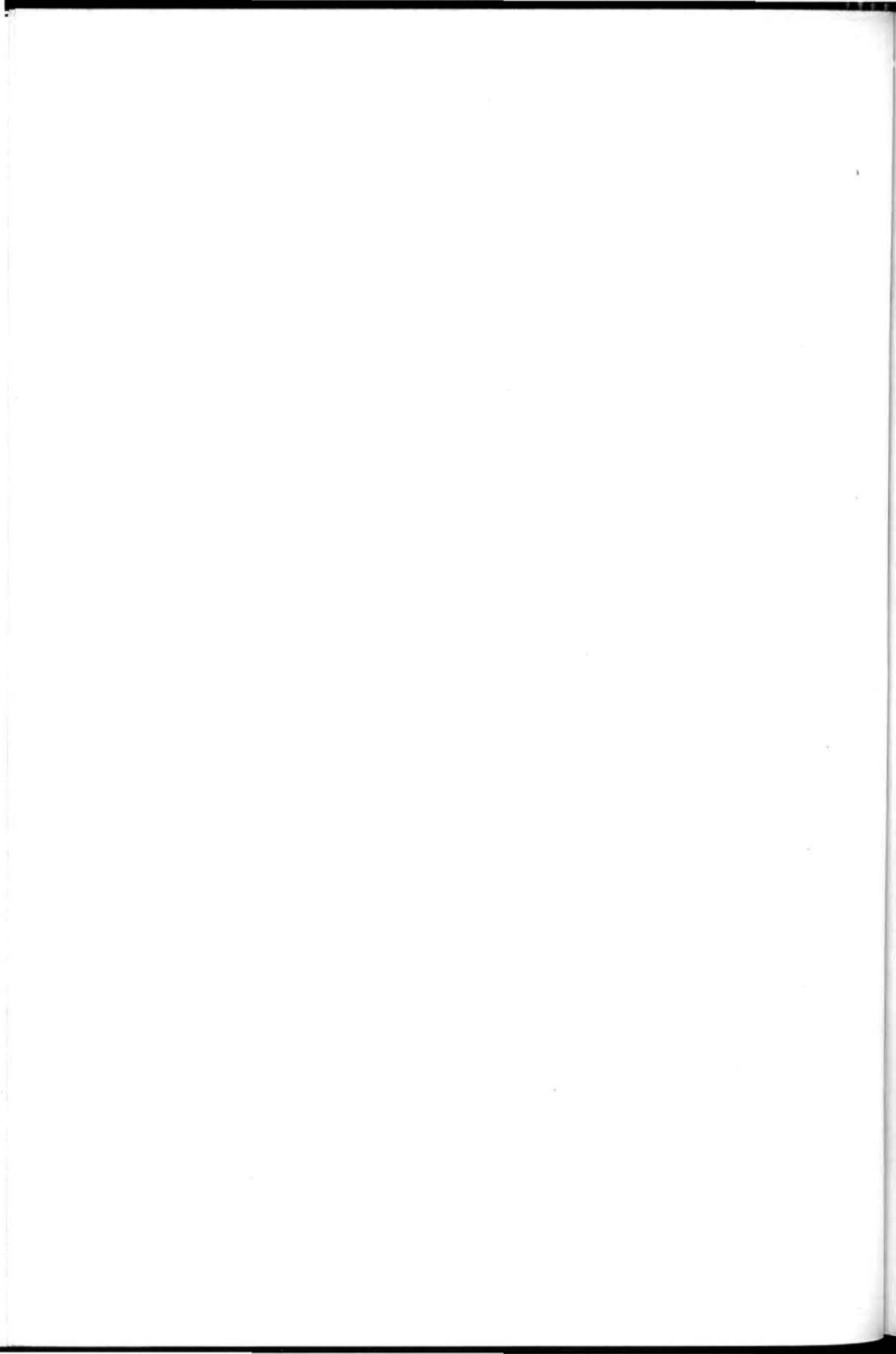
Obr. 25. Průzkum cíle bez průletu nad cílem s fotografováním krátkým intervalem svisle zamontovanou kamerou při stoupavém letu



Obr. 26. Průzkum dvojicí. Vedoucí vyhledává cíl, vedený upřesňuje údaje o cíli a chrání vedeného



Obr. 27. Základní taktický způsob vedení vzdušného průzkumu, tj. využití protiradiotechnických opatření letectva a pozemních vojsk a bojové činnosti jiných druhů letectva, které rozptýlí nebo ruší účinky nepřátelské PVO a cílem vyhnout se účinkům nepřátelské PVO



de-li třeba k určité hodině shromáždit údaje pro plánované úderý nebo rozhodnutí, bude provedení průzkumu příslušných cílů upřesňováno časově.

Zásadou je podrobné zachycení všech změn, upřesnění a doplňků v plánu průzkumu, plánové tabulce průzkumných letů nebo v příslušných pracovních dokumentech.

● Taktika vyhodnocování vzdušného průzkumu

Průzkumné osádky se řídí při vyhodnocování zjištěných zpráv těmito zásadami:

- nutnost podání úplných zpráv o objektech průzkumu;
- podávat hlášení o nenadále zjištěných cílech, které nebyly předpokládány v úkolu pro osádku;
- dosáhnout maximální přesnosti při zjišťování polohy cílů (± 300 m);
- předávat zprávy vzdušného průzkumu bez časových ztrát;
- provádět prověrku cílů bombardováním nebo palbou palubních zbraní s cílem rozpoznat cíl od makety, event. vyprovokovat cíl.

Štáby leteckých útvarů a svazků jsou povinny zabezpečit a provést:

- maximálně rychlý výslech osádky;
- časově bezeztrátové zpracování fotografických hlášení (maximální využití vyhodnocování mokřých negativů a upřesňování polohy cíle ze snímku s přesností ± 10 m);
- využívání starých leteckých snímků pro srovnání s novými;
- hluboký rozbor získaných zpráv a jejich využití pro hodnocení situace a rozhodnutí;
- maximálně rychlé předání všech získaných zpráv nadřízenému štábu a ostatním zájmovým štábům.

● Z á v ě r

Uvedené taktické zásady organizace, vedení, řízení a vyhodnocování vzdušného průzkumu jsou výsledkem teoretických úvah a zkušeností ze cvičení a z výeviku průzkumných osádek. Je třeba, aby se staly vodítkem při práci štábů a průzkumných osádek, aby nebyly chápány jako neměnné a dogmatické, nýbrž aby byly stále tvůrčím způsobem rozváděny a zevšeobecňovány.

Автор подытоживает и творчески разработывает современный опыт по тактике воздушно-разведки.

Он подвергает анализу даже вопросы, на практике до сих пор непроверенные, которые могут стать толчком к дискуссии.

Raketová technika, její možnosti a vliv na vývoj dělostřelectva

Generálmajor Josef Hradil

Autor článku vychází z požadavků, které jsou kladeny na soudobé dělostřelectvo a dochází k závěru, že tyto požadavky splňují nejlépe raketové zbraně. Článek se zabývá důkladně technickou stránkou raketových zbraní, jejich možnostmi a jaký bude mít vliv jejich používání na organizaci dělostřelectva.

Nové podmínky vedení bojové činnosti vojsk vyžadují dále rozvíjet existující a rozpracovávat nové způsoby použití soudobých prostředků ničení. Jejich mohutnost a dalekonošnost, plná motorizace a mechanizace pozemních vojsk, časté použití výsadkových vojsk, to vše dovoluje provést hromadné údery na protivníka v celé hloubce jeho operačního učlenění a zabezpečuje možnost vést útočné operace na mnohem větší hloubku, s většími a rozhodnějšími cíli v daleko vyšších tempích, než tomu bylo dříve, čímž se uskutečňuje poměrně v krátkém čase zničení silných skupin nepřítele.

V tomto smyslu má značný význam otázka provedení mohutných, překvapivých palebných úderů s použitím atomových nábojů na celou taktickou a operační hloubku sestavy protivníka; cílem těchto úderů je rozbít obřannou sestavu nepřítele, způsobit mu velké ztráty, narušit jeho velení, rozbít přesunované operační zálohy, zmocnit se nebo zničit jeho letectvo na letištích, bezpilotní prostředky, zbraně hromadného ničení atd. a tím zabezpečit dosažení cílů operace v krátké době.

Základním prostředkem k provedení mohutných palebných úderů je atomový nebo termonukleární náboj, kterým může být dosaženo úžasných ničivých účinků. Prostředky, které slouží k dopravě těchto nábojů na cíle, jsou dělostřelectvo a letectvo. Není předmětem tohoto článku zabývat se letectvem jako prostředkem pro dopravu atomových pum na nepřátelské cíle, ani v tomto směru posuzovat jeho možnosti v závislosti na rozvíjejícím a zdokonalujícím se systému PVO. Chci se zaměřit pouze na dělostřelectvo.

Dělostřelectvo ve Velké vlastenecké válce sehrálo velmi významnou úlohu jako jeden z hlavních palebných prostředků pozemních vojsk a právem bylo nazváno soudruhem Stalinem „Bohem války“. Objevením atomového náboje a s tím souvisící změnou charakteru soudobého boje mění se podstatně i požadavky na soudobé dělostřelectvo. Požaduje se, aby dělostřelectvo mělo:

- co největší dostřel,
- co největší mohutnost účinku palby s překvapením,
- vysokou přesnost a rychlost zahájení palby bez závislosti na povětrnostních podmínkách a viditelnosti,

- schopnost širokého manévru palbou a pohybem,
- možnost ničení všech cílů protivníka, jak co do rozlohy, tak i prostorového rozmístění.

Z tohoto hlediska posuzováno, splňuje hlavně dělostřelectvo i polní raketometry tak, jak je známe z poslední války, pouze požadavek na přesnost střelby, popřípadě i rychlost zahájení palby a tudíž zákonitě se jeho význam zužuje na plnění úkolů taktického významu, tj. ničení a umlčování cílů bezprostředně před vlastními vojsky a cílů maximálně do hloubky 15–25 km. Přitom je třeba brát v úvahu, že se vzdáleností objektů ničení od předního okraje

vlastních vojsk se zmenšuje počet děl a minometů, které mohou na ně střilet. Tak např. výpočet dokazuje, že je-li možno pro střelbu na cíle na prvním postavení obrany protivníka využít prakticky všechno hlavní dělostřelectvo, pokud se účasti dělostřelecké přípravy útoku, pak při střelbě na druhé postavení možno využít již pouze 80 %, na třetí postavení okolo 40 % a na první postavení druhého pásma obrany podle jeho vzdálenosti od předního okraje 2—4 %, popřípadě žádné.

Obdobně se vzdálenosti se při umlčování ukryté živé síly i palebných prostředků zvyšuje spotřeba střeliva na 1 ha (při střelbě na první postavení druhého pásma obrany, pokud je v dosahu hlavního dělostřelectva, až 4krát i více).

Tyto skutečnosti omezují možnost hlavního dělostřelectva při ničení nebo umlčování objektů protivníka rozložených v hloubce obrany počínajíc třetím postavením hlavního pásma obrany a toto dělostřelectvo v převážné míře deklasují na podpůrné dělostřelectvo, kterým by měly být vybaveny motostřelecké prapory a pluky, částečně snad motostřelecké a tankové divize, pokud pro plnění úkolů v jejich prospěch budou vyhovovat svou pohyblivostí.

Effektivním prostředkem pro řešení úkolů taktického dosahu se jeví hlavní dělostřelectvo střelící atomovými náboji, neboť spojuje s mohutností úderu značnou přesnost a tím dává možnost provádět atomové úderů na objekty na poměrně malé vzdálenosti od vlastních vojsk, zatím co úderů operačního významu jsou omezeny nevelkým dostřelem. Je ovšem třeba vidět i omezenou schopnost manévru těchto těžkých děl.

Konstrukce nových děl, která by plnila požadavek zvětšení dostřelu, jeví se málo efektivní, neboť by bylo třeba řešit děla podstatně větších ráží, která by dosahovala značné váhy a byla by značně nepohyblivá.

Téměř všechny požadavky kladené na soudobé dělostřelectvo splňují raketové zbraně, které se také v soudobých podmínkách jeví jako nejvýhodnější prostředek k dopravě atomových nábojů na cíle nepřítel. Jejich výhoda se jeví v tom, že mají daleký dostřel, který dovoluje provádět jednak nepřetržitou podporu operujících vojsk bez změny prostoru palebných postavení, jednak provádět mohutný manévr palbou na bojišti a tím umožňovat změny v soustřeďování hlavního úsilí v průběhu operace. V důsledku toho stávají se raketové zbraně nedílnou součástí

výzbroje všech soudobých moderních armád a jejich počet ve výzbroji armád neustále vzrůstá.

I u raket je však třeba vidět některé nevýhody, k nimž patří především rozptyl, značně větší než u hlavního dělostřelectva. Plyne z toho závěr, že za současného stavu technické dokonalosti nejsou raketové zbraně vhodné k provádění úderů v blízkosti vlastních vojsk a že jejich význam tkví především ve spojení s atomovou náplní, která svým mohutným účinkem nevýhodu rozptylu převážnou měrou vylučuje. Z toho také vyplývá, že použití obyčejných tříštivotrhavých náplní je u raket vzhledem k jejich nesrovnatelně menšímu účinku jen doplňkové a že není vhodné používat raket s obyčejnou náplní na cíle malých rozměrů.

Ve spojení s atomovými a termónukleárními náplněmi představují však rakety mohutnou palebnou sílu, jsou prostředkem, který dovoluje — obrazně řečeno — držet krok s požadavky soudobých mohutných ničivých prostředků a stávají se tak hlavní palebnou silou na bojišti.

Vyplývá to z toho, že vzhledem k nezávislosti na denní době, povětrnostních podmínkách a nepřátelské PVO, jakož i vzhledem k rychlosti a překvapivosti při zahájení palby a k podmínkám součinnosti při dostačující přesnosti a vyhovující bezpečnosti vzdálenosti bude ve většině případů jejich použití výhodnější než použití jiných prostředků.

Raketová technika

Podle způsobu, jakým se rakety navádějí na cíl, rozděluje se do dvou základních skupin — neřízených a řízených raket.

Neřízené rakety se odpalují na cíl z šikmé rampy, které se udělí odměr a náměr. Dálka střelby pro každý typ neřízené rakety závisí tedy stejně jako u hlavního dělostřelectva na elevačním úhlu. Po opuštění rampy je rychlost raket udržována činností motoru až do doby vyhození náplně. Po ukončení tohoto aktivního úseku (úsek, na němž pracuje raketový motor) letí střela po balistické křivce.

Řízená raketa je střela poháněná na části nebo celé dráze reaktivním motorem, přičemž její dráha je během letu ovládána.

Nutnost ovládání letu je dána:

— potřebou kompenzovat nestandardnost podmínek atmosférických, technologických a pohonných, aby bylo dosaženo žádané přesnosti střelby,

— potřebou reagovat na pohyb cíle po odpalení střely.

K ovládání střely slouží naváděcí soustava.

Naváděcí soustava je souhrn zařízení, která určují (proměřují) relativní polohu střely a cíle a provádějí nutné úpravy (změny) v dráze jejího letu. Některé elementy naváděcí soustavy mohou být buď mimo střelu, na místě odpálení nebo na dráze k cíli nebo v samotném cíli. Naváděcí soustava obvykle zahrnuje indikační, počítač, řídicí a stabilizační zařízení.

Na naváděcí soustavu navazuje systém řízení.

Systém řízení odpovídá správným způsobem na pokyny ke změně režimu letu a je součástí naváděcí soustavy.

Řízená raketa má tyto hlavní součásti: bojovou náplň, stabilizaci, řídicí systém, pohon a část naváděcí soustavy. Tyto součásti střely jsou uspořádány v jednotlivé celek, jehož obal tvoří drak střely.

Drak. Hlavní úkoly draku lze formulovat takto:

Zajistit minimální odpor kladený prostředím střele při jejím pohybu; zajistit maximální pohyblivost střely při letu; zabezpečit jednotlivé součásti střely před důsledky vyplývajícími z jejího letu (ohřev, tlak vyvolaný letem v prostředí, zrychlení od tahu motoru a manévru).

Řešení draku je tvarově provedeno podobně jako dělostřelecký granát, navíc jsou připevněna křídla, která mohou být stabilizační, nosná nebo řídicí podle toho, jakou funkci plní. Rozmístění křídel na těle střely může být různé.

Materiály používané na draky jsou: legovaná ocel, slitiny lehkých kovů, vrstvené materiály (pryskyřice s umělými vlákny).

Stabilizace. Pod pojmem stabilizace střely rozumíme zařízení, které má zajistit vhodnou polohu střely vzhledem k tečně v každém bodu dráhy. Vhodnou polohou rozumíme takovou polohu, která zajišťuje minimální odpor prostředí proti pohybu a maximální účinnost řídicích orgánů.

Ke stabilizování může být použito: aerodynamiky, rotace, pohonu, navádění.

Aerodynamické stabilizování spočívá v tom, že ke stabilizování je využito účinků obtékajícího prostředí (při vychýlení střely z její normální polohy vzniknou takové síly a momenty, které mají snahu vrátit střelu do původní polohy vzhledem k tečně dráhy). Na stejném principu je založena stabilizace šípových (nerotačních) dělostřeleckých granátů.

Stabilizace rotací využívá gyroskopického účinku vznikajícího při rotaci tělesa. Stabilizace je běžná u rotačních dělostřeleckých granátů.

Při stabilizaci pohonem se využívá stabilizačního účinku proudu plynů vytékajících tryskou motoru.

Naváděcí zařízení stabilizuje střelu tak, že každou odchylku od normální polohy zaznamená a po vyhodnocení předá řídicímu orgánu povel, který navrací střelu do správné polohy.

U řízených střel se uvedené způsoby zpravidla kombinují (naváděcí zařízení s aerodynamickým nebo rotačním nebo s obojím).

Řídicí systém. Další činnost od povelu k výkonnému orgánu obstarává řídicí systém. Je to převod elektrického impulsu na pohyb odpovídající správným způsobem na pokyny ke změně režimu letu. K tomu se používají servomechanismy.

Řídicí systém reaguje na signál, který je úměrný odchylce od předepsaného režimu letu tak, aby zmenšoval uvedenou odchylku. Tím, že se zmenšuje odchylka, zmenšuje se v důsledku polohové zpětné vazby i řídicí signál. Tímto způsobem tvoří střela uzavřenou komplexní servosmyčku, ve které je řada elektrických, mechanických a aerodynamických členů se složitými přenosnými funkcemi. Kromě polohové zpětné vazby zavádí se často ještě rychlostní akcelerační vazby a integrační a derivační řízení servosystému za účelem zlepšení jeho vlastností.

Servomechanismy ovládají vlastní výkonné orgány, které mohou mít kormidla vzduchová nebo plynová, podle toho, zda činnost kormidel je v proudu vzduchu nebo zplodin hoření (plynů) nebo táhla motoru, která vychylují přímo motor (tj. směr působení tahu motoru). K pohonu servomechanismů se využívá různých zdrojů energie. Dnes se používá elektriny (baterie, alternátory), tlaku plynu (plyn je předem stlačen v bombě), turbin (spalováním se přeměňuje chemická energie v energii tlakovou a tepelnou, které další přeměnou v kinetickou energii pohání turbinu).

Pohon. Pro pohon střel se používají reaktivní motory.

Jeden z hlavních požadavků na pohon je, jako na všechnu bojovou techniku, spolehlivá funkce za každých povětrnostních podmínek. Ze všech typů reaktivních motorů splňuje tento požadavek nejlépe motor raketový. Pracuje nezávisle na podmínkách v okolí, neboť vše potřebné ke

správné funkci si nese s sebou. Přitom z jeho vlastností plyne schopnost plnit úkol pohonu reaktivní střely.

Raketový motor podle druhu použitých pohonných látek může být dvojitý: kapalinový raketový motor pro kapalně pohonné hmoty a prachový raketový motor pro tuhé pohonné hmoty.

Kapalně pohonné hmoty se skládají z kapalného paliva a kapalného kyslíčového oxidu. Kapalná paliva jsou snadno zápalná a ve valné většině toxická. Kapalná kyslíčová oxidy jsou látky silně korodující většinu materiálů a není možné je skladovat po delší dobu přímo ve střele. Z toho plyne nutnost opatrného zacházení a plnění nádrží střely krátce před jejím odpálením. Výhodou je vysoká výkonnost. Kapalinové raketové motory jsou v chodu regulovány. Z těchto příčin se kapalinové raketové motory používaly a dosud ještě používají k pohonu výkonnějších reaktivních střel (raket).

Tuhá pohonná látka je kompaktní hmotou s strukturou podobná pryži. Je snadno zápalná, ale hůře než kapalná paliva. Při styku není zdravotně škodlivá. Ve styku s valnou většinou materiálů je netečná. Je možno ji skladovat po dlouhou dobu přímo ve střele. Výkonnost je menší než u kapalných pohonných hmot. Regulovatelnost chodu prachového motoru nebyla do nedávné doby možná, takže u střel, u kterých bylo třeba regulovat chod motoru, bylo nutno použít kapalinový raketový motor. V poslední době však byla regulace chodu prachového raketového motoru vyřešena, takže prachové raketové motory i přes svou menší výkonnost vytlačují kapalinové raketové motory hlavně u střel, kde se požaduje jednoduchá obsluha i příprava.

Bojová náplň: Hlavová část obsahuje užitečný náklad rakety — zpravidla bojovou náplň atomovou nebo thermonukleární. Je vybavena zapalovačem, který umožňuje uskutečnit výbuch náplně v požadované výšce nad terénem. Jde buď o zapalovač s výškoměrem nebo rádiový. Hlavová část je chráněna pláštěm pro vstup do hustých vrstev atmosféry na sestupném oblouku dráhy, který umožňuje chlazení střely. Nejúčinnější systém je chlazení vypařováním, kde plášť se teplem, vznikajícím třením o vzduch rozžhívá a přechází přímo z pevného do plynného stavu (sublimuje). Tím se spotřebuje převážná část vzniklého tepla. Hlavová část rakety se uskládá odděleně od ostatních částí střely.

Možnosti raketové techniky

Největším přínosem raketové techniky pro pozemní palebné prostředky je prodloužení dostřelu a možnost dopravovat na nejrůznější cíle atomový i thermonukleární náboj. Neméně závažné jsou přednosti při dosahování pohotovosti k palbě, v manévru pohybem a v nezávislosti na povětrnostních podmínkách a na síle protivzdušné obrany cíle.

Dostřel neřízených raket je omezen hlavně rozptylovými charakteristikami této zbraně. Proto se sestavují neřízené rakety maximálně s dostrelem do 50 km. Na takové a větší dálky jsou hodnoty rozptylu větší než účinek jaderné náplně, kterou může střela unést a střelba v takovém případě není efektivní. U těchto raket uvažujeme jednak maximální, jednak minimální dostřel.

U neřízených raket počítáme, že úd i úš je okolo 1/150 dálky (0,57 % dálky). Jsou tedy tyto prostředky vzhledem ke klasickému dělostřelectvu méně přesné a tato nevýhoda se vylučuje především použitím atomové nálože.

Dostřel řízených střel — můžeme říci — je v současné době neomezený. Neexistuje místo na povrchu Země, které by nebylo možno zasáhnout řízenými střelami. Přitom přesnost zásahu je mimořádně velká. Také zde musíme počítat s minimálním dostrelem.

U těchto střel jsou udávány konstantní hodnoty rozptylu 600 m + 1 km (úd = úš). Lze tedy předpokládat, že přístroje řídicí rakety na aktivním úseku, dopouštějí se jen zcela nepatrné chyby, neboť v maximální délce činí tato hodnota 0,17 %.



Výpočet prvků pro střelbu: U neřízených raket se výpočet prvků pro střelbu podstatně neliší od výpočtů u klasického dělostřelectva.

Na výpočet topografických prvků (dálka, směr, převýšení) nemá přirozeně druh použité zbraně vliv.

U prvků meteorologických je kromě prvků obvyklých (teplota, tlak, vlhkost vzduchu, směr a rychlost balistického větru) nutné věnovat zvláštní pozornost přízemnímu větru. Přízemní vítr velmi výrazně ovlivňuje dostřel i směr reaktivních střel.

U balistických vlivů se provádění oprav nejvíce liší od způsobu používaného u klasického dělostřelectva. Především je obvykle možné vynechat při výpočtu prvků

pro střelbu opravu na váhu střely. Provádění této opravy se ve většině případů ukazuje neúčelné, protože váhové tolerance střely, ve kterých jsou vyráběny, způsobují změny vysoko překrývané rozptylem střel.

U střel s prachovým raketovým motorem někdy odpadá oprava na teplotu tuhé pohonné hmoty. Je to v těch případech, kdy střely jsou vybaveny zařízením na temperaci hnací náplně.

Další balistický vliv u prachových raket — oprava na sérii prachu — se uskutečňuje odlišným způsobem od způsobu používaného u klasického dělostřelectva. Rozdíly mezi jednotlivými výrobními tolerancemi a různými skladovacími podmínkami se projevují na velikosti tahu motoru a na době hoření hnací náplně. Konečným efektem těchto rozdílů jsou rozdíly v rychlosti a elevaci střely v bodě dohoření hnací náplně. Vzhledem k tomu, že rozdíly se projevují současně na rychlosti a na elevaci, není možné u raket uplatňovat opravu stejným způsobem jako u klasického dělostřelectva, to jest opravou na změnu počáteční rychlosti. Pokud opravy docilují patrných hodnot, je nutno pro každou sérii náplní zjistit rozdíly dostřelu pro jednotlivé délky srovnávací střelbou.

U řízených střel je výpočet prvků střelby závislý na způsobu řízení. Každý systém řízení má svůj způsob navádění střely na cíl a tomuto systému, s přihlédnutím k charakteristikám použitého reaktivního motoru, musí být přizpůsoben i výpočet prvků, lépe řečeno výpočet dráhy střely. Opravy na různé vlivy u složitých systémů nebývají dávány do povolené techniky předem, ale bývají automaticky počítány z odchylek střely od stanovené dráhy a rovněž automaticky předávány příslušné povely řídicímu systému.

Pokud se na určitém úseku dráhy, obvykle konečném, střela pohybuje jako neřízená, pohybuje se po balistické křivce. Průběh tohoto úseku dráhy je dán, jak již bylo dříve řečeno, polohou, směrem pohybu a rychlostí v okamžiku zastavení funkce navádění. V tom případě se řídicí plochy zajišťují v centrální poloze, aby v případě průchodu střely odporujícím prostředím nebyla její dráha jednostranně ovlivňována.

Při střelbě střel na délky větší než asi 50 km, ať již jde o střely řízené nebo neřízené, je nutno při výpočtu drah a při stanovení prvků pro střelbu uvažovat některé další vlivy, které při střelbě na kratší vzdálenosti jsou prakticky zanedbatelné. Jsou to:

a) Vliv rotace Země na stranu a délku. Velikost těchto oprav závisí na zeměpisné šířce, na délce a směru střelby. Maximální opravy strany jsou při střelbě směrem poledníků, maximální opravy délky při střelbě směrem rovnoběžek při palebném postavení v blízkosti rovníku. Opravy se provádějí při výpočtu prvků podle okamžité situace.

b) Vliv zakřivení Země na dostřel.

c) Vliv změny velikosti a směru zrychlení tíže zemské.

Vlivy od b) a c) je možno pro každý typ střely napočítat předem a zahrnout do tabulek, pokud jsou pro danou střelbu zpracovány.

Protitankové řízené střely

V současné době neustává soutěž mezi pancířem a protitankovými prostředky. Důležitou roli hraje přitom rychlost pohybu tanků, jejich masové nasazení a mohutnost jejich palebných prostředků. Tanky jsou dnes rychlejší, mají výkonnější zbraně a to nás nutí zahajovat boj s nimi na větších vzdálenostech než tomu bylo v minulé válce. Uvedme si hlavní data nejnovějšího amerického tanku M-60, u něhož je připravována výroba a který má nahradit současně střední tanky (hlavně M-48 Patton).

Váží 46,3 t a posádku tvoří 4 muži. Je vybaven kanónem ráže 105 mm s ejektorem, kulometem 7,62 mm, spáženým s kanónem a PL kulometem 12,7 mm, ovládaný zevnitř tanku. Má naftový motor o výkonu 750 KS a jeho maximální rychlost se udává 51 km/hod. Pancíř věže dosahuje až 178 mm tloušťky a je skloněn až 60° od svislice.

Proti takovýmto tankům musí současné protitankové dělostřelectvo mít prostředky, jež mají velký účinek na pancíř, ale přitom jsou schopné rychlého manévru pohybem, mají malou váhu a rozměry, jsou dostatečně přesné a mohou zahájit palbu na největších dálkách viditelnosti, lze je snadno maskovat a chránit proti účinkům ZHN a nevyžadují velký počet obsluhy.

Možnost ničit tanky a bojová vozidla i silně pancéřovaná a na větších vzdálenostech než umožňují protitankové kanóny (tj. od délky 2—3 km), je možno průpalnou střelou dopravovanou na cíl vlastním raketovým motorem.

Protitankových řízených střel (ptrs) lze použít ve všech druzích bojové činnosti, obzvláště pak v obraně. Jednotky těchto střel vynikají vysokou manévrovostí, což dává

předpoklad vytvářet z nich protitankové zálohy u divizí i armád. Stejně dobře však je možno jich použít k obsazení protitankových rájů všech stupňů.

Zvláštní důležitost bude mít tento prostředek v počátečním období války, na nesouvislých frontách, při útocích na směrech a ve vysokém tempu. Malé jednotky přes velké palebné síly mohou být v těchto údobích operace přepravovány na ohrožené směry vrtulníky a ihned zasazovány do boje, nebo mohou být střely z vrtulníků i odpalovány.

Hlavním způsobem použití je odpalování přímo ze země, bez jakýchkoli vodicích listů. Odpálení lze však provést i z motorových vozidel — automobilů, obrněných transportérů a tanků.

Při plánování jejich použití však nutno uvážit i některé nedostatky. Doba letu střely je v průměru asi 20 — 30 vteřin. Za takovou dobu může tank, který měl být zničen, zajet za terénní vlnu nebo skryt a mířič nemá možnost navedení dokončit. Je tedy nutno při zasazování těchto jednotek volit nejen vhodný terén, ale mířič musí umět zvolit i správný okamžik odpálení.

Zvláštní pozornost je třeba věnovat použití protitankových řízených střel v noci, kdy je nutno organizovat spolehlivé a nepřetržité osvětlení cílů.



Vliv použití raketových zbraní na organizaci dělostřelectva

Zavedením raketových zbraní do výzbroje armád mění se význam nejen dělostřelectva ale i jiných druhů vojsk. Vzhledem k tomu, že bojová činnost se bude vyznačovat zejména manévrovostí, rychlým tempem, rychlými změnami situace a aktivní činností obou stran, musí dojít k širokému rozvoji tankového a výsadkového vojska. Jejich palebnou podporu musí provádět dělostřelectvo prostředky schopnými velkého manévru jak palbou tak i pohybem a s před-

pokladem, že mohou dopravit na vhodný cíl i atomový náboj. Proto ty druhy hlavněho dělostřelectva, které těmto požadavkům nevyhovují, budou nahrazovány raketami.

Motostřelecké pluky, které musí být schopny vést boj na samostatných směrech a plnit své úkoly samostatně, je třeba vybavit dostatečně silným a pohotovým dělostřelectvem pro umlčování a ničení cílů bezprostředně před jednotkami a kromě toho umožnit pluku bojovat účinně s tanky nepřitele.

Velitel divize musí mít k dispozici dělostřelectvo, jehož palbou by mohl ovlivňovat bojovou činnost na hlavních směrech. To znamená, že mimo hlavněho dělostřelectva, které by mělo mít dostřel do 15 — 20 km, bylo by výhodné mít prostředek dopravy atomového náboje na cíl, tj. raketu divizního typu s dostřelem 25 — 35 km a pro boj s tanky na větší vzdálenosti jednotku protitankových řízených střel.

V armádě se jeví potřeba mít část kanónového dělostřelectva s dostřelem do 30 km pro boj s nepřátelským dělostřelectvem, jelikož střelba na tyto cíle atomovým nábojem by nebyla vždy plně ekonomická.

Těžiště úderné síly na stupni armády je třeba vidět v raketových zbraních armádního typu jako hlavních prostředcích dopravy atomových nábojů na cíle taktického i takticko-operačního významu. Tyto prostředky by měly mít dostřel 30 — 60 km. Kromě toho pro řešení úkolů operačního významu je třeba mít rakety s dostřelem 300 — 500 km. Pro boj s tanky na větší vzdálenosti nutno mít protitankové řízené střely, organizované do vysoce pohyblivých jednotek a tím schopné širokého a rychlého manévru.

Závěr

Požadavky, uvedené v předcházející stati, vyplývající z charakteru soudobého boje a soudobých operací a jsou umožněny současným stupněm technického rozvoje.

Za tohoto současného stavu můžeme udělat závěr, že raketové zbraně podstatně rozšiřují možnosti pozemních palebných prostředků a zkvalitňují je, především pokud jde o mohutnost palby, o dostřel a o schopnost manévru. Raketové zbraně svým způsobem

především odstranily rozpor, který vznikl po sestrojení jaderných zbraní, kdy byl dán mohutný prostředek ničení, ale chyběl ekvivalentní prostředek jeho dopravy na cíl, umožňující využít všech jeho předností.

Zatím však, za současného stupně technické dokonalosti a ekonomických možností nemůžeme dělat ukvapené závěry o ostatních pozemních palebných prostředcích. Děla a minomety ve spojení s obyčejnými náboji mají dosud významné místo v soudobém boji, i když už nejsou hlavní palebnou silou pozemních vojsk. Plyne to především z přesnosti jejich palby, z velmi krátkých lhůt pohotovosti k zahájení překvapivé palby a v neposlední řadě z ekonomické stránky využití jejich palby, zejména na cíle malých rozměrů.

Přítom však máme na zřeteli další perspektivy rozvoje. Po stránce takticko-operační předpokládáme další zvyšování požadavků na mohutnost palby, dostřel a schopnost manévru. Je jasné, že klasické principy děl a minometů nemohou už v tomto ohledu dosáhnout převratných změn, neboť jsou prakticky už na vrcholu technických možností. Po stránce technické však předpokládáme další bouřlivý rozvoj možností raketové techniky, především v ohledu její přesnosti a pohotovosti a lze očekávat i vyřešení atomových náplní o velmi malém tritolovém ekvivalentu, jejichž použití by bylo ekonomické i na cíle malých rozměrů.

V takovémto spojení by byly raketové zbraně schopny plně nahradit dosavadní dělostřelectvo a minomety a nepochybně by tato okolnost zasáhla hluboko do celé organizační struktury vojsk.

Zatím však je naším hlavním úkolem hledat cesty k co nejefektivnějšímu využití té techniky, kterou nám poskytuje současný stupeň technického rozvoje, jít cestou zvyšování bojového mistrovství našich vojsk i štábů.

Neoddělitelně a současně s tím však musíme jít po cestě zvyšování technických znalostí především našeho velitelského sboru, doplňovat je na vyšší soudobosti s cílem získat správnou orientaci o směrech současného technického rozvoje a možnostech využití jeho výsledků v boji a v operaci.

Materiál: Studijní prameny MNO/VD.

Автор опирается на требования, предъявляемые к современной артиллерии, делая вывод, что эти требования лучше всего выполняет ракетное оружие. В статье основательно рассматривается техническая сторона ракетного оружия, возможности и влияние его применения на организацию артиллерии.

K otázce přeprav a přepravních prostředků

Inž. podplukovník František Hájek

Článek obsahuje rozbor takticko-technických požadavků na přepravy a přepravní prostředky z hlediska použití ZHN a moderních způsobů vedení operací a hodnotí možné perspektivy jejich řešení.

Nepřetržitý vývoj soudobé techniky, zbraní, vybavení vojsk a s tím i související změny ve způsobech vedení operací a v jejich organizační struktuře, vyzdvihují celou řadu nových požadavků na přípravu a provedení násilných přechodů řek z chodu. Zkušenosti z mnoha cvičení i teoretický výzkum dokazují, že v soudobých podmínkách musí být řeky překonávány útočícími vojsky hlavně z chodu. Plánovitá několikadenní příprava k překonávání řek se stala zjevem výjimečným.

Nové takticko-technické požadavky na přepravy

Při provedení armádní útočné operace do hloubky 250 až 300 km překonávají vojska z chodu několik řek. Je samozřejmé, že přechod těchto řek je třeba provádět stejnou rychlostí, jakou jsou vedeny útočné operace. Znamená to, že ženíjní zabezpečení překonávání řek z chodu musí být organizováno tak, aby vojska, která budou překonávat řeku, nenarušila svoje bojové sestavy a postupovala přes řeku stejnou rychlostí, jako při postupu k řece. Přiznáme-li správným tento požadavek, musíme zároveň přiznat, že řešení tohoto úkolu vyžaduje nejenom vývoj a zavedení dokonalejší přepravní techniky v dostatečném množství do vojsk, nýbrž i kritické přehodnocení některých opatření, prováděných při organizaci ženíjního zabezpečení násilných přechodů. Jestliže dříve závisel úspěch boje a operace na součinnosti a společném úsilí všech zbraní, platí to tím více v soudobých operacích. V bojích o předmostí na řekách za druhé světové války, zůstávaly tanky a samohybná děla prvních několik hodin po zahájení přechodu na výchozím břehu, poněvadž nebyl dostatek prostředků pro jejich přepravu. V soudobém boji si toto dovolit nemůžeme. Už proto ne, že svazky jsou dnes složeny většinou z tankových a mechanizovaných útvarů a jednotek. Hlavně však to nepřípustí vševojskový charakter soudobého boje. Jakékoli jeho narušení nutně musí vyvolat neúspěch, zdržení anebo zastavení postupu. Je tedy prvním a neodkladným

požadavkem zabezpečit současnou přepravu tankových, motostřeleckých, dělostřeleckých, ženíjních, chemických a jiných jednotek tak, aby byla zachována jejich bojová sestava. Přechod řeky nesmí narušit uskupení vojsk při zahájení operace, ani při jejím vyvrcholení. Uskutečnit tento požadavek je velmi složitý úkol ženíjního zabezpečení. Úkol postupného přechodu několika řek během jedné operace, někdy i během jednoho dne, ještě více zdůrazňuje naléhavost a potřebu jeho řešení.

Boj i ochrana proti atomovým zbraním a raketové technice nepříteli mění dosavadní názory i požadavky na použitelnost jednotlivých druhů přeprav. Běžné a dosud nejrozšířenější mostové přepravy může být v atomové válce pro první sledy armád použito jen ve výhodné situaci (v noci, při špatném počasí a po úspěšném umlčení nebo zničení atomových prostředků a odpalovacích základů nepříteli). Z této okolnosti vyvěrá další požadavek na přepravní prostředky — **neustálá pohotovost pro přeměnu mostové přepravy na přívozovou a naopak.**

Uvážíme-li možnosti nepříteli provádět i ve složitých situacích manévry atomovými prostředky a připustíme-li úspěch tohoto manévru, musíme počítat se skutečností, že nepřítel je schopen v kterékoli době ohrozit nejcitlivější místa na přechodech řek. Budou tedy mosty používány velmi krátkou dobu i ve zvláště příznivých situacích. Omezení mostové přepravy je dikto-

váno snahou uchránit vojska a techniku od úderu, pro jehož provedení je třeba v současné době asi 2 hodiny od zjištění cíle. Odtud vyplývá další požadavek — **nutnost rychlého manévru celými soupravami**, nebo přesněji řečeno, všemi prostředky na přepravišti na jiný úsek řeky nebo do bezpečné vzdálenosti. Tento požadavek není zdaleka tak samozřejmý pro mnohé odborníky, i když např. „protiatomový“ manévr vojsk v prostorech rozmístění přijali bez váhání. Je jasné, že takový široký manévr celými přepravami, je možný jen v tom případě, budeme-li mít k dispozici jak pro plavidlovou, tak pro přívozovou i mostovou přepravu jeden typ přepravních prostředků, schopných rychlého přesunu na souši, po komunikacích i na vodě.

Soudobý stav přepravní techniky a její vývoj

Naše přepravní prostředky ani zdaleka neodpovídají těmto požadavkům. Používá se jich od doby, kdy takticko-technické požadavky na přepravní techniku se podstatně lišily od výše uvedených. Požadavky soudobého boje a nová technika, zvláště rakety a atomové zbraně, zatlačují neúprosně dosud používané přepravní prostředky do kategorie „zastaralých“.

A skutečně, mostové soupravy už dnes nemohou plně uspokojit. V některých jiných armádách jsou ve výzbroji polomechanizované soupravy, které předčí československé v rychlosti zřizování mostů, v únosnosti, vlastní váze, v pohotovosti k zasazení atd. Také naše soudobé mechanizované plavidlové prostředky, které se osvědčily v době svého zavedení a mají ještě řadu dobrých vlastností, jsou v některých případech objektem oprávněné kritiky vševojskových velitelů.

Je to především nedostatečná únosnost a pohyblivost v terénu, k vůli nimž se ozývají hlasy o modernizaci. A je tu i jiná příčina. Žádný z našich přepravních plavidlových prostředků nebyl konstruován z hlediska odolnosti vůči tlakové vlně atomového výbuchu.

Dělat závěr, že naši přepravní techniku je nutno hodit do starého železa, by bylo neodpustitelným hazardováním. Tato technika přece jen umožňuje provádět násilné přechody při nižší rychlosti.

V armádách kapitalistických států, např. v americké armádě, není situace o nic růžovější. Nedostatky v přepravní technice jsou podobného rázu a pokud se týká mostových souprav — ještě horší.

Tyto skutečnosti jsou všeobecně známy, méně však se o nich mluví. Tím více se pracuje na vývoji nových přepravních prostředků, avšak úroveň prováděných prací ještě zdaleka neodpovídá požadavkům vedení soudobých operací a rozvoji vojenského umění.

Občas se ještě objevují snahy vyvíjet soupravy, které je nutno dopravovat na zvláštních 7tunových až 8tunových automobilech. Stále se mluví o nutnosti zachovat vlečné čluny pro přepravu soulodí po vodě. Tyto skutečnosti, které nejsou ničím jiným, než překážkami na cestě rozvoje moderních souprav, jsou příčinou mnoha nesnází při organizaci násilných přechodů. Předně soupravy zvětšují, prodlužují pochodové proudy vojsk, vyvolávají zmatek v organizaci postupu k řece a vyžadují pro sebe „zelenou ulici“. Nedostatečná manévrovací schopnost vozidla způsobuje zdržení souprav v poměru k rychlému pohybu ostatní bojové techniky, což se zvláště projevuje na polních a lesních cestách a na rozmočklých komunikacích. Soupravy nesplňují též podmínku samohybnosti na souši i vodě a nemohou uskutečnit v krátké době požadovaný manévr na přepravních úsecích.

Zdá se, že ideálním řešením nejlépe vyhovuje obojživelný transportér, upravený jako mostní článek s únosností 15 až 20 tun, jehož prototypy se komentovaly ve vojenském tisku.*)

Je nutno ovšem zdůraznit, že ani tyto typy nejsou ještě bez nedostatků. Tankové přívozy je třeba sestavovat ze dvou až tří těchto obojživelných transportérů během 5 až 10 minut. Most o únosnosti 50 až 60 tun je nezbytné sestavit z těchto plavidel za 15 až 30 minut.

Zprojektovat a vytvořit tyto obojživelníky nemůže být dnes technicky neřešitelným úkolem. Problémem nejsou ani objektivní investiční otázky. Při dostatečném a plnohodnotném zdůvodnění ani toto by nemohlo stát v cestě.

Skutečnou překážkou je nedůslednost v uplatňování požadavku zavedení těchto prostředků do vojsk. Nová pravidla nejsou však jediným řešením rozporů mezi zastaralostí přepravní techniky a potřebami, požadavky soudobých operací.

Tyto transportéry nejsou však „všelékem“ pro všechny řeky. Jsou výhodné na řekách širokých a hlubokých, na vzdutých vodách a zdržích, jako jsou Dunaj, Labe,

*) Zápisník, číslo 5, 1959, strana 13.

Vltava apod. Nehodí se však pro řeky mělké, Otavu, Berounku, Sázavu, kde i dnešní pontonové soupravy lze těžko použít.

Zde se neobejdeme bez mechanizovaných mostů, které mohou představovat ocelové skládací mosty, dopravované na automobilech (mostní pole spolu s podpory), automaticky ukládané do mostní čáry přímo z vozidla. Hodí se znamenitě pro odřady zabezpečení pohybu pro přemostění příkopů, suchých překážek, mělkých řek, nebo ve spojení s výše uvedenými transportéry pro stavbu pobřežních částí kombinovaných mostů, na velkých řekách. Tyto mechanizované mosty, které jsou již v některých armádách zavedeny, v porovnání s mostními tanky jsou mnohokrát lacinější, pro potřeby OZP naprosto vyhovují a uvolňují nám prostředky pro zabezpečení tanků přímé podpory pěchoty.

Úsilovný rozvoj samohybných, výsadkových přepravních prostředků (typu BAV a K-61), byl doprovázen snahou zabezpečit některé bojové technice, zvláště obrněným transportérům motostřeleckých jednotek, možnost samostatného překonávání vodních toků.

Toto řešení přepravy — zavedení obojživelných bojových vozů motopěchoty, dělostřeleckých tažných vozidel a jiných prostředků, schopných samostatně přepravy

přes řeky bez jakýchkoli dosavadních speciálních přepravních prostředků, je nejlepší, ovšem i nejdražší východisko.

Ať je však vývoj výsadkových prostředků na jakékoli úrovni, hlavní část techniky vševojskových armád bude využívat na přechodech řek mostových přepravišť. Mostům patří priorita v maximální kapacitě přepravy a tím i v zabezpečení přechodu řeky normálním tempem útočných operací.

Je samozřejmé, že jakmile to situace a dostatek souprav dovolí, je nutno ihned zřizovat maximálně možný počet mostů. Na řekách o šířce do 100 m je výhodné nezdržovat se při zahájení násilného přechodu zřizováním přívozové přepravy, nýbrž je správnější ihned budovat mosty.

Soudobé mostové soupravy vyžadují pro své použití velké množství jednotek a dopravních prostředků. Nejlépe to dokazuje tabulka 1.

Značné množství pracovních sil a dopravních prostředků neodpovídá technickým možnostem rozvoje ani takticko-operačním požadavkům.

Jaké jsou tedy perspektivy přepravních prostředků?

Studiem technických úspěchů některých vývojových kolektivů byly určeny hlavní

Tabulka 1

Potřeba pracovních sil a dopravních prostředků na stavbu pontonových mostů

Název	Značka	Počet pracovníků potřebný na stavbu 40 až 50t mostu		Délka 40 až 50t mostu z 1 soupravy	Počet dopravních prostředků		Časová norma pro stavbu mostu	
		z 1 soupravy	na 200 hm pont. mostu		v soupravě ks	na 200 metrů ks	z celé soupravy min.	200 m min.
Čs. střední mostová souprava	SMS	256	260	196	92	94	180	184
Sovětská těžká pontonová souprava	TPP	384	290	265	126	96	120	90
Sovětská lehká pontonová souprava	LPP	105	328	64	46	144	60	188
Americká těžká pont. souprava obrněných divizí	M4-T6	173	252	137,2	70	112	240	350

Tabulka 2

Ukazatelé	Typy plovoucích mostů		
	současné typy ve výzbroji	soudobé tech- nické možnosti	nejbližší perspektivy
Pontonové mosty únosnosti 50 až 60 tun o délce 200 m:			
Doba stavby mostu (minut)	90—350	50—60	15—20
Stavební oddíl (pont., člunové a do- pravní jednotky)	250—330	100—120	40—50
Počet dopravních prostředků (případně samohybných mostních článků)	90—150	30—40	15—20
Přívoz se dvěma 50 až 60tunovými soulodími:			
Doba zřízení přívazu v min.	30—60	15—20	5
Stavební oddíl příp. obsluha	100—130	20—30	8—10
Počet dopravních prostředků	20—30	6—10	2—4

charakteristiky budoucích souprav.*) Sou-
dobé možnosti jsou charakterizovány pře-
devším snížením počtů obsluhujících jed-
notek v průměru 2,5krát až 3krát. Rov-
něž počet dopravních prostředků je možno
snížit zhruba 3krát až čtyřikrát. A výsled-
nou dobu pro stavbu plovoucích mostů bu-
de možno snížit 2krát až 6krát.

Takových úspěchů je možno dnes do-
sáhnout plnou mechanizací vykládání a na-
kládání všech částí souprav, přechodem na
nové typy a konstrukce mostů, typizací
mostních bloků, mechanizací spojování a
stavby mostů atd.

Uvedená čísla nejsou však posledním
slovem techniky v nejbližší budoucnosti.
Dalším zdokonalením konstrukcí, především
motorizací samotných mostních částí a vy-
řazením velké části pomocných prací při
stavbě mostů, automatizací spojování atd.,
lze zvýšit rychlost stavby ještě asi 3krát.
Počet částí soupravy dále snížit ještě o po-
lovinu a stavební oddíl zmenšit na mini-
mum. Uskutečnit tyto předpoklady zname-
ná revoluční převrat v mostním zabezpečení,
stavební jednotky zmizí, zůstanou jen
obsluhy — řidiči, jejich pomocníci a velitelské
orgány. Navíc, budeme měřit dobu zří-
zení mostů minutami místo hodinami. Aby-
chom mohli porovnat tyto perspektivy na
konkrétních číslech, jsou potřebná data

pro stavbu mostů o délce 200 m a přívozů
únosnosti 50 až 60 tun uvedena v tabulce 2.

K těmto číslům a časům je třeba říci
několik slov. Ať se zdají jakkoli fantastické,
jsou plně reálné. Prototypy popisova-
ných prostředků existují. Z druhé strany
je třeba zdůraznit, že přitažlivost a svůd-
nost těchto čísel nebude zadarmo, je k to-
mu zapotřebí značného vypětí vývojových
a výrobních složek a především finančních
nákladů.

Ponořené a „utopené“ mosty

Jsou i jiné cesty, po kterých se dává
výzkum při řešení modernizace přeprav.
Patří k nim plným právem ponořené mosty.
Jejich konstrukce je dnes ještě nedokonalá
a hlavně rychlost stavby je nižší než u pon-
tonových mostů, ale jim patří budoucnost.
Ponořené mosty si zaslouží více pozornosti
než dosud. Jestliže můžeme s hrдостí říci,
že některé útvary mají poměrně dobré zku-
šenosti z jejich stavby, nelze to prohlásit
o výzkumu a vývoji, který je opomíjí. A my
přece potřebujeme soupravy plně mecha-
nizovaných ponořených mostů. Kdo to dnes
ještě nechápe, neví nic o složitosti proble-
matiky ženížního zabezpečení soudobých
násilných přechodů, maskování přeprav při
použití moderních průzkumných prostřed-
ků, ani odolnosti a ochrany mostů od ná-
sledků atomového výbuchu.

*) Věstník VIA č. 102/1958.

Všechny tyto problémy ponořené mosty řeší. A řeší je úspěšně. Vždyť manévr pod hladinou je rovněž manévr a ne zrovna technicky příliš náročný. Složitější se stala hydraulika těchto mostů, ale i ona je dnes už překonaným problémem. Pro zdárný výzkum a vývoj nové soupravy s podobnými vlastnostmi není co litovat ani konstrukčních nezdárů, ani legované oceli či lehkých kovů. Za ní nám budou vděční všichni vojškoví velitelé.

Se zajímavým řešením modernizace přeprav přišli ženisté americké armády. Použili k tomu soupravy M4-T6, kterou jsou vybaveny od r. 1955 ženijní prapory obrněných divizí. Předpis uvádí, že doba pro sestavení mostů je asi 4 až 4,5 hodiny jednotkou o 173 pracovních, tedy nic světoborného. Poněkud jiný čas byl dosažen v květnu roku 1955 na Rýně, kdy 600 pra-

covníků sestavilo most o délce 315 metrů za 4 hodiny a 40 minut.

A s touto soupravou udělali Američané v Německé spolkové republice v roce 1957 jeden zajímavý pokus. Potopili na dno řeky celý most. Pro vyzdvížení „utopeného mostu“ použili soustavy hadic a kompresorů, napumpovali znovu vzduch do gumových člunů a most byl v krátké době schopen provozu. Dnes mluví o možnostech používat tyto mosty jako záložní. Tento manévr je však možno použít i jako východisko z nouze při záchraně mostů před tlakovou vlnou.

To, co udělali ženisté na Rýně, je improvizace, ale přece je třeba se nad touto smělou novinkou zamyslet. I zde je vidět snahu vybědnout ze začarovaného kruhu soudobého stavu přepravních prostředků.

Z á v ě r

Rozpor mezi zastaralostí přeprav a požadavky moderního boje, techniky a organizace vojsk čeká ještě na své řešení a řešitele.

Nové takticko-technické požadavky na přepravy jsou výsledkem změn ve výzbroji a složení soudobých armád.

Modernizace souprav je v současné době hlavním úkolem výzkumných a vývojových kolektivů.

Uvedené směry a cesty hledaného řešení jsou jen částí tohoto velkého úsilí vědců a techniků po vyrovnání předstihu vojenského umění. Je třeba si jen přát, aby našim odborníkům patřilo v něm čestné místo a aby odpovědní činitelé jim umožnili ho získat.

Статья содержит анализ тактико-технических требований к переправе и переправочным средствам в отношении применения оружия массового поражения и современных способов ведения операций. Автор оценивает возможные перспективы их решения.

Protiradiotechnické zabezpečení skrytého soustředění úderného uskupení

Plukovník Oldřich Kvapil,
major Jaroslav Uhlíř



Úvod

Rychlý rozvoj radioelektroniky v posledních letech se projevil ve vojenství širokým zaváděním radiotechnických prostředků do výzbroje všech soudobých armád.

Nás zajímá v tomto směru pravděpodobný nepřítel, zvláště americká armáda. Ta po stránce radiotechnického vybavení předstihuje armády ostatních států Severoatlantického paktu. Při tom v rámci svých ekonomických možností (i nad tyto možnosti), všechny členské státy Severoatlantického paktu se snaží vybavit armády stejně, neboť se domnívají, že americká armáda v tomto směru předstihla armádu Sovětskou.

Domnívají se, bez ohledu na úspěchy sovětské astronautiky, podmíněné právě existencí nejdokonalejších radiotechnických přístrojů, že převaha radioelektroniky umožní jim vyhrát válku, dojde-li k ní.

Pro nás je důležité si uvědomit, jaké místo elektronika a radiotechnika vůbec v soudobých armádách má, jakou roli by sehrála při řešení otázek výsledků sražení, války. Zvláště si musíme uvědomit, do jaké míry vkládá náš možný protivník odpovědnost za splnění různých úkolů právě na radiotechnické přístroje. Současně s tím si však nutně uvědomujeme, že činnost radiotechnických prostředků je vázána na určité předpoklady a podmínky. Narušíme-li jakýmkoli způsobem jejich normální činnost, nemohou plnit úkol, nebo znemožní plnění úkolů bojovým prostředkům a různým pracovištím, kterým v tom nebo onom směru slouží.

Široké zavádění radiotechnických při-

V článku poukazují autoři především na možnosti vševojskové armády při uskutečňování protiradiotechnického zabezpečování. Po charakteristice nepřátelského radiotechnického systému řeší vlastní problémy související s protiradiotechnickým zabezpečením skrytého soustředění úderného uskupení, seznamují s prostředky a opatřeními, které jsou nutné pro splnění těchto speciálních úkolů.

V závěru rozšiřují autoři tematiku o otázky protiradiotechnického zabezpečení v počátečním období války.

strojů do výzbroje našeho pravděpodobného protivníka nutné před velitele a štáby staví otázku stále vzrůstající důležitosti opatření prováděných s cílem snížení účinnosti těchto prostředků, ke znemožnění jejich činnosti. Proto otázky protiradiotechnického zabezpečení operací nabývají na důležitosti, proto je třeba řešit náročně a konkrétně protiradiotechnická opatření v operacích vševojskové armády.

V článku se zaměřujeme na řešení otázek protiradiotechnického zabezpečení soustředování úderného uskupení vševojskové armády. Otázky protiradiodíových opatření v článku neřešíme, neboť jde o činnost vojsk v hloubce a protiradiodíová činnost — až na rušení VKV rádiového spojení letectva — nebude vojsky úderného uskupení při soustředování prováděna. Aby nedošlo ke zkreslení nebo zúžení otázek protiradiotechnického zabezpečení, ukazujeme v článku v nutném rámci i celkové problémy protiradiotechnického zabezpečení operací vševojskové armády.



Nepřátelské prostředky a jejich možnosti

Jak je již uvedeno v úvodní části článku, vycházíme pro rozbor této stati z radiotechnického systému polní a letecké armády USA. Tímto radiotechnickým systémem je zabezpečována v soudobém vševojskovém boji a operacích činnost téměř všech druhů vojsk.

Podle dosavadních známých a nám přístupných údajů je možno celý radiotech-

nický systém protivníka rozdělit na tyto hlavní skupiny, popřípadě sítě:

1. Pozemní radiolokační síť taktického letectva.

2. Palubní radiotechnická výzbroj letounů a raket skupiny „země-země“ a „vzduch-vzduch“ a radionavigační systémy.

3. Radiolokační síť systému protivzdušné obrany.

4. Radiolokační síť polního dělostřelectva:

- pro řízení raket skupiny „země-země“,
- pro řízení palby polního dělostřelectva,
- pro provádění dělostřeleckého průzkumu.

5. Radiolokační síť protiletadlového dělostřelectva:

- pro řízení protiletadlových řízených střel,
- pro řízení palby protiletadlového dělostřelectva.

6. Velitelská a součinnostní síť rádiového a směrového spojení.

7. Průzkumová a rádiová síť a televizní systém pozemních a leteckých sil.

Krátká charakteristika všech těchto skupin a sítí radiotechnického systému ukáže, jak důležitou úlohu přikládají v armádách Severoatlantického paktu radioelektronice a jak tato skutečně ve velké míře ovlivňuje činnost vojsk.

Pozemní radiolokační síť taktického letectva zabezpečuje bojovou činnost taktického letectva. Centrem řízení je středisko řízení taktického letectva, jemuž jsou podřízena radiolokační střediska a stanoviště. Touto sítí je umožněno provádět průzkum vzdušného prostoru, velet bombardovacímu a stíhacímu bombardovacímu letectvu, navádět bombardovací letouny a řízené střely skupiny „země-země“ na pozemní cíle a nakupředu stíhací letouny při vzdušných bojích.

Mezi palubní radiotechnickou výzbroj letounů a raket skupin „země-země“ a „vzduch-vzduch“ počítáme palubní radiolokační bombardovací zaměřovače, přístroje pro vzdušný radiolokační průzkum, palubní části radionavigačních zařízení a zařízení pro rozpoznávání letounů, prostředky aktivního a pasivního rušení a ostatní spojovací rádiovou techniku.

Na středoevropském válčišti je zřízeno několik stanic radionavigační soustavy LORAN, dále jsou zjištěny majáky systému CONSOL a značně rozvětvená síť radionavigačního systému DECCA. Uvedené prostředky umožňují za výhodných povětrnostních podmínek navigaci letounů na vzdálenost 800–2500 km.

Pro navádění letounů na malé a střední vzdálenosti je používáno soustav SHORAN a TACAN, které mohou řídit i početné skupiny letounů do vzdálenosti 350 km. Tyto navigační soustavy jsou používány i ve vzdušných silách západního Německa. Velká Británie používá pro navádění na tyto vzdálenosti soustavu GEE.

Řízené střely typu MATADOR jsou naváděny na cíl radionavigačním systémem SHANICLE.

Radiolokační síť systému protivzdušné obrany je v současné době ve stadiu reorganizace. Dosavadní podřízenost systému průzkumu vzdušného prostoru a uvědomování vojsk (hlásné služby) středisku řízení taktického letectva vychází z koncepce řízení a odpovědnosti za protivzdušnou obranu velitelem taktické letecké armády. Podle posledních zpráv bude protivzdušnou obranu řídit a odpovídat za ní velitel polní armády. V celkovém systému průzkumu vzdušného prostoru nebude podstatných změn.

Radiolokační síť polního dělostřelectva je vybavena radiolokátory pro zjišťování palebných postavení dělostřelectva a minometů, pro řízení palby a ke zjišťování pohyblivých pozemních cílů a pro řízení palby atomových kanónů a dělostřeleckých raket HONEST JOHN.

Pro navádění střel CORPORAL a REDSTONE se používají naváděcí systémy, které se skládají z pozemní a palubní části.

Radiolokační síť protiletadlového dělostřelectva a protiletadlových řízených střel tvoří radiolokátory hlásné, řídicí a střelecké u protiletadlového dělostřelectva a naváděcí (sledovací) radiolokátory u protiletadlových řízených střel.

V současné době je na území států Severoatlantického paktu připravena hustá síť rádiového a směrového spojení válčiště, spojující štáby, letecké základny, vojenské posádky apod. Používání směrového spojení se předpokládá na všech velitelských stupních až po bojové skupení a v některých případech i níže.

Nakonec je nutno se zmínit o televizním průzkumu. V průzkumných útvech polní armády a v útvech taktické letecké armády USA jsou zařízení pro pozemní a vzdušný televizní průzkum.

Televizní systémy pozemních a leteckých jednotek jsou v současné době na dobré úrovni. Některé se již běžně používají, řada dalších je ve vývoji či ověřování.

Je nutno počítat s tím, že polní, popřípadě letecká armáda na válčišti může použít televize:

1. Pro přenos grafických dokumentů.

2. Pro přenášení situace z obrazovky radiolokátoru v systému protivzdušné obrany.

3. Pro sledování a řízení boje.

4. Pro provádění vzdušného průzkumu.

5. K řízení leteckých pum a řízených střel typu „vzduch-vzduch“.

Největšího rozšíření televize pro vojenské účely se dosáhlo v **přenášení grafických dokumentů** (televizní faksimile). Pro ztížení použití tohoto, poměrně jednoduchého způsobu, přicházejí v úvahu metody aktivního rušení.

V protivzdušné obraně pro urychlené rozhodování při průzkumu vzdušného prostoru je celkem úspěšně používáno **televizní přenášení situace z obrazovky radiolokátorů** na vyhodnocovací středisko (operační sál). Z indikátorové jednotky radiolokátoru se linkovými nebo rádiovými, směrovými pojítky přenáší obraz do ústředny na vzdálenost až 450 km.

Dalším rozšířeným způsobem využití televize je **sledování a řízení průběhu boje** na obrazovkách přístroje. V současné době jsou používané televizní soupravy umístěny v polních autobusech a v bojových vozídlech.

Taktická letecká armáda organizuje a řídí **televizní vzdušný průzkum**. Letectvo USA používá několika typů televizních souprav, které mohou pracovat asi z výšky do 7000 m. Výhoda tohoto způsobu průzkumu je v tom, že pozorovatel sleduje situaci u přístroje na zemi, v klidu. Nevýhodou však je značně omezený dosah, závislý na vzdálenosti dohledu mezi vysílačem a přijímačem a jednoduchá možnost zaměření přístrojů a jejich rušení.

Řízení leteckých pum, popřípadě řízených střel pomocí televize je již dlouhou dobu zkoušeno (použito v Koreji); určité výsledky byly dosaženy, ale podle našeho názoru nenajde zde televize pravděpodobně takového uplatnění, jako v již zmíněných způsobech.

Hlavní nedostatek tohoto způsobu je v tom, že může být použit jen na velmi kontrastní cíle a na omezenou vzdálenost mezi střelou a naváděcím letounem, neboť

vysílač a přijímač musí být v optické viditelnosti.

Ve výzkumu a vývoji jsou v USA a Velké Británii další prostředky a zařízení, které využívají výhod televize pro leteckou navigaci a telefonní televizi.

V závěru stati o prostředcích a možnostech nepřítelů je třeba si uvědomit, že na naše vojska může působit většina jmenovaných prostředků, respektive zbraní jimi ovládaných či řízených. Podle operačního učení a bojové sestavy lze předem dosti přesně vyhodnotit, s jakými nepřátelskými prostředky nutno počítat. Jiné prostředky budou působit na prvosledové svazky a jiné na svazky druhého sledu, zálohy apod. Skrytá úderná uskupení budou jistě předmětem důkladného průzkumu nepřátelských vzdušných sil a pak cílem úderů letectva a řízených střel.

Při organizaci protiradiotechnického zabezpečení skrytého úderného uskupení je nutno počítat s tím, že nepřítel pro jeho zjištění, popřípadě napadení prostředky vzdušného napadení použije:

- radiolokátory vzdušného průzkumu;
- palubní radiolokační bombardovací zaměřovače bombardovacího letectva;
- radionavigační soustavy pro navádění letounů taktické letecké armády;
- radiolokační soustavy pro navádění řízených střel typu CORPORAL a REDSTONE.

Radiolokátory pro vzdušný průzkum a palubní radiolokační bombardovací zaměřovače jsou běžnou výzbrojí průzkumných, respektive bombardovacích letounů používaných taktickou leteckou armádou.

Pro navedení letounů taktické letecké armády je možno v rámci jedné polní armády počítat s 1—2 radionavigačními soustavami SHORAN, s 1—2 radionavigačními soustavami TACAN a 5—6 radionavigačními soustavami pro navádění řízených střel CORPORAL a REDSTONE.

Nejvíce vyloučen i zásah jednotek strategického bombardovacího letectva naváděného soustavami LORAN nebo DECCA a taktických řízených střel typu MATADOR naváděných soustavou SHANICLE.

Cíle a úkoly protiradiotechnického zabezpečení v operacích a při zabezpečení skrytého soustřeďování úderného uskupení vševojskové armády

Cílem protiradiotechnického zabezpečení operací vševojskové armády je možno všeobecně stanovit takto:

V součinnosti s ostatními druhy zabezpečení vytvořit nejvýhodnější podmínky

pro přípravu, vedení a pevné řízení operací, zabezpečit udržení nejvyšší bojeschopnosti vojsk v průběhu celé operace. Za tím účelem provádět opatření, která znemožní nebo ztíží protivníkovi používání radiotechnic-

kých prostředků ve velení a k řízení činnosti některých bojových prostředků a tím přispět k jeho porážce.

Konkrétním cílem protiradiotechnického zabezpečení soudobých operací vševojskové armády je:

- Nepříteli znemožnit nebo ztížit:
- navádění řízených střel radiotechnickými prostředky na cíle v prostoru operačního uskupení armády, proti částem tohoto uskupení;
- navádění letectva na cíle v pásmu armády a bombardování těchto cílů za pomoci radiolokačních bombardovacích zaměřovačů;
- provádění pozemního i vzdušného radiolokačního průzkumu a televizního průzkumu;
- provádění účinné protidělostřelecké a protiminometné činnosti pomocí radiolokátorů;
- velení vojskům v průběhu operace a součinnosti mezi zbraněmi; zvláště mezi pozemními vojsky a letectvem s důrazem na nejdůležitější údobí operace;
- předčasné zjištění příprav činnosti našich pozemních vojsk a letectva a učinit včas potřebná protipatření;
- klamat nepřítel o skutečné činnosti vojsk a jejich rozmístění.

Takto stanovené cíle jsou, můžeme říci, typické pro všechny operace vševojskové armády. Podle druhu operace, podle konkrétních podmínek a podle prostředků se pak položí důraz na ten nebo onen cíl.

Máme-li stanovit cíle protiradiotechnického zabezpečení skrytého soustředování úderného uskupení vševojskové armády, je třeba si uvědomit, že úderné uskupení vytváříme mimo dotyk s nepřítelem (aspoň jeho hlavní síly), v hloubce vlastní obrany, nebo v počátečním období války pod ochranou vojsk krytu. Není cílem článku tyto otázky rozebírat, proto je neřešíme, neboť samo řešení vytváření úderných uskupení je dostatečně širokým problémem k naplnění více než jednoho článku.

S ohledem na zvláštnost situace, s ohledem na nutnost utajit soustředování a prostor rozmístění připravovaného úderného uskupení a vytvoření předpokladů k překvapení nepřítel, je třeba cíle protiradiotechnického zabezpečení upřesnit.

Podle našeho názoru by mohlo být cílem protiradiotechnického zabezpečení skrytého soustředování a rozmístění úderného uskupení vševojskové armády:

- znemožnit nebo ztížit nepříteli:
- navádění řízených střel radiotechnickými prostředky na cíle v prostoru roz-

místění úderného uskupení, aby úder, řízenými na různé cíle nemající popřípadě žádný nebo než malý vztah k údernému uskupení, nebyla ohrožována soustředěná (soustřeďující se) vojska;

- navádění letectva a bombardování za pomoci palubních radiolokačních bombardovacích zaměřovačů;
- provádění vzdušného radiolokačního průzkumu v prostoru soustředování a rozmístění vojsk;
- klamat nepřítel o skutečné činnosti a rozmístění vojsk.

Na podkladě těchto konkrétních cílů můžeme pak stanovit i konkrétní úkoly protiradiotechnického zabezpečení a stanovit i konkrétní formy protiradiotechnických opatření, která by dosažení stanovených cílů zajistila.

Vycházejí z uvedeného, je možno stanovit úkoly protiradiotechnického zabezpečení podle pořadí jejich důležitosti a posloupnosti plnění takto:

- provést vlastní vzdušný radiolokační průzkum určených os a prostorů soustředění a podle jeho výsledku určit, jaká opatření v kterých prostorech bude nutno učinit ke změně radiolokačního obrazu terénu (zamaskování význačných radiolokačních orientačních bodů a vytvoření klamných, změny radiolokačních obrysů význačných objektů, zamaskování zvláště výrazných úseků určených os přesunů apod.);
- organizovat postupně klamně prostory soustředění vojsk a klamně přesuny do těchto prostorů v nutné vzdálenosti od skutečných prostorů soustředění;
- důkladně zamaskovat všemi prostředky protiradiolokačního maskování prostory soustředění úderného uskupení;
- aktivní činností protiradiotechnických prostředků znemožnit nepříteli provádění vzdušného radiolokačního průzkumu a bombardování za pomoci radiolokačních bombardovacích zaměřovačů;
- účinně zarušit radionavigační systémy letectva a naváděcí systémy řízených střel;
- účinně zarušit velmi krátkovlnné spojení nepřátelských letounů přibližujících se k prostoru soustředění úderného uskupení.

Plněním těchto úkolů musí být pověřeny prostředky armády, na jejich provedení se budou však ve značné míře podílet i prostředky frontu, v našich současných podmínkách prostředky generálního štábu a PVOS, neboť armáda sama není schopna plnit všechny úkoly.

Splnění daných úkolů bude podmíněno vytvořením předpokladů, které je možno určit asi takto:

- znalost radiotechnických prostředků nepřítel, jejich taktických dat a možností;
- dostatek vlastních protiradiotechnických prostředků odpovídajících technickým parametrům prostředků nepřítel, dostatek sil a prostředků k maskování;
- pevná, jednotná organizace všech protiradiotechnických opatření;
- čas k provedení vlastního vzdušného radiolokačního průzkumu prostoru soustředění vojsk a k provedení potřebných úprav terénu;
- plnění všech úkolů podle jednotného plánu, který bude zpracován štábem odpovědným za zabezpečení soustředujících se vojsk, který bude zabezpečení těchto vojsk plánovat vcelku;
- čas k realizaci všech plánovaných opatření a plně využití dříve provedených a vhodných protiradiotechnických opatření.

Budou-li splněny všechny uvedené předpoklady, bude otázka zabezpečení pouze otázkou přesného zplánování a plnění úkolů. To však bude výjimkou, neboť tak všestranně příhodná situace za války bude zvláštností. Je proto nutno počítat s tím, že některé požadavky budou splněny částečně

a část z nich v důsledku vzniklé nebo vznikající situace nebude splněna.

Které minimální předpoklady však musí být splněny za všech okolností, abychom mohli protiradiotechnická opatření vůbec plánovat a zabezpečit splnění plánovaných úkolů?

Bude to především znalost prostředků nepřítel a znalost rozsahu možností vlastních sil a prostředků vzhledem k danému času, dále organizace protiradiotechnických opatření podle jednotného plánu a v těsné spojitosti s plánem operace nebo plánovanou činností vojsk, přesné stanovení cílů a úkolů protiradiotechnického zabezpečení a plně využití vhodných stávajících opatření.

Nerozebíráme otázky situace a podmínek, v nichž se budou úderná uskupení armád organizovat. Podle známých zásad však je známo, že to bude téměř vždy za složité pozemní i vzdušné situace, že nebude dostatek času.

To nutně vyžaduje, aby k plánování a organizaci protiradiotechnického zabezpečení, k provádění konkrétních opatření bylo přistoupeno včas a dále nutné splnění aspoň těch předpokladů, které jsou výše uvedeny jako minimální.

Tolik k cílům a úkolům protiradiotechnického zabezpečení, předpokladům a podmínkám jejich dosažení a splnění.

Podmínky plnění úkolů protiradiotechnických opatření vojsky na různých stupních vzhledem k prostředkům

Stanovili jsme cíle a úkoly protiradiotechnického zabezpečení; jaké úkoly konkrétně může plnit vševojsková armáda?

Naše vševojsková armáda má ve své organizaci z protiradiotechnických prostředků jeden protiradiový prapor a v radiotechnické baterii dělostřeleckého průzkumného pluku četu radiolokačních pátračů. Těmito prostředky může provádět průzkum a rušení rádiových sítí nepřítel, průzkum a zaměření nepřátelských radiolokátorů používaných nepřítel ke zjištění palebných postavení dělostřelectva a minometů nebo k řízení dělostřelecké palby a radiolokátorů používaných ke zjišťování pohyblivých pozemních cílů. Vojska armády mohou provádět v plné míře protiradiolokační maskování zbraní a bojové techniky, mohou ničit zjištěné radiotechnické prostředky nepřítel všeho druhu v dosahu paleb svých zbraní (zvláště dělostřelectva).

Vševojsková armáda nemá organických protiradiotechnických prostředků, které by jí umožnily působit proti vzdušnému radiolokačnímu průzkumu, proti radiolokačním

bombardovacím zaměřovačům, proti radionavigačním soustavám letectva a naváděcím soustavám řízených střel.

Z toho vysvítá, že vševojsková armáda nemůže organickými prostředky provádět všechna protiradiotechnická opatření k zabezpečení skrytého soustředění úderného uskupení, neboť její prostředky jsou určeny k průzkumu, rušení a ničení radiotechnických prostředků nepřítel hlavně na čáře dotyku a v bližší hloubce nepřátelského uskupení. V hloubce vlastního uskupení může působit pouze část průzkumných prostředků velmi krátkovlnných rušičů proti velmi krátkovlnnému spojení nepřátelského letectva. Vojska mohou provádět pouze protiradiolokační maskování v prostoru soustředění, neboť u svazků též nejsou protiradiotechnické prostředky organizačně včleněny.

Je tedy nutno především řešit otázku prostředků.

Řešení této otázky bude závislé od posílení armády protiradiotechnickými prostředky, od její situace v době, kdy úderné

uskupení organizuje a dále od toho, zda soustředování vojsk úderného uskupení bude prováděno v prostoru zabezpečovaném prostředky frontu, popřípadě je v dosahu protiradiotechnických prostředků PVOS.

Všeovojenská armáda bude pro obrannou operaci zpravidla zesílena jedním protiradiotechnickým praporem „L“. Bude-li vytvářet úderné uskupení pro přechod do útoku, musí být větší část tohoto praporu vyčleněna k zabezpečení organizujícího se uskupení. K zabezpečení úderného uskupení v síle 3—4 svazků bude třeba vyčlenit asi dva protiradiotechnické prapory „L“.

Půjde-li o armádu na hlavním směru frontu, lze předpokládat, že k zabezpečení přeskupování sil armády a k zabezpečení tvořícího se úderného uskupení bude použit aspoň jeden protiradiotechnický prapor „L“ frontu. Front může dále zabezpečit prostor soustředění úderného uskupení činností svých protiradiationačních prostředků.

Bude-li úderné uskupení organizováno ze zmobilizovaných záložních svazků na vlastním území, bude nutno počítat s pomocí prostředků generálního štábu, PVOS, popřípadě i CO. Rozmístění a dosah protiradiotechnických prostředků těchto složek může v některých případech ovlivnit i výběr prostoru soustředění (rozmístění) vojsk.

Které úkoly plněné postupně vojsky organizujícího se úderného uskupení bude nutno zabezpečovat a jak?

Především podle situace armády a podle toho, z jakých sil bude úderné uskupení organizováno, v jaké vzdálenosti od fronty a podle času musí být jako první vyřešeny otázky zabezpečení utajení přesunů vojsk před radiolokačním průzkumem nepřítele.

V blízkosti fronty (čáry dotyku) půjde o to, znemožnit nepříteli zjištění pohybů vojsk (přeskupování) radiolokátory pro zjišťování pohyblivých pozemních cílů. Proti těmto radiolokátorům bude zaměřena činnost průzkumných prostředků dělostřelectva a budou ničeny ihned po zjištění palbou dělostřelectva nebo úderu letectva.

Dalším úkolem bude zabezpečení těchto přesunů ve větší vzdálenosti od čáry dotyku, v hloubce, prostě mimo dosah prostředků pozemního radiolokačního průzkumu nepřítele.

Zde půjde nejen o zabezpečení vlastních přesunů a jejich utajení, ale současně s těmito otázkami musí být řešeny otázky zabezpečení vojsk v prostorech soustředění a otázky klamání nepřítele.

K tomu je třeba ještě do zahájení přesunů vykonat tato opatření:

a) připravit postupné organizování klamných prostorů soustředění vojsk a klamných přesunů vojsk;

b) zamaskovat osy, které budou vojska používat, zvláště v těch úsecích, které jsou podle zjištění vlastního vzdušného radiolokačního průzkumu velmi výrazné — pokud nelze používat os, které dávají možnosti radiolokačního maskování přesunů (v lesích, osadách, hlubších údolích apod.);

c) připravit protiradiotechnické prostředky určené k rušení radiolokátorů, radionavigačních a naváděcích soustav a palubních radiolokačních bombardovacích zaměřovačů.

Úkoly za a) a b) mohou plnit podle situace buď jednotky vyčleněné z vojsk armády, nebo jednotky přidělené armádě k plnění tohoto úkolu frontem (nebo generálním štábem) tak, aby byly úkoly plněny v úzké souvislosti s činností vojsk, aby předčasným prováděním některých opatření nebylo více prozrazeno než utajeno. Půjde o potřebu značného množství koutových odrážeců, metalizovaných maket zbraní a bojové techniky apod., které nelze z místních zdrojů zpravidla vyrábět. Domníváme se, že nebudou zvláštností ani případy, kdy řadu opatření nutných k protiradiolokačnímu zamaskování os (v nutném rozsahu), dále k organizaci klamných přesunů a klamných prostorů soustředění bude přímo organizovat a provádět bezprostředně svými prostředky front (generální štáb), neboť půjde v některých případech o úkoly takového rázu, že je armáda nebude moci prostě plnit. Půjde v podstatě o opatření operačního maskování, které zplňuje front (generální štáb) a provedou pak armády podle konkrétních možností. V některých případech mohou tyto úkoly plnit i ve prospěch armád prostředky frontu.

Úkol za c) může být splněn tak, že armáda bude zesílena protiradiotechnickými prostředky, nebo tak, že v její prospěch budou působit prostředky frontu (generálního štábu). Konečně je možné i další, vcelku kompromisní řešení: armáda může být zesílena prostředky pro předpokládanou útočnou činnost a využije je již k zabezpečení vytvářejícího se úderného uskupení. Část úkolů, hlavně pokud jde o operační maskování, převezmou prostředky nadřízeného náčelníka, které převezmou i úkoly rušení radionavigačních a naváděcích soustav.

Plnění tohoto úkolu je třeba věnovat zvláštní pozornost. Zvláště je třeba důkladně promyslet činnost protiradiotechnických

prostředků tehdy, jsou-li organizovány klamné prostory soustředění vojsk.

Prostředky aktivního rušení bude výhodně umísťovat mimo prostor soustředění vojsk na příletových směrech nepřátelského letectva, aby účinné rušení mohlo být prováděno ještě dříve, než letouny nepřítel přiletí nad prostor soustředění, aby nebyla činnost rušičů prozrazena přítomností vojsk. Důležitou roli v těchto opatřeních proti radiolokačnímu vzdušnému průzkumu budou mít protiletadlové řízené střely, které musí bezpečně zničit ty cíle, které budou z účinku působení protiradiotechnických prostředků unikat. I protiletadlové řízené střely však musí být umístěny mimo prostory soustředění, aby je neprozrazovaly. Část protiradiotechnických prostředků musí být vyčleněna do klamných prostorů soustředění.

Budou-li v prostorech soustředění již dříve umístěny protiradiotechnické prostředky fronty (generálního štábu, PVOS), třeba je ponechat na místě a využívat i jejich činnosti.

Úkoly průzkumu a rušení radionavigačních soustav a naváděcích soustav řízených střel musí ve prospěch armády v každém případě plnit front nebo generální štáb, neboť tyto úkoly mohou plnit prostředky s dalekým dosahem činnosti, které vševojskovým armádám přidělovány nejsou.

V podstatě bude protiradiotechnické zabezpečení přesunů a soustřeďování úderného uskupení spočívat v těchto opatřeních (mimo opatření klamného rázu):

- protiradiolokační maskování důležitých prostorů na osách, kterými vojska musí projít a které mohou být využity jako radiolokační orientační body nebo mohou být přímo cíli nepřátelských úderů;
- v průzkumu, rušení a ničení radiolokačních prostředků letectva, v rušení jeho radionavigačních soustav a naváděcích soustav řízených střel;
- v protiradiolokačním maskování vojsk v prostorech soustředění. Toto maskování musí být provedeno podle výsledku vlastního vzdušného radiolokačního průzkumu a musí jím být ověřováno. Do rámce tohoto maskování budou spadat i dřívější potřebné úpravy terénu v prostorech soustředění vojsk.

Protiradiolokační maskování budou vojska provádět jako součást opatření proti nepřátelskému vzdušnému průzkumu a ne jako samostatné opatření. Z maskovacích prostředků budou používány hlavně prostředky přírodní, v široké míře musí být využívána krycí schopnost terénu apod. Bu-

dou-li zavedeny do armády normalisované protiradiolokační maskovací prostředky, musí jich být (zvláště v podobných případech) vydáno vojskům takové množství, aby splnění úkolu bylo bezpečně zajištěno. V každém případě však musíme počítat s tím, že normalizovaných prostředků nebude nikdy tolik, abychom nemusili používat prostředků přírodních, které jsou při správném používání (viz Oper-I-6), plně účinné.

Bude-li úderné uskupení rozmístěno na vlastním území, může mnohdy dojít k tomu, že celou řadu opatření v rámci protiradiotechnického zabezpečení vykonají v jeho prospěch prostředky PVOS, v některých prostorech pak i jednotky CO. Pokud jde o pomoc, kterou může v tomto směru vševojskové armádě poskytnout PVOS, půjde hlavně o průzkum a rušení radionavigačních soustav letectva a naváděcích soustav řízených střel. V řadě případů vojska PVOS v součinnosti s jednotkami CO provedou různé protiradiolokační úpravy terénu k zabezpečení důležitých prostorů nebo objektů. Jednotky CO věnují zvláštní pozornost maskování radiolokačních orientačních bodů, provádění změn v radiolokačních obrysech některých objektů a prostorů, což ztíží orientaci a činnost nepřátelskému letectvu. Všechna tato opatření mohou vojska úderného uskupení v rámci svého protiradiotechnického zabezpečení využívat. Důležité ovšem bude, aby s prostředky těchto složek byla štábem armády navázána součinnost podle pokynů štábu fronty nebo generálního štábu, aby otázky součinnosti byly upřesněny.

Je nutno zdůraznit, že při včasné vyčlenění protiradiotechnických prostředků armády, při zaměření části prostředků fronty (popřípadě PVOS a generálního štábu) k zabezpečení úderného uskupení bude nepříteli znemožněno nebo aspoň ztíženo objevení soustřeďujících se sil a působení proti nim. Prostředky armády i fronty jsou dostatečně účinné, aby mohly samy nebo popřípadě v součinnosti s prostředky PVOS (generálního štábu) úkoly splnit. O úspěchu rozhodne včasná příprava prostředků a všech opatření, přesné plánování jejich činnosti, přesné dodržování všech nařízených opatření vojsky.

Plánování

Protiradiotechnické zabezpečení soustřeďování úderného uskupení vševojskové armády bude zpravidla organizováno podle

zvláštního plánu protiradiotechnických opatření.

Plán zpracovává štáb vševojskové armády. Podklady k tomu dostane od frontu (generálního štábu), který armádě sdělí, jaké jí přiděluje prostředky protiradiotechnické služby, jaké úkoly ve prospěch armády budou plnit jeho prostředky nebo prostředky jiných složek (letecké armády, PVOS), jaká opatření jsou již provedena, jak bude organizována součinnost mezi prostředky armády, frontu a popřípadě dalších složek. Dalším podkladem pro plánování bude rozhodnutí velitele a jeho pokyny pro zabezpečení, znalost prostředků nepřítele a vlastních možností a vyhodnocení terénu.

Plán bude zaměřen k organizaci protiradiotechnických opatření prováděných k zabezpečení skrytého soustředění vojsk úderného uskupení a k zabezpečení jejich prostorů soustředění. Musí být konkrétní a úzce navazovat na opatření, která provádí nebo bude provádět front (generální štáb), nebo jiné složky.

Podle toho, jakými prostředky bude vševojsková armáda zesílena, bude plánovat opatření, vyplývající:

- z daného úkolu;
 - z konkrétních možností vlastních a přidělených protiradiotechnických prostředků;
 - z možností vlastních vojsk.
- Soustřeďování úderného uskupení bude

zpravidla prováděno pod tlakem času, proto mohou být plánována jen taková opatření, která armáda může v daném čase provést.

Při plánování musí být zvláštní pozornost věnována ujasnění těch úkolů, které ve prospěch armády budou plněny frontem (generálním štábem) nebo jinými složkami a jejich vztahu k opatřením, která musí provádět armáda vlastními i přidělenými prostředky.

Můžeme počítat s tím, že právě důležitost všestranného zabezpečení tvořícího se úderného uskupení z hlediska plnění dalších úkolů armády i frontu a nedostatek času povede štáb frontu (generální štáb) k tomu, aby značnou část úkolů v rámci protiradiotechnického zabezpečení zplánoval a prováděl vlastními prostředky.

Zvláštní péče musí být věnována přípravě a provádění klamných přesunů a organizaci klamných prostorů soustředění, bude-li plnění těchto úkolů svěřeno, byť i částečně, armádě. Především půjde o vyčlenění potřebných prostředků a důkladné seznámení velitelů se způsobem plnění úkolů. Tuto činnost musí řídit štáb armády (určení důstojníci štábu) a musí být zachycena v plánu.

Plán protiradiotechnických opatření jako dokument bude zpracováván obvyklým, známým již způsobem.

Zvláštnosti protiradiotechnického zabezpečení soustředění úderného uskupení vševojskové armády v počátečním období války

Tyto zvláštnosti jsou dány:

- zvláštností a složitostí situace, v níž armáda v každém případě bude;
- tím, že se úderné uskupení může vytvářet i ze záložních, zmobilizovaných svazků, to je ze sil, které přijdou z týlu;
- širokou organizací protiradiotechnických opatření na státním území prostředky PVOS, generálního štábu, jednotek CO za pomoci civilního obyvatelstva;
- nedostatkem protiradiotechnických prostředků u vševojskové armády s ohledem na úkoly a šířku pásma činnosti.

Lze říci, že organizace protiradiotechnického zabezpečení bude spočívat hlavně ve využití opatření připravených na státním území již v míru nebo aktivovaných se zahájením nepřátelství ať již složkami armády nebo jiných sborů. Z toho důvodu bude nutné, aby štáb armády byl s těmito opatřeními v nutném rozsahu seznámen.

Bude-li úderné uskupení vytvářeno ze sil získaných přeskupením prvního sledu a ze záloh a druhého sledu vševojskové armády, bude organizace protiradiotechnického zabezpečení obdobná, jak je uvedeno v předcházejících státech.

Budou-li základ úderného uskupení tvořit zmobilizované záložní svazky, pak péče o zabezpečení jejich přesunů až do prostorů soustředění z největší části spočine na generálním štábu, neboť vševojsková armáda tyto úkoly nebude moci plnit, pokud řada potřebných opatření nebude provedena podle plánu již dříve.

Prostory soustředění úderného uskupení budou voleny často tak, aby vojska v nich rozmístěná byla chráněna sestavou protiradiotechnických prostředků všech druhů rozmístěných k ochraně státního území, důležitých objektů, prostorů apod.

Provádění klamných opatření bude úzce

vázáno na plán operačního maskování, který musí být zpracován v daleko širším rozsahu. V tomto období s největší pravděpodobností armáda svými silami a prostředky klamná opatření (mimo opatření pro-

váděná svazky přímo v boji) nebude provádět, neboť to situace a čas nedovolí.

Tolik ke zvláštnostem protiradiotechnického zabezpečení úderného uskupení v počátečním období války.

Závěr

Na závěr tohoto článku je nutno si uvědomit velmi důležitou skutečnost:

Vzhledem k možnostem nepřítele je třeba všchnu činnost, která se provádí a plánuje v rámci protiradiotechnických opatření při organizování skrytého soustředění úderného uskupení v operacích vševojskové armády, vidět v úzké součinnosti s celým komplexem opatření jiných druhů zabezpečení. Bylo by naprosto nesprávné protiradiotechnická opatření z tohoto celku vydělovat nebo je plánovat a provádět samostatně, bez ohledu na ostatní.

Dále je třeba pamatovat na to, že naše vševojsková armáda současné organizace nemá prostředky pro aktivní provádění některých protiradiotechnických opatření. Tyto prostředky jí budou vždy, s ohledem na situaci, přidělovány frontem nebo generálním štábem, aby mohla úspěšně splnit úkoly.

Rušení radionavigačních a naváděcích soustav nepřítele budou ve prospěch vševojskové armády provádět prostředky frontu (generálního štábu), neboť jejich použití v rámci jedné armády by nebylo ekonomické. I přesto, že armáda bude zabezpečena protiradiotechnickými prostředky tak, aby mohla úspěšně řešit otázky zabezpečení svého úderného uskupení, není možno zapomínat na protiradiolokační maskování vojsk. Proto často zdůrazňujeme důležitost otázek protiradiolokačního maskování, a to hlavně přirozenými prostředky. A zde nejdůležitější úlohu sehrají bezprostředně vojska sama, jednotky svazků, z nichž bude úderné uskupení vytvářeno.

Nakonec považujeme za nutné zdůraznit, že vzhledem k širokým problémům protiradiotechnického zabezpečení skrytého soustředění úderného uskupení vševojskové armády je bezpodmínečně nutné, aby se na tomto zabezpečení v široké míře podílely protiradiotechnické prostředky frontu (generálního štábu), na vlastním území pak prostředky PVOS v rámci dosahu a aby byla v plné míře využívána dříve připravená opatření všech druhů.

Bez úzké součinnosti všech těchto prostředků a opatření se všemi opatřeními prováděnými samou armádou, bez jejich součinnosti s ostatními druhy zabezpečení nelze úspěchu dosáhnout.

Авторы показывают в первую очередь на возможности общевойсковой армии при осуществлении противорадиотехнического обеспечения. После приведения характеристики радиотехнической системы противника они решают свои проблемы, связанные с противорадиотехническим обеспечением скрытого сосредоточения ударной группировки, знакомя с средствами и мероприятиями, необходимыми для выполнения специальных задач. В заключение авторы распространяют тему на вопросы противорадиотехнического обеспечения в начальный период войны.

Vliv vedení soudobé útočné operace na organizaci zdravotnického zabezpečení vševojskové armády

Podplukovník MUDr. Ctibor Drbal

Článek rozebírá vliv charakteru soudobého boje, vedeného v rychlých tempy za použití ZHN, na organizaci zdravotnického zabezpečení armádní útočné operace.

Je poukázáno na podstatné změny, které nastávají jak v organizaci zdravotnických sil a prostředků, tak i v celém léčebně odsunovém systému, a uvádí se možný způsob řešení organizace zdravotnického zabezpečení soudobé útočné operace.

Organizace a taktika zdravotnického zabezpečení bojujících vojsk, rozpracovaná na základě zkušeností Velké vlastenecké války, byla po prvé podrobena důkladnému přehodnocení v letech 1954—1957. Bylo to poté, kdy zbraně hromadného ničení se staly běžnou součástí výzbroje soudobých armád a kdy začaly být podrobně studovány a hodnoceny kvantitativní i kvalitativní účinky těchto zbraní na vojska, na lidský organismus. Tehdy byly ujasněny jejich účinky, rozpracovány pravděpodobné odhady počtu a struktury zdravotnických ztrát v nejrůznějších variantách podle druhu bojové činnosti, terénu, způsobu jejich použití apod., byly stanoveny i obecné zásady léčení vzniklých poškození zdraví. Výsledky tohoto zkoumání (viz literatura za 1.) vyústily v r. 1958 v některé hlubší organizační změny sil a prostředků zdravotnické služby, které spočívaly zejména v tom, že

- bylo urychleno a usnadněno vynášení raněných a zasažených z bojiště vybavením nejnižších zdravotnických etap terénními odsunovými automobily;
- bylo přiblíženo poskytování první lékařské pomoci až do praporů;
- reorganizací plukovních obvazíšť a divizních zdravotnických praporů byly vytvořeny předpoklady k možnosti lepšího zásahu vojskových zdravotnických prostředků v místech hromadných ztrát;
- byla posílena odsunová kapacita vojskové i armádní zdravotnické služby;
- na stupni armády byly vytvořeny speciální zdravotnické útvary určené k odstraňování následků použití ZHN na vlastní vojska.

Avšak přes to, že byly provedeny tyto poměrně výrazné změny, zůstával v podstatě celkový systém léčebně odsunového zabezpečení týž jako dříve. Neměnily totiž ještě v té době výsledky vojenské vědy natolik koncepci vedení boje, aby se staly důvodem k zásadní změně v ustáleném systému zdravotnického zabezpečení. Jestliže tedy reorganizace sil a prostředků zdravotnické služby v období let 1954—1958 byla především reakcí na počet, strukturu a charakter zdravotnických ztrát, vznikajících působením ZHN, pak současně výsledky vojenské vědy nás nutí revidovat znovu organizaci zdravotnického zabezpečení, a to především z hlediska zásadně nových způsobů a prvků vedení boje, z hlediska podstatných změn v rozmachu operací.

Není úkolem tohoto článku znovu opakovat ty současné změny, které vnesly poslední závěry vojenské vědy do vševojskové taktiky a operačního umění (2, 3, 4). Nutné je však zdůraznit, co z toho zejména převratně působí v této době na dosavadní organizaci a taktiku zdravotnického zabezpečení na stupni armády.

Jsou to především podstatně větší tempa postupu vojsk. Dále je to nesouvislost fronty, pohyblivě, rychle a iniciativně působící armád i jednotlivých svazků na více nebo méně samostatných směrech, prostě velmi variabilní, dynamické a mobilní členění vojsk do šířky i do hloubky v celém pásmu jejich bojové činnosti.

Základní vliv tohoto nového způsobu vedení boje na organizaci zdravotnického zabezpečení je značně nepříznivý. To proto, že podstatně prohlubuje již dříve existující

rozpor mezi požadavky lékařské vědy na léčení vzniklých poranění a onemocnění (jejichž charakter a průběh v důsledku použití ZHN je nepoměrně těžší a složitější než kdykoli předtím) a mezi reálnou možností tyto požadavky uplatňovat. Tento závěr je možné si ilustrativně ukázat alespoň na jednom z mnoha možných příkladů: divizní obvaziště, poskytující podle dosa- vadní koncepce odbornou lékařskou pomoc, mělo by být ke své činnosti rozvinuto na jednom místě nejméně 48 hodin. V téže době vojska vlastního svazku se vzdáli od něj nejméně na 100—150 km. Je tudíž jasné, že buďto by svazek zůstal velmi brzy bez svého obvaziště, nebo by etapa za cenu udržení postupu za svými vojsky vůbec ne- byla schopna provádět vlastní činnost.

Kde tedy hledat řešení? Jistě, že je třeba hledat nové léčebné metody a postu- py. Ovšem v tomto směru nelze čekat od lékařských věd, že by nám samy o sobě vzniklý rozpor vyřešily. Je tedy třeba hle- dat kromě toho i nové způsoby organizace zdravotnického zabezpečení, které by do- volovaly co nejlépe uplatnit současné po- znatky lékařství v těchto změněných pod- mínkách bojové činnosti vojsk.

Jaké požadavky musí tato organizace splňovat? Především nesmí ani v nejmen- šíu slevovat ze základního požadavku co nejvčasnějšího a nej kvalitnějšího poskyt- nutí potřebné zdravotnické pomoci všem raněným a nemocným. Zdůrazňují toto prvořadé kritérium nejen proto, že je v so- cialistické armádě uhlavním kamenem veš- kerého zdravotnického zabezpečení se vše- mi důsledky svého vlivu na celkový morál- ně politický stav vojsk. Považují za nutné podtrhnout tento principiální požadavek také proto, že bývá v některých povrchních vojenskoteoretických pracích nesprávně (a ve svých důsledcích škodlivě) opomíjen. Celá otázka organizace zdravotnického zabezpe- čení bývá zplošťována pouze na manév- r etapami nebo odsunovými prostředky, aniž by bylo dostatečně pochopeno a domyšleno, že podstata činnosti zdravotnických etap není v jejich rozvíjení, svinování a pře- misťování, ale v pomoci, která je na nich poskytována, stejně tak jako nebývá doce- řováno, že je podstatný rozdíl mezi dopra- vou materiálu a odsunem raněných.

Nová organizace zdravotnického zabez- pečení musí tedy spočívat na tak organizo- vaných a technicky vybavených silách a prostředcích, které by plně umožnily léčeb- ně i odsunově zabezpečit ztráty vzniklé v kterémkoli prostoru a na kterémkoli směru operující armády s plným respekto-

váním rychlých temp pohybu a velkých hloubek úkolů vojsk.

Poslední práce vshovované tomuto tématu (5, 6) se vesměs shodují na plně oprávně- ných dvou zásadách:

1. Těžiště poskytování první lékařské pomoci ponechat na zdravotnické službě svazků, avšak odbornou lékařskou pomoc, doposud spočívající na divizních obvazištích, přenést převážně na armádní zdravotnické prostředky a specializovanou lékařskou pomoc doposud poskytovanou v armádních nemocničních základnách, přesunout na ne- mocniční základny rozvíjené pro vše- vojskové armády frontem.

2. Z toho vyplývající požadavek na reor- ganizaci především armádních zdravotnic- kých prostředků, který spočívá jednak v jejich radikálním odlehčení, jednak zvý- šení jejich mobilnosti a operativnosti.

Na základě těchto požadavků a předpo- kladů je možné v souhlase s uvedenými prameny spatřovat příští organizaci zdra- votnického zabezpečení armády takto (viz schéma).

V nejnižších jednotkách (rotách) bude poskytována nadále první pomoc. Vzhledem k povaze a způsobu plnění jejich bojového úkolu (zejména u tankových a výsadkových jednotek) se nebyvale zvyšuje úloha své- pomoci a vzájemné pomoci a s tím přímo souvisící bezpodmínečná nutnost, aby vši- chni vojáci uměli poskytovat první pomoc.

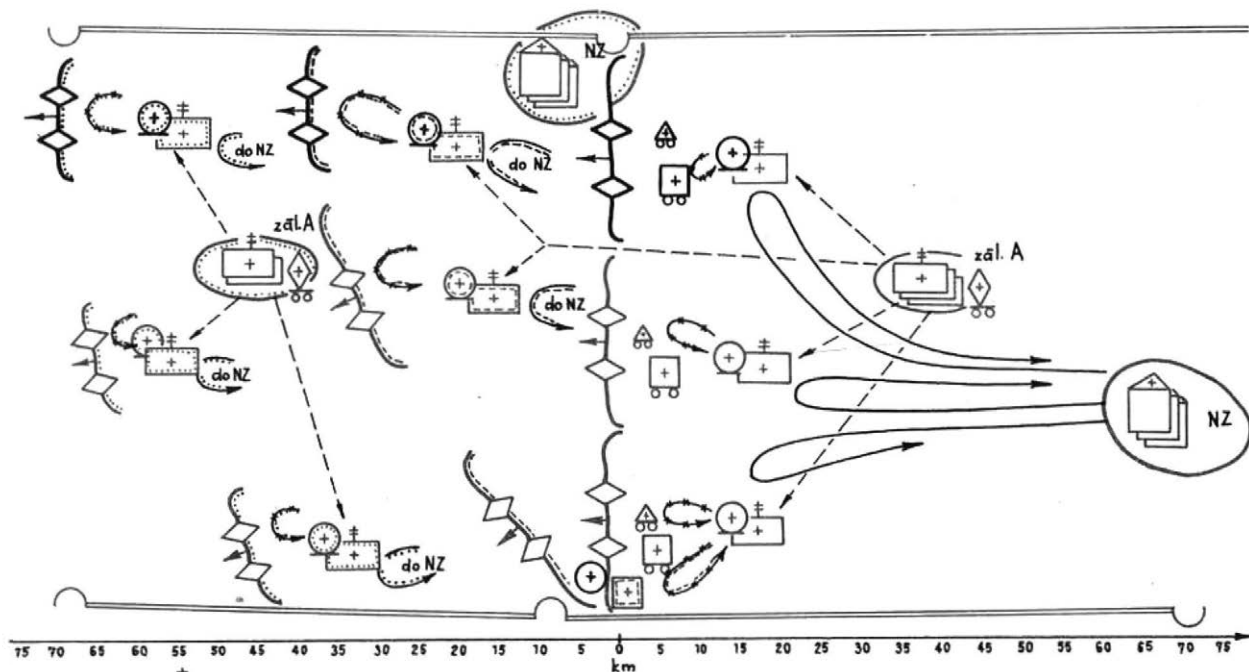
Z rot bude raněný odsunován prapór- ními terénními odsunovými prostředky na praporní obvaziště, plně pohyblivé, kde bude poskytnuta první lékařská pomoc.

Plukovní obvaziště tak, jak již je zakot- veno v organizaci z r. 1958, bude sloužit zejména jako posilový prostředek a záloha k místům likvidace účinků ZHN ve pro- spěch napadených praporů a jako organi- zační článek pro řízení odsunů na divizní etapu.

Z praporních obvazišť (popřípadě plukov- ních obvazišť nebo shromaždišť zasažených) budou odsunovat prostředky zdravotnického praporu raněné a zasažené k místům posky- tování odborné lékařské pomoci. Bylo by účelné, aby přijímání a třídění raněných a nemocných zde hlavně spočívalo na orga- nickém personálu a prostředcích divizního zdravotnického praporu, zatím co vlastní odborné ošetření a příprava k dalšímu odsu- nu by byly zajišťovány přisunutými a spolu se zdravotnickým praporem divize rozvinutými armádními zdravotnickými ro- tami.

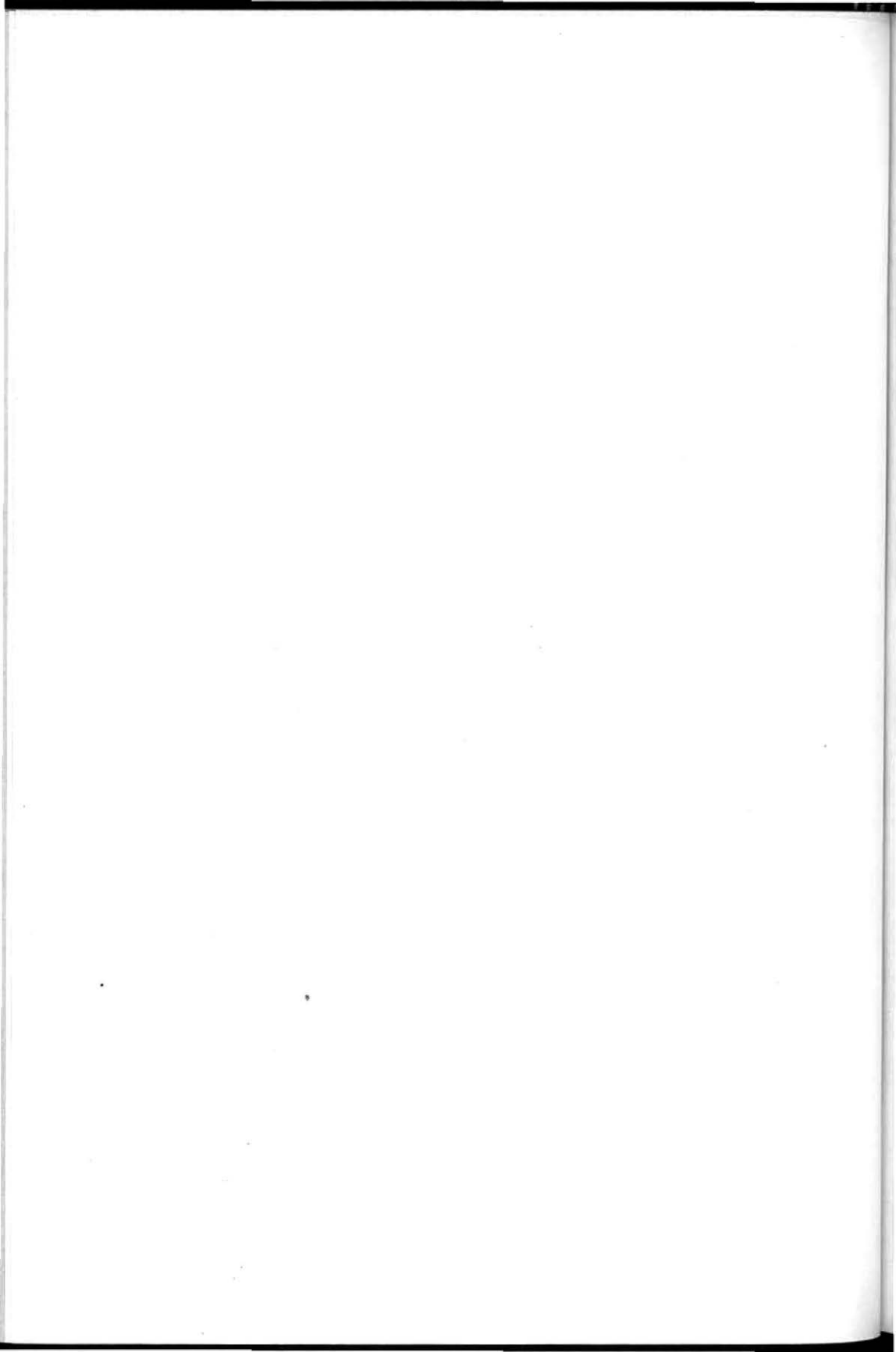
V souladu s rychlým postupem vojsk by za jednotkami a útvary sledovaly praporní

Schéma organizace zdravotnického zabezpečení armádní útočné operace



LEGENDA:

-  armádní zdravotnická rota
-  odsuny prostředky svazku
-  odsuny prostředky armády
-  vysílání arm.-zdrav. rot k rozvinutí v prostorech vzniklých ztrát
- NZ nemocniční základna, rozvinutá ve prospěch armády frontem
-  nepřátelský atomový úder na naše vojska



a plukovní etapy i organické zdravotnické prapory svazků, postupně posilované před-
sunovanými armádními zdravotnickými ro-
tami, které po zaplnění raněnými budou
moci na původním místě pokračovat v čin-
nosti, aniž by takto způsobovaly zdržování
a zaostávání zdravotnických praporů za po-
stupujícími vojsky. Je reálné předpokládat,
že armádní rotý budou nuceny pracovat asi
72 hodin na jednom místě, než budou moci
být uvolněny od raněných a uvedeny do
pohotovosti k dalšímu použití.

Odsuny z rozvinutých armádních rot a
jejich postupné uvolňování by prováděla
svými prostředky armáda přímo do nemoc-
ničních základů rozvíjených frontem,
kde by v polních nemocnicích byla poskyto-
vána další odborná a specializovaná lékař-
ská pomoc.

Setkáváme se zde tedy s návrhem nové
zdravotnické jednotky — armádní zdravot-
nické rotý. Zdá se, že její realizace by zna-
menala podstatný krok k řešení problémů,
které přináší pro zdravotnické zabezpečení
scudobý vysoce pohyblivý boj vedený za po-
užívání ZHN. Toto řešení slibuje současně
i úspěšnou náhradu dosavadního zdravot-
nického pluku zvláštního určení, který se
ukázal být útvarem dosti málo využitelným
a nepříliš vhodným. V neposlední řadě je
třeba docenit i podněty a kladný vliv, který
na rozpracování uvedené koncepce organi-
zace armádních zdravotnických prostředků
měly i zkušenosti Sovětské armády, jež
v minulém roce vyústily v podstatě do stej-
ných závěrů.

Je pochopitelné, že nové řešení organi-
zace zdravotnického zabezpečení s sebou
přináší mnohé další a odvozené otázky.
Bude vhodné na tomto místě se zmínit
alespoň o některých z nich.

Veškerý úspěch včasného zdravotnic-
kého zabezpečení a tím i uvedené organi-
zační závěry jsou především založeny na
nutném předpokladu dobré a včasné infor-
movanosti o situaci u svazků, zejména o po-
užití a účinku ZHN na vojska. Neškodí zde
zdůraznit, že dosavadní stav spojení, ani
rychlost a úplnost zpráv o použití ZHN ne-
přítelem tyto předpoklady většinou zdaleka
nesplňovaly.

Navržené vytvoření zdravotnických ar-
mádních rot, které bude nutno mít u armá-
dy soustředěné v záloze v počtu 15—25
(podle počtu svazků) si vyžaduje, aby byly
operativně zasazovány ve prospěch těch
svazků, nebo do těch prostorů, kde to podle
vzniku ztrát bude nutné. To předpokládá
mít pro celou zálohu (v níž kromě armád-
ních rot by bylo vhodné soustředit i ostatní

armádní zdravotnické prostředky, tj. zejmé-
na pohyblivé laboratoře hygienicko-epide-
miologického oddílu, koupací a desinfekční
prostředky a pohyblivou zálohu zdravot-
nického materiálu) centralizovaný orgán
velení. Domníváme se, že by k tomuto
účelu vyhovoval orgán obdobný dosavadní-
mu velitelství zdravotnického pluku zvláš-
tního určení. Tento systém velení se zatím
kladně osvědčil při přezkoušení na dvou
štábních cvičeních v květnu t. r.

Kromě mnoha dalších otázek vystupuje
do popředí konečně i bezpodmínečná nut-
nost mít dostatečnou odsunovou kapacitu
jak na úrovni svazku, tak hlavně armády,
kde je dána reálná možnost pouze jednoho
koloběhu za den. Máme za to, že nebude
výjimkou, ale spíše pravidlem, odsun po-
mocí vrtulníků, zvláště na směrech se špat-
nou komunikační sítí, popřípadě ve všech
situacích, kdy komunikace k rychle proni-
kajícím prvosledovým svazkům budou váž-
ně ohroženy nebo i přerušeny jednotkami
nepřítele. Zvýšení vlastní odsunové kapacity
zdravotnických prostředků však nikterak
nesnižuje odpovědnost velitelů za vyčlenění
všech dostupných vozidel pro odsuny ra-
něných a nemocných všude tam, kde vlast-
ní kapacita zdravotnických prostředků ne-
stačí, tj. hlavně v ohniscích hromadných
ztrát anebo v případech odchodu našich vojsk.

Z uvedeného je patrné, že nové organi-
zační zásady zdravotnického zabezpečení,
vznikající jako zákonitý důsledek podstat-
ných změn ve vedení soudobých operací, by
se zdaleka netýkaly pouze dílčích požadavků
na reorganizaci té nebo oné zdravotnické
jednotky nebo zařízení. Právě naopak se
zdá, že nové výsledky vojenské vědy budou
mít za následek radikální zásahy do celé-
ho dosavadního principu léčebně odsuno-
vého zabezpečení. Naše názory o příští
organizaci zdravotnického zabezpečení vy-
ústují zejména v závěr, že bude nutné
revidovat základní systém odsunu od etapy
nižšího stupně na svou vlastní etapu, na
niž bylo také těžiště vyššího stupně posky-
tované lékařské pomoci. Tak např. armáda
odpovídala za odsun z divisních obvazíšť
(na nichž byla silami svazku poskytována
odborná lékařská pomoc) do armádní ne-
mocniční základny a odpovídala současně
za poskytování specializované pomoci v této
základně. Podle nově rozpracovávané kon-
cepce by armáda odpovídala za poskytování
odborné pomoci u svazků a za odsun do
frontem rozvinuté a obsluhované nemoc-
niční základny, kde by byla poskytována
specializovaná pomoc. Vidíme tedy, že prín-
cip odsunu na sebe a princip odpovědnosti

za léčení na vlastní etapě, na niž jsme svými prostředky prováděli odsun, je na stupni armády nahrazován principem odpovědnosti za léčebné zabezpečení nižšího článku (svazku) a odsunu na článek o stupni vyšší (frontem rozvinutou základnu). Obdobně by se tato zásadní změna promítala i na úrovni svazku, kdy divize by v pod-

statě odpovídala za poskytování první lékařské pomoci na stupni útvarů a za odsun do rozvinutých armádních zdravotnických rot. Na stupni prapor—rota je zřejmě správné ponechat dosavadní princip odsunu na sebe, i když nelze vyloučit v některých složitých situacích nutnost odsunu od sebe na praporeční obvaziště.

Je pochopitelné, že zkoumání a rozpracovávání otázek organizace a taktiky zdravotnické služby, jakožto oboru, který studuje problémy zabezpečení boje a nikoliv vedení boje, je nutně opožděno za výsledky zkoumání vojenské vědy, pokud bezprostředně na ně navazuje. Proto také nelze uvedené závěry o změnách organizace zdravotnického zabezpečení považovat za konečné hlavně v detailním jejich rozpracování. A to tím spíše, že všechny naše výsledky jsou a musí být neustále korigovány novými výsledky lékařství v těch oborech prevence a léčení, které bezprostředně naši organizaci mohou v souladu s danými podmínkami vedení boje ovlivnit. Přesto však je dnes již naprosto zřejmé, že si vyžadují velmi intenzivní a všestranné další komplexní pozornosti, máme-li co nejlépe naplnit jeden z hlavních úkolů všech odpovědných funkcionářů naší armády — péči o raněné a nemocné bojovníky za obranu socialistické vlasti i v podmínkách soudobého boje.

LITERATURA:

1. Ošanec J., Drbal C.: Některé otázky reorganizace léčebně odsunového zabezpečení, Vojenské zdravotnické listy — Sborník č. 2/1957.
2. Knotek J.: Soudobý manévř, jeho obsah a význam v boji, Vojenská mysl 2/1960.
3. Přednášky MNO z dubna 1960.
4. Oper I-1.
5. Teze lékařské sekce vědecké rady MNO: O hlavních předpokladech a řízení armádní zdravotnické služby — duben 1960.
6. MNO-NT: Vliv vedení útočných operací ve vysokých tempech na organizaci a činnost týlu (přednáška) — duben 1960.

В статье обсуждается влияние характера современного боя, веденного в быстрых темпах в условиях применения оружия массового поражения, на организацию медицинского обеспечения армейской наступательной операции.

Отмечаются существенные изменения, появляющиеся как в организации медицинских сил и средств, так и во всей лечебно-эвакуационной системе, и приводится возможный способ решения организации медицинского обеспечения современной наступательной операции.

Organizace zasazení motostřelecké divize do průlomu s rozvinutím sil z chodu

Plukovník Michal Kričfaluš

Článek seznamuje čtenáře s problematikou zasazení mšd do průlomu s rozvinutím sil z chodu ve světle zkušenosti autora z divizních cvičení s vojsky a přináší řadu poznatků hlavně z práce štábu divize.

V soudobých podmínkách, kdy je možno zjistit a vyřadit vojska protivníka prostředky hromadného ničení ve výchozím položení, budou jen výjimky, kdy bude divize vyrážet ke zteči ze zaujatého výchozího prostoru.

Bude tomu jen tehdy, když bude divize v obraně v dotyku s nepřítelem a zúčastní se podle rozhodnutí velitele armády po přeskupení sil spolu s nově zasazenými svazky průlomu.

Nejčastěji to bude na křídlech pásma průlomu armády, kdy divize částí sil se bude bránit a hlavními silami se připojí k průlomu využívající úspěchů nově zasazených svazků.

Divize bude zpravidla zasazována do průlomu z chodu, což je třeba v soudobých podmínkách počítat za normální způsob zasazení divize a zahájení průlomu obrany nepřítele. Zasazením motostřelecké divize do průlomu z chodu je možno při dobré organizaci a provedení všech opatření k utajení a maskování dosáhnout překvapení a vyhnout se masovému úderům atomových zbraní nepřítele. Taktéž v průběhu armádní operace bude divize zasazována do průlomu z chodu z druhého sledu nebo zálohy velitele armády. Zasazení divize do průlomu z chodu může být provedeno z prostoru soustředění, vyčkávacího prostoru, nebo prostoru denního odpočinku. Nejvýhodnější se jeví zasazovat divizi do průlomu z chodu z hloubky kolem 40 km od čáry dotyku a nebo z druhého pásma obrany.

Šířka pásma průlomu, hloubka bojového úkolu při zasazení motostřelecké divize do průlomu z chodu

Šířka pásma průlomu motostřelecké divize na hlavním směru může dosahovat 6 — 12 km. To je střední norma, která se může měnit podle konkrétních podmínek v závislosti od úkolů, obsazení obrany nepřítelem, stupně vybudování, terénu a dále od situace vlastních vojsk a bojových prostředků, posilových prostředků, které divize dostane k dispozici a počtu plánovaných atomových úderů v pásmu průlomu divize.

Hloubka bližšího, následujícího a dalšího úkolu se bude taktéž řídit shora uvedenými údaji, to jest konkrétní organizací nepřítele, hloubkou jeho bojové sestavy, terénem, plánem použití atomových zbraní a zámyslem velitele armády.

Úkoly svazku se určují se zřetelům na požadavek zničit uskupení nepřítele, prolomit hloubku určitého pásma obrany a dosáhnout určité čáry, objektu nebo prostoru. Na příklad pěší divize západoněmecké armády zaujmá obranu do hloubky asi 8 km, zatím co divizní zálohy americké armády se rozmisťují v hloubce kolem 12 km od předního okraje Motostřelecké divizi, útočící v prvním sledu armády bude zpravidla určen jako bližší úkol prolomit první pásmo obrany nepřítele. Následujícím úkolem divize bude v součinnosti se sousedními divizemi prolomit mezilehlá postavení

a ovládnout z chodu druhé pásmo obrany. Další úkol divize se bude řídit zámyslem velitele armády a plánovaným tempem útočné operace. Nejčastěji to bude: dosáhnout vhodné čáry k rozvinutí dalších sil armády v hloubce nepřátelské obrany a může dosahovat 40 — 60 km od čáry dotyku.

Hustota sil a prostředků v pásmu průlomu motostřelecké divize

Jakou hustotu může vytvořit motostřelecká divize?

Bude záviset především na tom, v jakém rozsahu bude na daném směru použito atomových zbraní.

Srovnáme-li prostředky divize a šířku pásma průlomu, pak vidíme, že je možno vytvořit v tomto pásmu následující hustotu sil a bojových prostředků na 1 km fronty:

17 — 20 tanků a samohybných děl,	Počítáno na šířce pásma 10—12 km.
26 — 38 děl a minometů od 82 mm výše,	
1,1 — 1,7 ženijní roty.	

Kromě toho může v pásmu divize působit podskupina armádní dělostřelecké skupiny hodnotou jedné dělostřelecké brigády, 1 až 2 oddíly raket z armádní dělostřelecké skupiny. Divize může být podporována silou do jednoho divizního bombardovacího vzletu na každý den boje.

Se zřetelem na místo a úlohu divize v armádní operaci bude tato při zasazení do průlomu z činnosti podporována i úderu atomových zbraní.

Přibližně je možno počítat s těmito prostředky:

Při dělostřelecké přípravě 1 — 2 atomové náboje od 2—20 kt. Toto ušetří mnoho dělostřelectva na dělostřeleckou přípravu. Kromě toho v pásmu průlomu divize vyskytnou se i pasivní úseky, na které bude třeba, kromě umlčení jednotlivých cílů soustřeďovat velký počet dělostřelectva. Takovým způsobem bude možno docílit toho, že na směr hlavního úderu i na potřebných úsecích v celém pásmu průlomu divize bude možno soustředit kolem 60 děl a minometů na 1 km fronty. Takovou hustotu v soudobých podmínkách při nasycení bojště tanky je třeba počítat za normální a postačující. V případě, že bude možno dosáhnout potřebné hustoty děl a minometů, je možno tuto doplnit palbou tanků ze zakrytých postavení, především z druhého sledu a od jednotek dotyku, pokud se tyto nezúčastňují průlomu. Při zasazení motostřelecké divize do průlomu z chodu nebude často důležitý počet prostředků na 1 km, nýbrž to, aby všechny prostředky divize organizované vyšly na čáru zasazení. Proto organizace přesunu vyžaduje zvláštní pozornost.

V průběhu armádní operace může být motostřelecká divize několikrát vyváděna a znovu zasazována do boje. Každé zasazení motostřelecké divize v průběhu operace do boje může být zabezpečeno 1 — 2 atomovými náboji. Jestliže divize bude na směr protiúderu nepříteli, může být její boj k odrazení protiúderu podporován 1 — 2 atomovými náboji. Při průlomu důležitých pásem obrany nepříteli v hloubce může být na každém z těchto pásem podporována 1 atomovým nábojem; při násilném přechodu vodního toku — 1 atomovým nábojem. Z toho vidíme, že divize může být v průběhu armádní operace zabezpečeno 5 — 10 atomovými náboji od 2 až 20 kt. To je varianta za předpokladu, že by se divize zúčastnila všech nejdůležitějších akcí, které se vyskytnou v armádní operaci, tj. průlomu hlavního pásma obrany, průlomu nejméně 1 důležitého obranného pásma, odrazení protiúderu a že byla v průběhu armádní operace nejméně dvakrát zasazena. Je možné, aby se divize zúčastnila všech uvedených akcí, ovšem nebude to v každé armádní operaci.

Je samozřejmě, že to se také nebude týkat všech divizí. Některé budou zasazovány v průběhu boje a setrvají v něm až do konce operace a některé mohou být v boji od začátku až do konce armádní operace, bez vyvádění a nového zasazování, zvláště na vedlejších směrech, nebo při krytí boku hlavního uskupení armády.

Bojová sestava motostřelecké divize při zasazení do průlomu z chodu

Nejčastěji se bude bojová sestava motostřelecké divize zasazené do průlomu z chodu skládat z prvního sledu, druhého sledu, dělostřeleckých skupin, protiletadlové dělostřelecké skupiny a záloh různých druhů vojsk. Dalším prvkem bojové sestavy může být předsunutý odřad. Základem bojové sestavy motostřelecké divize jsou pluky prvního sledu. Úkolem prvního sledu je využít výsledků dělostřelecké přípravy k rychlému prolomení obrany a zničení nepříteli. Na úspěšném splnění úkolu prvního sledu závisí úspěch

celé divize. Hloubka úkolu pluků prvního sledu bude záviset na úkolu divize, na nepříteli, terénu, posilových prostředcích a zámyslu velitele divize. V prvním sledu divize mohou prolomovat obranu nepříteli motostřelecké pluky a tankový pluk. V druhém sledu může být motostřelecký anebo tankový pluk. Úkolem druhého sledu je rozvíjet vysoké tempo útoku v hloubce obrany nepříteli a zabezpečit úspěšné splnění následujícího a dalšího úkolu divize. Druhý sled divize přesunuje se za pluky prvního sledu tak, aby byl včas na plánované čáře zasazení.

Tankový pluk:

Je prostředkem k provedení úderu a manévru velitele divize; je možné použít ho pro průlom obrany nepříteli v prvním sledu v součinnosti s motostřeleckými pluky anebo ho použít jako předsunutý odřad divize.

V některých případech se může tankový pluk zúčastnit průlomu obrany nepříteli a v dalším plnit úkol jako předsunutý odřad. Je-li tankový pluk zasazen do průlomu v součinnosti s motostřeleckým plukem, dostává svůj úsek průlomu. V případě, že je zasazen jako předsunutý odřad, dostává jen směr postupu a úkol.

Tankový pluk je velmi vhodným prostředkem k odrazení hromadného útoku tanků nepříteli, jestliže divize odrazí silný protiúder.

Předsunutý odřad:

Je důležitým prvkem bojové sestavy, ovlivňuje tempo útoku a napomáhá splnit jednotlivé úkoly divize. Předsunutý odřad může být organizován z tankového pluku (popř. msp) zesíleného motostřeleckými, ženijními jednotkami, dělostřelectvem, protiletadlovým dělostřelectvem, přepravními prostředky a jednotkami protichemické ochrany. Předsunutý odřad takticky mohou vysílat i motostřelecké pluky, nejvýhodněji v síle 1 tankového praporu anebo 1 motostřeleckého praporu s posilovými prostředky. Předsunutý odřad může být organizován před zahájením útoku a zasazován současně se zahájením průlomu na směr použití atomových úderů k rychlému proniknutí vytvořenými mezerami do hloubky, anebo může být zasazen až se vytvoří podmínky v průběhu boje v hloubce. Úkolem předsunutého odřadu divize bude zpravidla rychle proniknout obranou nepříteli, ovládnout důležité objekty, čáry, přepravy, soutěsky a vytvořit podmínky pro úspěšné splnění úkolu divize v hloubce.

Kromě uvedených prvků bojové sestavy vytváří se u motostřelecké divize průzkumný odřad. Zpravidla se tvoří z průzkumných jednotek divize a pluků, zesiluje se jinými druhy vojsk. Jeho úkolem je proniknout v sestavě nepříteli, získávat a předávat zprávy o nepříteli a ničit zbraně hromadného ničení, jakmile tyto zjistí.

Zachraňovací a uvolňovací odřad

Má být organizován předem a určené jednotky se shromažďují až v případě potřeby. Jádra zachraňovacího a uvolňovacího odřadu jsou v příslušných zálohách. Zachraňovací a uvolňovací odřad je složen z motostřeleckých, ženijních jednotek, jednotek protichemické ochrany, zdravotnických jednotek, odsunových a vyprošťovacích prostředků — zpravidla z druhého sledu a záloh. Zachraňovací a uvolňovací odřad může být organizován na

stupní divize i pluku. Je nejvhodnější určovat velitelem zachraňovacího a uvolňovacího oddáru zástupce velitele. Velitelé, kteří odesílají jednotky k vytvoření zachraňovacího a uvolňovacího oddáru, musí předem o tomto úkolu vědět, znát signály pro soustředění a počítat s tím i ve svých plánech. Ukořem zachraňovacího a uvolňovacího oddáru bude odstraňovat následky po zbraních hromadného ničení nepříteli, vyprošťovat postižené, poskytovat první pomoc, odsunovat raněné a vyprošťovat bojovou techniku.

Příprava a plánování zasazení motostřelecké divize do průlomu z chodu

Zkušebnost z provedení divizního cvičení potvrdily, že za nejdůležitější činnost je třeba považovat přípravu vojsk ke splnění nastávajícího úkolu a jejich všestranné materiální a technické zabezpečení. Těmto cílům má být podřízena celá činnost velitelů a štábů.

Ne všichni velitelé a štáby však ve své praktické činnosti berou v úvahu nastávající charakter bojové činnosti vojsk, v důsledku čehož organizační struktura, formy a metody práce velitelů a štábů často neodpovídají danému úkolu a podmínkám. Místo toho, aby prakticky organizovali práci k tomu, aby splnění účinného rozhodnutí zabezpečili po všech stránkách, často se zaměřují na různá shromáždění (jako je formální přednášení informačních zpráv), vytvářejí různé písemné dokumenty pro bojové zabezpečení, aniž by toto zabezpečení prakticky vojska prováděla; vytvářejí velké množství písemných dokumentů, znamenají sklouznout na administrativní přípravu boje. Je nutno kromě řízení přípravy vojsk poskytovat pomoc i podřízeným velitelům a štábům. Je třeba si jen uvědomit, že konkrétní řízení nemůže být jen ve vydaných rozhodnutích a nařízeních. Konkrétní řízení znamená praktickou osobní pomoc velitelům a štábům a pomoc i o několik stupňů níže, zvláště útvarům a jednotkám, které budou plnit nejdůležitější anebo zvláštní úkoly.

Taková osobní pomoc dává možnost velitelům a příslušníkům štábu umístit celý proces přípravy a přesvědčit se, zda podřízení, kteří budou plnit nejdůležitější úkoly, správně je pochopili.

Charakteristickým znakem plánování při zasazení motostřelecké divize do průlomu z chodu byla v našem případě rychlost a boj o čas v celém průběhu přípravy i provedení úkolů.

Na plánování a organizaci boje měl štáb divize kolem 20 hodin.

- Za tuto dobu bylo třeba splnit tyto úkoly:
- učinit rozhodnutí podložené a zdůvodněné návrhy odborných náčelníků,
 - přenést toto rozhodnutí do vojsk,
 - v této době museli učinit rozhodnutí podřízených velitelů na všech nižších stupních,
 - organizovat součinnost na mapě (plastickém stole), na které si velitel divize současně může ověřit a schválit rozhodnutí podřízených velitelů,
 - vyjet do terénu a přenést to, co bylo provedeno na mapě (plastickém stole) na konkrétní podmínky terénu a situaci, tj. upřesnit rozhodnutí a součinnost,
 - připravit vyvedení vojsk a jejich přesun na čáru zasazení,
 - provést bojové zabezpečení všeho druhu,
 - doplnit a připravit materiální prostředky,
 - připravit lidi a techniku na přesun a ke splnění úkolů.

Nezapomněli jsme přitom na odpočinek vojsk a kontrolu jejich osobního materiálního

zabezpečení, protože je čekal několikadenní boj, během kterého odpočinek nebude možný. Je jisté, že bez správné organizace a rozdělení úkolů na štábu divize nebylo by možné v tak krátkém čase tyto úkoly splnit.

Plánovací dokumentace a její využití

Bylo nutno soustředit pozornost velitelů a štábů na praktickou práci u vojsk, přemýšlet a odstranit zbytečné papírování, které by zabíralo důstojníkům drahocenný čas, potřebný k osobnímu provádění kontrol a pomoci u podřízených.

Rozsah a obsah dokumentů byl určován jejich potřebou a byl v souladu s časem určeným na přípravu. Z praxe, kterou jsme získali při cvičení, jeví se nutnost na operačním oddělení divize zpracovat následující dokumentaci:

- bojový rozkaz velitele divize,
- plán součinnosti (byl zpracován graficky),
- plán bojového zabezpečení, který obsahoval podstatné části jednotlivých druhů bojového zabezpečení (byl zpracován graficky),
- plán vyvedení vojsk, přesunu a pořádkové služby (byl zpracován graficky).

Uvedená dokumentace zabezpečila řízení vojsk a byla dostatečným podkladem pro činnost všech oddělení divize i štábů podřízených útvarů. Jinak velitelé, náčelníci druhů vojsk a služeb měli své pracovní mapy a poznámkové sešity.

Základní dokumentace byla zpracovávána v operačním oddělení pod řízením náčelníka štábu za přítomnosti náčelníků druhů vojsk. Souběžně se pracovalo na více dokumentech. Tento způsob se nám osvědčil, dal nám možnost zpracovat ujasněné a konkrétní dokumenty a také zabezpečil informovanost náčelníků oddělení, uplatnění jejich názorů a požadavků, čímž bylo zabezpečeno jednotné chápání úkolů. V průběhu zpracování uvedených dokumentů si náčelníci oddělení divize poznávali potřebné údaje do svých map a poznámkových sešitů a již v průběhu zpracování dokumentů usměrňovali činnost svých oddělení.

Na cvičení bylo dbáno zásady, aby velitelé, náčelníci a štáby bezpodmínečně a plně se zúčastnili na přípravě, zabezpečení a řízení boje a cítili se plně odpovědnými za jeho úspěch, za pevné a nepřetržité velení vojskům a za včasné materiálně technické zabezpečení podřízených útvarů a jednotek.

Důležité místo zaujímal souběžný plánování. To bylo možné zabezpečit jedině včasným informováním podřízených velitelů o nastávajících úkolech. Práce byla organizována tak, že za tři hodiny po obdržení úkolu od velitele armády dostaly podřízené útvary a jednotky od velitele divize úkoly.

V některých případech bude výhodné informovat velitele podřízených pluků o nastávajících úkolech současně s informováním funkcionářů štábu divize. Toto dá možnost velitelům pluků orientovat se, studovat situaci, připravovat vojska, připravovat materiální a technické zabezpečení a taktéž připravovat podklady pro plánování bojové činnosti vojsk.

Bude to záviset od toho, jaké jsou možnosti informovat podřízené velitele a štáby. Uvedu variantu, která byla vyzkoušena na divizním cvičení a která podle mého názoru plně zabezpečila úspěšné splnění úkolu divize.

Velitel divize obdržel dne D - 2 v 08.00 hodin od velitele armády rozkaz pro přesun divize z prostoru soustředění do prostoru denního odpočinku. Bojový úkol nebyl veliteli divize zatím znám. Velitel armády nařídil

přesun ukončit do 03.30 hod. D — 1. Pro přesun byly dány dvě pochodové osy.

Jde o cvičení v červnu, kdy délka noci je jen 6 hodin a vzdálenost prostoru denního odpočinku od prostoru soustředění byla 120 km; přitom byl velmi obtížný terén bez dostatek dobrých cest, takže nebylo možno přesunovat se větší rychlostí, než 25 km/hod. u kolových vozidel a 15–20 km/hod. u pásových vozidel. To znamená, že nebylo možno přesunout celou divizi během jedné noci za tmy. V takových případech je důležité utajit nový prostor, kam se vojska přesunují.

Velitel divize se rozhodl vyslat rekognoskační skupiny a užší štáby v malých skupinách do prostoru denního odpočinku předem a přesun vojsk pod vedením zástupců velitelů zahájit za dne tak, aby do 03.30 hod. byly ukončeny pohyby vojsk v prostoru denního odpočinku. Velitel armády schválil rozhodnutí velitele divize a nařídil mu, aby téhož dne v 21.00 hodin byl připraven na velitelském stanovišti v prostoru denního odpočinku k přijetí úkolu divize. Na základě toho velitel divize nařídil, aby k této hodině byli připraveni směroví důstojníci k plukům a styční důstojníci. Tito důstojníci na štábu divize obdrželi jen nejnútnejší údaje o úkolu, které ihned doručili podřízeným velitelům. Velitel divize prostřednictvím těchto směrových a styčných důstojníků nařídil, aby se podřízení velitelé utvářeli ve 23.00 hodin dostavili na velitelské stanoviště divize. Od 21.00 do 23.00 hodin velitel divize za pomoci svého štábu, velitelů a náčelníků druhých vojsk si ujasnil úkol a připravil své rozhodnutí, které od 23.00 do 24.00 hodin vydal podřízeným velitelům. Velitel divize současně nařídil, aby se podřízení velitelé se svými náčelníky štábu dostavili k organizaci součinnosti dne D — 1 v 05.00 hodin. Štáb divize do této doby připravil plastický stůl a zpracoval plán organizace součinnosti a plán přesunu na čáru zasazení divize. Na součinnosti, která byla provedena od 05.00 do 07.00 hodin velitel divize se krátce informoval, jak byl proveden přesun vojsk z prostoru soustředění do prostoru denního odpočinku, ověřil si a schválil rozhodnutí podřízených velitelů a posilových prostředků a organizoval součinnost mezi nimi. Po organizaci součinnosti velitelé prvosledových pluků a velitelé posilových prostředků jeli na rekognoskaci. S velitelem pluku na hlavním úderu jel osobně velitel divize, s jedním velitelem pluku jel zástupce velitele divize a s jedním zástupce náčelníka štábu divize. Náčelníci štábů prvosledových pluků, jakož i velitelé a náčelníci štábů, kteří nepotřebovali jet na rekognoskaci, vrátili se ke svým útvarům, kde organizovali odpočinek, přípravu vojsk a techniky a dokončovali plánování. Velitelé prvosledových pluků provedli do 12.00 hodin rekognoskaci s veliteli praporů, od 12.00 hodin ji prováděli velitelé praporů s veliteli rot a od 13.30 hod. velitelé rot s veliteli čet. Velitelé pluků upřesnili svá rozhodnutí a organizovali součinnost v terénu. Ve 12.30 hodin po provedené rekognoskaci a upřesnění rozhodnutí dostavili se velitelé prvosledových pluků k veliteli divize, kde velitel divize upřesnil potřebné otázky součinnosti a v 15.00 hodin se velitel divize i velitelé prvosledových pluků vrátili na své velitelská stanoviště. Do 16.00 hodin se vrátili na velitelská stanoviště i ostatní velitelé, kteří se zúčastnili rekognoskace. Po provedené rekognoskaci velitel divize provedl osobně kontrolu u tankového praporu, který se připravoval k hlubokému brození, kde se přesvědčil, jak příslušníci tohoto praporu pochopili

úkol, jak se připravili a jak jsou materiálně zabezpečeni. Štáby zatím dokončily plánování úkolů a připravily vojska i techniku k jejich plnění. Tato organizace se ukázala dosti účelnou a zabezpečila správné pochopení a splnění úkolů.

Organizace přesunu a rozvinutí motostřelecké divize do průlomu z chodu

Základem úspěchu při zasazení motostřelecké divize do průlomu z chodu je včasné vyvedení vojsk a jejich zasazení do boje podle připraveného plánu.

Je třeba vycházet z konkrétních výpočtů, tj. vzdálenosti divize od čáry zasazení, konfigurace terénu, stavu cest, soutěsek a pochodů, které nepřítel může použitím zbraní hromadného ničení zasávit, a rovněž vyřadit z provozu a taktické třeba vycházet ze zkušenosti a připravenosti velitelského sboru a vojsk.

Vedle toho nelze podceňovat samotnou organizaci a řízení přesunu a pořádkové služby. Dobrá organizace přesunu dává předpoklady pro úspěšné dovedení vojsk na čáru zasazení. Musíme si uvědomit, že z roztažené sestavy na pochodových osách je třeba v krátkém čase vytvořit potřebné úderné uskupení a zasadit ho do průlomu. Hloubka bojové sestavy divize při rozvinutí sil z chodu bude různá podle konkrétní situace a počtu pochodových os. Bude-li se divize přesunovat z operační hloubky, pak v době, kdy čelo dorazí k bezpečnostní čáře a začíná se rozvíjet na dvou pochodových osách, hloubka sestavy motostřelecké divize bude dosahovat 90 km a na třech pochodových osách 60 km.

V době vyražení na zteč bude hloubka sestavy zpravidla dosahovat 40 i více km. Hloubka bojové sestavy pluku prvního sledu může dosahovat 10–12 km.

Prapory druhého sledu jsou v proudech a přemísťují se skoky od skrytu ke skrytu tak, aby včas byly na určené čáře zasazení. Pluk druhého sledu je možno přesunovat po jedné nebo po dvou osách ve vzdálenosti 5 km od zádi pluků prvního sledu.

V době, kdy se pluky prvního sledu rozvinují, bude zpravidla čelo pluku druhého sledu vzdáleno kolem 30 km a záď kolem 60 km od bezpečnostní čáry. Jakmile se pluk druhého sledu dostane čelem na 15–20 km od bezpečnostní čáry, je výhodné sjet z cest, využít terénu a provést maskování; přitom být v pochodových proudech připraven rychle vyjít na pochodovou osu a pokračovat v přesunu.

Bude-li se divize přesunovat z prostoru soustředění nebo prostoru denního odpočinku, jehož vzdálenost nebude přesahovat 40 km, anebo z druhého pásma obrany, bude se hloubka sestavy v době vyražení řídít vzdáleností těchto prostorů od čáry zasazení. V tomto případě je výhodné nezahajovat přesun plukem druhého sledu, ale seřadit ho do proudů ve skrytých místech, provést maskování a přesun zahájit až se zahájením boje. Bere-me-li v úvahu rychlost přesunu v noci 20 km/hod. a v době rozvíjení v terénu 10 km, vidíme, že na rozvinutí prvního sledu divize při dobré organizaci pořádkové služby je potřeba 90 — 120 minut.

Dojde-li k tomu, že nepřítel zjistí zahájení rozvinutí, dává tato doba možnost provést protipřipravu. Proto je třeba vycházet z konkrétních podmínek a bezpečnostní čáru určovat nejen z hlediska bezpečnosti — pokud jde

o vlastní atomové úder, které jsou plánovány v rámci dělostřelecké přípravy — ale současně volit čáru, která zabezpečuje skrytý přísun vojsk a jejich rozložení do rotních (praporečnických) proudů, ve kterých terén dovoluje další postup na čáru zasazení. Vzdálenost uvedených čar musí být sladěna s délkou dělostřelecké přípravy. Od této čáry musí být prozkoumány a vytyčeny cesty až k průchodům v minových zátarasech na předním okraji.

Na shora uvedeném cvičení byla věnována zvláštní pozornost plánování a řízení přesunu a organizaci pořádkové služby.

V provedení přesunu se odrazily tyto zásady:

- Vyvedení vojsk na výchozí místo bylo řízeno centralizovaně. Podřízení velitelé dostali přísná nařízení, kdy mohou zahájit přesun a byl jim dán čas a pořadí, kdy mají být čelem na výchozí čáře. Měli možnost provést průzkum cest a na jednotlivých úsecích si upřesnit rychlosti podle komunikačních podmínek, ovšem tak, aby toto neovlivnilo jiné jednotky a útvarů.

- Dělostřelectvo se přesunovalo v čele, protože mělo nařízenou pohotovost o 90 minut dříve než ostatní vojska.

- Rízení přesunu divize na čáru zasazení bylo pověřeno předem určenému velitelskému stanovišti, které ze svých důstojníků určilo správce pořádkových prostorů a pořádkových úseků. Správci pořádkových úseků měli svá stanoviště na hlavní ose přesunu divize na čáře výchozích míst a regulačních čarách.

- Zástupce velitele divize se zbývajícími důstojníky určenými na předem určené velitelské stanoviště vyjeli ještě před přesunem dělostřelectva a zaujali nové předem určené velitelské stanoviště na čáře rozhodnutí.

- Správci pořádkových úseků přijímali hlášení od pořádkové služby na vedlejších osách, pomocí linkových pojítek usměrňovali přesun a hlásili na předem určené velitelské stanoviště zástupce velitele divize, jak probíhá přesun. Spojení správce pořádkových úseků s předem určeným velitelským stanovištěm bylo uskutecněno směrovými linkami. Veškeré spojení pořádkové služby s předem určeným velitelským stanovištěm bylo zjednoteno organizováním sítě velmíkrátkovlnné, která nebyla použita. Velitel divize dostával během přesunu na jednotlivých čarách od správce pořádkových úseků hlášení o přesunu a měl možnost v případě potřeby dát své upřesňující nařízení.

- Velitel divize byl po příjezdu na předem určené velitelské stanoviště zástupcem podrobně informován o průběhu přesunu. Předem určené velitelské stanoviště již v čele s velitelem divize se přesunulo na nové stanoviště a velitelské stanoviště zůstalo na dosavadním předem určeném velitelském stanovišti. Mezi velitelským stanovištěm a předem určeným velitelským stanovištěm bylo již vybudováno linkové spojení, takže velitel divize po zaujetí předem určeného velitelského stanoviště nejen že znal situaci, ale mohl uplatňovat svůj vliv na přesun i na rozvíjení vojsk. Uvedený způsob řízení přesunu se osvědčil.

Vedení boje při zasazení divize do průlomu z chodu

Vedení boje se bude zpravidla vyznačovat nedokonalou orientovaností velitelů i vojsk a nedokonalou znalostí nepřítel.

Úspěšné vedení boje vyžaduje od velitelů a štábů předvidavost a dále, aby studovali

nové zprávy o nepříteli a včas usměrňovali vojska na zničení rozhodujících cílů nepřítel. Důležité je, aby byly připraveny síly a prostředky k řešení nově vzniklých úkolů v průběhu boje. V soudobých podmínkách více než kdykoli dříve je nutno, aby velitel a štáb včas ovlivňoval bojovou činnost vojsk. Bojová činnost vojsk se rozvíjí ve větším prostoru, do značné šířky i do hloubky a kromě toho boj probíhá v mnohem složitějších a napínavějších situacích. Spojovací prostředky se sice zdokonalily, ne však natolik, jak se zvětšily úkoly a kromě toho se značně rozšířily prostředky rušení.

V soudobých podmínkách vzniká nutnost vybavit štáby divizí dopravními a technickými prostředky, jako jsou na příklad vrtulníky a fototelegrafy, dále dostatečným počtem směrových pojítek; rádiové prostředky je třeba zdokonalit hlavně proti rušení.

Při zasazení motostřelecké divize z chodu a vedení boje podle mého názoru nutno splnit tyto podmínky a úkoly:

- stále sledovat změny v činnosti nepřítel;

- zajišťovat vyvedení vojsk na čáru zasazení (bezpečnostní čáru), aby vyšla v nařízené sestavě a aby byl připraven manévř v případě vynucených změn v bojové sestavě prvního sledu;

- kontrolovat spojení, upřesnit jednotný čas před dosažením pohotovosti k zabezpečení včasného hlášení o pohotovosti dělostřelectva a podřízených; hlásit pohotovost nadřízenému;

- upřesnit u nadřízeného čas k provedení atomových úderů a zahájení dělostřelecké přípravy, zda nedošlo k nějakým změnám oproti původnímu plánu. V případě, že ke změnám došlo, provést potřebná opatření, aby se je v potřebném rozsahu dozvěděli podřízení a aby úkol byl splněn. Dát rozkaz k zahájení dělostřelecké přípravy;

- provést opatření, aby vojska vyrazila z čáry rozvinutí (bezpečnostní čáry podle plánu). Dát rozkaz a signály k zahájení zteče;

- Sledovat boj, přijímat hlášení od podřízených, vyhodnocovat zprávy o nepříteli a usměrňovat bojovou činnost vojsk a posilovacích prostředků podle vyvíjejících se situací krátkými rozkazy. Usilovat o to, aby byl splněn zámýsl velitele divize a plán boje.

Na tuto věc upozorňuji proto, že při změnách a zvláště při složitých situacích zapomínáme na svůj zámýsl a plán boje a pak můžeme být vtažováni do plánu a zámýslu nepřítel a jsme nuceni řídit boj ne podle předpokládaného plánu, ale živelně. Tak se stalo jednomu veliteli divize při cvičení, který v důsledku neznalosti situace, nesprávného jejího vyhodnocení a zbytečným narušením připraveného plánu boje zasadil tankový pluk, který byl připraven jako předem určený odřad, k odražení protizteče nepřítel (a nikoli na směr hlavního úderu, jak bylo původně plánováno), i když to podle poměru sil nebylo třeba.

Tankový pluk byl použit na krátkém směru, brzy po svém zasazení narazil na les a musel být z boje vyveden. Je pochopitelné, že se tím zpomalilo tempo útoku divize, protože na směr hlavního úderu nebyl dostatek sil. Sledovat boj neznamená sledovat jen to, co vidím, ale vyhodnocovat situaci nepřítel aspoň do hloubky 40 — 50 km i více, protože z této hloubky může nepřítel uplatnit vliv na bojovou činnost divize během 2 — 3 hodin. Je třeba sledovat i vlastní vojska, usměrňovat zálohy a druhé sledy podle plánu boje a situací a zabezpečovat jejich včasné zasazování.

Zálohy a druhé sledy na bojišti je třeba přesně řídit a koordinovat jejich pohyb podle přesného plánu. Často například určujeme, že protitanková záloha postupuje v určité vzdálenosti za prvním sledem a je připravena rozvinout se na té a té čáře k odrazení útoku tanků nepřítele.

Toto však nestačí; to při cvičeních způsobuje a jistě by to bylo i v boji, že se nám v některých místech, hlavně před těžko sjízdými úseky nahromadí vojska prvního sledu, zálohy a v důsledku toho nám druhé sledy nepřicházejí včas na čáry zasazení. Nepomůže ani to, že při vyrazení na ztěl jsou druhé sledy zbytečně přitahovány dopředu a zbytečně nahušťují sestavy. Musíme si uvědomit, že za postupujícími vojsky prvního sledu v určité vzdálenosti se přemísťují protitankové a protiletadlové dělostřelectvo, druhé sledy a zálohy pluku prvního sledu. Mýlí by se ten, kdo by si myslel, že pohyb kupředu probíhá paralelně na souběžných osách. V tomto pohybu je celá řada případů, kdy dochází ke křížení os postupu vojsk a to všech prvků bojové sestavy.

Na příklad protitanková záloha se přemísťuje za středem sestavy a pak má na jednom z křídel zaujmout obranu k odrazení protizete nebo protitanku nepřítele. Je samozřejmé, že při svém přesunu se bude její osa křížit s osami druhých jednotek (a to jak posilových prostředků, tak i s druhými sledy a zálohami pluku prvního sledu a přemísťujícím dělostřelectvem). Proto je podle mého názoru třeba detailně rozpracovávat pohyby těchto prvků bojové sestavy při vedení boje na bojišti, jestli chceme zabezpečit, aby boj probíhal podle plánu. My plánujeme přesuny vojsk v týlu, podrobně rozpracováváme plány přesunu a jistěže je to správné, přesto že tam máme souběžné cesty, které se nám jen výjimečně kříží. Chceme-li řídit boj, pak musíme se více zabývat právě otázkou plánování přesunu a pohybu jednotek, hlavně druhých sledů a záloh na bojišti před jejich zasazením a v době zasazení.

Právě na cvičení, o němž jsem se zmínil, byla věnována zvláštní pozornost této otázce. Všechny orgány a pořádková služba určena k zabezpečení přesunu divize z prostoru denního odpočinku na čáru zasazení přenesla svoji činnost na regulaci pohybů za boje.

Bylo uloženo zástupci velitele divize osobně se starat o uvolnění cest a zabezpečit přesun pluku druhého sledu na čáru zasazení a uvolnění cest k zasazení zachraňovacího a uvolňovacího odřadu v případě, že tento bude organizován.

Velitel a štáb dělostřelectva se staral o uvolnění cest pro přesun divizní protitankové zálohy a pohyblivý odřad zatarasovací. Tyto útvary byly vybaveny polními trubkami a jiné jednotky věděly o tom, že jim musí uvolnit cestu.

Toto umožnilo úspěšně plnit úkoly, včas zasazovat druhé sledy a zálohy, udržovat iniciativu ve svých rukou a vysoké tempo útoku.

Násilný přechod vodního toku z chodu.

Může se vyskytnout jak na začátku, tak i v průběhu bojové činnosti vojsk. Jestliže obrana nepřítele, kterou má divize prolomovat je za vodní překážkou, pak nepřítel využívá této překážky a břeh zpravidla bude silně obsazen a bráněn. Břehy na vodní pře-

kážce budou zataraseny různými druhy zárasů. Kromě toho bude mít nepřítel připraveny protizete, které zpravidla bude provádět velmi brzy po zahájení přechodu s cílem srazit naše vojska a udržet přední okraj, tj. bráněný břeh řeky. To znamená, že je nutno počítat s úporným bojem, o jehož výsledku se často bude rozhodovat ihned po zahájení útoku. To je nevýhoda pro vojska, která provádějí násilný přechod.

Na druhé straně tyto nevýhody musí být nějak vyrovnány. Proto zpravidla bude více použito atomových úderů ve prospěch vojsk, provádějících přechod vodního toku na začátku operace, než při násilném přechodu vodního toku v hloubce nepřátelské obrany a v průběhu operace.

Násilný přechod vodního toku v průběhu operace bude zpravidla pro útočící vojska mnohem snadnější. Nepřítel nebude zpravidla mít tak důkladně obsazený břeh, v některých případech jej bude obsazovat narychlo až v průběhu boje ustupujícími vojsky a nebude mít tolik překážek přímo na vodě, jako jich bude při násilném přechodu na počátku operace. Naše vojska jsou v pohybu, v zápalu boje a mají iniciativu ve svých rukou a na druhé straně nepřítel iniciativu ztratil. Toto bezpochyby zvyšuje rozhodnost útoku vojsk.

Přechod se provádí na široké frontě, což dává větší možnost manévru. Jak při násilném přechodu na začátku, tak i v průběhu boje rozhodnutí velitele pro násilný přechod musí být vydáno již při plánování útočného boje divize. Násilný přechod na začátku operace se zpravidla provádí celou sestavou, tj. všemi pluky prvního sledu divize. Výhodné je provádět jej motostřeleckými pluky v prvním sledu. Násilný přechod vodního toku z chodu v průběhu operace se může zahajovat předem posunutým odřadem. Výhodné je provádět přechod s přípravou tanků pro hluboké brodění na úsecích, kde tomu přistupy k řece i dno vyhovuje. Při násilném přechodu vodního toku je velmi výhodné a účelné použít motostřelecké jednotky jako vrtulníkový výsadek.

Při násilném přechodu vodního toku musí pluky prvního sledu dostat své přepravní úseky a potřebný počet přepravních prostředků. Při násilném přechodu v průběhu operace mohou v některých případech pluky prvního sledu využít obsazených nebo vytvořených přepravišť předem posunutého odřadu a předmostí, získané předem posunutým odřadem, rozšiřovat do stran a do hloubky. Jinak provádějí pluky prvního sledu přechod tak, jak vyjdou k řece. V dalším pak se plukovní předmostí spojují v divizní předmostí. Provádějí se násilný přechod vodního toku na začátku operace, je nutno pořádkovou službu na úseku divize organizovat centralizovaně. Při násilném přechodu v průběhu operace si pořádkovou službu mohou pluky organizovat samostatně.

Důležitá místo zaujímá otázka rozdělení posilových prostředků. Velitel divize si musí vytvořit možnost manévru těmito prostředky na ten směr, na kterém se projeví úspěch.

Při násilném přechodu vodního toku z chodu je třeba pluky prvního sledu vybavit přepravními prostředky tak, aby například zesílený pluk jako předem posunutý odřad mohl přepravit všechny své prostředky na protilehlý břeh během 90 minut. Nejvýhodnější se jeví zesílit pluk 1/2 SMS a jednou rotou přepravních prostředků.

Podle toho, jak je získáváno předmostí, je

nutno na něm postupně zvyšovat především počet protitankových zbraní, tanků a ženijních jednotek.

Při narůstání sil na protilehlém břehu je třeba dbát toho, aby důležité čáry a prostory na předmostí byly připraveny k obraně vyčleněnými jednotkami z předstunutého odřadu a pluků prvního sledu.

Organizace velení při zasazení motostřelecké divize do průlomu z chodu

Velení je hlavní povinností velitelů a štábů. Soudobé podmínky dynamiky bojové činnosti vojsk, kdy se rychle mění bojové situace, kdy je nutno vojska rozptylovat a rychle je soustřeďovat na nebezpečných směrech, vyžadují stálou a přesnou znalost situace svých

vojsk i nepřitele a včasné zásahy velitele a štábu.

Zvýšená manévrovost a rychlost pohybu vojsk zkracuje čas na přípravu a předání bojových rozkazů (nařízení) vojskům a proto nutí velitele a štáby zkracovat dobu práce na jejich přípravě. Na druhé straně vyžaduje se častější přemísťování míst velení, čímž se zkracuje doba práce na jednom místě, to znamená, že je třeba velet vojskům za pohybu.

To vyžaduje novou efektivnější organizaci velení, která by dávala možnost lépe řídit boj a přibližovala velení vojskům.

U nás bylo již mnoho diskutováno k otázkám velení a vyjádřeno mnoho názorů, především na organizaci míst velení. Velkou pozornost této otázce věnovala vědecká konference. Tato otázka je řešena novými polními řády, proto ji nebudu rozebírat.

Celkový závěr

Plánování a příprava k zasazení motostřelecké divize z chodu a vedení boje v soudobých podmínkách vyžaduje neustálé zkoumání a hledání efektivnějších forem práce velitelů a štábů i bojové využití vojsk a bojových prostředků. Bude přínosem pro armádu, jestli těmito otázkami se bude zabývat široký kolektiv náčelníků a hlavních velitelů, kteří mají možnost řadu otázek prověřit u vojsk při výcviku. Proto i já uvádím zkušenosti z cvičení s vojsky, především zvláštnosti při zasazení motostřelecké divize do průlomu obrany nepřitele z chodu. Zdůrazňuji význam a nutnost takové organizace práce velitelů, štábů i vojsk, která by dovolila ekonomicky využít čas a soustředit veškerou pozornost na hlavní úkoly a na praktickou přípravu podřízených velitelů. Dále zdůrazňuji nutnost přípravy vojsk ke splnění úkolu a podtrhuji význam morálně politické přípravy, fyzické přípravy všech vojáků, přípravy k plnění konkrétních úkolů a materiální zabezpečení. Důležité místo zaujímá přesun vojsk, aby vojska včas a v nařízeném pořadí přijela do určených prostorů. Rovněž upozorňuji na význam pořádkové služby při vyvádění vojsk na čáru zasazení i při vedení boje. Správné vyvedení vojsk z prostoru soustředění a prostoru denního odpočinku vytváří předpoklady k úspěšnému provedení přesunu a utajení přesunu. Důsledné řízení na čáře rozvinutí dává předpoklady pro úspěšné vyrazení a zahájení boje; regulace v průběhu boje umožňuje dodržovat plán boje a uplatňovat vůli velitele.

Na uvedené otázky je třeba pamatovat při provádění bojové a politické přípravy vojsk. Chci ještě podtrhnout nutnost výcviku vojsk při překonávání vodních toků a to ať jde o přepravy na přepravních prostředcích, tak i přejezdy přes pontonové nebo nízkovodní mosty a hluboké brodění tanků. Na cvičení se nám velmi zpomalovalo tempo při přejezdu pontonového mostu.

Ve svém článku jsem shrnul praktické poznatky prověřené na cvičení. Pokud jsem uvedl některé zásady a normy, které snad již jsou u nás vžitě a nebylo by nutno je opakovat, činil jsem tak proto, abych na ně mohl navázat novou myšlenku.

V tomto článku jsem zahrnul několik otázek, které myslím, že mohou být přínosem pro přípravu velitelů a štábů i pro přípravu vojsk a podtrhnul jsem důležitost některých otázek v organizaci, přípravě a vedení boje při zasazení motostřelecké divize do průlomu s rozvinutím sil z chodu, což v soudobých podmínkách bude nejčastěji prováděno.

В статье приводится проблематика ввода мсд в прорыв, с развертыванием сил с хода, в свете опыта автора по дивизионным учениям с войсками. Отмечен также ряд познаний по работе штаба дивизии.

Vliv atomových zbraní na charakter soudobých operací

Článek shrnuje nejdůležitější poznatky a názory amerických vojenských teoretiků na používání jaderných zbraní a jak se projevuje jejich vliv na vedení útočné a obranné operace (boje).

Mohutné účinky atomových zbraní podstatným způsobem ovlivnily organizaci, dosavadní úlohu jednotlivých složek ozbrojených sil a charakter vedení bojové činnosti.

Vojenští odborníci kapitalistických států došli k závěru, že dosavadní složení svazků neodpovídá již soudobým podmínkám boje. Uvádějí, že je především třeba podstatně zvýšit palebnou sílu, operační a bojovou pohyblivost vojsk a vytvořit podmínky pro vedení rozhodné bojové činnosti ve značně větších prostorech vysokými tempy.

Reorganizační proces, který byl započat v americké armádě, byl postupně rozšířen do většiny armád členských států Severoatlantického paktu.

Zatím co v americké armádě byl zaveden „pentomický“ systém, byla v minulém roce přijata západoněmeckou a britskou armádou „jednotypová divize“; na tuto organizaci přecházejí i francouzská, belgická a holandská armáda.

Společným charakteristickým rysem všech reorganizačních změn je snaha vytvořit pružné složení svazků, které by umožňovalo organizovat rychle taktická skupení, odpovídající zámyslu velitele a současně bojové situaci. Vysoké počty osob jsou snižovány na úkor týlových a pomocných útvarů a jednotek. Např. v americké pěší divizi z roku 1957 poklesl počet osob asi o 22 % aniž se snížil počet bojujících osob.

Požadavek zvýšit mobilnost se odrazil v tom, že se zvýšil počet motorových vozidel, obojživelných obrněných transportérů, terénních vozidel a počet organických letounů a vrtulníků. Např. americká pěší divize má divizní útvary motorizovány na 80 až 87 % a pro přepravu pěších bojových skupení, která jsou motorizována jen ze 37 %, je určen nově zavedený dopravní prapor. Obdobný proces probíhá u armád ostatních členských států Severoatlantického paktu.

Nejdůležitější změnou je zavedení prostředků atomového napadení do organické výzbroje svazků. Hlavní výhoda tohoto opatření je v tom, že se atomových zbraní používá operativně podle vytvořené situace, což umožňuje poskytovat nepřetržitou a rychlou podporu pozemním vojskům.

Z rozboru probíhající reorganizace vyplývá, že i přes to, že se velení Severoatlantického paktu snaží dosáhnout jednotného složení svazků, jsou zavedeny v podstatě dva systémy — pentomický a jednotypový. Organizace zaváděná u evropských spojeneckých armád je považována za výhodnější, protože svazky mají již předem připravené brigády, složené z pěchoty i z podpůrných prostředků, zatím co americký systém vyžaduje vytvářet taktická skupení z jednotek. U jednotypových divizí se tudíž brigáda stává nejnižším taktickým celkem. Další důležitý poznatek je ten, že divize je prvním velitelským stupněm, na kterém se plánuje použití atomových zbraní.

Podle dosavadní tendence výstavby spojeneckých sil je třeba počítat, že reorganizační proces, spojený se zaváděním organických prostředků atomového napadení do výzbroje svazků bude následovat i u ostatních členských států Severoatlantického paktu.

Prostředky atomového napadení jsou od svazků výše organizovány do samostatných oddílů a skupin zálohy hlavního velitelství. Jejich přehled je uveden v tabulce 1.

Aby byla zabezpečena atomová podpora amerických sil, které jsou na zámořských válčících, a pozemních vojsk spojenců, která nejsou dosud dostatečně vyzbrojena vlastními atomovými zbraněmi, předpokládá se použití různých skupení řízených střel. Základ lehkého skupení řízených střel

Tabulka 1

Prostředek atomového napadení	Dosah (dálka střelby)	Tritolový ekvivalent v kt	Organické začlenění	Stupeň přidělování
Řízená střela REDSTONE	800 km*)	50—500	Skupiny 2 odpal. zařízení	Skupiny armád Polní armády
Řízená střela CORPORAL	120 km	10—500	Oddíly 3 odpal. zařízení	Polní armády Armádní sbory
Dělostřelecké rakety HONEST JOHN	25 km	10—100	Oddíly 4 odpal. zařízení, baterie 2 odpal. zařízení	Armádní sbory Divize: organické baterie**)
Kanóny 280 mm	28 km	10—20	Oddíly 6 hlavních	Armádní sbory
Houfnice 203,2 mm	16 km	2—10	Oddíly 12 hlavních, baterie 4 hlavních	Armádní sbory Divize: organické baterie**)

*) u některých modifikací 320 km

**) u vzdušných výsadkových divizí USA jsou 4 odpalovací zařízení dělostřeleckých raket a houfnice 203,2 mm nejsou.

tvoří oddíl dělostřeleckých raket Honest John; střední skupení je složeno z jednoho oddílu řízených střel Corporal a až ze čtyř oddílů dělostřeleckých raket Honest John a těžké skupení z jedné skupiny řízených střel Redstone. Uvedené prostředky jsou přidělovány od stupně armádního sboru.*)

Další vývoj prostředků atomového napadení pozemních sil je zaměřen hlavně tak, aby se snížil ekvivalent mohutnosti atomové výbušiny, zkrátila příprava střely k odpálení a zvýšila pohyblivost nosičů.

Atomové kanóny ráže 280 mm jsou v současné době překonány. Je vyvíjeno dělo ráže 175 mm a dělostřelecká munice s atomovou náplní menší než 1 kt.

Dělostřelecké rakety Honest John, které mají poměrně těžké odpalovací zařízení, mají být zčásti nahrazeny raketami Little John s dostřelem 16 až 24 km, které jsou lehčí. Počítá se s jejich zavedením hlavně u vzdušných výsadkových divizí.

Řízené střely Lacrosse, které mají dostřel asi 30 km, mají být přidělovány armádním sborům. Hlavní předností této střely proti raketě Honest John je, že je naváděna na cíl rádiovými signály, takže

se zkracuje příprava ke střelbě a zvyšuje se přesnost střelby.

Řízená střela Corporal, jejíž hlavním nedostatkem je poměrně dlouhá doba potřebná na přípravu k odpálení, má být nahrazena střelou Sergeant s pevným pohonným palivem. Dosah nové střely je asi 160 km.

Konečně se pracuje na vývoji řízené střely Pershing s pevným palivem, která má nahradit řízenou střelu Redstone.

U vyvíjených prostředků atomového napadení pozemních sil se projevuje společná charakteristická tendence — snížit ekvivalentní mohutnost atomové výbušiny a sestavit menší ráže dělostřelecké munice s dostatečnou účinností. Sestrojením střel s pevným palivem se zkrátí doba na přípravu k odpálení a zmenší se počty zabezpečovacích jednotek.

Vojenské vzdušné síly jsou v kapitalistických armádách i nadále považovány za hlavní složku ozbrojených sil a hlavní prostředek dopravy atomových nábojů na cíl. Výhody jsou spatřovány v tom, že mohou provést hromadné úderů do velké hloubky bez zjevných příprav.

Z prostředků vojenských vzdušných sil mohou ve prospěch pozemních sil působit taktické letouny a bezpilotní řízené střely.

*) New Development in Army Weapons, Tactics, Organization and Equipment.

Z kapitalistických armád

V amerických vojenských vzdušných silách jsou do výzbroje zaváděny stíhací letouny „stovkové“ série typu F-104, F-105 a F-106, které dosahují maximálních rychlostí 2000 až 2250 km/hod. a dostupu 20 000 m. Letouny F-104 mají být zavedeny i u jednotek na evropském válčišti a budou dodány evropským členským státům Severoatlantického paktu. Letouny jsou schopny nést atomovou pumu malé a střední ráže.

Z bezpilotních prostředků jsou ve výzbroji taktické řízené střely typu TM-61 Matador a TM-76 Mace s dosahem do 1000 km. Obě střely mohou nést atomovou výbušnou náplň o ekvivalentu do 20 kt. Jejich výhoda spočívá v tom, že je možno jich použít ve dne i v noci a za ztížených povětrnostních podmínek. Má jich být používáno hlavně proti stálým plošným cílům.

Další vývoj těchto prostředků jde v amerických vojenských vzdušných silách ve prospěch řízených střel, které mají v konečné fázi nahradit asi 30 % letounů taktického letectva.



Důležitým poznatkem při rozboru vlivu atomových zbraní na vedení boje a operace je poměr nosičů a průměrné normy přidě-

lované atomové munice. Např. na stupni armádního sboru a polní armády zjistíme, že počet hlavní a odpalovacích zařízení je dvojnásobně až trojnásobně větší než množství přidělené atomové munice. To zabezpečuje, že i při vyřazení většího počtu nosičů může protivník provést atomové úder.

Malé jednotky jsou i za používání atomových zbraní nadále odkázány na podporu klasickým dělostřelectvem. Jeho nedostatek však snižuje možnosti provádět rychlý manévr silami a prostředky, omezuje samostatnou iniciativní činnost jednotek a nedovoluje velitelům útvarů, aby dostatečně ovlivňovali průběh boje vlastními prostředky.

U dělostřelectva se vyžaduje zvýšit doštel za současného snížení váhy zbraně. Přehled klasického i atomového dělostřelectva a raket je uveden na schématu 1.

Velké množství prostředků atomového napadení pozemních sil změnilo i dosavadní úlohu taktického letectva z hlediska podpory pozemních vojsk. Na rozdíl od dřívější praxe, kdy se skupině armád přidělovalo taktické letecké velitelství, složené z několika taktických leteckých armád, počítá se nyní s taktickou armádou s celkovým počtem 1200 až 1500 bojových letounů. Z těchto prostředků je plánováno pro

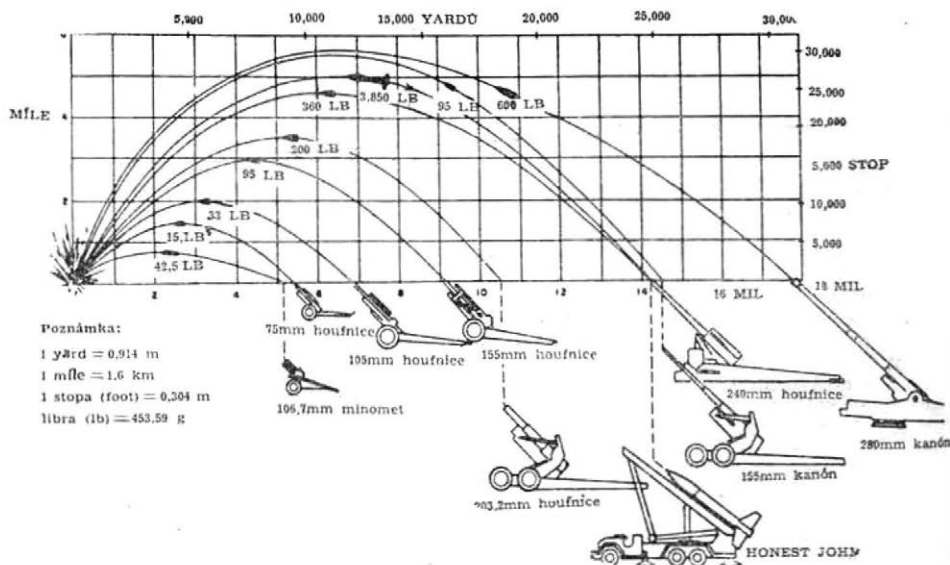


Schéma 1: Přehled klasického a atomového dělostřelectva a dělostřeleckých raket

přímou podporu vojsk jen asi 10 %, pro izolaci bojiště asi 40 % a pro vybojování nadvlády ve vzduchu a úkoly protivzdušné obrany až 50 %. Z toho vyplývá, že pozemní síly se staly méně závislými na přímé letecké podpoře.

Při rozboru jednotlivých druhů vojsk nabývají daleko většího významu obrněná a mechanizovaná vojska pro svoji mohutnou palebnou a údernou sílu, vysokou manévrovost, schopnost využívat rychle účinků vlastních atomových úderů a zejména pro svou odolnost proti zbraním hromadného ničení.

Vzrostla úloha vzdušných výsadkových vojsk, kterých se používá od jednotek v síle zesílené čety, až po svazky k plnění úkolů taktického i operačního významu.

Úkoly klasického dělostřelectva postupně přebírají zbraně hromadného ničení, takže v současné době plní dělostřelectvo jen úkoly bezprostřední přímé podpory vojsk a protibaterijní činnosti.

Atomové zbraně svými mohutnými účinky ovlivnily i charakter operací.

Americký polní řád FM 100-5 uvádí, že atomové zbraně mají být používány hromadně a s překvapením na nejdůležitější cíle a ve spojení s jinými druhy zbraní hromadného ničení. Dosažených výsledků má být využito neprodleně a dříve, než protivník přisune nové síly, nebo nahradí způsobené ztráty. Proto musí být plán použití atomových zbraní úzce sladěn s bojovou činností vojsk.

Při dovedném použití atomových zbraní může být změněn poměr sil ve vlastní prospěch a vojska mohou zahájit rozhodnou bojovou činnost i při početné převaze protivníka. Zatímco dříve byla vyhledávána nejslabší místa v sestavě protivníka, může být dnes veden hlavní úder na hlavní uskupení protivníka, což umožní splnit cíle operace v kratší době. Operace jsou vedeny na značně širokých frontách a do velké hloubky.

Operace mají vysoce manévrový a dynamický charakter s možností přechodu z jednoho druhu bojové činnosti do jiného v daleko kratší době, než dosud. S ohledem na tuto skutečnost jsou přidělována v útočných i obranných operacích stejná pásma činnosti a posilové prostředky, včetně nosičů atomových zbraní. Rozdíl je jen v přidělování atomové munice, jejíž normy jsou v útočných operacích vyšší.

Závěrem této stati je nutno zdůraznit, že velení Severoatlantického paktu považuje atomové zbraně za rozhodující prostředek k dosažení vítězství. Dosavadní tendence

výstavby spojeneckých sil nasvědčuje, že bude pokračovat zavádění dalších nosičů atomových zbraní do výzbroje vojsk, což se dále projeví v organizaci vojsk. Budou vytvářeny početně slabší, avšak plně motorizované útvary a svazky vyzbrojené nejmodernější bojovou technikou. Perspektivy vývoje ukazují, že po vyzkoušení atomových zbraní o malém tritlovém ekvivalentu budou i útvary vyzbrojovány novými bojovými prostředky.



Zvláštnosti útočné operace v soudobých podmínkách

Podle polního řádu amerických ozbrojených sil FM 100-5 je útok považován za hlavní druh bojové činnosti. Jeho cílem je zničit vojska protivníka, zlomit jeho vůli k odporu a ovládnout jeho území.

Atomové zbraně umožňují dosáhnout cíle útočné operace rychleji a s menšími počty vojsk. Počet atomových zbraní, přidělovaný jednotlivým velitelským stupňům je stále zvyšován. Vycházíme-li např. z poznatků ze cvičení 7. americké armády WINTER SHIELD*) v roce 1960, ve kterých se na armádní sbor počítalo s více než 40 atomovými údery, lze vyvodit, že polní armáda se třemi až čtyřmi armádními sbory může být přiděleno 120 až 160 atomových střel a granátů a skupině armád o dvou až třech polních armádách 250 až 300 atomových jednotek.

Zvláštností je, že přes 80 % těchto prostředků je malé ráže od 1 do 10 kt.**). Prostředky malé účinnosti jsou přidělovány nižším stupňům — divizním a armádním sborům k řešení taktických úkolů. Tato praxe je v souladu s názory amerických vojenských odborníků, kteří uvádějí, že malých ráží je možno v soudobých vysoce pohyblivých podmínkách lépe využít s ohledem na bezpečnost vlastních vojsk.

Na druhé straně se však zvyšují počty přidělovaných atomových zbraní, z nichž většina je malé účinnosti, neprojevilo v celkové ekvivalentní mohutnosti. Tato tendence má i nadále pokračovat a zaměření výzkumu to potvrzuje, neboť v krátké době má být dokončen vývoj atomové zbraně o mohutnosti do 1 kt.

Z počtu přidělovaných zbraní se počítá, že polovina i více bude používána v atomové přípravě a zbytek k podpoře útoku.

*) Frankische Tag, 5. 2. 1960.

**) Probleme de Arta Militara, 3/1959.

Z kapitalistických armád

Atomová příprava útoku má být provedena s překvapením — 20 až 30 minut před vyražením vojsk k útoku. Může na ni navazovat i dělostřelecká příprava útoku. Atomové údery mají být provedeny na celou hloubku operačního učenění protivníka. Počítá se, že mohutným úderem s překvapením budou způsobeny obránci tak velké ztráty, že průlom celé taktické hloubky obrany bude proveden rychle a bez zvláštních obtíží.

Z poznatků ze cvičení v posledních letech a z teoretických prací vojenských odborníků vyplývá, že se počítá provést na každou prvosledovou divizi obránce 6 až 10 atomových úderů, každý o mohutnosti 2 kt, na každou druhosledovou divizi 4 až 6 úderů o mohutnosti po 15 kt a na ostatní svazky v prostoru soustředění 3 až 4 úderů o mohutnosti po 20 kt.

Příprava útoku má být krátká a nemá přesahovat dobu 40 až 50 minut, aby protivník nemohl provést manévry sil a prostředků do mezer vzniklých po atomových úderech. Proto se doporučuje použít i chemických zbraní a palby dělostřelectva vést přímo do prostoru atomových úderů. Američané nevylučují ani variantu atomové přípravy v trvání i několika hodin, při které se však počítá kromě ničivých účinků tlakové vlny i s pronikavou radiací.

Masové používání zbraní hromadného ničení, zejména atomových, podstatně ovlivnilo i dobu přípravy útočné operace, množství použitých sil, posilování vojsk, operační učenění a rozmach a formy operace.

Americké předpisy a poznatky ze cvičení potvrzují, že přípravy k útočné operaci se podstatně zkracují. Porovnáme-li např. dobu přípravy útočné operace z druhé světové války na stupni polní armády s předpokládanou dobou v soudobých podmínkách, došlo k jejímu zkrácení z jednoho až tří měsíců na 15 dní i méně. Zkrácením přípravy útočné operace se sleduje cíl dosáhnout překvapení, předejít protivníka v zahájení operace a neposkytnout mu dostatek času k organizování a zesílení obrany. Zkrácení doby přípravy útočné operace klade však zvýšené požadavky na práci velitelů, štábů i vojsk a na tylové orgány.

Ze cvičení amerických vojsk dále vyplývá, že útočné operace je možno zahajovat i se slabšími silami, než tomu bylo dříve. Masové použití zbraní hromadného ničení umožňuje dokonce zahajovat útočné operace se stejnými nebo i slabšími silami,

neboť se jimi vytvářejí reálné možnosti dosáhnout výhodného poměru sil při zahájení operace.

Předpokládá se, že polní armáda na hlavním směru úderu skupiny armád může mít 10 až 15 divizí, učeněných do 3 až 4 armádních sborů. Skupina armád může mít 30 až 35 svazků, z toho 1 až 2 vzdušných výsadkových a asi pětinu celkového počtu divizí obrněných, učeněných do dvou až tří polních armád.

V soudobých podmínkách dochází k snižování posilových prostředků. Porovnáme-li množství posilových prostředků na jednotlivých stupních z druhé světové války se soudobým posilováním, vidíme, že došlo až k několikanásobnému snížení.

Vzhledem k tomu, že atomové zbraně umožňují ničit a umlčovat cíle do velké hloubky, předpokládá americké velení, že maximum sil je možno uskupovat do prvního sledu, aby byl zabezpečen silný počáteční úder. Při cvičeních se potvrzuje, že u polní armády i skupiny armád téměř všechny síly jsou učeňovány do jednoho sledu a zálohy jsou poměrně slabé — od několika svazků do zesíleného armádního sboru. Na nejdůležitějších válčistiích se připouští i varianta operačního učenění skupiny armád i polní armády do dvou sledů. S učeněním vojsk do dvou sledů se počítá zpravidla jen v taktickém měřítku, zejména u divizí a armádních sborů.

Použití atomových zbraní se nejvýrazněji projeвило v rozmachu soudobých útočných operací.

Především se zvětšily šířky útočných pásem svazků a svazů. Podle poznatků ze cvičení v posledních dvou letech útočí vojska na směru hlavního úderu v těchto pásmech: divize od 15 do 30 km, armádní sbor od 60 do 80 km, polní armáda do 180 km a skupina armád od 350 do 400 km. Vzhledem k tak širokým pásmům činnosti se předpokládá, že bojová činnost bude probíhat na jednotlivých operačních směrech, zejména podél komunikací. Nepočítá se se souvislou frontou, nýbrž ze mezi útvary a svazky budou velké mezery.

Se šířkami pásem činnosti se zvětšily i hloubky soudobých útočných operací. Počítá se, že hloubka operace skupiny armád bude dosahovat 400 km i více, polní armády 200 až 250 km.

Současně se zvětšilo i tempo útočné boje a operace z 20 až 25 km na 40 až 45 km za den. Vysokého tempa má být do-

sahováno, kromě dovedného využívání účinků atomových úderů, zasazováním vojsk do boje z chodu, prolamováním postavení a pásem z chodu, nepřetržitou bojovou činností ve dne i v noci, použitím vzdušných výsadků v taktickém i operačním měřítku apod.

Atomové zbraně ovlivňují i formu vedení útočných operací. Průlom je možno provádět buď s vojsky v dotyku nebo zasazením úderného uskupení z hloubky z chodu, bez zaujetí výchozího prostoru k útoku. Druhá forma je podle názoru amerického velení výhodnější a lépe odpovídá soudobým podmínkám.

Úderná uskupení se doporučuje vytvářet z vysoce mobilních vojsk, zejména obrněných, tankových a motorizovaných útvarů a svazků.

V odborném tisku se zdůrazňuje, že úderná uskupení mají se soustřeďovat jen k plnění úkolu a pak se mají ihned rozptýlit, aby nevytvořila výhodný cíl pro atomové napadení protivníka.

Předpokládá se, že v průběhu útočné operace bude často docházet k prudkým a krátkým střetnutím s vojsky protivníka. Bojová činnost bude vysoce manévrová a různorodá. Často se bude přecházet rychle z jednoho druhu bojové činnosti do druhého. Činnost vojsk bude usměrňována k tomu, aby protivník byl nucen soustřeďovat síly a vytvářet tak výhodné cíle pro použití atomových zbraní. Zvýšený důraz je kladen na možnost samostatné činnosti malých jednotek i útvarů a svazků.

Americké velení věnuje velkou pozornost i vertikální pohyblivosti. V širokém měřítku se počítá zejména s použitím taktických vrtulníkových výsadků v síle od zesílené pěší čety do zesíleného bojového skupení. Použití vzdušných výsadků bude usnadněno nesouvislostí fronty. Jejich úkolem může být ovládnout obranné postavení, důležité přechody přes vodní překážky, ničit zjištěné atomové zbraně, ovládnout při pronásledování důležité objekty, jako jsou komunikační uzly a soutěsky apod. Operačních vzdušných výsadků v síle od jednoho do několika svazků se předpokládá použít k řešení úkolů operačního charakteru v bližší i další operační hloubce.

Možné rozmístění prostředků atomového napadení pozemních sil v útočné operaci je uvedeno na schématu 2.

Závěrem této stati je nutno zdůraznit, že Američané předpokládají, že útočné operace budou zahajovat vyrovnanými nebo

i slabšími silami. Jsou toho názoru, že rozhodnou bojovou činností jim umožní soustředěný úder nukleárními zbraněmi provedený s překvapením do celé operační hloubky protivníka.

Při plánování počítají s rychlým průlomem celé taktické hloubky obrany a s rozvinutím úspěchu do celé operační hloubky.

Velký rozmach útočných operací si vyžádá vyčleňovat do úderných uskupení vysoce pohyblivá vojska, především tankové a motorizované útvary a svazky. Aby se zabezpečilo maximální využití vlastních atomových úderů, jsou vojska uskupována do jednoho operačního sledu. Vedle tankových a mechanizovaných vojsk nabývají na významu vzdušné, především vrtulníkové výsadky. Bojová činnost vojsk je vedena na operačních směrech, hlavně podél komunikací. Počítá se s nesouvislou frontou a se značnými mezerami mezi útvary a svazky.

Zvláštnosti obranné operace v soudobých podmínkách

Soudobý obranný boj je charakterizován zvýšenou manévrovostí, rozptýlením vojsk a zvětšením šířky i hloubky obrany. Atomové zbraně umožňují využít obranné taktiky ke klamání a ničení útočníka, a poskytují řadu možností získat iniciativu. Podle služebního řádu FM 3-5 se má atomových zbraní používat tak, aby byla ničena živá síla a technika protivníka před předním okrajem obrany, v taktické i operační hloubce, aby byl ztížen manévr vojsk útočníka, ztíženo velení, součinnost a spojení protivníka a aby byly vytvořeny podmínky k přechodu do všeobecného útoku.

Výrazem soudobého pojetí obrany je mobilní obrana, která nejlépe splňuje požadavek pružnosti a mobility. Podstata mobilní obrany a její výhody jsou spatřovány v tom, že se široce a všestranně využívá manévru živou silou, palebními prostředky, zejména atomovými zbraněmi, že je možno uchovat iniciativu, ničit protivníka hromadnými údery atomových zbraní a protiúderů a protiztečemi vojsk z hloubky. Podstatná výhoda mobilní obrany proti pozici obraně spočívá v soustředění hlavních sil v hloubce obrany, což vytváří výhodné možnosti k rychlému přechodu z obrany do útočné činnosti.

Obdobně jako v útočných operacích zvětšily se v posledních letech i šířky obranných pásem.

Z kapitalistických armád

Již v r. 1957 při cvičení Counter Punch*) bránila skupina armád pásmo 400 až 420 km i více široké, polní armáda 180 km, armádní sbory na hlavním směru 40 až 65 km široké. Při porovnání s normami v útočné operaci je zřejmé, že šířky pásem jsou přibližně stejné.

Rovněž se zvětšily i hloubky obrany. Podle údajů časopisu The Army (Dezember 1956) dosahuje hloubka prvního strategického sledu vytvářeného skupinou armád 160 až 200 km i více.

Poměrně velká hloubka obrany umožňuje rozmístovat jednotlivá pásma na takovou vzdálenost od sebe, aby útočník byl nucen před zahájením útoku na další pásmo přeskupovat síly a prostředky. Při cvičeních zaujímaly divize bojové sestavy do hloubky až 30 km i více, armádní sbory do 60 km a polní armády 90 km i více a skupina armád 160 až 200 km i více.

Velká hloubka nutí obránce budovat obranu nestejněměrně. Na hlavních směrech je zpravidla více a lépe ženižné připravených hlubokých pásem, zatímco na vedlejších směrech se víc využívá přírodních překážek.

Podle poznatků z operační přípravy může být operační učlenění skupiny armád a polní armády v jednom sledu, zatímco armádní sbory a divize mají sestavu ve dvou sledech.

Za používání atomových zbraní vzrostl význam záloh všech stupňů. Zatímco za druhé světové války byly např. strategické zálohy velmi malé a na evropském válečném nepřesáhly nikdy 10 % všech zasazených divizí,**) vzrostl v soudobých podmínkách značně jejich význam. Podle cílů obrany mohou se strategické zálohy skládat ze samostatných armádních sborů a samostatných svazků a útvarů zbraní hromadného ničení. Tyto zálohy mohou být rozmístěny především na ohrožených směrech v hloubce 200 až 300 km od předního okraje obrany. Kromě toho může být vytvořena záloha atomových zbraní, kterou jsou velitelé povinni vyčlenit z přidělených prostředků. Tyto zbraně mohou být použity jen se souhlasem nadřízeného velitele.

Rozhodujícím prostředkem obrany jsou atomové zbraně, jejichž převážná část je ráže do 20 kt. Podle poznatků ze cvičení počítá se s přidělením 9 atomových nábojů na divizi a asi 30 na armádní sbor. Z toho

lze vyvodit, že polní armádě o dvou až třech armádních sborech může být v obraně při dělení 60 až 90 a skupině armád o dvou polních armádách do 180 i více atomových nábojů.

Podle druhu přidělených atomových zbraní jsou odpalovací zařízení rozmístována tak, aby bylo co nejvýhodněji využito jejich dostřelu. Dělostřelecké rakety Honest John a atomové kanóny 280 mm mohou být rozmístěny v hloubce do 12 km, řízené střely Corporal do 40 až 60 km a balistické střely Redstone do 80 až 100 km. Taktické řízené střely TM 61 Matador mohou být v hloubce 100 až 140 km.

Z toho vyplývá, že atomová děla a dělostřelecké rakety Honest John mohou vzhledem k svému umístění ničit protivníka do hloubky 13 až 15 km před přední okraj obrany a řízené střely Corporal prakticky do celé hloubky operačního učlenění polní armády (schéma 3).

V soudobé obraně značně vzrostl význam velení a součinnosti. Otázka velení je obdobně jako v útočných operacích ztížena velkým rozmachem a rychlým spádem boje. Velitelská stanoviště jsou rozmístována ve značné hloubce, která činí u skupiny armád 150 až 170 km a u polních armád 80 až 90 km od předního okraje obrany.

Poznátka z operačně taktické přípravy amerických vojsk potvrzuje, že obdobně jako v útočných operacích, vzrostl i v obraně význam vzdušných výsadků. Taktických vzdušných výsadků v síle jednoho až dvou bojových skupení může být použito k ničení zjištěných atomových zbraní, nebo při provádění protiúderů a protiztečí. Operačních výsadků v síle jedné až dvou vzdušných výsadkových divizí se předpokládá použít hlavně při přechodu do všeobecného útoku k ovládnutí důležitých objektů pro rozvíjení útočné operace.

Kromě toho se počítá, že se bude rozšířle používat záškodnických a průzkumných jednotek speciálních skupin k ničení odpalovacích zařízení řízených střel, velitelských stanovišť, spojovacích uzlů, týlových zařízení, ženižních staveb apod. Jednotlivé skupiny mohou být vytvářeny v síle do 15 osob.

Jedním z hlavních projevů aktivity obránce zůstává i v soudobých podmínkách protipříprava. Američtí odborníci předpokládají, že podle rozsahu použitých prostředků může již protipříprava změnit nevýhodný poměr sil a přivodit rozhodný obrát ve vedení obranné operace.

*) Operačně taktické normy podle Probleme de Arta Militara č. 3/1959.

**) The Army Combat Forces Journal, May 1954.

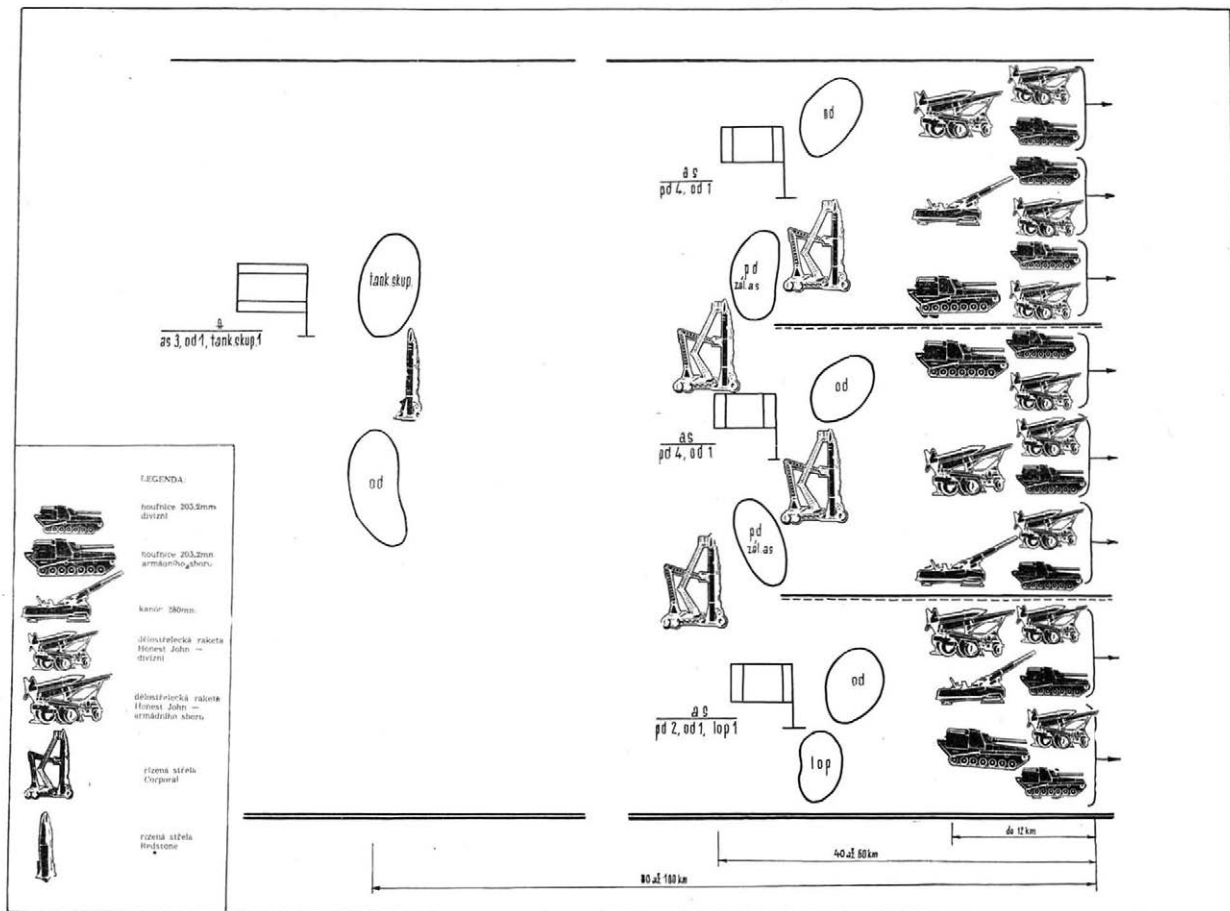
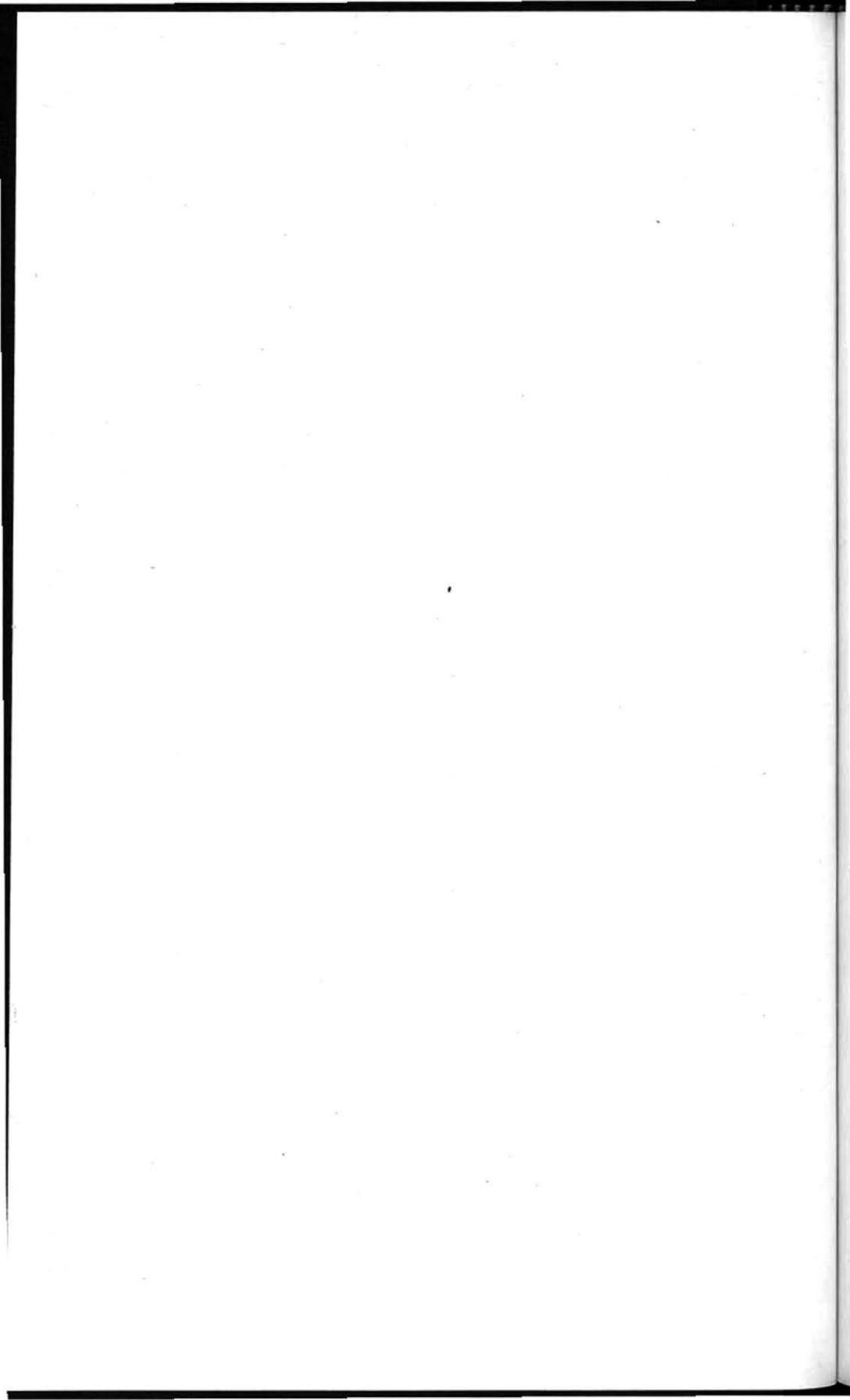


Schéma 2. Rozmístění prostředků atomového napadení v útočné operaci



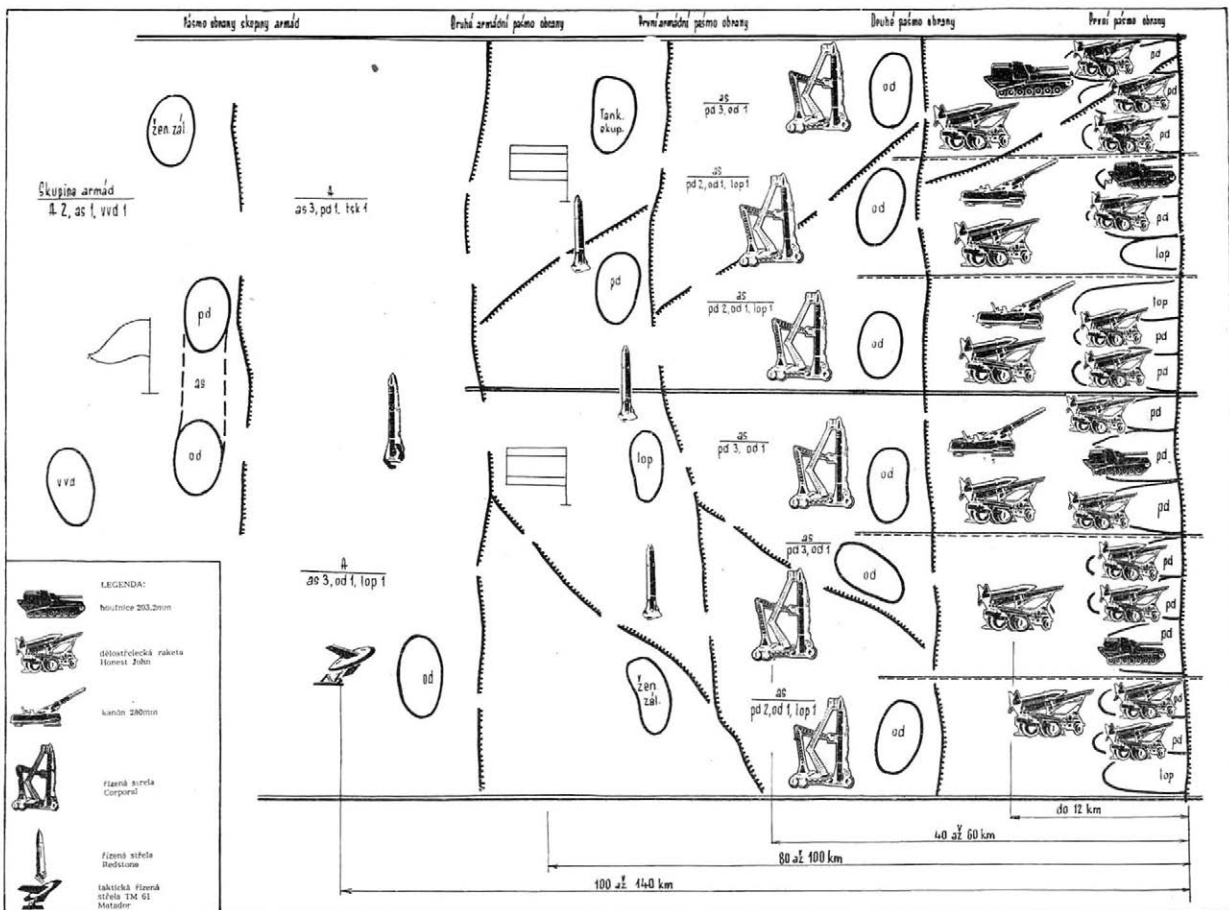
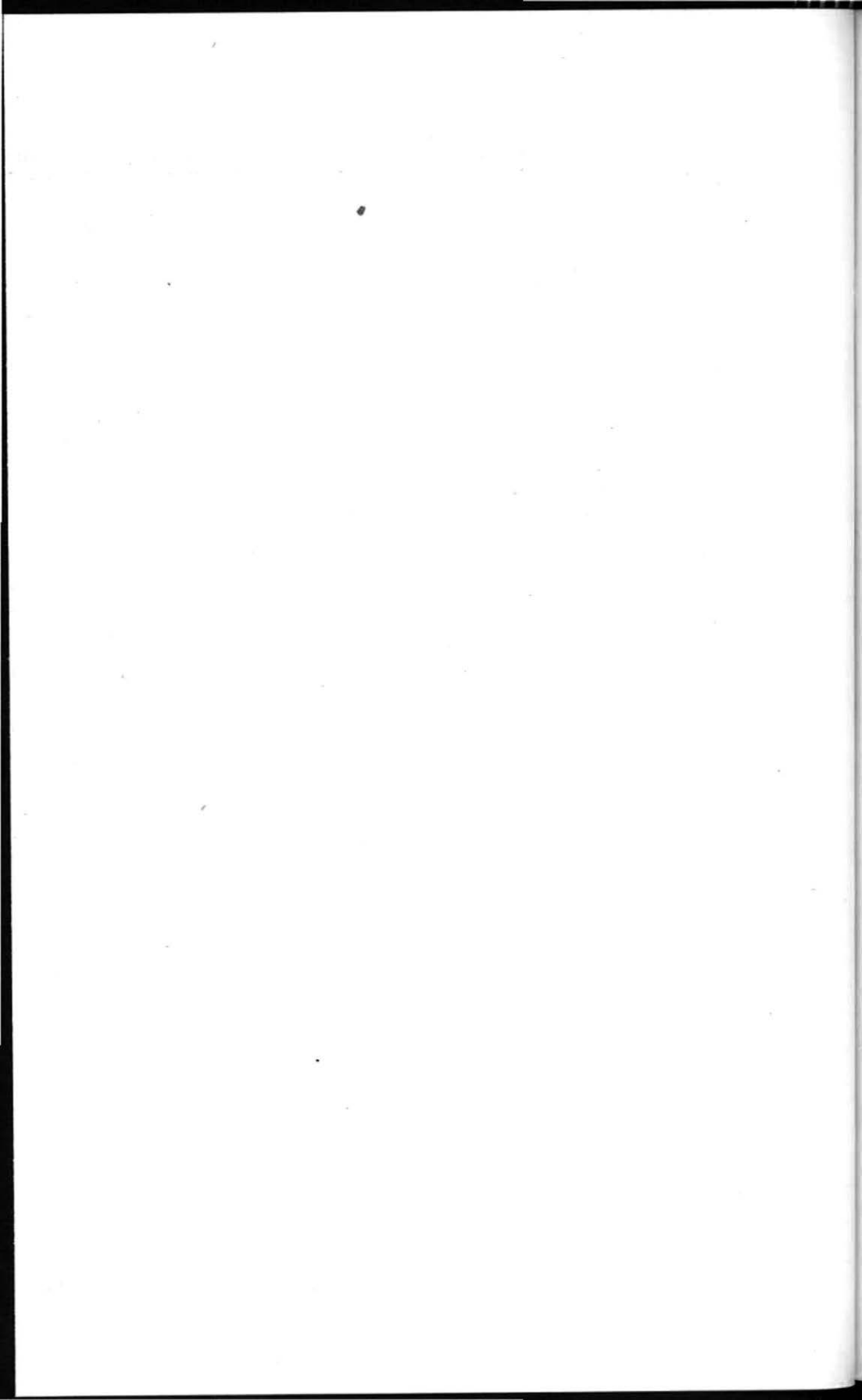


Schéma 3. Rozmístění prostředků atomového napadení v obranné operaci



Velký význam při protipřípravě má volba vhodného okamžiku provedení atomových úderů. Podle poznatků mohou být úderý provedeny zpravidla na začátku dělostřelecké protipřípravy, čímž je možno dosáhnout překvapení; počítá se však i s úderý v průběhu protipřípravy, zvláště když nebylo dosaženo předpokládaných výsledků již na jejím začátku. Praxe však potvrzuje, že se nevylučují ani úderý při ukončení protipřípravy nebo dokonce při zahájení útoku.

Za příznivých povětrnostních podmínek se doporučuje použít i pozemních atomových úderů, jimiž je možno zamořit terén a vytvořit velmi obtížné podmínky pro útočníka.

Délka protipřípravy nemá přesahovat 30 minut. Kromě atomových zbraní může být v jejím průběhu použito i ostatních zbraní hromadného ničení, zejména bojových chemických látek.

Nejvíce cílů pro atomové zbraně se předpokládá v hloubce do 30 km od předního okraje, tj. v hloubce prvního sledu polní armády. V této hloubce mohou být divize prvního sledu ničeny úderý atomových kanónů a houfnic, jakož i dělostřeleckých raket Honest John, a divize druhého sledu řízenými střelami Corporal. Na druhé sledy armád se předpokládá provést úderý řízenými střelami Corporal a Redstone.

Za používání atomových zbraní zůstává protizteč a protiúder nejdůležitějším prostředkem k dosažení cíle obrany. Při přípravě protizteče a protiúderu je zvláště důležité úzce sladit plán atomové podpory s plánem boje, aby vzniklé zamoření neohrozilo úspěch protizteče.

V mobilní obraně se předpokládá, že atomové úderý budou provedeny hlavně na jednotky, které pronikly do vytvořeného pytle, a jen část bude určena na druhé sledy a zálohy.

V pozici obraně jsou naopak ničeny především druhé sledy a zálohy přisunované z hloubky.

Cíle obrany se dosáhne přechodem vojsk do všeobecného útoku. Před přechodem do útoku je nutno vybojovat nadvládu ve vzduchu a ničit nejdůležitější objekty v celé hloubce.

Závěrem stati je možno říci, že za používání atomových zbraní se značně zvětšila aktivita a mobilnost obrany.

Především se značně zvětšily šířky pásem obrany, což způsobuje, že vznikají velké

mezery mezi jednotkami. Vojska jsou nucena bránit především směry, výhodné pro vedení útočné operace, a mezery přehrazovat jen ženijními zátarasy a palbami.

Vzhledem k poměrně malým hustotám obranné sestavy a zpravidla krátké době na ženijní úpravu, jsou velké mezery poměrně nejslabším článkem obrany.

Další důležitou vlastností soudobé obrany je její značná hloubka, což vyžaduje, aby obrana byla budována nestejnoměrně; na výhodných směrech pro útočníka bude zpravidla více lépe vybudovaných pásem a postavení.

Rozhodujícím prvkem obrany jsou atomové zbraně, jejichž účelné použití může nejen vyrovnat nevýhodný poměr sil, ale přivodit i zvrat ve prospěch obránce. Výsledek do značné míry závisí na činnosti průzkumných jednotek a zpravodajských orgánů. Při cvičeních spojeneckých vojsk docházelo k tomu, že obránce byl schopen vyčerpat jen část přidělených atomových zbraní, protože průzkum nezjistil včas dostatečný počet vhodných cílů.

Z á v ě r

Z rozboru názorů amerických vojenských odborníků a z manévrů a cvičení vojsk vyplývá, že jejich operační i taktické koncepce a zásady jsou plně založeny na použití zbraní hromadného ničení a domnělé technické převaze. Těžiště těchto koncepcí a zásad spočívá v tom, že se přisuzuje prvoradá úloha atomovým zbraním a jejich nosičům — strategickému letectvu, taktickým letounům-nosičům atomových pum, řízeným střelám, dělostřeleckým raketám a atomovému dělostřelectvu.

Hromadné používání atomových zbraní a ostatních prostředků hromadného ničení má zabezpečit, aby bylo možno dosáhnout maximálního překvapení, zahajovat operace s vyrovnanými nebo i slabšími silami, vytvářet výhodný poměr sil, získat a udržet iniciativu a atomovou nadvládu, rozvinout operace velkého rozmachu, dosahovat cíle operací v kratší době a rychle ničit síly protivníka.

Se zřetelem na předpokládaný rozsah přidělování prostředků atomového napadení pozemních sil a jejich technické vlastnosti může v rámci polní armády provádět úderý přes 70 % prostředků jen do hloubky asi 20 km a jen menší část (30 %) do větší hloubky. Z tohoto poznatku vyplývá, že jsou-li vlastní vojska umístěna ve větší hloubce, mohou být uchráněna před velkými ztrátami.

Z kapitalistických armád

Z rozboru rozmístění těchto prostředků vyplývá, že v rámci polní armády je přes 95 % nosičů AZ rozmístěno v hloubce 4 až 12 km a jen poměrně malá část (asi 5 %) v hloubce do 100 až 140 km. Tato skutečnost je důležitá při plánování průzkumu a paleb.

Je rovněž důležitá i ta skutečnost, že v rámci polní armády a armádního sboru je dvakrát až třikrát více nosičů, než přidělované atomové munice. Je proto třeba zaměřit průzkum především k tomu cíli, aby bylo zjištěno umístění řízených střel a prostorů jejich laborace.

Závěrem této stati je nutno zdůraznit, že Spojené státy využívají atomových zbraní již v míru k politice zastrašování, k udržování jiných kapitalistických zemí ve své podřízenosti a k vedení propagandy o domnělé vojenské a technické převaze. Dokumentoval to náčelník štábu pozemních sil USA gen. Lemnitzer, který prohlásil, že „atomové zbraně mají působit jako zastrašovací síla k dosažení vojenskopolitických cílů americké armády“.

Veliké vědecké a technické úspěchy Sovětského svazu však přesvědčivě dokazují, že Spojené státy značně zaostaly a nejsou schopny vyrovnat značný předstih Sovětského svazu.

Prameny:

- Polní řád amerických ozbrojených sil FM-100-5
- New Development in Army Weapons, Tactics, Organization and Equipment by Marvin L. Worley, 1959
- Army Information Digest, srpen 1959, duben 1960
- Army, říjen 1959
- Frankische Tag, 5. 2. 1960
- Probleme de Arta Militara 3/1959
- The Army Combat Forces Journal, May 1954

Автор подытоживает самые важные познания и взгляды американских военных теоретиков по применению ядерного оружия, показывая, каким образом проявляется влияние его на ведение наступательной и оборонительной операций (боя).

K způsobům provádění průlomu připravené nepřátelské obrany vševojskovou armádou

(VM čís. 6/59)

Major Vladimír Píček

Major Novotný ve svém článku rozebírá způsob průlomu připravené nepřátelské obrany vševojskovou armádou na několika směrech.

Předem je nutné poznamenat, že průlom nepřátelské obrany na několika směrech je možný a odpovídá soudobým podmínkám vedení operací (boje). Není v podstatě nějakou novou formou. Již starý Polní řád Oper-I-3 tuto možnost připouští.

Dokonce i návrh nového Polního řádu (divize) stanoví, že divize může prolomovat obranu nepřítele na jednom nebo dvou úsecích pásma útoku a jen výjimečně v celém pásmu, přičemž šířka útočného pásma divize může činit 6—12 km, v hloubce obrany nepřítele i více km.

Je však pravda, že dosavadní způsoby vedení operací (boje) ještě neodpovídají soudobým požadavkům a podmínkám, které přinesl rozvoj vojenské techniky a zejména pak použití zbraní hromadného ničení. Nové formy a způsoby vedení operací a boje se těmito podmínkám přizpůsobují pomalu a rovněž pomalé je i jejich zavádění do praxe velitelů, štábů a vojsk.

Z tohoto důvodu článek majora Novotného je svým obsahem aktuální. Řeší problematiku průlomu obrany nepřítele na několika směrech především z hlediska využití momentu překvapení, snížení možnosti napadení vlastních vojsk zbraněmi hromadného ničení a z hlediska využití účinků vlastních atomových úderů k rychlejšímu průlomu obrany nepřítele a jeho ničení po částech. Ukazuje na další způsob využití provlekových svazků k průlomu obrany nepřítele a dochází k závěru, že zahájení průlomu obrany nepřítele vševojskovou armádou je třeba provést v celé šířce nebo ve většině jejího útočného pásma na třech i více směrech.

Mluvíme-li o směrech průlomu nepřátelské obrany v rámci armádní operace máme zpravidla na mysli směr v operačním, nebo alespoň v operačně taktickém slova smyslu. To znamená, že takovéto směry řeší průlom celé taktické hloubky nepřátelské obrany, každý s konkrétním samostatným úkolem (cílem). Zpravidla na těch-

to směrech je i rozvíjena operace do hloubky nepřátelské obrany a mezi těmito směry dochází k operační součinnosti. Vzdálenost mezi jednotlivými směry (úseky) průlomu nebývá zpravidla menší jak 10 — 15 km. Proto budou-li například v prvním sledu úderného uskupení armády prolomovat tři svazky a budou-li mezi úseky jejich průlomu vzdálenosti 2 — 3 km, je jasné, že jde z hlediska operačního o jeden směr průlomu. O třech směrech můžeme hovořit jako o taktickém opatření zahájení průlomu, to znamená, že směry jednotlivých svazků (někdy i útvarů) jsou voleny a přizpůsobeny konkrétní situaci nepřítele a terénu a to jak v prvním pásmu obrany, tak i na druhém pásmu obrany. Útvary a svazky prolamující na těchto samostatných směrech jsou zpravidla v těsné palebné a taktické součinnosti. Rovněž prolamuje-li kupříkladu nepřátelskou obranu motostřelecká divize na samostatném směru (vzdáleném) na dvou úsecích pásma útoku, tak i v tomto případě z hlediska operačního pojetí mluvíme o jednom směru průlomu.



Práce majora Novotného tyto skutečnosti jasně neobrazí. Pojednává sice o průlomu na třech i více směrech, avšak z první části článku čtenář má dojem, že jde o taktické opatření zahájení průlomu, přičemž z hlediska operačního jde o průlom v celé šířce nebo ve většině šířky útočného pásma armády (viz autor str. 20) to znamená prakticky na jednom směru.

Rozbor otázek prováděný autorem v druhé části článku však vyznívá tak, že jde o směry operačně taktického pojetí, přičemž manévr znázorněný na obr. čís. 4 ukazuje na to, že jde z hlediska taktického o pět směrů, z hlediska operačního o dva, nebo spíše o tři směry. O tom svědčí i ten závěr, který uvádí autor na str. 21, že „Průlom na více směrech umožňuje veliteli vševojskové armády zasadit svazky hlavního úderného uskupení buď na všech směrech, nebo jen na některých, podle konkrétní situace“.

Toto jsem pokládal za nutné předeslat, než přistoupím k vlastnímu vyjádření svých názorů k některým závěrům uvedeným v článku.

Na základě rozboru podmínek, výhod a nevýhod provádění dosavadních způsobů průlomu nepřátelské obrany (myšleno na jednom směru) dochází autor k závěru, že souvislý úsek průlomu již plně neodpovídá soudobým podmínkám vedení boje a operace, to jest zásadám:

a) dokonale a plně využít účinků vlastních ZHN, zejména atomových zbraní, k zahájení průlomu s maximálním překvapením pro nepřítele a rychle rozbit jeho obranu na řadu drobných odporů;

b) chránit vlastní vojska před účinkem nepřátelských ZHN, zvláště před atomovými zbraněmi.

Autor dále dochází k závěru, že těmto podmínkám bude vyhovovat zahájení průlomu s maximálním překvapením pro nepřítele a rychlým zjednááním dotyku prolamujících divizí. Zahájení průlomu je třeba provést divizemi v dotyku s nepřítelem, ne na souvislém úseku, ale na jednotlivých směrech.

Jsem toho názoru, že autorovo zdůvodnění z těchto hledisek je správné, avšak neukazuje plně všechny stránky dané problematiky.

Z hlediska použití a plného využití účinků ZHN je třeba vidět tu skutečnost, že se používají hromadné (masové) na směr hlavního úderu k zničení hlavního uskupení nepřítele na celou jeho hloubku. Jejich použití musí být bezpodmínečně sladeno s úderem vojsk. Při průlomu na třech směrech, tak jak znázorňuje autor na schématu čis. 4, musí nutně dojít k tomu, že i ZHN budou muset být použity na těchto směrech (před jednotlivými svazky), poměrně v úzkém pásmu, čímž do určité míry dochází k opuštění od zásady jejich hromadného použití.

Při provádění průlomu na jednom směru byly ZHN použity soustředěně před svazky úderného uskupení, prakticky v pásmu shodném s pásmem průlomu, tj. v šířce až 25 km.

Na této šířce se brání asi jedna až 1½ divize nepřítele, čímž prakticky došlo z větší části k zničení nebo vyřazení těchto sil jako celku. Byl-li úder veden na styku dvou svazků, byly rozbity hlavní síly obou těchto prvosledových svazků. Z tohoto hlediska bylo velmi těžko v rámci prvosledových svazků nepřítele provést jakákoliv aktivní opatření na tomto úseku k nahrazení ztrát, zejména pak provedení včasného manévru

silami a prostředky z pasivních úseků na první pásmo obrany (vzhledem ke značným vzdálenostem k úseku průlomu a jeho šířce).

Provedením průlomu na směrech jsou síly prvosledových svazků sice rozdělovány, avšak dochází k ničení jen jejich části, čímž mohou být ze strany nepřítele snadněji provedena protiopatření — viz obr. čis. 1 a 2.

Rovněž při průlomu na širším úseku byla prakticky vyloučena možnost úspěšného aktivního zásahu (provedení protiztečí) druhými sledy prvosledových svazků vzhledem k šířce úseku průlomu prvního pásma obrany a silám na něm zasazených. Při průlomu jednotlivými svazky na směrech jsou vytvořeny výhodnější podmínky pro úspěšné provedení těchto protiztečí a to především proti silám prvosledových svazků, které průlom zahajují v celku s omezenými silami (část sil kryje pasivní úseky). Nepřítel může tyto divizní protizteče provést v době, kdy prvosledové svazky proniknou do jeho obrany na hloubku 5 — 6 km (tj. 2 hodiny boje), což odpovídá hloubce obrany prvosledového pěšího bojového skupení americké pěší divize. Provedení protizteče na hloubku 5 — 6 km si vyžádá další 2 hodiny boje. Tak docházíme k závěru, že tyto protizteče mohou být provedeny ještě v době, než budou zasazeny k rozvíjení průlomu svazky vyváděné z hloubky (za předpokladu, že zahájí přesun v čase „Č“). K přesunu a na rozčlenění budou tyto svazky potřebovat dobu nejméně 4 hodin. Budou-li se v útočném pásmu armády bránit v prvním sledu 2 — 2½ divize nepřítele, je možné, že v tomto případě bude prakticky nemožné provést rychlý průlom jeho obrany na 2 — 3 směrech — viz obr. čis. 2.



Z tohoto hlediska se jeví účelnějším, což se pokusím zdůvodnit ještě v dalším, neprovádět průlom připravené obrany nepřítele jednotlivými svazky na samostatných směrech, ale na zvolené směry průlomu vyčlenit dostatek sil k rychlému proniknutí do hloubky obrany nepřítele.

Způsob, který navrhuje autor k provedení průlomu na 3 i více směrech jednotlivými svazky, bude účelný při zahájení útoku na spěšně zaujatou obranu, nebo na nepřítele, který vede mobilní obranu, nebo při průlomu pásem obrany v operační hloubce nepřítele. Tím nechci tvrdit, že je nutné i nadále provádět prů-

lom připravené obrany nepřítele na jednom směru.

Dále je třeba vidět, že zásada vytvářet převahu sil a prostředků na rozhodujícím směru (ne po směrech) zůstává i za používání ZHN platnou zásadou. Hlavní úder se vede na takových směrech, které zabezpečují v nejkratším čase zničení toho uskupení nepřítele, na němž závisí odolnost jeho obrany. Autor ukazuje, že tato zásada je při útoku v celé šířce útočného pásma armády jednotlivými divizemi na směrech dodržena, protože převaha na některém z těchto směrů bude vyjádřena množstvím použitých ZHN a dodáním posilových prostředků. Dále tím, že útokem na 3 i více směrech je sestava nepřítele dělena na malé části, které mohou být zlikvidovány v krátké době. Domnívám se, že toto hodnocení není zcela správné, což podle mého názoru vyplývá z přecenění možnosti ZHN a podcenění významu ostatní úderné síly vojsk.

Podívejme se blíže na tyto problémy.

Má-li být útok na jednotlivých směrech úspěšný, je zapotřebí, aby bylo zabezpečeno rychlé prolomení prvního pásma obrany nepřítele. To vyžaduje jednak důkladné umlčení jeho obrany na jednotlivých směrech průlomu a jednak potřebu dostatečné převahy sil nejen k rychlému průlomu, ale i k rozšíření průlomu do stran, aby byl zabezpečen volný manévry silami, tj. svazky, které budou vyváděny z hloubky a zasazovány k doprolomení prvního pásma obrany nebo k průlomu druhého pásma obrany z chodu.

Za předpokladu, že by se podařilo po zahájení průlomu jednotkami v dotyku včas vyvést svazky z hloubky a zasadit je na jednotlivé směry ještě k doprolomení prvního pásma obrany, je jasné, že by byla na těchto směrech zabezpečena potřebná převaha sil (prakticky na šířce asi 12 km proti bránicím se silám 3 — 4 pěších bojových skupení a jednoho tankového praporu může být hodnota 3 pluků od prvosledové divize a první sled zasazované divize, tj. 2—3 pluky, tedy celkem 5 — 6 pluků a prostředky dvou divizí). Je však třeba také vidět, že celkový poměr sil bude částečně snížen vyčleněním nezbytné části sil k ochraně boků. Zatím co při průlomu na jednom směru bylo třeba chránit dva boky, tak při průlomu na 3 směrech bude třeba vyčlenit síly k ochraně 6 boků.

Dále je třeba vidět, že k umlčení nepřítele při dělostřelecké a letecké přípravě bude tento způsob vyžadovat mnohem více

sil a prostředků. Kromě velkého množství atomových úderů bude potřeba i značného množství dělostřelectva, především na umlčení ohnisek odporu na prvním postavení (první a druhý zákop), kde je do jisté míry omezeno použití atomových zbraní a hlavně pak na protibaterijní činnost. Při útoku na jednom směru bylo nutno umlčovat nepřátelské baterie v úseku průlomu a na bocích průlomu. Při průlomu v celé šířce útočného pásma (za předpokladu, že by byl průlom prováděn na 3 směrech vzdálených od sebe asi 10 km) bude nutné prakticky umlčovat maximum všech dělostřeleckých baterií v prvním pásmu obrany, v celé šířce útočného pásma armády, protože mohou bez přeskupování působit na ten či onen směr průlomu.

Zvýšení počtu atomových úderů by si vyžádala především ta skutečnost, že by muselo být části těchto prostředků použito k ničení a umlčování nepřátelského dělostřelectva (v důsledku nedostatku dělostřelectva na protibaterijní činnost) k umlčování sil a prostředků nepřítele na bocích jednotlivých úseků průlomu a zejména pak na ty síly, které by mohl nepřítel použít k manévru na jednotlivé směry.

Z toho je vidět, aniž by zde bylo nutné provádět podrobnější kalkulaci, že průlom připravené obrany na třech i více směrech by si vyžádal mnohem více sil a prostředků, zejména ZHN a dělostřelectva, než tomu je při průlomu na jednom směru. Vyžádal by si nutně decentralisaci armádního dělostřelectva, jeho začlenění do sestavy svazků, které by se staly značně těžkopádnými.

Takovýmto způsobem prováděný průlom má některé výhody, zejména pokud jde o uplatnění momentu překvapení, dělení sestavy nepřítele na části i z hlediska použití svazků jeho druhého sledu. Naproti tomu je však nepříteli dána možnost, aby prakticky zapojil do boje se svazky našeho úderného uskupení téměř všechny síly a prostředky vedoucí boj v prvním pásmu obrany, aniž by musel provádět rozsáhlejší manévry. Při tomto způsobu provádění průlomu — tak jak to znázorňuje autor na schématu čís. 4 — je hlavní úder armády prakticky veden všude a nikde. Proto se domnívám, že průlom připravené obrany nepřítele na 3 i více směrech má řadu nevýhod; v každém případě je však třeba využít všech výhod, které tento způsob skýtá. Vzhledem k současnému možnému složení vševojskové armády (5 — 6 svazků), organizaci vojsk a možnostem použití ZHN,

bude podle mého názoru možné provádět průlom připravené obrany nepřítele na více jak dvou směrech.

Rovněž vážným problémem by bylo při zahájení průlomu na třech i více směrech zasazování svazků druhého sledu (úderného uskupení) do boje podle představy autora buď na všech těchto směrech, nebo jen na některých a to ještě v průběhu průlomu prvního pásma obrany nepřítele. Jsem toho názoru, že síly jednoho svazku, který prolamuje nepřátelskou obranu na jednom směru, zvláště pak bude-li ji prolamovat na dvou úsecích pásma útoku, nejsou s to vytvořit výhodné podmínky pro zasazení dalšího svazku na tomto směru.

V dnešních podmínkách je třeba volit i jiný pohled na zranitelnost tzv. „kompaktního úderného uskupení“. Je pravda, že soudobé podmínky boje vyžadují, aby bylo upuštěno od tvoření velkých úderných uskupení a to především z hlediska ochrany vojsk před hromadnými údery ZHN nepřítele i z hlediska využití momentu překvapení při zahájení operace. Tvoření menších úderných uskupení je umožněno především tím, že byla zvýšena úderná síla vojsk a jejich manévrovost. Tyto závěry podle mého názoru nesmějí však vést k tomu, že učiníme-li na směr hlavního úderu dvě, po případě i tři divize do prvního sledu, že je to zásadně v rozporu se soudobými požadavky. Jestliže bychom se dívali na toto úderné uskupení ve starém pojetí, kdy svazky a útvary v těsném semknutí prolamovaly obranu nepřítele za palebným valem, bylo by to jistě nesprávné.

V dnešních podmínkách, tak jak jsem se již zmínil na začátku, může divize prolamovat obranu nepřítele na jednom nebo na dvou úsecích pásma útoku, přičemž šířka útoku něho pásma divize může být 6 — 12 km, v hloubce obrany nepřítele i více km (návrh nového Polního řádu). Z toho je jasné, že budou-li v prvním sledu úderného uskupení 2 — 3 divize, bude toto uskupení z hlediska ochrany proti hromadným úderům nepřítele odolnější. Tím je dána možnost, aby uspořádání a sestava úderného uskupení byla volena podle konkrétních podmínek a to jak z hlediska terénu, tak i situace nepřítele. Mezi útvary a svazky úderného uskupení mohou být mezery 3 i více km (viz schéma čís. 3). Rozšířením pásma útoku zlepšuje se i možnost využití většího množství komunikací pro přesun a rozvinutí svazků. Tím také bude dána větší volnost manévru velitelům divizí a útvarů úderného uskupení a tím i možnost rychlejšího proniknutí do hloubky

obraně sestavy nepřítele. Ve skutečnosti i zde, v pásmu průlomu bude veden průlom na směrech, sestava nepřítele bude drcena po částech, avšak s tím rozdílem, že na tomto směru bude uskupena rozhodující převaha sil a prostředků. V tomto případě, podle mého názoru nelze označovat takto organizované úderné uskupení (2—3 svazky v prvním sledu) za zranitelnější vzhledem k sestavě svazků vedoucích průlom samostatně na směrech vzdálených od sebe 10 — 12 km. V obou případech hromadné údery nepřítele prováděné na prostor budou málo účinné. Nehledě k tomu, že vzhledem k dosahu prostředků nepřítele dopravujících AZ na cíl a jejich začlenění do sestavy svazků nebude pro nepřítele rozhodující na který směr má těchto prostředků použít.

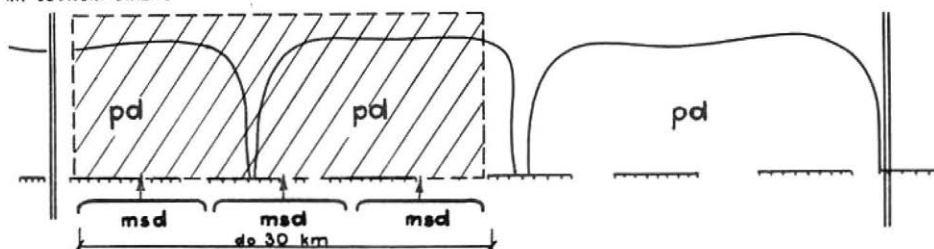
V každém případě bude však třeba věnovat velkou pozornost všestrannému zabezpečení úderného uskupení a utajení jeho přesunu.

Z hlediska momentu překvapení i ochrany vojsk před údery ZHN nepřítele, jak navrhuje autor, je velmi výhodný způsob průlomu, který je zahajován svazky v dotyku s nepřítelem. Současně se zahájením průlomu započít s přesunem svazků z hloubky. Tímto způsobem je možné maximálně utajit zahájení operace, prakticky až do doby provedení atomové, dělostřelecké a letecké přípravy.

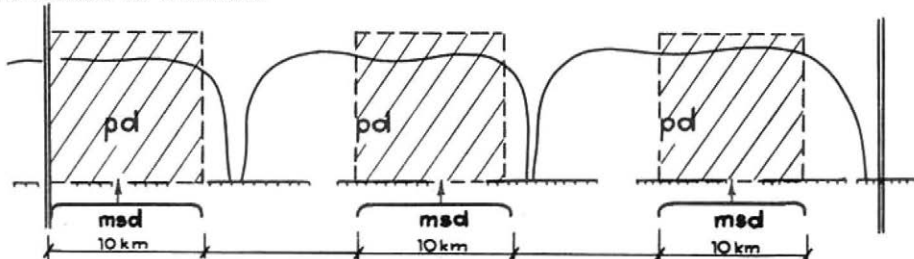
V konkrétních případech (podle počtu svazků v dotyku s nepřítelem) se však nevycházejeme tomu, abychom nemuseli použít při zahájení průlomu části svazků (jednoho až dvou svazků) rozmístěných v hloubce, čímž může do určité míry dojít k předčasnému prozrazení zahájení operace. Avšak vzhledem k tomu, že půjde o přesun jednoho, maximálně dvou svazků, poměrně na krátkou vzdálenost (z druhého pásma obrany), je možné při dobrém maskování přesunu tuto nevýhodu zmenšit na minimum, zejména pak pokud jde o prozrazení volby směru hlavního úderu, vhodným spojením s klamnými přesuny a soustředěním vojsk. I při nedostatku sil v dotyku s nepřítelem pro zahájení průlomu na dvou směrech bude účelné jak z hlediska překvapení, tak i z hlediska boje s druholedovými svazky nepřítele volit časově rozdílné zahájení průlomu na jednotlivých směrech. Možné řešení by bylo: soustředit hlavní síly svazků v dotyku na jeden směr průlomu, kde zahájí průlom jeho obrany. Po zahájení průlomu započít s vyváděním svazků z hloubky k zahájení průlomu nepřátelské obrany na druhém směru. Po případě může být zahá-

Obr. 1. ROZSAH NIČENÍ A UMLČENÍ NEPŘÍTELE NA PRVNÍM PÁSMU OBRANY

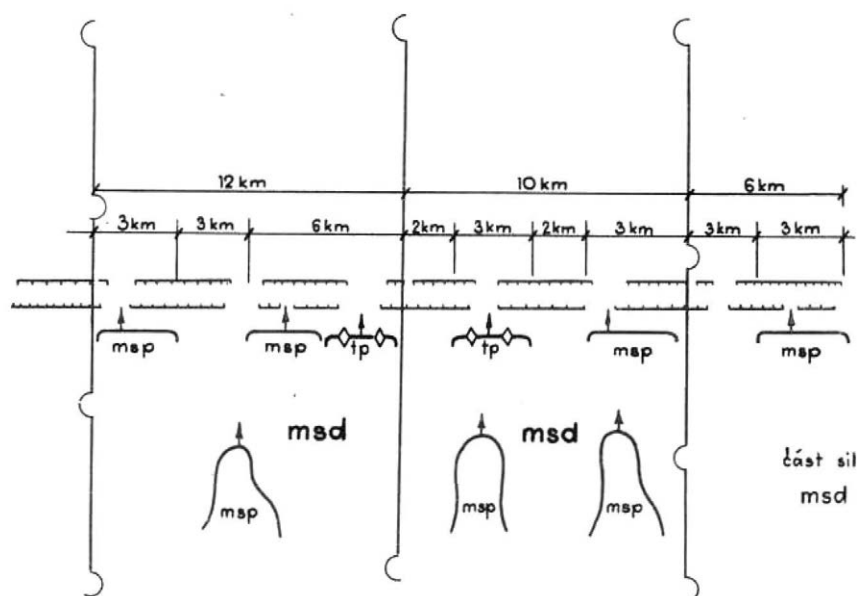
a, PŘI PRŮLOMU
NA JEDNOM SMĚRU

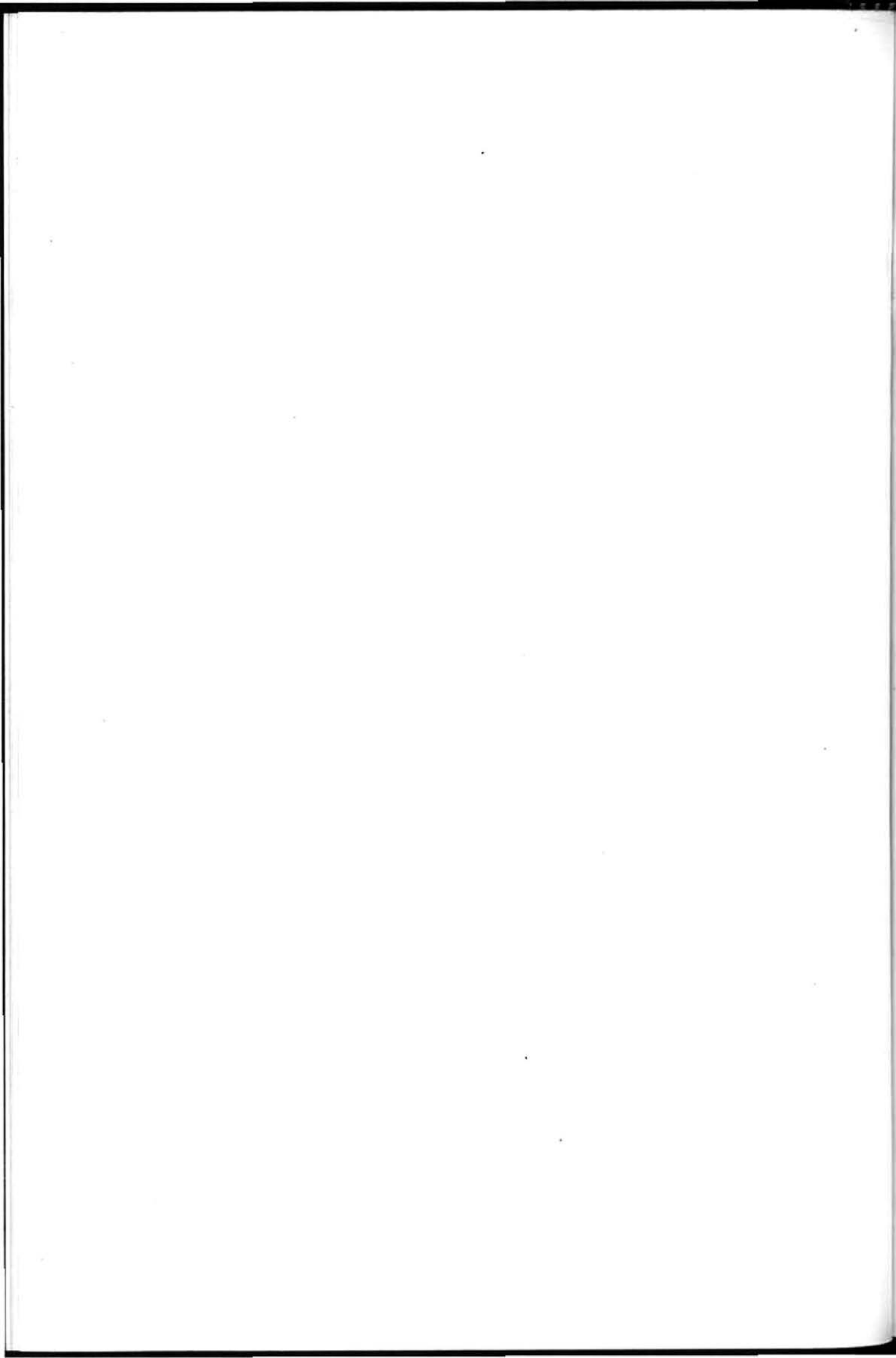


b, PŘI PRŮLOMU NA 3 SMĚRECH

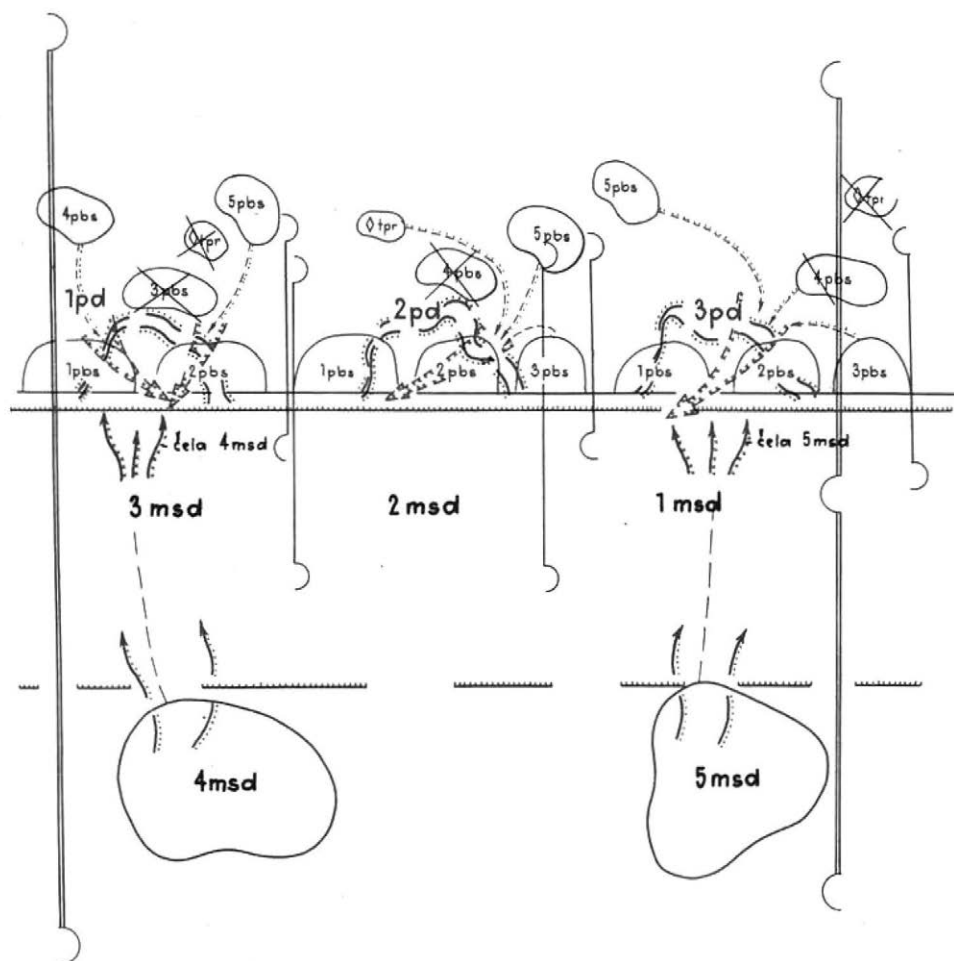


Obr. 3. SCHÉMA UČLENĚNÍ SESTAVY SVAZKŮ PRVNÍHO SLEDU ÚDERNÉHO USKUPENÍ - VARIANTA



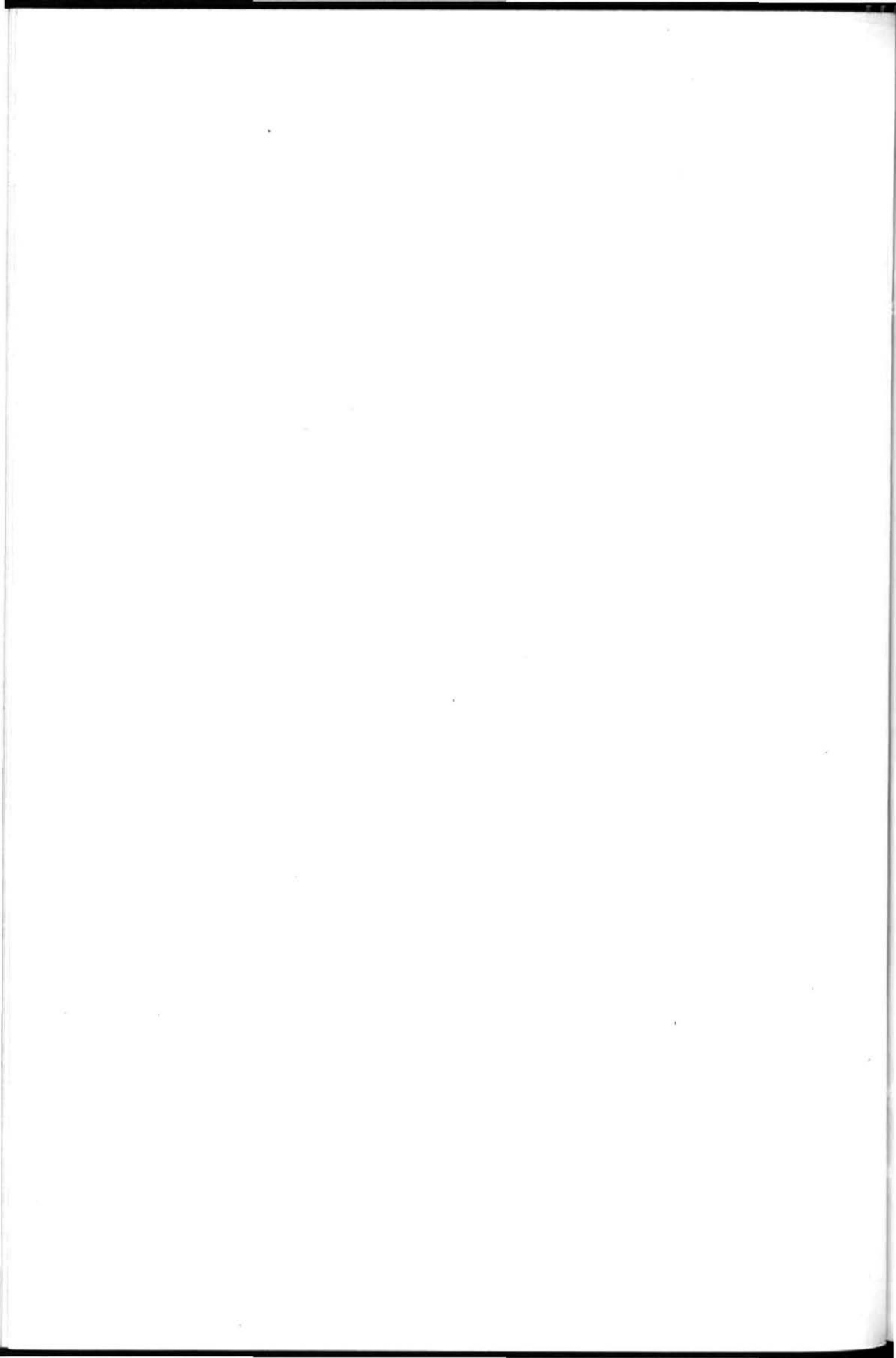


Obr. 2. MOŽNOSTI V PROVEDENÍ PROTIZTEČI NEPŘÍTELEM PŘI PRŮLOMU NA TŘECH SMĚRECH
- VARIANTA -

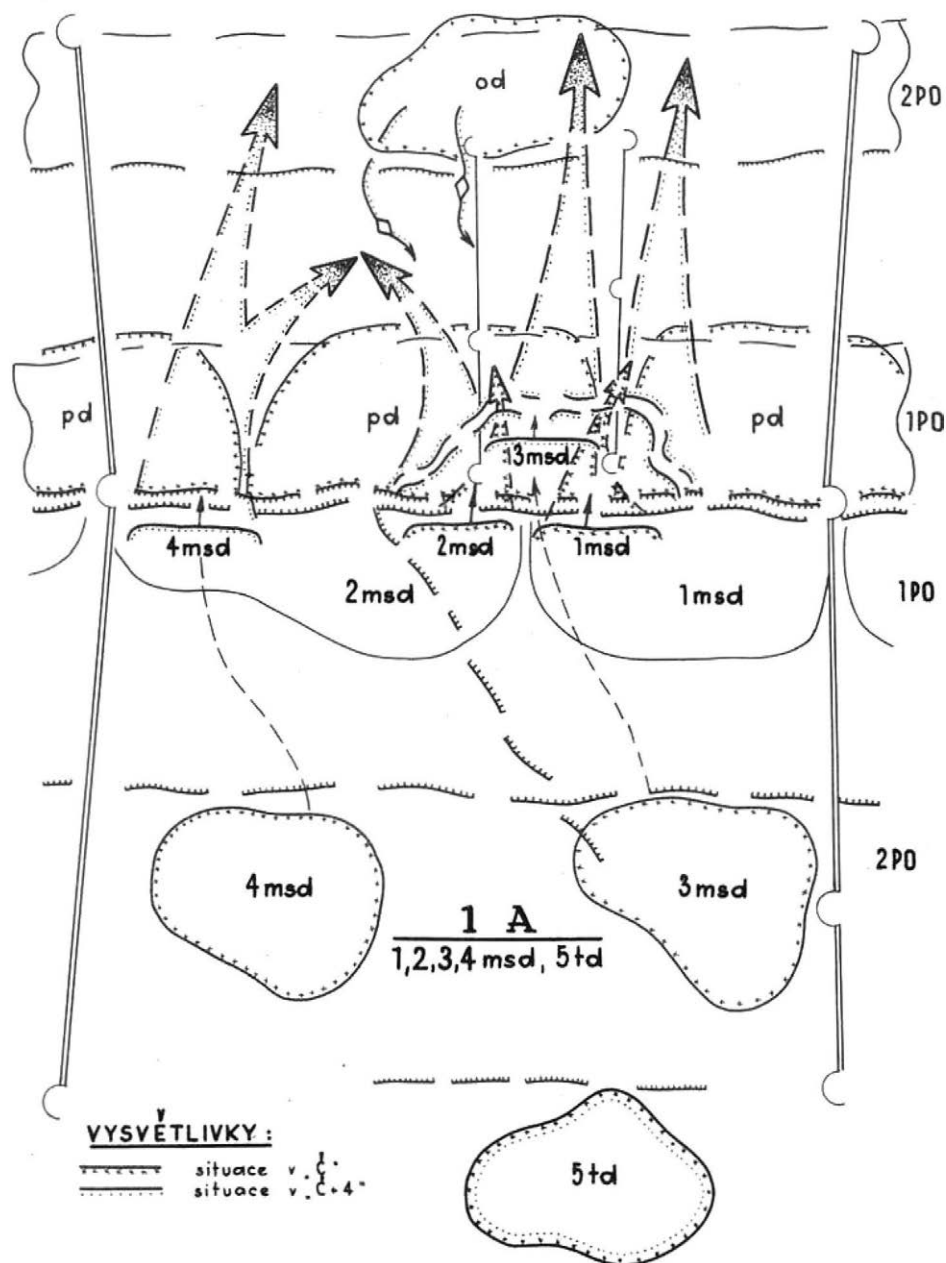


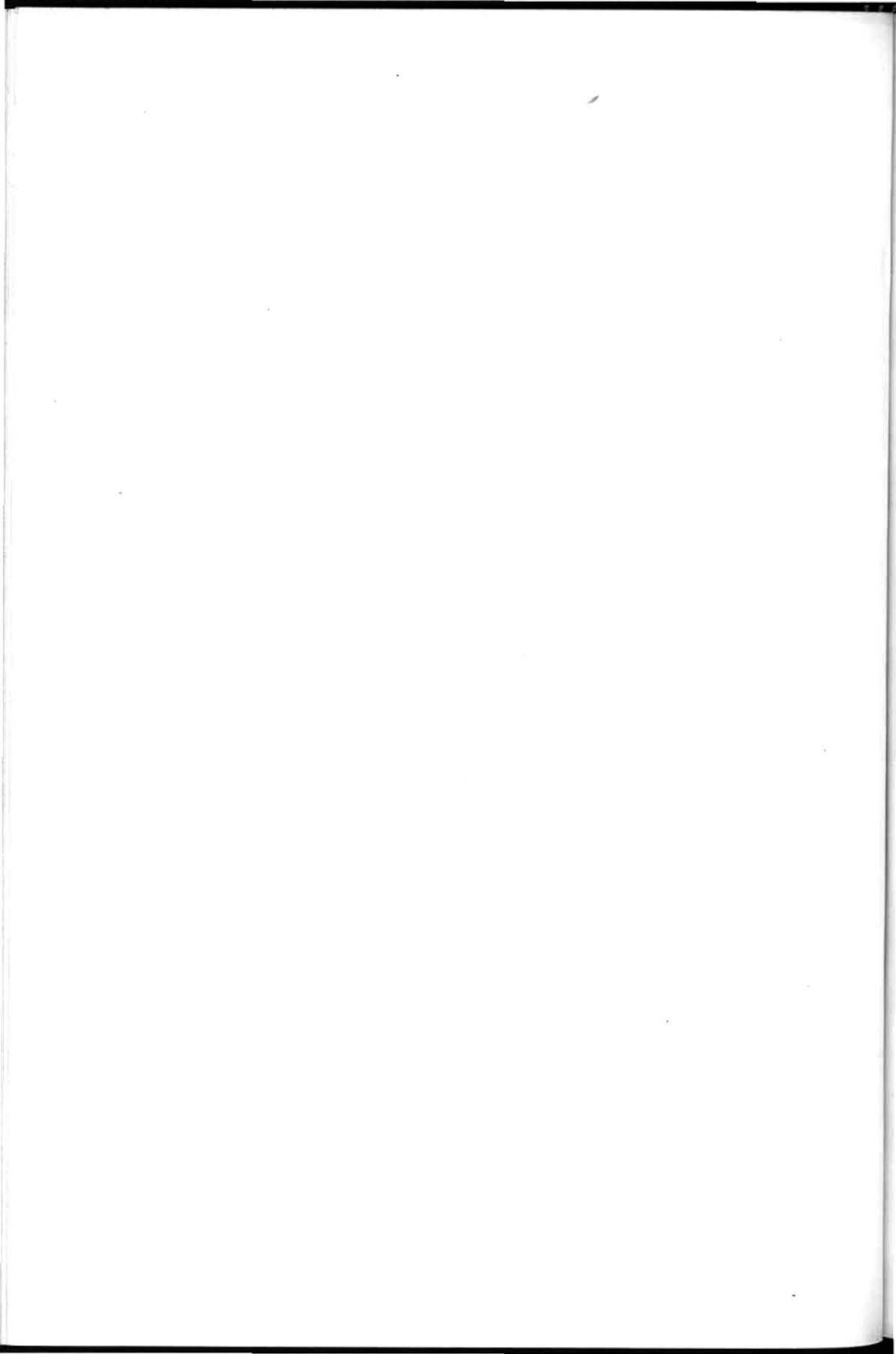
VYSVĚTLIVKY :

-  - zničené jedn. údery ZHN
-  - vyřazené jen z části
-  - situace v „Č“ 2 hod.“
-  - situace v „Č“ 3-4 hod.“



Obr. 4. SCHÉMA MOŽNÉHO ZPŮSOBU PŘELOMU NA DVOU SMĚRECH
S VYUŽITÍM SVAZKŮ V DOTYKU A SVAZKŮ VYVÁDĚNÝCH Z HLUBKY





jen přesun i jednoho svazku k narůstání úderu započatého svazky v dotyku s cílem doprolomení prvního pásma obrany na tomto směru, nebo k rozvíjení úspěchu a k průlomu druhého pásma obrany z chodu (viz schéma čís. 4).

Tímto současným zasazováním svazků na různých směrech bude nepřítel nucen (pokud jde o organizaci protiopatření) rozložit úsilí na oba směry, a tím bude do značné míry ulehčen boj s jeho druhými sledy, které mají při průlomu taktické hloubky obrany rozhodující význam.

Tento způsob průlomu připravené obrany nepřítel na dvou směrech, kdy hlavní síly armády (2—3 svazky) vedou hlavní úder na jednom směru a část sil prolamuje na druhém směru (1—2 svazky) snižuje nebo vylučuje ty nedostatky, na které jsem poukázal při organizaci průlomu na 3 i více směrech.



Závěr:

Volba způsobu průlomu připravené obrany nepřítel bude v každém jednotlivém případě odvislá od konkrétní situace a nelze stanovit nějakou šablonu. Rozhodně

však je nutné upustit od dosavadní šablony průlomu na jednom směru za každou cenu ať pro to podmínky byly nebo ne.

Ve svém diskusním příspěvku jsem uvedl některé svoje názory k závěrům majora Novotného ke způsobu provádění průlomu připravené obrany nepřítel na 3 i více směrech.

Nechtěl jsem v žádném případě obhajovat způsob průlomu na jednom směru. Snažil jsem se krátce ukázat na sestavě úderného uskupení za soudobých podmínek, že tvoření úderného uskupení není v rozporu s podmínkami, které jsou dány možnostmi použití ZHN nepřitelem.

Není proto z toho hlediska nutné a ani účelné, rozptylovat svazky na 3 i více směrů (úseků) průlomu. Útok na směrech bude výhodný při průlomu spěšně zaujaté obrany nepřítel, popřípadě povede-li mobilní obranu, avšak ne na připravenou obranu.

Zároveň jsem se však snažil částečně ukázat, jak i při průlomu připravené obrany nepřítel je možné využít výhod, které skýtá zahájení průlomu na dvou směrech i potvrdit myšlenky majora Novotného, pokud jde o výhody, které skýtá zahájení průlomu nepřátelské obrany svazky, které jsou v dotyku s nepřitelem.

Některé zkušenosti z metod práce štábu tankové divize

(VM čís. 2/60)

Podplukovník Zdeněk Hradecký

Autor — major Novotný — uvádí ve svém článku celou řadu praktických zkušeností z činnosti štábu a zvláště operačního oddělení tankové divize při organizaci, plánování a řízení bojové činnosti vojsk v nových podmínkách soudobého vedení boje. V závěru svého článku vyzývá čtenáře, aby rozvinuli diskusi a vyslovili další názory na uvedenou problematiku, která je jistě, jak i autor podtrhuje, velmi aktuální a vyžaduje prvořadého řešení. I když uvedený článek shrnuje praktické zkušenosti jednoho štábu tankové divize, získané dlouholetou praxí a usilovným hledáním lepších metod a způsobu organizace velení (a autor vycházel z konkrétní situace dané právě těmito skutečnostmi), je hodnota obsahu tím cennější, že mnohé z uvedených poznatků lze využít i v ostatních štábech, a to i ve štábech motostřeleckých svazků. Metoda práce štábu po obdržení rozkazu velitele armády, stejně jako systém práce operačního oddělení svazku, a obojí doplněné vhodně volenými praktickými příklady (spolu s řešením problematiky materiálního vybavení štábu svazku s důrazem na jeho plnou mobilnost a organizaci spojení) dává nejen konkrétní pohled na skutečnost u jednoho štábu, ale zároveň i vhodný podklad pro další zdokonalování organizace velení na stupni vševojskového svazku.

I když v podstatě pokládám autorem uvedeného vyhodnocení zkušeností za správné, přesto však chci jeho některé závěry doplnit, aby tak mohly být zkušenosti rozšířeny, a v některých případech vyslovit i svůj z části odlišný názor v tom smyslu, jak k tomu sám autor vyzývá.

V první části svého článku rozebírá autor „metodu práce štábu po obdržení rozkazu (směrnice) armády“.

Styl a metoda práce velitele a štábu divize od obdržení rozkazu nadřízeného velitele až do provedení tak zvané „organizace součinnosti“ je odrazem dále uvedených dvou praktických příkladů.

Uváděná metoda je jistě jednou z možných variant, a to jistě vhodných k racionálnímu využití času a k splnění všech hlavních úkolů v období tak zvaného plánování — v přípravném období. Jak z článku vysvitá, položil autor těžiště činnosti štábu právě do tohoto období, při čemž problematice metod a stylu práce velitele a štábu v průběhu boje věnuje jen poslední (třetí) praktický příklad, kde víceméně se dotýká jen otázky, zda je účelný a nutný osobní styk velitele divize s podřízenými veliteli útvarů — a jak jej uskutečňovat.

Podle mého názoru tkví právě v této okolnosti jeden z nedostatků řešení problematiky velení v soudobém boji v celém komplexu.

Vzhledem k volbě obou prvních příkladů, které dokumentují zásady činnosti velitele a štábu tankové divize, vysvětluje, že autor vychází z předpokladu, že štáb tankové divize bude mít před plněním bojového úkolu přípravné období — i když je velmi krátké. Jistě tento případ nelze vyloučit a nutno s ním počítat, ale přesto podle mého názoru nebude typickým, a zvláště ne pro tankovou divizi v soudobých podmínkách vedení boje a vzhledem k soudobým názorům na úlohu a význam tankových svazků zvláště v útočných operacích.

Uvedené příklady jsou typické pro bojovou činnost tankové divize v druhém sledu vševojskové armády, ať již v útočné či obranné operaci. Jestliže však vezmeme v úvahu skutečnost, že v soudobých, zvláště útočných operacích bude nezdědká útočit tanková divize v prvním sledu vševojskové armády a že útočné operace s největší pravděpodobností nebudou zpravidla zahajovány dosud dosti vžitým průlomem připravené obrany nepřítel, ale velmi často střetným bojem nebo sražením, pak nutně nám ustupuje do pozadí možnost počítat s určitým přípravným obdobím, opakují, i když krátkým. A přičteme-li k této okolnosti i tu skutečnost, že soudobý boj s využitím nejmodernějších bojových prostředků včetně raketových zbraní bude ve zvýšené míře charakterizován častými, rychlými a ne zřídka i podstatnými změnami sí-

tuace, pak nutně musíme dojít k závěru, že činnost velitele a štábu divize v době od obdržení úkolu velitelem armády až po doručení příslušných rozkazů a nařízení podřízeným útvarům bude mít poněkud odlišný charakter, než jak uvádí autor. Tato činnost „přípravy, plánování a organizace boje“ bude probíhat za současného řízení bojové činnosti podřízených útvarů, a to ať řízení přesunů, odstraňování následků po napadení, vedení boje atd. Bude tedy metoda práce velitele a štábu divize mít charakter, který se nebude v podstatě lišit od metod práce v průběhu boje.

To, že nelze brát za základ metodu a styl práce velitele a štábu v přípravném období (v „plánovacím období“, jak uvádí autor), přičemž by štáb byl pohromadě na jednom velitelském stanovišti, potvrzuje i systém a způsob řízení bojové činnosti divize štábem armády v průběhu armádní operace. I když lze předpokládat, že průměrné tempo armádní útočné operace se zvýší a doba trvání operace se zmenší, že úkoly svazků budou dávány s větší perspektivou, přesto nelze podle mého názoru předpokládat, že by velitel divize obdržel již v základním rozkazu velitele armády bojový úkol na celou hloubku armádní útočné operace. Domnívám se, že vcelku reálným předpokladem bude, když budeme vycházet z toho, že divize obdrží přesné úkoly na 24 hodin a na další den jen předpoklad další činnosti. Znamená to tedy, že zpravidla každý druhý den — a při změně situace není vyloučeno, že i každý den — musí velitel a štáb divize počítat s tím, že obdrží úkol (bojový rozkaz nebo bojové nařízení) od velitele armády. Přitom činnost velitele a štábu divize v době od obdržení úkolu až po jeho doručení podřízeným útvarům bude muset být téměř stejná jako při obdržení „prvního úkolu“.

Všechny tyto důvody dávají tedy podle mého názoru plný předpoklad k tomu, aby za základ metody práce velitele a štábu svazků a to nejen tankových, ale i motostřeleckých, byl brán ten obtížnější případ — a taktéž častější — tj. činnost velitele a štábu po obdržení úkolu (plánovací činnost) za současného řízení nepřetržité bojové činnosti vojsk na frontě.

A v tom je podle mého názoru jeden z nedostatků článku — že autor nevychází z toho nejtýpějšího případu, který je dán místem a úlohou tankové divize v soudobém boji a operaci. Přizpůsobit obtížnější a jistě náročnější metody a styl práce velitele a štábu divize výhodnějším podmín-

kám, které budou v případě, že štáb divize i útvary budou mít „klidné“ přípravné období před plněním úkolu, nebude jistě dělat velké obtíže.

Bylo by proto podle mého názoru daleko cennějším přínosem, kdyby autor při rozboru věnoval více pozornosti metodě a stylu práce velitele a štábu divize a příslušníci operačních oddělení by jistě s povděkem vítali i rozbor práce operačního oddělení, při vedení boje. Ovšem ne jen při „vedení boje“ tak, jak je často úzce chápáno — od vyrazení jednotek k útoku až do splnění dalšího úkolu divize — ale v průběhu boje ve smyslu širším tak, jak ho nutno v současné době chápat, v průběhu armádní operace. I v tomto ohledu je třeba vždy vidět boj divize v plné závislosti na jejím místě v operačním učenění armády a její úloze v armádní (útočné) operaci. (Útočné proto, že nutno reálně vidět, že základním, i když jistě ne jediným druhem bojové činnosti bude útok.) A jestliže autor, vzhledem ke svým bohatým zkušenostem, má určité poznatky v tomto smyslu, jistě by jejich zveřejnění bylo na prospěch věci.

Na druhé straně však nelze tvrdit, že by se mnohé zkušenosti a závěry, které autor uvádí ve své první části článku, nedaly využít a uplatnit i pro styl práce velitele a štábu za těchto složitějších podmínek. Přesto však právě ono „období plánování“ (při současně nutnosti řídit probíhající bojovou činnost podřízených útvarů) bude podle mého názoru mít svoje charakteristické znaky, které nutně vyžadují revizi určitých „tradičních forem velení“, o kterých autor hovoří v úvodu svého článku.

Jedna z prvních a nejpravděpodobnějších zvláštností může být podle mého názoru v tom, že ne zřídka hlavní funkcionáři, a často i velitel divize, budou v době, kdy náčelník týlu obdrží bojové nařízení velitele armády, mimo velitelské stanoviště (buď na PVS nebo u podřízených útvarů). Nelze vyloučit ani ten případ, že velitel divize s operační skupinou nebude moci v nejbližší době opustit PVS vzhledem k závažnosti situace útvarů na směru hlavního úderu. V tomto případě nelze ztrácet čas a proto štáb na VS v čele s náčelníkem štábu musí zabezpečit splnění úkolu takovým způsobem, že po návratu velitele jej náčelník štábu komplexně informuje a předloží mu již zpracovaný návrh rozhodnutí, nebo že bude nucen s tímto návrhem zajet za velitelem divize (na PVS).

Snad na pohled se zdá, že tato okolnost, která bude, když se typická, tedy velmi častá v současné době, vcelku nemění nic

na principu metody práce štábu divize. Ovšem to by bylo opravdu jen zdání. Kdo ve štábu divize pracoval, ten jistě plně pochopí rozdíl v práci štábu a zvláště velmi těžkou situaci náčelníka štábu, když hlavní funkcionáři včetně náčelníka operačního oddělení, který zpravidla bude s velitelem divize, nejsou při plánování přítomni na VS. Vzhledem k tomu přistupuje ještě i ta okolnost, že velitelské stanoviště není okamžikem obdržení bojového nařízení velitele armády zbaveno všech běžných povinností spojených s velením a řízením bojové činnosti těch prvků bojové sestavy divize, kterým nevelí přímo PVS a všech ostatních úkolů spojených s funkcí hlavního místa velení. Racionální využití štábu a správné rozdělení úkolů ke splnění dvou základních úkolů — řídit boj a při tom plánovat na příští den (2 dny) — při nedostatku funkcionářů — je jedním z nejzávažnějších problémů, který je často při cvičeních řešen kompromisně s ulehčováním situace. To ovšem dovolují cvičení, ale praxe v boji by byla asi jiná.

Při rychlých tempech soudobého boje a zvláště u tankových divizí, kdy bude nutno častěji přemisťovat místa velení, ne zřídka bude VS v době doručení bojového nařízení velitele armády buď na přesunu, nebo se bude chystat k přesunu, nebo bude přesun dokončovat. Nelze vyloučit ani ten případ, že část (1. sled) VS bude již na přesunu a druhá část (2. sled) ještě na starém místě. Těchto a podobných případů pochopitelně může nastat celá řada. Ovšem závěr i když ne zcela jednoznačný, můžeme udělat ten, že jen zcela výjimečně toto období práce štábu bude probíhat v těchto ideálních podmínkách, o kterých se zmiňuje autor, — že by štáb celý, nebo alespoň VS bylo instalováno pohromadě na jednom místě, s organizovaným vnitřním spojením, s rozvinutými rozvody linkového dispečinku (viz autor: „parlafonu“).



Jistě oprávněným požadavkem autora je bezdrátový (rádiový) dispečink, který se jeví nezbytností zvláště za těchto nových podmínek práce štábu. Stejně tak velmi správně podle mého názoru je všestranné využití této i když zatím bohužel jediné „technické vymoženosti“ k usnadnění organizace práce štábu na VS, na které autor poukazuje.

Do trochu jiného světla se podle mého názoru staví otázka nutnosti nebo požadav-

ku tak zvaného „souběžného plánování“ na stupni divize—pluk. Již přímo nad pojmem „souběžné plánování“ na uvedených stupních je třeba se trochu zamyslet. Je na těchto stupních oprávněný a opravdu vystihující? Domnívám se, že je jistě správné mluvit o souběžném plánování na stupni front—armáda a armáda—divize, i když i na těchto stupních velení je třeba se na problém uváděný v souvislosti s tímto pojmem dívat jako na potřebu souběžné činnosti (práce) velitele a štábu na dvou i více stupních velení, která se neomezuje jen na plánování. A na stupni divize—pluk a dále až do praporu by, myslím, nebylo zcela správné a vystihující hovořit o souběžném plánování. Mohlo by to svádět k omylu, že skutečně jde jen o plánování a potom by funkcionáři útvarů, kteří vesměs žádné plány nezpracovávají, — tedy ve vžitě „štábní terminologii“ — neplánují, — byli zcela oprávněně na pochybách, zda se tato povinnost vztahuje i na ně.

Za současných podmínek tak, jak jsem je naznačil v úvodu, je otázka, zda toto „souběžné plánování“ (myšleno souběžná činnost velitele a štábu divize a útvarů při organizaci a přípravě boje) má na stupni divize—pluk plně opodstatnění a zda je nezbytností úspěšného velení a řízení bojové činnosti. Nemíním tím ovšem nikterak popírat, že je nutno příslušné rozkazy a nařízení co nejrychleji (včas) doručovat podřízeným, zkrátit čas pro potřebu štábu divize na minimum. Mám však na mysli onen způsob souběžného plánování, který uvádí autor ve svém článku, kdy styční důstojníci jsou přítomni zpracování návrhu rozhodnutí a doručují podřízeným útvarům předběžná nařízení porízená z dosud neschváleného rozhodnutí. Jistě, že přitom bude hrát velkou úlohu obsah těchto předběžných nařízení, nutnost včasného doručení z hlediska času potřebného k přípravě velitele útvaru, předpoklad, že rozhodnutí bude schváleno bez podstatnějších změn a celá řada dalších faktorů vyplývajících z konkrétní situace. Vycházejí však z předpokladu, že i štáb divize bude dostávat úkoly od štábu armády s určitým časovým předstihem, který bude reálně počítat s nutnou dobou pro realizaci všech nutných opatření, je otázkou, co je výhodnější, zda zvláště těm útvarům, které jsou v boji — plní nebo dokončují plnění předem uloženého úkolu — dávat postupně předběžná nařízení, u kterých není nikdy vyloučeno, že budou po konečném schválení rozhodnutí velitelem divize změněna, nebo na minimum zkrátit ve štábu divize proces při-

pravy a schválení rozhodnutí, a útvaru doručit jedno, úplně a s konečnou platností schválené rozhodnutí. Přitom toto rozhodnutí podle potřeby doručit představitelem štábu divize (popřípadě některým z hlavních funkcionářů, který je s to veliteli útvaru toto rozhodnutí (úkol) nejen předat, ale i objasnit a pomoci mu při jeho řešení a realizaci?! Já osobně pokládám tento druhý způsob v uvedených podmínkách za účelnější a efektivnější. Přitom nevylučuji možnost a často i nutnost použít autorem uváděného způsobu v případech, kdy jde o nebezpečí z prodlení nebo u těch útvarů, jejichž úkol vzhledem k situaci je již z počátku jasný a téměř jednoznačný, takže případné změny jsou téměř vyloučené. Zpravidla však takových případů bude málo.



Dalším momentem, který podle mého názoru bude nutno řešit, aby se zjednotila a zkvalitnila práce velitele a štábu v těchto nových podmínkách řízení bojové činnosti vojsk, je otázka předkládání tzv. informačních zpráv různých funkcionářů veliteli divize. Tento problém není jen na stupni divize, ale též na stupni armády. Podle mého názoru informace velitele, zvláště po jeho příjezdu na VS, kdy se zpravidla nechává informovat o celkové situaci svazku, nemůže být tradičně v budoucnosti prováděna formou předkládání informačních zpráv. Jistě, že autorem článku navrhovaný způsob informace pomocí dispečinku, bez nutnosti osobní účasti příslušného funkcionáře u velitele je jedním z prvních krůčků k řešení problému, který ve své podstatě, při současně praktikovaném způsobu znamená ztrátu drahocenného času nejen pro velitele, ale i pro uvedeného funkcionáře. A pokud nebude tento způsob informace změněn, dotud bude velitel většinu svého času ztrácet vyslýcháním informačních zpráv. I když se to možná bude na první pohled zdát fantazií, přesto se domnívám, že bude nutné jít po té linii, aby velitel po návratu na VS si „zapnul magnetofon“ a ten mu přebral přehled v y h o d n o c e n ý c h zpráv o situaci. A jen ta upřesnění, která by potřeboval, by si vyžádal od dotyčného funkcionáře. Tento způsob není v podstatě nic nemožného, ale je plně závislý na organizaci práce a zvláště na náčelníkovi štábu, aby byl s to připravit veliteli informační zprávu tímto způsobem. Ten, kdo v praxi — a to jen při cvičeních

— prožil ono „dokladování“, ví, co by se ušetřilo času a jak by bylo možné tímto způsobem práci zkrátit.

Autor článku se též zmíní o „vyhlášení rozhodnutí velitelem divize“ na velitelském stanovišti. Jistě, že i takové případy budou, ale podle mého názoru dosti zřídka. Domnívám se, že zpravidla bude to náčelník štábu, který po schválení předloženého návrhu na rozhodnutí seznámí příslušné náčelníky a funkcionáře jen se změnou proti předloženému návrhu, jehož zpracování se zúčastnili buď osobně příslušní funkcionáři nebo jím pověřeni důstojníci.

V chronologickém sledu činnosti velitele a štábu divize po obdržení rozkazu (směrnice) armády je vcelku správně vypuštěno období provádění rekognoskace. Předpokládám, že autor správně vyhodnotil charakter soudobého boje, který do značné míry snižuje význam a důležitost dříve prováděných rekognoskací před vydáním rozhodnutí. I když ji nelze vždy a za každých okolností vyloučit jako bezcennou, přesto bude v současné době i podle mého názoru jen výjimečně nutnou.



Závěrem k této první části článku bych chtěl říci ještě několik slov k organizaci součinnosti, o které autor hovoří tak, že velitel divize k ní přistupuje po vydání rozhodnutí. Podle mého názoru se dopouští autor té nepřesnosti, která byla rozebírána již loňského roku na konferenci o velení v říjnu 1959; že zužuje organizaci součinnosti na jednorázový akt, který následuje po vydání rozhodnutí. Organizaci a uskutečňování součinnosti v pravém slova smyslu je třeba zvláště za současných podmínek vysoké dynamičnosti a manévrového charakteru boje chápat v plném rozsahu jako nepřetržitý proces sladování společné činnosti a je nutno ji provádět ve všech druzích boje a na všech stupních.

A zvláště za zmíněných podmínek, které ovlivňují metodu a způsob práce velitele a štábu divize při velení vojskům a kdy ani ve většině případů k onomu tradičnímu aktu nebude čas ani podmínky, je třeba organizaci součinnosti chápat jako nepřetržitý proces za účelem sladování činnosti druhů vojsk a služeb co do času a prostoru, který probíhá od samého počátku přípravy boje. Již příprava a vydání rozhodnutí a celý proces přípravy tohoto rozhodnutí ve štábu divize je nedílnou součástí

celkové organizace součinnosti, která probíhá i v průběhu plnění bojového úkolu a kterou nelze vyřešit jednorázovým aktem. Formy zabezpečování této nepřetržité součinnosti budou různé a od případu k případu jiné. Zásadní důležitosti nabývá zabezpečení součinnosti při změně bojové sestavy divize, při splnění úkolu, při přechodu z denní bojové činnosti na noční a naopak, při zásahu prostředků velitele divize ve prospěch pluků a při každé zásadní změně situace.



Tolik k „metodě práce štábu po obdržení rozkazu (směrnice) armády“.

V další části bych se chtěl zmínit o některých otázkách systému práce operačního oddělení svazku, který rozebírá autor ve třetí části svého článku.

Pokládám za zcela oprávněný závěr autora, že pro dobrou práci štábu je nutno vytvořit organizační podmínky. Na druhé straně však myslím, že dnes již nemůže být na závalu, je-li určitý funkcionář podřízen přímo veliteli, či nikoli. Jestliže v současné době je funkce náčelníka štábu jako prvního zástupce velitele natolik jasná, pak i otázka podřízenosti ženižního a chemického náčelníka přímo veliteli není myslím nikterak na závalu systému řízení práce štábu jako celku. Přičleňovat tyto funkcionáře k operačnímu oddělení — (i když to tak přímo řečeno v článku není, ale takovým dojmem to působí) — myslím, že by nebylo k prospěchu věci a nebylo by účelné.

Pokud jde o vlastní operační oddělení divize, myslím, že autor vzhledem ke svým praktickým zkušenostem by se nemusel obávat dokázat, že současné „vybavení“ (obsazení) operačního oddělení svazku vzhledem k úkolům zvláště tankové divize v soudobém boji není zcela postačující. Pochopitelně, že nelze štáby, tedy ani operační oddělení, neúměrně zvětšovat a že je nutno hledat jiné formy práce, které efektivněji využijí stávajících možností, ale jistě každý „operátor“, zvláště z divize, přizná, že i jeden příslušník operačního oddělení navíc znamená mnoho v tom skrovném počtu a při obsáhlosti úkolů operačního oddělení.

Ve stručném rozboru systému práce operačního oddělení, i když v úvodu autor píše, že... „vzhledem k tomu, že řídicím oddělením v plánovacím procesu i v průběhu boje je operační oddělení...“, přesto

myslím, že by bylo velmi cenným přínosem, zvláště pro nové náčelníky a příslušníky operačních oddělení, kdyby právě té nejzávažnější otázce — jak operační oddělení uplatňuje v praxi svoji řídicí úlohu — věnoval autor alespoň část své pozornosti. Je nesporné, že tato otázka je v maximální míře spojena s problémem vztahu mezi lidmi — mezi příslušníky štábu a v nemalé míře závisí na osobě náčelníka operačního oddělení a stejně tak na stanovisku a osobě náčelníka štábu, který musí operačnímu oddělení k plnění jeho funkce řídicího oddělení vytvářet podmínky.

Přesto však nepozbývá na důležitosti i vlastní organizace a styl práce operačního oddělení; autor přitom uvádí, i když jen velmi stručně, což je ke škodě věci, jednu z možných variant.

K bodu, ve kterém se autor zmiňuje o službě operačního dozorcího, je třeba dodat, že tento způsob byl již vícekrát předmětem diskuse i ve Voj. myslí a s řešením autora je podle mého názoru jistě nutné souhlasit. Konečně tato praxe není v dneš-

ní době již jen ojedinělým zjevem, ale provádí se již u většiny štábů svazků i armád.

V „materiálním vybavení štábu“ se autor zaměřil zvláště na otázky mobility a otázky spojení. S uvedenými návrhy lze podle mého názoru plně souhlasit a víceméně jsou totožné se závěry již zmíněné konference o velení v r. 1959.

Domnívám se však, že by bylo účelné zaměřit se v otázkách materiálního vybavení štábu též na mechanizaci štábních, účetnických a administrativních prací. Otázky rychlého rozmnožování a nakonec i zpracování dokumentace jsou nadále otevřeným problémem a jestliže Sborník VAAZ č. 1/1960 řeší určité možné způsoby využití nových mechanizačních prostředků, myslím, že by bylo účelné, aby se k nim vyjádřili i soudruzi za štábů svazků a armád.

Vcelku pokládám článek majora Novotného za velmi aktuální, který řeší konkrétní, potřebné problémy a je si jen přát, aby vzbudil i další diskusi a podnítil tak ostatní čtenáře, zvláště z řad příslušníků štábů svazků a armád k rozvíjení těchto otázek.

Manévr PTZ armády s využitím vrtulníků

(VM 6/59)

Major Václav Skála

Autor článku zcela správně rozebral stále stoupající rozsah použití tankových a obrněných vojsk v soudobém boji a v důsledku toho i stoupající důležitost udržovat protitankovou obranu našich vojsk na úrovni odpovídající použití tankových vojsk nepříteli.

Stejně tak správně autor zahrnul do svého návrhu kvalitativně novou zbraň v protitankové obraně, protitankovou řízenou střelu.

Přes toto všechno a i přes to, že autor přihlédl k základním podmínkám vedení soudobého boje, neuvažoval o základních kritériích, kterými je nutno se řídit při návrhu každé nové organizace.

Jak ukazují autoři knihy „Vývoj taktiky Sovětské armády v druhé světové válce“ (kapitola třetí, strana 69) je třeba při uvažování o jakékoli organizaci kterékoliv zbraně vycházet především:

- z ekonomických možností a důsledků, které přináší přezbrojení pro státní hospodářství;
- z operačně taktických požadavků postavených operačním uměním, které musí

nová organizace splňovat;

- z takticko-technických vlastností samé zbraně.

Dříve než můžeme o návrhu organizace začít uvažovat, musí nám být jasný základní princip zbraně, pro kterou organizaci navrhujeme. V daném případě jde o zbraň, kde jednotlivé střely — rakety, jsou naváděny buď drátovým systémem nebo i bezdrátově na dráhu tanku impulsy, které vysílá pozorovatel — naváděč pomocí naváděcího zařízení. Skládá se tedy každá zbraň — z naváděcích zařízení;

- z určitého počtu raket.

Přitom, jak je zřejmé, nejdůležitějším prvkem této zbraně je naváděcí zařízení.

Nahlédneme-li ale do článku, zjistíme, že autor vůbec nemluví o naváděcích zařízeních, ale mluví pouze o protitankových střelách, přičemž předpokládá, že v četách bude vždy po šesti střelách, po jejichž vystřelení už nebude možné další použít. Tento závěr vyplývá ze stati, ve které autor určuje, jaký počet zbraní bude muset být organizován v protitankové brigádě (organizované podle autorova návrhu).

Tyto závěry svědčí o tom, že autor přistupoval ke zpracování článku, aniž by si ujasnil základní technické otázky konstrukce a principu zbraně, pro kterou ve svém článku navrhoval organizaci. V důsledku toho vyvodil a do návrhu organizace včlenil řadu závěrů, s kterými nelze souhlasit.

Abychom se nedopustili stejné chyby jako autor, posuďme nejdříve takticko-technické vlastnosti střel:

Podle dosud známých protitankových střel cizí výroby může se na jedno naváděcí zařízení napojit až osm i více střel. Průměrný maximální řízený dolet střel je okolo 2,5 km, při různé rychlosti letu — od 80 m/vt. do 200 m/vt. K dosažení této rychlosti je třeba doby od 0,4 vt. až do 5 vt. Váha střel je různá a pohybuje se od 10 kg do 100 kg, při čemž je zřetelná tendence k dosažení váhy co nejmenší. Průpal pancíře, vzhledem k velké ráži hlavic střely a kumulativní náloži je značně vysoký a nejdě v žádném případě pod 200 mm. To dostatečně k probití pancíře kteréhokoliv dnes zavedeného tanku v libovolné vzdálenosti. Tyto vlastnosti potvrzují vysoké kvality a účinnost těchto zbraní.

Základní prvek, naváděcí zařízení, může řídit vždy let jedné střely, kterou lze řídit po jejím odpálení pouze v zorném poli optiky. K odstranění tohoto nedostatku dostatečně zařadit ke každému zařízení dva muže obsluhy — „mířiče-naváděče“ a „střelce-nabižeče“. Úkolem prvního je řízení střely, tzn. obsluha naváděcího zařízení; úkolem druhého je připravovat střely do směru útoku tanků nebo směru střelby podle pokynů mířiče. Tím se vyloučí nutnost navádět střelu maximálním obloukem z okraje zorného pole optiky a zabezpečí možnost kruhového výstřelu.

Aby se určily možnosti naváděcího zařízení pro zničení tanků, je třeba vyjít z určitých předpokladů. Kromě středních hodnot dostřelu apod. je nutné vzít především v úvahu stanovenou pravděpodobnost zásahu — ta je podle zahraničních pramenů rovna 0,8—0,9.

Vyjdeme-li z rychlosti pohybu tanku na bojišti (15—20 km/hod.), z rychlosti letu střely, z doby nutné na přípravu jedné střely k odpálení a navedení (10—15 vt.), vidíme, že jedno zařízení bude schopno vypálit okolo 8—10 střel po dobu pohybu tanků v prostoru pohybu řízené střely. Při použití pravděpodobnosti zásahu bude v cíli z tohoto počtu buď 6—7 nebo 8—9 střel. K tomu ovšem je nutno připočíst činitele, které podle provedených výzkumů snižují

stupeň pravděpodobnosti asi o 40—50 %. Jsou to:

- nepravdivý pohyb tanku na bojišti;
- využívání terénních tvarů a předmětů na bojišti ke skrytému postupu tanku;
- snížená viditelnost na bojišti způsobená střelbou děl, použitím dýmu apod.;
- zničení tanku jinými prostředky nebo druhým zařízením;
- snížení pohotovosti naváděče působením zbraní nepřitele;
- ostřelování a ničení odpalovacích zařízení střel.

Potom bude stupeň zasažení udáván číslem 0,4 až 0,45 proti 0,8—0,9, čímž se sníží počet pravděpodobně zasažených tanků na 3—5 strojů.

Na základě tohoto vyhodnocení je možno potom formulovat takticko-technické vlastnosti takto:

- lze předpokládat, že zbraň zničí na jednom postavení 3—5 tanků;
- zbraň je malých rozměrů (proti protitankovým kanónům), snadno ovladatelná a dostatečně lehká; k obsluze dostačují dva muži;
- účinnost zbraně vzhledem k kumulativní náloži a velké ráži je 3krát větší než u bezzákluzového kanónu používajícího stejného střeliva;
- účinnost zbraní je vyšší než u zavedených PT kanónů;
- lze předpokládat značně vyšší životnost zařízení i nižší procento vyřazení obsluh než u PTK;
- zbraň bude vyžadovat minimální čas pro přípravu k bojovému použití (ženíjní práce, maskování apod. asi v rozsahu času nutného pro přípravu těžkých zbraní pěchoty).

Při rozboru operačně taktických požadavků kladených na organizaci soudobého PT útvaru autor správně ukazuje to nové, co přináší do otázek vedení boje použití zbraní hromadného ničení a jaký vliv mají tyto zbraně především na rozvoj a stoupající význam zvláště tankové techniky a tím i tankových jednotek a útvarů.

Z tohoto správného rozboru a použití tankových vojsk nepřitelem však autor vyvodil neúplné a málo podrobné závěry, které nemohly dát dostatečný podklad pro návrh odůvodněné organizace.

Myslím, že jeho závěry je možno doplnit takto:

- PT útvary v soudobém boji musí
- být vysoce pohyblivé, schopné rychlého a pružného manévru v jakémkoli terénu;

- být vybaveny zbraněmi, které vyrovnávají zvýšenou účinnost nových tankových zbraní; přitom tyto zbraně samy musí mít vysokou účinnost co do průrazu pancíře, být lehké, snadno ovladatelné;
- pro požadovanou pružnost manévru, zvýšenou vlastní palebnou sílu, zlepšení možností velení musí jejich organizace být co nejefektivnější;
- dávat možnost, aby se kromě vytvoření protitankových záloh armády mohly posílit i divize ohrožené možným protídíkem tankových vojsk protivníka.



Autor v navrhované organizaci zařazuje správně protitankové řízené střely (PTRS) jako základní zbraň.

Současně s nimi však organizuje jeden pluk brigády z baterií vyzbrojených bezzákluzovými děly.

Přes to, že bezzákluzová děla splňují většinu požadavků kladených na soudobé PT dělostřelectvo, jejich značnou nevýhodou je okamžité odhalení palebného stanoviště prvním výstřelem, vzhledem k oblakům dýmu, které vznikají při výstřelu.

Tyto zbraně se proti tomu dobře uplatní v členitém a porostlém terénu, kde u PTRS může dojít i k dalšímu snížení pravděpodobnosti zásahu. Bude výhodnější zařadit bezzákluzové kanóny ve velkém počtu do motostřeleckých jednotek a útvarů, přehrazujících větší tankové směry.

Úkolem protitankového útvaru nebo svazku armády bude především posílit nebo přehradit široký tankový směr, na kterém lze bez mezer v sestavě tanků zasadit minimálně tankový útvar. To znamená, že půjde o terénní úsek o šířce asi 5–8 km, při zasazení svazku potom o šířce 12 až 18 km, s málo pokrytým terénem, bez většího vertikálního členění. Použití bezzákluzových děl povede v takovémto terénu k okamžitému odhalení jejich bojové sestavy, zatím co u PTRS umožní maximálně využití všech jejich kladů.

Vzhledem k předurčení armádního PT prostředku bude tedy výhodnější z organizace bezzákluzová děla vypustit a v organizaci použít pouze PTRS.

Pokud jde o začlenění tarasnic, je vhodné ponechat je v organizaci jednotek PTRS. Z těchto úvah je možno vyvodit tento závěr:

Armádní PT útvar k tomu, aby mohl plnit úkoly kladené na něj soudobým bojem, musí být vybaven PTRS, které budou u jednotek PTRS doplněny účinnou ruční protitankovou zbraní.

Při řešení otázek manévru předpokládá autor vybavit jednotky lehkými terénními vozidly GAZ 60 nebo obrněnými transportéry. Pokud jde o automobily, autor pravděpodobně minil vozidla typu GAZ 69. Přitom předpokládá, že v četě budou dvě tato vozidla. Proto mu při výpočtu počtu vozidel v navrhované organizaci vychází stejný počet vozidel jako dosud. To však není pravda. Chyba je opět v tom, že autor nepřehlédl a důkladně neprostudoval a neposoudil technické vlastnosti zbraně ani vozidel.

Autor předpokládá umístění tři střel na jednom vozidle. Nebudou to však tři střely, ale tři naváděcí zařízení, což znamená 24 střel a při obsluze jednoho zařízení — šest mužů obsluhy. Každý, kdo zná uváděná vozidla, ihned pozná, že to není možné. Při reálném posouzení se ukazuje, že při použití vozidel GAZ 69 je možno použít vždy jedno vozidlo pro jedno naváděcí zařízení. Čili nebudou to dvě vozidla v četě, ale šest vozidel — tzn. v baterii minimálně osmnáct vozů bez započtení dalších vozů pro velitelské orgány a municí. Přitom vozidla GAZ 69 i při svých vysokých kvalitách nezaručují možnost pohybu v jakémkoli terénu a v důsledku toho nesplňují kladený požadavek vysoké průchodnosti a pohyblivosti.

Vzhledem k tomu musí mít protitankový útvar jako dopravní prostředek zbraně, obrněný transportér, který zaručuje nejen tempo pohybu odpovídající tempu tankových jednotek i v těžkém terénu, ale i dostatečnou ochranu před pěchotními zbraněmi.

Kromě toho lehký obrněný transportér má dostatečnou nosnost k tomu, aby mohl dopravovat dvě naváděcí zařízení s municí a obsluhou. Přes to budou muset být u baterie minimálně další dvě muniční vozidla. Bude tedy pluk v této navrhované organizaci stejně mohutným kolosem jako v dosavadní a jeho schopnost manévru bude problematická.

K tomu, abychom dospěli k pokud možno reálnému závěru o organizaci PT útvaru armády, je nutno vrátit se zpět k takticko-technickým vlastnostem zbraně.

Úkolem PT útvaru armády je:

- umožnit posílení těch svazků, které jsou nasazeny na důležitém směru a jejichž činnost je ohrožena možností nepřátelského úderu;

zasazením může velitel armády podstatně ovlivnit boj s tanky nepřítele; zde je nutno zásadně uvažovat o tom, že ar-

máda vzhledem ke svému úkolu bude zpravidla vytvářet dvě i více těchto záloh.

Z rozboru takticko-technických vlastností vyplývá, že jedno zařízení může zničit v průměru čtyři tanky. Podle taktických zásad nepřítele lze počítat s průměrnou hustotou 35 tanků/km. K jejich zastavení bude nutné zničit asi 70 % tanků — tj. 24 tanků. Toho lze dosáhnout nasazením šesti naváděcích zařízení na této šířce.

Pro možnost zasazení prostředků armády nutně musí být vzaty v úvahu i prostředky vojsk odražejších úder. Při předpokladu pouze pěti protitankových kanónových hlavni na 1 kilometr v jejich sestavě a při poměru 1 hlaveň — 1 tank sniží se počet tanků, které musí být zničeny prostředkem armády na šířce 1 km na 19. Při snížení tohoto počtu cca o 5 % tanků, které budou zničeny dalšími prostředky, docházíme k číslu 17, což znamená, že lze počítat s potřebou 4—5 naváděcích zařízení na 1 km. Nejvýhodnější tedy se jeví organizovat šest naváděcích zařízení v četě, přičemž četa bude mít úkol přehrazovat 1—1,5 km.

Vzhledem k velení a řízení boje bude potom nutno zařadit v baterii ne tři čety, ale dvě, takže baterie by potom mohla přehradit 2—3 km. Ponecháme-li organizaci pluku o šesti bateriích, může tento pluk přehradit při zasazení všech baterií do prvního sledu až 18 km při členění na dva sledy (3 baterie v prvním, tři v druhém sledu) — 9 km.

Tyto úseky ukazují, že velitel tohoto pluku by velmi těžko mohl řídit boj v celém prostoru zasazení pluku. Protože už vpředu, při posuzování vybavení pluku dopravními prostředky bylo ukázáno, jak nevýhodná by tato organizace byla, bude nejvýhodnější mezistupeň — tj. oddílová organizace.

Při členění oddílů na tři baterie bude v oddíle 36 naváděcích zařízení, což znamená, že oddíl může z boje vyřadit 144 tanků.

Přihlédneme-li opět k tomu, že oddíl bude zasazován v součinnosti s dalšími útvary a protitankovými prostředky, ukazuje se, že oddíl se všemi bateriemi v prvním sledu přehradí frontu 7—9 km a při členění na dva sledy 6—8 km. To znamená, že takto organizovaný oddíl PTRS přehradí celé útočné pásmo pěšího bojového skupení pěší divize, tak i obrněné divize nebo tankové brigády.

Počítáme-li dále, vidíme, že počet protitankových prostředků u útvarů odražejších protiztec v síle svazku nebo i větší vzroste

průměrně na 8 hlavní/km fronty vzhledem k zasazení prostředků pluků a divizí. Potom, např. při použití dvou obrněných divizí (což znamená asi 700 tanků, útočících na frontě 24 km) zničí jednotky odražejší zteč minimálně 184 tanků. K zastavení nepřítele je nutno zničit asi 560 tanků. Při zasazení dvou oddílů bude zničeno 360 tanků, takže jejich použití skoro úplně doplní chybějící možnosti prvosledových útvarů.



Na základě těchto výpočtů je možné učinit asi tyto závěry:

- vzhledem k možnostem PTRS bude výhodné ponechat jako nejvyšší organizací jednotku u této zbraně oddíl, skládající se ze tří baterií po dvou četách se šesti naváděcími zařízeními;
- oddíl dává, při přihlédnutí k minimální hustotě protitankových prostředků prvosledových jednotek, možnost přehradit šířku i 10—12 km a vytvořit spolu s prvosledovými útvary dostatečnou hustotu pro zastavení obrněné divize;
- vzhledem k dané šířce zasazení nebude výhodné organizovat u jednotek PTRS vyšší stupeň velení než oddíl, neboť ten by ve většině případů mohl řídit boj v minimálním rozsahu (leda, že by byl dotován silnými spojovacími prostředky i prostředky velení);
- při přihlédnutí k úkolům kladeným na armádní protitankový prostředek a k výše uvedeným závěrům bude nejvýhodnější organizovat u armády 5—6 samostatných oddílů PTRS.
- Z tohoto počtu velitel armády může:
 - posílit prvosledovou divizi, která plní hlavní úkol armády a divizi ohroženou protiúderem (2 oddíly);
 - vytvořit 2—3 samostatné PTZ armády schopné zásahu na nejdůležitějších směrech;
 - toto rozdělení prostředků dává armádě možnost, aby bez posílení i po vyřazení jednotek ať při jejich zasazení nebo po atomovém napadení, mohla pružným manévrem v krátké době připravit na ohrožených směrech vysoce aktivní a účinnou protitankovou obranu.

Jestliže přihlédneme k tomu, že by bylo výhodné organizovat i u divizí jejich protitankový prostředek z PTRS přibližně v hodnotě oddílu, bylo by možné ponechat v podřízenosti armády 4—5 oddílů, neboť nutnost posílení divizí by zde ve většině případů odpadla.

Ještě krátce k začlenění vrtulníků do organizace protitankové brigády.

Stejně tak, jako u předchozí techniky autor důkladně nezhodnotil efektivnost zařazení vrtulníků do organizace brigády. I autorovi bylo zřejmé, že tyto stroje by nebyly vytiženy a proto je chtěl využívat i pro potřeby štábu armády. Domnívám se, že vzhledem k rostoucímu významu těchto dopravních prostředků pro potřeby vševojenské armády bylo by účelné organizovat u armády dopravní vrtulníkový pluk o čty-

řech letkách po 16 vrtulnících, při čemž by byla:

- jedna letka lehkých vrtulníků (Mi 1),
- dvě letky středních vrtulníků (Mi 4),
- jedna letka těžkých vrtulníků (Mi 6).

Tato organizace by umožňovala veliteli armády, jak plně dotovat spojovací a velitelské orgány, tak i provádět dopravu munice, raněných, výsadků i přesuny PTZ v potřebném rozsahu při maximální hospodárnosti a vytiženosti kapacity této techniky.

Niektoré zásady priezkumu vzdušného priestoru a upovedomovanie v rámci msd a msp

(VM čís. 1/60)

Kapitán Jaromír Černoch

Svým diskusním příspěvkem chci podepřít názory uvedené v článku s. mjr. Krehlika v časopise Vojenská mysl č. 1/1960 a současně přednést své některé názory na otázky vyplývající z organizace průzkumu vzdušného prostoru zvláště proti nízké a rychle letícím vzdušným nepřátelským cílům a uvědomování o těchto cílech v rámci msd a msp.

a) K otázce uvědomování o vzdušném nebezpečí prostřednictvím otevřené sítě výstrahy divize v prostoru denního odpovídání nebo v prostoru soustředění.

Autor uvádí: „Hláskami PVO motostřeleckého a tankového pluku uvědomovat o vzdušném nebezpečí PVS pluků. Všechny ostatní jednotky, které mají hlásky, uvědomovat hláskami PVO divize v otevřené řeči výstrahy.“

Jelikož forma otevřené řeči výstrahy dosud v naší armádě není ustálena a autor sám tuto věc ani dále nerozvádí, chci uvést několik poznatků k obsahu a formám tohoto hlášení.

Zde totiž při řešení tohoto problému jsme při taktickém cvičení narazili na dvě protichůdné věci, které vzájemně zatlačují použití té či té otevřené řeči výstrahy divize do pozadí.

Za prvé je to vedení rádiového hovoru, kdy platí zákaz vysílání rádiem a za druhé je to otázka utajení velení.

Protože, jak ukázalo zkušební cvičení, otevřená řeč výstrahy divize je jediné východisko pro řešení těchto úkolů, které jsou kladeny na PVO msd. Neboť jen v rádiové síti otevřené řeči můžeme v souběžných podmínkách včas uvědomit jednotky

o vzdušném nebezpečí a současně připravit k aktivní obraně 30mm PLdvK motostřeleckých pluků a praporů a tankového pluku u msd a uvést současně do pohotovosti střelecké jednotky z ručních zbraní, vyčleněné k vedení hromadné palby proti nízké letícím cílům.

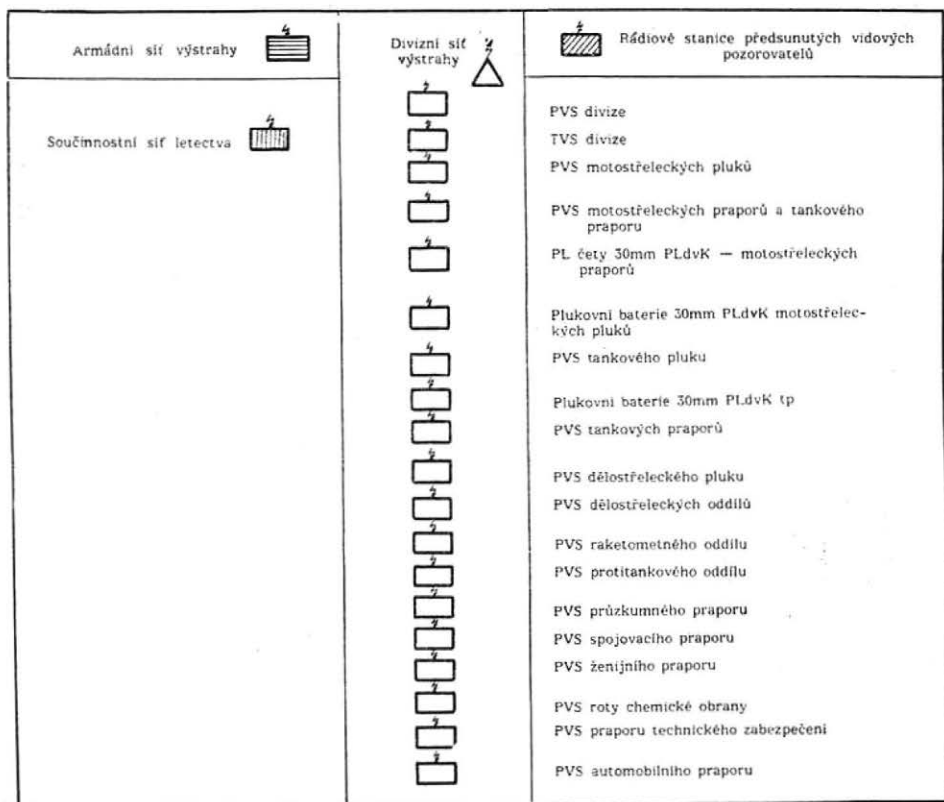
Při stanovení formy a obsahu otevřené rádiové sítě výstrahy divize je třeba vycházet z úkolu, který nám má tato výstraha plnit ve prospěch vševojskového svazku. Jsou to tyto hlavní úkoly:

- včas uvést do bojové pohotovosti všechny PL prostředky u motostřeleckých a tankového pluku (mimo organický protiletadlový pluk, neboť tento odpovídá přímo armádní výstrahu);
- včas připravit k vedení hromadné palby vyčleněné střelecké jednotky z ručních zbraní;
- včas uvědomit jednotky o vzdušném nebezpečí, aby měly čas učinit taková opatření, aby ztráty v případě vzdušného napadení nepřítelem byly co nejmenší.

Aby tyto úkoly kladené na PVO msd mohly být splněny, je nutné organizovat u svazku rádiovou síť výstrahy v otevřené řeči. (Kdo tuto výstrahu odpovídá, viz obr. 1.)

SCHÉMA RÁDIOVÉHO SPOJENÍ

Obr. čís. 1 — hláska msd



LEGENDA



— přijímač divizní PVO vyčleněný pro odposlech armádní výstrahy



— přijímač divizní hlásky PVO vyčleněný pro odposlech součinnostní sítě se stíhacím letectvem



— přijímač divizní hlásky PVO vyčleněný pro odposlech hlášení o nízko letících cílech předsunutých vidových pozorovatelů.

Činnost na štábu PVO msd je třeba v tomto případě organizovat takto:

Přijímat zprávy o vzdušné situaci hláskou PVO msd od armádní výstrahy (o vysokých cílech) a zprávy od předsunutých pozorovatelů vzdušného prostoru v rámci msd (o nízko letících cílech). Na základě zhodnocení vzdušné situace štábem PVO msd provést uvědomění v rámci divize o vzdušných cílech nebezpečných pro msd (tzn. jak o vysokých cílech, tak i o nízko letících cílech).

V divizní síti výstrahy v otevřené řeči provést uvědomování o vzdušné situaci do praporů (oddílů), plukovních baterií 30mm PldvK a praporních čet 30mm PldvK, jak je uvedeno na obr. 1. Tento způsob uvědomování vyžaduje takový způsob hlášení, aby aktivním prostředkům byla dána možnost včas se připravit a vést boj se vzdušným nepřítelem. Toto včasné uvědomování může být provedeno jen za použití rádiového spojení. Použití telefonního pojítka v tomto případě je nepostačující, neboť propojení této zprávy přes ústředny i při použití výhody přednostního hovoru „Wozduch“ trvá, jak ukázalo zkušební cvičení, příliš dlouho a vykonavatel by byl uvědoměn pozdě.

Forma hlášení:

- 350, 1, 05, 225
350 — je volací znak divizní hlásky,
1 — počet letounů,
05 — výška cíle,
225 — kurs letu ve stupních,
— čas není třeba uvádět, neboť je shodný s dobou hlášení,
— zpráva je předávána fonicky.

To znamená, že na základě tohoto hlášení jednotliví velitelé samostatně vyhlásí letecký poplach u svých jednotek a uvádějí do pohotovosti své aktivní prostředky určené k vedení vzdušného boje. Tento způsob dále vyžaduje to, aby u příjemců zpráv (podle obr. 1) byla určena stálá služba pro odposlech této divizní sítě, vybavena kurzovým stolcem a pracovní mapou.

Tento způsob hlášení proti hlášení uvedenému v článku mjr. Krehlika má ty výhody, že protiletadlové prostředky 30mm PldvK msd jsou uvědomovány prostřednictvím této divizní sítě výstrahy nejen o nízko letících cílech, ale i o vzdušných cílech, o kterých podává hlášení armádní výstraha. Ještě na vzdálenějších přístupech, aniž již tyto cíle můžeme pozorovat vizuál-

ně, v noci, za ztížených povětrnostních podmínek, mlha, déšť, sněhová vánice a tyto cíle jsou již v palebném dosahu těchto zbraní, tj. ve výšce do 3 km.

Tento způsob uvědomování má tu nevýhodu, že tato zpráva, předána divizní výstrahou, se dostane k vykonavateli asi o 20—30 vteřin později.

Domnívám se však, že uvedené klady, tj. větší množství zpráv, které umožňují prostředkům 30mm PldvK účinně působit na větší počet vzdušných cílů, převyšují uvedený nedostatek.

Při použití uvedeného způsobu hlášení nelze ještě mluvit o otevřené řeči, je-li tato zpráva rádiem předávána fonii, přestože většina velitelů i kontrolujících orgánů se o této zprávě vyjadřovala jako o otevřené řeči. Domnívám se, že je to názor chybný.

Druhý uvedený způsob neklade takové požadavky na obsluhu a stačí k výkonu služby pracovní mapa.

Forma hlášení:

WOZDUCH, 1, 05, BRNO, VÝŠKOV
WOZDUCH, 1, 05, BRNO, VÝŠKOV

Ostatní údaje není třeba uvádět, neboť tím by se jen zpráva zbytečně prodlužovala. Příjemci zpráv si sami napíší čas, který je shodný s dobou přijetí zprávy.

- 1 — počet letounů,
05 — znamená výšku v hektametrech,
BRNO, VÝŠKOV — směr letu vzdušného cíle.

Domnívám se, že pouze tento druhý způsob hlášení je svou formou hlášením v otevřené řeči, lze-li vůbec mluvit o tzv. „otevřené řeči“. Tato forma hlášení, jak je výše uvedeno, nemůže při použití narážet na otázku utajeného velení, pokud se týká samotné formy zprávy. Neboť na základě této zprávy, která je předávána rádiem, nemůže již protivník provést žádná protipatření a taktéž údaje této zprávy nemohou poskytovat protivníkovi žádné poznatky o vlastních jednotkách. Neboť realizování této zprávy následuje během několika vteřin nebo málo minut, jak ze strany protivníka, tak ze strany vlastních jednotek.

Tato forma uvědomování plně vyhovuje požadavkům, které jsou kladeny na PVO divize, na což již bylo výše poukázáno.

Kladem tohoto způsobu uvědomování je to, že je možno připravit pro boj se vzdušným nepřítelem jak PL jednotky 30mm PldvK motostřeleckých a tankového pluku, tak i střelecké jednotky vyčleněné pro boj s nízkoletícími nepřátelskými letouny

z ručních zbraní určené k vedení hromadné palby na tyto vzdušné cíle.

Zde může vystoupit do popředí pouze otázka vedení hovoru na rádiových pojítkách, kdy platí zákaz vedení hovoru na těchto pojítkách. Neboť tím, že je aktivována divizní rádiová síť výstrahy v době, kdy platí ještě zákaz vysílání (tj. v prostoru denního odpočinku nebo v prostoru soustředění), je zde to nebezpečí, že ze strany protivníka na základě rádiového provozu, může být provedeno zaměření této rádiové stanice.

I tento problém je možno odstranit a to tím, že vysílání divizní sítě výstrahy je prováděno mimo VS divize z prostoru vysílacího střediska, které na stupni divize je možno organizovat.

Třetí uvedený způsob je možno použít v tom případě, je-li charakter vzdušného cíle po vyhodnocení takový, že je třeba vyhlásit v celé divizi letecký poplach.

Forma hlášení:

WOZDUCH 222

WOZDUCH 222

Tato forma je obdobná jak je uvedeno v článku mj. Krehlika.

b) K otázce možnosti průzkumu vzdušného prostoru a uvědomování o vzdušném nebezpečí u msd a msp za přesunu.

Autor v této stati poukazuje na to, že způsob uvědomování za přesunu v naší armádě má dosud mnoho nedostatků, což provedené zkušební cvičení plně potvrzuje. Jaká je skutečnost. Hlášky PVO msd, msp, tp sice odposlouchávají armádní výstrahu a na základě armádní výstrahy je jim známa vzdušná situace (nemají však zprávy o nízkoleteckých cílech), avšak to je vše co dělají za přesunu a mohou dělat. Tyto hlášky nejsou schopny za nynější organizace a materiálního vybavení předat tyto zprávy NS nebo veliteli během přesunu. Neboť velitel a NS je za přesunu u jiných vozidel než hláška PVO a nějaké spojení vnitřní během přesunu zde mezi nimi neexistuje. Cíl je zde jediná možnost a to je, jak i autor uvádí, že hláška sama po zhodnocení vzdušné situace vyhlásuje letecký poplach proudů, ve kterém je zařazena. To je však podle mého názoru chybné. Vyhlásit letecký poplach má právo jen velitel nebo NS divize (útvary). Bereme-li v úvahu, že u divize bude oddělení PVO, pak bude správné, aby toto právo a také povinnosti byly přeneseny na štáb PVO di-

vize. (Sám autor připouští, že je vcelku nevýhodné vyhlášení leteckého poplachu pro celou msd na přesunu.) Navrhují provádět uvědomování i za přesunu o všech vzdušných cílech v divizní síti výstrahy v otevřené řeči, obdobně jako v prostoru soustředění nebo v prostoru denního odpočinku. To znamená, že divizní síť výstrahy v otevřené řeči je odposlouchávána veliteli útvarů a jednotek jak je uvedeno na obr. 1. Velitelé těchto útvarů a jednotek na základě zhodnocení vzdušné situace a úkolu, který je dán tomu či onomu útvaru a jednotce, vyhlásují samostatně letecký poplach pouze své jednotce během přesunu. Činnost těchto útvarů a jednotek při vyhlášení leteckého poplachu během přesunu bude různá. Tato činnost je závislá na vzdušné a pozemní situaci a úkolu, který je dán veliteli útvaru či jednotky (a v neposlední řadě i od druhu vojsk, jak i autor dále uvádí).

Pro zjišťování nízkoleteckých cílů jeví se výhodným předsunout vidové pozorovatele vybavené rádiovou stanicí, před zahájením přesunu do prostoru nastávající činnosti a umístit je tak, aby měli vcelku výhodné pozorovací možnosti nad pásmem přesunu celé divize, jak uvádí autor v článku. Tito předsunutí pozorovatelé podávají zprávy o nízkoleteckých cílech v rádiové síti; tu odposlouchává divizní hláška, která má díky tomu dostatek zpráv o vzdušné situaci jak z prostoru, kde se divize nachází, tak i z prostoru pásma přesunu a z prostoru nastávající činnosti (a to jak o vysokých vzdušných cílech z armádní výstrahy, tak i o nízkoleteckých cílech). Po vyhodnocení vzdušné situace na štábu PVO je možno provádět uvědomování v rámci msd i během přesunu.

Několik poznámek k práci značkáře (tj. toho příslušníka PVO, který zakresluje náletové situace na planšet.

Při různých cvičeních jsme prověřovali ještě další druh zakreslování náletových situací, který dosud není všeobecně u hlásek POV u naší armády vžit. Nikoli zakreslováním, což je za jízdy vcelku ztěženo, ale zapichováním malých letadel na trasu letu vzdušného cíle, tak jak ji udává armádní výstraha nebo předsunutí vidové pozorovatelé. Tento způsob je rychlejší a přehlednější a to proto, že máme na mapě (planšetu) zakresleny pouze ty vzdušné cíle, které jsou právě ve vzduchu. Polohu

cíle může značkář stanovit okamžitě, jakmile ji slyší ve sluchátku, zapichnutím letadélka do stanoveného bodu. Praxe nám potvrdila to, že uvedený způsob je nejrychlejší. Tento způsob vyžaduje pouze to, aby na hláse PVO byla tato letadélka v různých barvách a v počtu o 15–20 kusích (zelené, hnědé, červené, žluté, černé atd.), neboť každá barva představuje jeden vzdušný cíl po dobu letu v určité době.

Aby uvedené úkoly mohly být splněny v rámci msd je třeba, aby jednotky, určené k získávání zpráv a uvědomování o vzdušném nebezpečí v rámci msd, byly zabezpečeny následujícími rádiovými pojítky.

U štábu divize by měly mít:

- 1 přijímač R-4 pro odposlech armádní výstrahy,
- 1 přijímač R-4 pro odposlech součinnosti sítě se stíhacím letectvem,
- 1 přijímač R-3 pro odposlech rádiové sítě předsunutých vidových pozorovatelů,
- 1 rádiovou stanici středního dosahu pro vysílání divizní sítě výstrahy.

U štábu pluku:

- 1 rádiový přijímač R-3 pro odposlech divizní sítě výstrahy,
- 1 rádiovou stanici pro vidové předsunuté pozorovatele.

(VM čís. 1/60)

Požární ochrana vojsk v poli

Inženýr major Josef Čihák

V diskusním příspěvku chci hlouběji rozebrat některé otázky, které autoři článku řešili jen částečně nebo je neřešili s dostatečným taktickým zhodnocením celé situace.

Nejprve je třeba říci, že článek v každém případě splnil zásadní úkol tím, že naznačuje vážnost celé problematiky požární ochrany vojsk v poli a dále tím, že jako jeden z mála článků ve vojenské literatuře se pokouší některé otázky řešit. Článek se stává podnětem k rozvíjení naznačených otázek a měl by vyústit v širokou diskusi, která by vyřešila některé základní teze, ukázala by na nedostatky v technickém vybavení vojsk i v jejich organizaci ve vztahu k požární ochraně. Diskuse by měla i ukázat, jaká technika, jakých taktických vlastností by měla být vyvíjena a zavedena do armády. Tuto otázku řešit je také cílem tohoto příspěvku.

Zhodnotíme-li si možné cíle, na něž nepřítel může vhodně použít zápalných prostředků, vidíme, že jsou to především lesy a osady, v nichž jsou jednotky rozmístěny nebo jimi provádějí přesun. S přihlédnutím k tomu, že lesy mohou tvořit v případě požáru co do rozlohy podstatně větší cíl pro použití zápalných prostředků nepřítelem a tudíž i větší překážku, chci se proto zabývat především některými taktickými hledisky při likvidaci lesních požárů.

Abychom si uvědomili, jaký prostor lesy

pokrývají z celé plochy států, jsou v tabulce uvedena procenta z celkové rozlohy území:

Stát	Celkem % lesů	Z toho	
		Jehličnaté	listnaté
ČSR	32	77 (z toho 24 smíšené)	23
NSR	29	65	35
Rakousko	38	78	22
Francie	21	28	72
Belgie	20	35	65
Holandsko	7		

Z tabulky vyplývá, že např. v NSR je asi 18,8 % celkové rozlohy státního území pokryto jehličnatými lesy, které z hlediska lesních požárů mají potřebné přirozené vlastnosti. I když je třeba říci, že lesy

obvykle rostou na pozemcích o nižší bonitě půdy, na horských svazích a vrcholcích, tudíž v prostorech, kde je méně komunikací než v příhodnějších rovinatých podmínkách, je nutno učinit závěr, že např. pro NSR asi 10–15 % délky všech komunikací prochází jehličnatými lesy vhodnými pro použití zápalných prostředků. Přitom je si třeba uvědomit, že v jižní polovině NSR, tudíž v prostoru, který přiléhá přímo k území ČSR, pokrytost lesy dosahuje až 50 % celého území a tudíž i celková délka komunikací procházejících jehličnatými lesy vzrůstá až na 20 i více %. Z uvedené pokrytosti středoevropského válečité jehličnatými lesními porosty vyplývá závěr, že je velmi důležité zabývat se otázkami požární ochrany vojsk v poli a dále to, že pozornost, která dosud byla diskutovaným otázkám věnována, neodpovídá jejich závažnosti.

Pokud jde o zápalné prostředky, je třeba uvést, že budou v budoucí válce použity jako masový prostředek především z hlediska ekonomického. Cena 1 kg napalmu (jako nejlacinějšího a nejvhodnějšího prostředku pro vytváření lesních požárů) je pouze asi 1,50 Kčs, při čemž lesní požár vytvoří překážku na dobu mnoha hodin, zatím co dělostřelecká palba znamená použití několika stovek granátů v ceně okolo 500 až 1000 Kčs a přitom přehrazení je provedeno pouze na dobu několika minut.

Z uvedeného úvahy je zřejmé, že zvláště pro některé úkoly, jako přehrazení komunikací přesunujícím se útvarům nebo svazkům v místech, kde procházejí zalesněným terénem, je napalm prostředkem mimořádného významu a účinku.

I pro případ, kde v prostorech soustředění útvarů a svazků jsou vojska skryta v lesních celcích, je vhodné vytvářet lesní požáry a to opět nejlépe napalmovými pumami.

To, co zde bylo uvedeno o významu napalmu, bylo potvrzeno zkušenostmi z války ve Vietnamu a hlavně z války v Koreji.

Přitom je třeba zdůraznit i to, jak uvádějí autoři článku, že budoucí válka by přinesla ještě nový zdroj požárů, kterým je atomová zbraň.

K likvidaci a lokalizaci lesních požárů navrhuji autoři použít některé mechanické prostředky, při čemž podle mého názoru jejich možnosti při současné organizaci částečně přecenili.

Pro kalkulaci uvádím tabulku rychlosti

šíření požárů v jehličnatém lese, při středně starém porostu v závislosti na rychlosti větru:

Hustota lesa	Rychlost větru v m/vt			
	0	1–2	7	25
řidký	8	48	240	1100
středně hustý	30	60	480	2200
hustý	48	160	640	4800
	Rychlost šíření požáru v m/hod			

Při silném větru může rychlost šíření požáru dosáhnout při korunovém požáru až 25 km/hod. To je ovšem výjimečný případ.

Pro posouzení šíření požáru kolmo na směr větru je uvedena příslušná závislost v tabulce:

Rychlost větru	Poměr mezi postupem požáru ve směru větru a kolmo na směr větru
bezvětrí	1 : 1 (na všechny strany)
mírný vítr	2,7 : 1
silný vítr	4 : 1

Pro vytváření lesních požárů je třeba posoudit možnosti nepřítel. Pro plnění uvedeného úkolu může nepřítel použít stíhacích letounů starších typů, které mají možnost nést náklad okolo 1000 kg pum, i lehkých bombardovacích letounů. Pro úvahu bude uvažováno se stíhacími letouny o únosnosti 900 kg pum v základní bojové sestavě, tj. dvojici.

Jako zápalnou pumu, která pravděpodobně může být použita na uvedené cíle, bude uvažována tenkostěnná puma o obsahu asi 40 kg napalmu o celkové váze okolo 50 kg.

Dalším parametrem pro všeobecné zhod-

nocení, který je třeba uvážit, je početnost určitých rychlostí větru. Početnost pro střední Evropu je uvedena v další tabulce.

	Rychlost větru v m/vt		
	0—3	4—10	více než 10
Početnost výskytu v čase, na základě dlouhodobého pozorování, např. v % času za dlouhý časový úsek	30—35 %	40—45 %	10—20 %

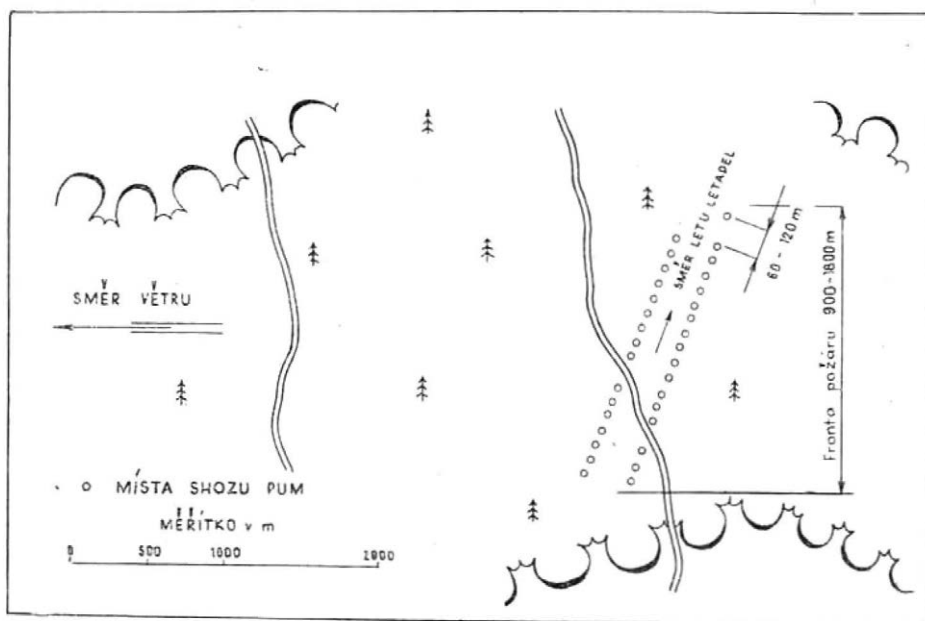
Vezmeme-li pro úvahu rychlosti větru 4 až 10 m/vt, které se vyskytují zhruba ve 40 až 45 % času a rychlosti šíření požáru pro vítr 7 m/vt, můžeme znázornit postup vzniku a šíření požáru na následujícím schématu:

Při šíření požáru 480 m/hod 1 : 2,7 a při jeho šíření do stran je zřejmé, že asi za 15 až 30 min. dojde ke spojení ohnisek požárů v jednu souvislou frontu požáru o šířce 900 až 1800 m, která se bude rozšiřovat za každou hodinu asi o 360 m vzhledem k šíření požáru do stran.

Jestliže dále uvážíme 2 paralelní divizní komunikace pro přesun svazku, je zřejmé, že požár zachvátí druhou komunikaci, při jejich vzdálenosti min. 1,5 až 2 km, za 3 až 4 hodiny.

Časová kalkulace pro protipožární zásah na stupni divize od doby provedení bombardování napalmovými pumami v sobě zahrnuje: zjištění požáru, hlášení veliteli a štábu divize, zhodnocení situace velitelem a štábem, vydání rozkazu pro likvidaci požáru, přesun požární skupiny do prostoru požáru, provedení rekognoskace velitelem skupiny, vydání rozkazu, zahájení protipožárních opatření. Na provedení uvedených opatření bude zapotřebí 30 až 60 min. podle umístění požární skupiny vzhledem k místu požáru.

Za tuto dobu bude fronta požáru již okolo 1080 až 1980 m, popř. 1260 až 2160 m. Připočteme-li dále alespoň dobu 60 min. nutnou k vytvoření potřebných protipožárních opatření požární skupinou, vidíme, že



fronta požáru dosahuje již hodnot více než 1,5 až 2,5 km šířky.

Jaké jsou možnosti likvidace takovéto fronty požáru ženijními prostředky, které uvedli autoři ve svém článku. Je správné konstatování, že vytvořením průseku dostatečné šířky (ne méně než 1,5 výšky stromů) je možno šíření požáru zastavit. Avšak je nutné říci, že nestačí pouze stromy do průseku skácet, ale je třeba je z průseku odstranit, což je jistě úkol velmi svízelný. Jen tak se zabrání přenesení požáru přes skácené stromy do lesa za průsekem. V sovětských pramenech je uváděno, že v průseku je nutno ještě vytvořit 4 až 5 m široký pás očištěný od ležících hořlavých zbytků stromů a nízkého porostu.

A nyní k jednotlivým možnostem vytváření průseku uváděných v článku: — Kácení trhavinami je jistě výhodné a rychlé. Avšak nepřehlídíme-li k tomu, že poražené stromy by nebylo možno z průseku odstranit v rychlosti, která by odpovídala rychlosti jeho provedení, musíme si uvědomit, že u msd je celkem 650 kg trhavin (podle cvičné organizace). Z toho po 100 kg je u ženijních rot pluků (msp a tp) a 250 kg u ženijního praporu msd. Je zřejmé, že množství trhavin zdaleka nedostačuje na plnění tohoto úkolu, nepřihlíží se k tomu, že není možné pro plnění tohoto úkolu např. na stupni divize odebírat trhaviny plukům.

Dále je nutné si uvědomit, že využívání trhavin je především určeno pro jiné úkoly ženijního zabezpečení.

Dojde-li v budoucnosti ke zvýšení veze- ných zásob trhavin u pluků a divizí, bude to jistě především pro vytváření okopů trhavinami a nikoli pro protipožární opatření. Je zřejmé, že využití trhavin je z kvantitativních důvodů omezeno na minimum.

— Použití motorových pil naráží na obdobné obtíže. Z celkového počtu pil u msd (okolo 20 ks) je téměř polovina organicky začleněna u pluků. Divize má tedy k dispozici o něco více než 10 motorových pil. Jestliže však je nutné dát část těchto prostředků ženijním jednotkám, které plní speciální úkoly ženijního zabezpečení (např. OZP), pak vidíme, že pro protipožární opatření nebude možné uvolnit více než 4 až 5 pil, což bude zcela krajní případ.

— Pokud se týká použití buldozerů (pásových) je možné při stávajících cvičných počtech uvolnit 1 až 2 buldozery pro plnění úkolů protipožární ochrany. Zásadním nedostatkem použití pásových buldo-

zerů je jejich nízká pochodová rychlost, která na komunikaci nepřesahuje 10 až 12 km/hod. Z toho vyplývá, že v útočném boji budou tyto buldozery, pokud neplní například úkoly v OZP, na zadu pochodových sestav a budou naloženy na podvalnicích. Z rychlosti jejich přesunu vyplývá, že jejich zasazení nebude možné dříve než za dalších 30 až 60 min. než tomu bude u dřívě uvedených prostředků.

— Použití čerpadel (PPS-8) nepřichází v obvyklých situacích v úvahu, vzhledem k jejich nízkým počtům u svazku (1 kus) a dále vzhledem k tomu, že jsou vázána na značný zdroj vody.

Z uvedeného rozboru je vidět, že pouze kombinovaným použitím všech prostředků bude možné omezit šíření požáru a to jen s velkým vypětím všech sil a v případech, kdy jde o požár omezeného rozsahu.

Uvedenému příkladu, kde směr větru je všeobecně kolmo na komunikaci zhruba odpovídá i druhý příklad, kde vítr je paralelní s komunikací. S přihlédnutím k délce fronty požáru vytvořené dvěma letadly 900 až 1800 m, je možno předpokládat, že na dvou paralelních divizních komunikacích bude vytvořen požár, který zabráni jakémukoli provozu na nich.

Je nutné ještě uvést skutečnost, že většina komunikací ve střední Evropě je asfaltových a že jejich požár je další vážnou zábranou provozu.

Jestliže však zvážíme, že budoucí boj se bude vyznačovat vysokou pohyblivostí a manévrovostí, je třeba konstatovat, že použitím zápalných prostředků může nepřítel ohrozit splnění úkolů přesunujících se svazků nebo útvarů v požadovaném čase.

Jaká opatření je třeba učinit k vytvoření lepších podmínek pro likvidaci a lokalizaci lesních požárů? Z diskusního příspěvku je vidět, že ženijními prostředky není možné stanoveného cíle v plném rozsahu dosáhnout.

Je třeba vidět perspektivu hašení lesních požárů v urychleném výzkumu a vývoji vhodných hasicích látek a techniky, které požár na dobu několika hodin omezí a nebo jej zcela a trvale zlikvidují. Je samozřejmě, že to musí být prostředky vysoké účinnosti, a jejich doprava nesmí vyžadovat na stupni divize více než několik vozidel.

Dále je třeba věnovat organizování požárních skupin mimořádnou pozornost, zvláště pokud jde o jejich složení a vybavení technikou a výcvik.

Zvláštní důraz je třeba položit na včas-

né zjištění použití zápalných prostředků nepřitelem a urychlené hlášení příslušnému veliteli. Zde je nutné zvážit případné využívání hlásek ke zjišťování míst požáru. Pro provedení rekognoskace požáru a pro správné rozhodnutí o způsobu a místě zasažení požární skupiny by bylo vhodné využívat vrtulníků.

Závěrem třeba říci, že v diskusním příspěvku byl vybrán pouze jediný případ použití zápalných prostředků nepřitelem a možnosti provedení protiopatření těmi prostředky, které byly v článku navrženy. Zkoumaný případ, který byl vzat k rozboru je případ častý, s kterým se budou vojska setkávat.

Je jisté, že i ostatní možné varianty protipožární ochrany vojsk (např. v osadách), bude nutné podrobně rozpracovat a podrobit hlubokému zkoumání s cílem vytvořit nejvhodnější podmínky k likvidaci požáru a k umožnění plné volnosti vojskům v jejich manévrování.

Možnosti nepřitele při používání zápalných prostředků byly vzaty velmi příznivě pro vlastní vojska a přesto vyplynulo, že soudobými prostředky není možné řešit úkol likvidace požárů v plném rozsahu. To je jistě závěr, který zasluhuje rozbor všech opatření s tím cílem, aby kolektivním rozumem byly nalezeny prostředky ke kvalitnímu zlepšení současného stavu.

Skutečností zůstává, že celý problém byl dosud málo řešen a že vyžaduje pro svoji složitost a závažnost větší pozornosti veškerého vojenského tisku.

Literatura:

1. Zprav 51—32: Takticko-technická data bojové techniky USA, Velké Británie, Francie a NSR.
2. Zprav 51 x 23: Bojové použití stíhacího letectva USA.
3. V. V. KAZIN a E. I. MAJKOV: Inženernoe oborudovanie mestnosti.

Jak pracuje americká špiónážní služba

Recenze knihy Joachima Joestena: CIA — Wie der amerikanische Geheimdienst arbeitet (1958)

Celý svět byl v poslední době překvapen drzostí militaristických kruhů Spojených států amerických, které vyslaly v den svátku všech pracujících — 1. Máje — špiónážní letadlo nad území Sovětského svazu. Nejde však jen o překvapení nad touto drzostí. Jde o otázku mnohem zásadnější — jde o to, že svým prohlášením k tomuto incidentu, oficiální kruhy americké vlády vcelku jasně prokázaly, že špiónáž tvoří součást jejich zahraniční politiky, součást přípravy války proti táboru socialismu. I když v současné době bezprostřední nebezpečí války není, je z celého případu zřejmé, že přípravy militaristických kruhů na válku nepřestávají, že nebezpečí války je stále živé a aktuální.

O tom, že militaristické kruhy Spojených států amerických povýšily špiónáž na úroveň své státní politiky, že pomocí špiónáže připravují plány pro agresivní činnost, podává jasně svědectví též kniha Joachima Joestena: CIA — Wie der amerikanische Geheimdienst arbeitet.

Celá kniha je psána v duchu obhajoby, dokonce snad vyzvedávání významu špiónáže. Proč přikládají militaristické kruhy Spojených států špiónáži vysoký význam? Pravděpodobně proto, že si uvědomují pokles své prestiže ve světě na jedné straně a neustále sílící mírové hnutí a růst národně osvobodeneckého hnutí na straně druhé. To vše, včetně politických a hospodářských úspěchů tábora socialismu otřásá základy kapitalismu vcelku a pozicemi Spojených států zvláště.

Spojené státy americké, jako hlavní představitel kapitalistických států ztratily již v minulých letech světové prvenství ve společenských otázkách, ve vědě, kultuře, umění, v technice (včetně vojenské) a ztrácejí prvenství i v ekonomických i v ostatních otázkách. To přirozeně způsobuje nervositu, strach a nenávist militaristických kruhů, neboť spolu se ztrátou prvenství kapitalismu v těchto dílčích otázkách, bude nutně následovat i úplná porážka na poli ideologickém, což bude znamenat konec kapitalismu.

Aby si vládnoucí kruhy USA udržely svou

nadvládu nad kapitalistickým světem a všemožně brzdily všestranný růst tábora socialismu, potřebují mít dostatek zpráv politického, hospodářského i vojenského rázu. Na základě těchto zpráv získaných špiónáží je pak prováděna zahraniční politika Spojených států, vyúsťující ve „studenou válku“. Aby mohla být zahraniční politika (studená válka) Spojených států denně usměrňována „... jsou každého rána, dříve než začnou v Bílém domě každodenní konference, předkládány prezidentovi hlášení Ústřední špiónážní agentury (Central Intelligence Agency). Kromě hlavy státu dostává tato hlášení k nahlédnutí ještě malý počet nejvyšších vládních úředníků...“¹⁾

Američti teoretikové studené války velmi chválí své vládní představitele za to, že po druhé světové válce určili špiónáží prvořadé místo v systému studené války, že povýšili špiónáž na úroveň státní politiky. Ve svých chvalozpěvech uvádějí, že „... nyní můžeme směle říci o vedoucích mužích washingtonské vlády, že jim špiónáž a tajná diplomacie přešly do masa a krve. Obojí si dnes už nemůžeme odmyslit od historického vývoje naší doby...“²⁾

Tento citát, který plně odpovídá pojetí buržoazní diplomacie potvrzuje, že buržoazní diplomacie má dvojí tvář. To, co se oficiálně prohlašuje a vyhlazuje pro veřejné mínění, je jedna stránka a to, co se ve skutečnosti tajně provádí za zády lidu, včetně lidu USA, je druhá stránka téže věci.

Na základě takto chápané diplomacie lze si vysvětlit, proč se na jedné straně čelní představitelé Spojených států v kongresu, v Organizaci spojených národů i při jiných příležitostech zdánlivě ztotožňují s mírovými návrhy Sovětského svazu, avšak současně jinými orgány provádějí pravý opak toho, co je vyhlazováno. Některé dílčí otázky ze zákulisí této druhé stránky tajné diplomacie odkrývají údaje uvedené v citované knize. K těmto údajům není třeba

¹⁾ Joachim Joesten: CIA — Wie der amerikanische Geheimdienst arbeitet, 1958, str. 17.

²⁾ Tamtéž, str. 18.

provádět široký rozbor. Jsou tak usvědčující, že každý pochopí podvratný ráz tajné diplomacie a dvojakou úlohu americké zahraniční politiky.

VELKÝ OBCHODNÍ PODNIK

Při rozboru činnosti CIA autor uvádí, že dnešní rozvětvená americká špiónáž měla své předchůdce především v různých špiónážních organizacích, vyvíjejících činnost hlavně v druhé světové válce. Patří mezi ně především Úřad strategických služeb (Office of Strategic Services — OSS)³⁾. V roce 1947 byl nahrazen Ústřední špiónážní agenturou (CIA). „Tato špiónážní složka pracuje střízlivě a obchodnický jako továrna, nebo správněji řečeno — jako velký koncernový podnik. Je to velký obchodní podnik (Big Business) — právě tak jako General Motors, United States Steel, Standard Oil Company atd. — ale se státním vedením a pod ochranou silného bezpečnostního systému...“⁴⁾

Okolem této složky je kromě špiónáže „...vyzvídání technického pokroku, hospodářská špiónáž, politický rozklad, diplomatické pletichy, sabotáž, ideologické ovlivňování, psychologická válka a podvody...“⁵⁾. Z vyčíslení nejdůležitějších úkolů je zřejmé, že CIA v podstatě řídí a usměrňuje též podvratnou činnost, prováděnou jak různými oficiálními organizacemi jako je Hlas Ameriky, tak i tzv. soukromými organizacemi, jako je Svobodná Evropa, RIAS v západním Berlíně apod. Nese zřejmě odpovědnost též za balónové akce, poštovní projekt, dopisovou kampaň a podobné nárazové formy podvratné činnosti.

Aby mohla plnit tyto úkoly, rozrůstá se CIA v nenasytného pavouka, sprádačícího se stále větší zuřivostí své sítě, který však musí být stále více a více krměn ze státní pokladny na úkor drobných daňových poplatníků. O rozpínavosti a rozsáhlosti CIA uvádí autor řadu faktů. Píše m'mo jiné: „Dnes je CIA považována za zdaleka největší a nejnákladnější špiónážní službu.“⁶⁾ ... důležité úřadovny CIA jsou umístěny ve více než 30 různých budovách Washingtonu a asi 25 jiných místech USA. Jak bylo oznámeno... má být pro CIA vybudována nová budova, po Pentagonu (budova minister-

stva obrany) druhá největší budova v USA...“⁷⁾

Počet pracovníků CIA je odhadován na 10 — 15 až 30 000 osob.⁸⁾ Výdaje vynakládané CIA na špiónáž a podvratnou činnost nejsou známy. Podle autora, zná tyto výdaje pouze náčelník CIA a prezident USA. Podle odhadu se počítá nejméně s jednou miliardou dolarů ročně.⁹⁾

O významu přikládaném CIA svědčí zákon, přijatý americkým kongresem v roce 1949, jímž byla tomuto úřadu přiznána neobvyklá autonomie. Tak např. CIA nemusí skládat účty z rozsáhlých prostředků, které jsou jí dány k dispozici, může ročně přivést do Spojených států až 100, v zahraničí získaných agentů, bez ohledu na jinak platná ustanovení o přistěhovalectví. Personál a činnost CIA byly vyňaty z kontroly všech úřadů, včetně policie a ozbrojených sil. Je zajímavé, že kongres přijal tento vládní zákon v obou komorách, ačkoli většina senátorů (poslanců) sotva tušila o čem rozhodují. Příčiny toho spočívají v tom, že kongresu byla odepřena jakákoli podrobná informace. „Pod ochranou této blahodárné tmy a zvláštní imunity se CIA vyvinula v organismus zcela zvláštního druhu, který jako obrovská houba přerůstá celý ostatní vládní aparát Washingtonu.“¹⁰⁾

CIA však není jedinou špiónážní složkou Spojených států. Existuje řada dalších, především vojenských špiónážních služeb. Joesten uvádí ve své knize těchto 6 dalších složek:¹¹⁾

1. Špiónážní služba pozemních sil.
2. Špiónážní služba vojenských námořních sil.
3. Špiónážní služba vojenských vzdušných sil.
4. Kontrarozvědká (Counter Intelligence Corps).
5. Protišpiónážní oddělení.
6. Agentura státní bezpečnosti (National Security Agency).

Postavení CIA vůči těmto špiónážním službám odpovídá podle Joestena americkému „Clearing — House“ (Celnice). Znamená to, že tyto složky nejsou sice podřízeny CIA, avšak jsou plně používány pro její cíle. Všechna hlášení jednotlivých slo-

³⁾ Tamtéž, str. 20.

⁴⁾ Tamtéž, str. 20.

⁵⁾ Tamtéž, str. 20.

⁶⁾ Tamtéž, str. 19.

⁷⁾ Tamtéž, str. 26.

⁸⁾ Tamtéž, str. 20.

⁹⁾ Tamtéž, str. 27.

¹⁰⁾ Tamtéž, str. 22.

¹¹⁾ Tamtéž, str. 28.

žek dříve než jsou předkládána nejvyšším místům, jsou „semleta ve mlýně CIA“.¹²⁾

Formy a metody CIA jsou různé. Mezi nejběžnější patří „... studovat systematicky s velkou důkladností veškeré publikace ve všech jazycích, jež by mohly obsahovat sebenepatrnější zrnko informací. Pod neschetnými krycími adresami má CIA v celém světě předplaceny všechny možné časopisy, tiskoviny a odborné časopisy. Přitom se zajímá nejen o ruské, české, polské atd. publikace, nýbrž též o německé, francouzské, švýcarské, skandinávské aj. časopisy a publikace. Každé jednotlivé číslo tiskoviny je co nejpečlivěji prostudováno odborníky...“¹³⁾

To svědčí o tom, že Spojené státy provádějí špiónáž i proti svým spojencům, aby si udržely svou nadvládu v kapitalistickém světě. Je přirozené, že ostatní kapitalistické státy nezůstávají v této činnosti nic dlužní a tak navzájem, pod vnějším obalem jednotnosti Severoatlantického paktu, jsou zjevné rozpory, vyrůstající ze vzájemné nedůvěry, hlídání jednoho státu druhým.

Kromě vyhodnocování tisku provádí CIA ve značném rozsahu odposlouchávání rozhlasového vysílání. „... Na všech politicky důležitých místech světa existují odposlouchávací stanice CIA, které denně zachytí přibližně tři milióny slov cizojazyčného vysílání, rychle je překládají a předávají dále do Washingtonu.“¹⁴⁾

Vzhledem k stále se rozrůstajícímu špiónážnímu aparátu, zabezpečuje si CIA dostatek znalců cizích řečí. Joesten o tom píše, že „... k tomu účelu má k dispozici vlastní jazykovou školu, v níž se vyučuje nejmodernějšími, rychlými metodami asi 70 jazykům a dialektům. V této škole se mají začátečníci, kteří dosud neslyšeli ani slova rusky, naučit za 6 — 8 týdnů číst běžně Pravdu a poslouchat moskevský rozhlas...“¹⁵⁾

Do úkolů CIA patří též přetahování známých autorů, učenců i jiných důležitých osob všech států pro práci ve prospěch Spojených států. Za tím účelem vede CIA rozsáhlou evidenci osob. Autor knihy při rozboru tohoto druhu činnosti CIA píše: „Kdo nějakým způsobem vyniká z masy bez ohledu na to, zda se jeví jako možný přítel nebo protivník, o tom jsou hned založeny spisy. V nich je poznamenáno vše-

chno, co by mohlo být někdy užitečné, aby příslušnou osobu buď odhalilo, zasáhlo na zranitelném místě, nebo aby byla „přetažena“ na americkou stranu, popřípadě přinucena k nějakému proamerickému rozhodnutí. Veškeré jeho chování, dobré i pochybné stránky jeho charakteru, jeho finanční poměry, styky s jinými lidmi, jeho sexuální život, jeho zvyky (zvláště pití a náklonnost k omamným drogám), všechno je zaneseno v evidenci.“¹⁶⁾

Autor dále pokračuje: „Sbíráním a sledováním různých údajů se zjistí, že jeden pije rád víc než potřebuje k uhašení žízně. Jiný je narkomanem. Jiní mají záliby, které dávají příležitost k jemnému vydírání. Někteří jsou homosexuální nebo mají dluhy atd. Již mnohý z těch, kteří odolávali svodům Západu a váhali před rozhodujícím krokem, byli nakonec pomoci těchto prostředků ke zradě přivedeni...“¹⁷⁾

Vidíme, že metody CIA jsou shodné s metodami nacistických špiónážních služeb, které podle pokynů Hitlera též shromažďovaly a využívaly všechny kompromitující materiály o různých osobách. Najdeme však i přímou souvislost mezi činností CIA a Svobodné Evropy, která pod patronací CIA obdobně seznamy nejen vede, ale prakticky je využívá i při vedení psychologické války.

ODDĚLENÍ ŠPINAVÝCH TRIKŮ

Hlavním úkolem CIA je však provádět aktivní podvrtnou a špiónážní činnost, označovanou Joestenem „cloak — and — dagger“ (plášť a dýka). „... Tato činnost spočívá v provádění sabotáží, únosů, krádeží nebo i v jiných, ne zrovna salónních činech.“¹⁸⁾

Pro organizování a řízení této činnosti je v CIA zřízeno Oddělení tajné činnosti (Department of Covert Activities), kterému Američané říkají lidově Oddělení špinavých triků, (Department of Dirty Tricks). Při popisování činnosti tohoto oddělení Joesten uvádí: „... Když v některém státu Latinské Ameriky nebo Středního východu dojde k puči a padne vláda, která nebyla Spojeným státům obzvláště nakloněna, můžeme se směle vsadit, že v tom mělo prsty Oddělení špinavých triků. Klasickými příklady byly: sesazení prezidenta Carlose Prío Socarrase na Kubě v r. 1952, převrat v Guate-

¹²⁾ Tamtéž, str. 28.

¹³⁾ Tamtéž, str. 35.

¹⁴⁾ Tamtéž, str. 35.

¹⁵⁾ Tamtéž, str. 35.

¹⁶⁾ Tamtéž, str. 36.

¹⁷⁾ Tamtéž, str. 37.

¹⁸⁾ Tamtéž, str. 39—41.

male v r. 1954, zmaření pokusů odpůrců diktátora Fulgencio Batisty o jeho svržení v r. 1957 apod. Samozřejmě, státní department (v našem pojetí americké ministerstvo zahraničních věcí — pozn. aut.) ve všech případech vždy popírá, že by nějaký americký orgán byl účasten na pučích, nebo pokusech o puč. Patří jednou provždy k praxi všech tajných služeb, že popřou každou nepohodnou pravdu, i když je zřejmá a jasná...¹⁹⁾

Na uvedených příkladech lze snadno pochopit, jakou úlohu měla americká špiónážní služba při připravovaném puči čs. buržoazie v r. 1948 a jak se podílela na zvrstvech kontrarevolucionářů při puči v Maďarsku v r. 1956.

AUTOMATICKÁ REAKCE

Toto oddělení vysílá též agenty k provádění špiónáže. Špióni jsou nejprve cvičeni v různých kurzech a školách a potom jsou různými způsoby připravováni na území protivníka. Joesten při hodnocení činnosti CIA při přípravě a výcviku špiónů ve své knize uvádí, že pro špiónáž na území cizích států používá CIA nejraději zrádce a odrodilce. Píše: „Když chce CIA vpašovat tajného agenta do Sovětského svazu, nevybere si pro to samozřejmě rodilého Američana. Žádný umělec v proměnách na světě nemůže z pravého Yankee udělat Ukrajince...“²⁰⁾

Výcvik zrádců získaných CIA ke špiónáži je zaměřen hlavně na to, aby agent vyslaný k provádění špiónáže, sabotáže či k jiným temným účelům vystupoval jako neškodný občan „... Je mu nadiktován životopis, který je sice od A až do Z falešný, přitom však logický a souvislý...“²¹⁾ Joesten dále pokračuje... „Zvláštní důraz je kladen na automatickou reakci. Je-li agent neočekávaně osloven ve své vlasti, pak se nesmí dát zaražít, ale musí být schopen hovořit a odpovídat na všechno, co je možno očekávat od místního obyvatelstva...“²²⁾

Podvratná činnost CIA nespočívá jen ve špiónáži a sabotáži, ale je mnohem širší. Autor knihy o tom uvádí, že „... CIA nezahálí ani v oboru psychologické války. Rozsáhlé klamné manévry, balónové akce, novinářské kachny — prostě zkouší se všechno, čím by se snad dal zasáhnout Sovětský svaz (přirozeně i celý tábor socialismu

— pozn. aut.) na nějakém zranitelném místě.“²³⁾

KDO Z KOHO

V dalších kapitolách Joesten popisuje základní charakterové rysy jednotlivých vedoucích CIA. Podle autora byl prvním vedoucím CIA (od roku 1947 — do roku 1950) admirál Roscoe H. Hillenkoetter, který musel odstoupit po neúspěšném zahájení války v Koreji.

Druhým vedoucím byl (od r. 1950 do r. 1953) generál Bedell Smith, který odešel ze své funkce pravděpodobně pro své diktátorské metody.

Třetím a dosavadním vedoucím (od roku 1953) je civilista, zkušený špión A. W. Dulles, bratr zemřelého státního sekretáře. A. W. Dulles, jako vedoucí CIA nese hlavní odpovědnost za provokace prováděné proti táboru socialismu v poslední době.

Mezi CIA a kongresem došlo v několika případech ke sporům o nedotknutelnost a nekontrolovatelnost CIA. Autor uvádí např. kritiku senátora Mike Mansfielda z Montany, který již v r. 1955 navrhoval změny v postavení CIA ve státním aparátu a snažil se dosáhnout její kontroly. Jako argument uváděl dosavadní neúspěchy a odhalení činnosti CIA při aranžování kontrarevolučního puče v Polsku, Maďarsku i na Blízkém východě.²⁴⁾

Přes podporu určité části senátorů, vyhrála spor CIA, zvláště v důsledku postoje presidenta Eisenhowera, který je jediným a nejvyšším představeným CIA. Tím byla CIA dána možnost pokračovat neomezeně a libovolně v podvratné činnosti a ve zvyšování mezinárodního napětí, podle přání zbrojních monopolů. Právě v této nekontrolovatelnosti spočívá velké nebezpečí války, neboť kongres Spojených států v důsledku druhořadého postavení se dovídá obvykle o určitých činech CIA až po jejich provedení. Lze usuzovat, že tak tomu bylo i se špiónážním letadlem vyslaným 1. května 1960 nad území SSSR a že tomu tak je i s ostatní provokační a špiónážní činností. Kdo však je v každém případě o činnosti CIA informován je prezident Spojených států. Spadá proto největší odpovědnost za zmírnění či zostření mezinárodní situace na něho. V jeho pravomoci je zastavit řádění CIA a místo toho nastolit všestrannou spolupráci, odpovídající zásadám vzájemného soužití mezi všemi národy.

Zpracoval major Milan Maryška

¹⁹⁾ Tamtéž, str. 39—41.

²⁰⁾ Tamtéž, str. 43.

²¹⁾ Tamtéž, str. 42.

²²⁾ Tamtéž, str. 44.

²³⁾ Tamtéž, str. 35.

²⁴⁾ Tamtéž, str. 86.

Ekonomické základy zvláštní agresivity německého militarismu

Boj o zkrocení německého militarismu je dnes základním předpokladem pro udržení míru v Evropě a pro mírové řešení německé otázky.

Článek rozebírá základní ekonomické příčiny zvláštní agresivity německého militarismu, která se projevuje v politice a strategii.

I.

Militarismus nesmíme nikdy posuzovat odtrženě od kapitalistického systému. Militarismus a imperialismus jsou neodlučitelně spjaty. Bylo by nesprávné považovat militarismus za výraz šílenství některých generálů v kapitalistických zemích. Je třeba hledat sociálně ekonomické základy militarismu v moderním kapitalismu — v monopolistickém kapitalismu.

Militarismus je nástrojem monopolistického kapitálu k přípravě a vedení imperialistických loupeživých válek, — tedy k uskutečnění agresivních cílů monopolistického kapitálu. Monopolistický kapitál využívá militarismu, aby si rozšířil zdroje zisků, popřípadě získal nové. Hlavní ekonomická příčina militarismu a militarizace hospodářství vyplývá ze základního ekonomického zákona kapitalismu — zákona o nadhodnotě.

Války a militarizace hospodářství představují v imperialismu hlavní zdroje zisků. Již sama příprava války — vyzbrojování — přináší monopolům nezměrné zisky, zatímco širokým masám obyvatelstva rapidně zhoršuje životní úroveň.

Hitler na přípravu své loupeživé války vyžádal během 4 let z německého lidu 90 miliard marek; v západní zóně se naproti tomu do r. 1965 počítá s asi 160 až 170 miliardami marek, které pohltí vládnoucí monopoly.

Militarismus vyplývá tedy bezprostředně z ekonomické podstaty imperialismu; monopolistický kapitalismus má již ve své podstatě tuto tendenci k militarismu.

Německý imperialismus a militarismus se vyznačuje odedávna zvláštní agresivitou a loupeživostí, což lze vysvětlit dvěma hlavními příčinami:

1. Vyplývá to především z junkersko-buržoazního charakteru německého imperialismu. Militaristické tradice pruských junkerů se vždy odrážely v německém imperialismu a zostřovaly jeho agresivitu a loupeživost.

2. Hlavní příčinou je však ta skutečnost, že při rozdělování světa mezi imperialistické mocnosti přišel německý imperialismus pozdě. Kapitalistické Německo se během několika málo desetiletí vyvinulo ze zaostalé země ve vedoucí imperialistickou mocnost. Aby německý imperialismus vyřešil rozpor mezi svou ekonomickou silou a relativně malou oblastí vlivu ve světě, rozpoutal dvě světové války. V tom se právě projevil jeho zvláštní agresivita.

Politika dnešního německého imperialismu a militarismu se vyznačuje nanejvýš zostřenou agresivitou a loupeživostí. Tato agresivita vyplývá z řady převážně ekonomických důvodů, ke kterým především patří:

1. Zostření nerovnoměrnosti politického a ekonomického vývoje kapitalistických zemí po druhé světové válce a úloha západoněmeckého imperialismu.

2. Zúžení sféry nadvlády a vlivu německého imperialismu v důsledku základní změny v poměru sil ve světě.

3. Spojení německého imperialismu a militarismu s americkým imperialismem — dnešním centrem světové reakce.

V dalších statích budou tyto příčiny blíže rozebrány.

II.

Prudký vývoj německého imperialismu dotvrzuje působení objektivního ekonomického zákona nerovnoměrného vývoje kapitalistických zemí.

Druhá světová válka skončila pro německý imperialismus a militarismus zničující porážkou. Ve smyslu usnesení postupimské konference byl v dřívější sovětské okupační zóně (nyní NDR) monopolistický kapitál zbaven moci a tím byl vytvořen rozhodující předpoklad pro konečnou likvidaci militarismu.

Naproti tomu v západní zóně americký imperialismus v souladu se svými plány na světovládu uchránil německý monopolis-

tický kapitál. Americký finanční kapitál pomohl německému imperialismu znovu na nohy a učinil ho svým hlavním spojencem. S obnovou německého imperialismu se zároveň vytvořila i sociálně ekonomická základna pro rozvinutí a růst militarismu.

Historický vývoj ukázal, že jakmile německý imperialismus dosáhne větší samostatnosti, začne sledovat vlastní cíle a vystupuje proti ostatním imperialistickým mocnostem jako jejich nebezpečný soupeř.

Německý imperialismus se pokouší se stále větší agresivitou odstranit rozpor mezi svou rostoucí ekonomickou silou a svou relativně omezenou sférou vlivu. Německý poválečný imperialismus, který vyšel z druhé světové války nanejdůležitější zeslaben, dobyl v historicky krátké době naspět větší část svých dřívějších pozic na kapitalistickém světovém trhu. Vyvinul se ve vedoucí imperialistickou mocnost a dosáhl zejména proti svým imperialistickým konkurentům, Anglii a Francii, značnou převahu.

Tato převaha se zakládá především na mimořádně vysoké koncentraci a centralizaci kapitálu. Monopoly se ve srovnání s předválečnou dobou nanejdůležitější rozšířily. V předválečném Německu bylo jen 25 společností s kapitálem přes 100 miliónů marek, které disponovaly s 25,8 % celkového akciového kapitálu v Německu, kdežto v r. 1958 jich bylo 51, které disponovaly s 46 % celkového akciového kapitálu. V roce 1938 činil průměrný kapitál jedné akciové společnosti 3,4 miliónu marek, v roce 1958 10,6 miliónu marek. Přitom

7,3 % z celkového počtu všech podniků zaměstnává 69 % všech pracovních sil a soustřeďuje 72,3 % celkové tržby.

Tři hlavní společnosti koncernu IG Farben vykazovaly v roce 1940 základní kapitál 763 milióny marek, kdežto v roce 1958 činil jejich základní kapitál 1734 miliónů marek.

Neobyčejný rozvoj této monopolistické skupiny dokazují následující čísla (v miliónech marek — viz tab. 1):

Proces koncentrace a centralizace nezahrnuje pouze oblast průmyslu. Odedávna vládnou německým finančním kapitálem 3 monopolní banky (Die deutsche Bank, die Dresdner Bank a Kommerzbank), které jsou dnes největšími bankami kapitalistické Evropy. Vzhledem k tomu, že se jejich kapitál ve srovnání s předválečnou dobou několikanásobně zvýšil (např. u Deutsche Bank z 20,5 miliónů marek v roce 1938 na 622 miliónů marek v roce 1958), zvětšila se i jejich národní i mezinárodní sféra vlivu. Kupř. Deutsche Bank ovládá 400 podniků.

Vysoká koncentrace a centralizace kapitálu je výsledkem zesíleného vykořisťování dělnické třídy, které je umožněno vysokým stavem průmyslové techniky. Tak například reálné mzdy dělníků báňského průmyslu byly v letech 1954 a 1955 průměrně o 25 % nižší než v ostatních zemích báňské unie, kromě Itálie.

Tímto vykořisťováním mohly monopoly svoji kapitálovou moc neobyčejně zvětšit.

V důsledku vzrůstající ekonomické síly mohl německý imperialismus předstihnout své imperialistické soupeře, jmenovitě Anglii a Francii. Nerovnoměrnost vý-

Tabulka 1

	1. 1. 1952			30. 6. 1958		
	Zákl. kapitál	Úspory a res. fondy	Celkem	Zákl. kapitál	Úspory a res. fondy	Celkem
Bayer-Leverkusen	387,7	292,9	680,6	660,0	669,3	1329,3
Badische Anilin- und Sodawerke	340,1	253,7	593,8	612,0	644,8	1256,8
Farbwerke Hoechst	285,7	221,5	507,2	462,0	510,7	972,7
	1013,5	768,1	1781,6	1734,0	1824,8	3558,8

voje se výrazně projevuje zejména na rozvoji průmyslové výroby — viz tabulku.

	1950 = 100	1955	1956	1957	1958	1959
						(duben)
Záp. Německo	178	196	203	209	220	
Francie	135	148	161	169	180	
Anglie	120	119	121	120	125	

Rozvoj průmyslové výroby je v souvislosti s velikostí investic; i zde má západoněmecké hospodářství rovněž převahu. Tak např. podíl investic z celkového národního důchodu činí v západním Německu 15 %, ve Francii 8 % a v Anglii 6 %.

Obdobně je tomu i v zahraničním obchodu. Vývoz západního Německa se zvýšil od roku 1951 do roku 1956 o 74 %, ve Francii o 17 % a v Anglii o 12 %. V roce 1950 se západní Německo podílelo 4,1 % na zahraničním obchodu kapitalistického světového trhu; v roce 1957 se tento podíl zvětšil na 7,9 % — tedy skoro dvojnásobně. Rozvoj zahraničního obchodu nejlépe ilustruje prudké rozšíření západoněmeckého vývozu aut (uvedeno v 1000 kusech).

	1938	1950	1952	1954	1955	1956
Západní Německo	65,1	69,0	102,7	246,5	344,5	431,4
Anglie	1938	1950	1952	1954	1955	1956
	68,3	398,1	309,8	366,1	373,2	318,0

Již v roce 1956 mělo západní Německo vedoucí úlohu na kapitalistickém automobilovém trhu; tuto v následujících letech ještě více upevnilo — jak ukazuje tabulka: Vývoz aut v 1000 kusech:

	1957	1958
Západní Německo	584	733
Anglie	550	599
Francie	252	359
USA	349	272
Itálie	119	169

Z tohoto přehledu je nejen vidět silnou pozici západoněmeckého průmyslu, ale také i tu skutečnost, že části přírůstku exportu bylo dosaženo na úkor USA.

Západoněmecký imperialismus využil mezinárodní organizace státně monopolistického kapitalismu, jakou je báňská unie, a dnes využívá zejména „Evropského hospodářského společenství“ (tzv. společného trhu), aby si vybudoval přednostní postavení proti imperialistickým soupeřům.

Dnes je západoněmecký imperialismus po USA druhou nejsilnější imperialistickou mocností. Předstihl Anglii a Francii a snaží se učinit je stále více závislými. I přes tento vývoj je ekonomická síla západoněmeckého monopolistického kapitálu ještě

v rozporu s relativně omezenou mezinárodní sférou vlivu německého imperialismu. Proto se západoněmečtí imperialisté snaží svoji oblast vlivu rozšířit. Tyto skutečnosti neobyčejně zosilují agresivitu a loupeživost německého imperialismu.

III.

Hodnotíme-li rozvoj západoněmeckého imperialismu a militarismu, nesmíme pousťet ze zřetele tu skutečnost, že se po druhé světové válce všeobecná krize kapitalismu prohloubila, že se svět rozdělil na dva táboře a že se socialismus vyvinul ve světový systém. Je nutno též přihlížet k tomu, že obnova západoněmeckého imperialismu se uskutečnila pouze v části Německa.

Tím se zároveň materiální základna německého imperialismu značně zúžila. V jedné třetině Německa vznikla Německá demokratická republika (NDR), kde byla odstraněna moc kapitálu a nastolena moc dělníků a rolníků. NDR se stala součástí světového socialistického systému.

Existence NDR západoněmecký imperialismus zeslabuje nejen materiálně, nýbrž především morálně. Tato skutečnost je hlavní charakteristickou zvláštností současného západoněmeckého imperialismu.

K tomu přistupuje ještě ta okolnost, že v evropských zemích lidové demokracie, které byly tradičními sférami vlivu německého imperialismu, se úspěšně buduje socialismus. Tím německý imperialismus ztratil své důležité zápolí na evropském kontinentu, které tvořily země, jež byly víceméně závislé na německém finančním kapitálu, především země na Balkáně.

Současný západoněmecký imperialismus je tím ekonomicky, politicky a morálně neobyčejně zeslaben. Toto zeslabení ho však nečiní méně nebezpečným, nýbrž naopak zosiluje jeho loupeživost, revanšistické choutky a agresivitu. Cílem západoněmeckého imperialismu je znovu dobýt své ztracené pozice. Hlavní úder západoněmeckého imperialismu a militarismu směřuje proti NDR. Walter Ulbricht pro to uvádí tyto hlavní důvody:

1. NDR jako bašta míru hatí imperialistické dobyvačné plány proti Polsku a Československu.

2. Západoněmečtí kapitalisté a velkostatkáři chtějí dostat do svého vlastnictví velké podniky a půdu v NDR, aby získali nové zdroje zisků.

3. Imperialisté se obávají, že příklad socialistické výstavby v NDR bude na západě

německé obyvatelstvo působit tím více, čím víc se NDR bude přibližovat vítězství socialismu.

Západoněmecký monopolistický kapitál se nechce spokojit s tím, že jeho dřívější mocenské pozice v NDR a jiných socialistických zemích byly likvidovány. Jako příklad můžeme uvést opět koncern IG Farben, který ve své obchodní zprávě slibuje akcionářům, že východní majetek jim bude v každém případě opět vrácen.

Nároky německého monopolistického kapitálu jsou rovněž uvedeny i v „Příručce německých akciových společností“, kde se uvádí a vyžaduje jako „východní majetek“:

- 786 podniků v NDR,
- 172 podniků v lidovém Polsku,
- 8 podniků v Československu a
- 28 dřívějších koncernových závodů na území USSR.

Avšak na tom není ještě dosti. Časopis „Deutsche Zeitung u. Wirtschaftszeitung“ z 22. 5. 1959 uveřejnil článek, ze kterého je zřejmé, že na západoberlínské burse jsou stále zaznamenávány kursy akcií podniků v NDR, které jsou dnes v rukou lidu (např. ve Štětíně, Lipsku, Gorlitz aj.).

Vláda západního Německa, která není ničím jiným než nástrojem monopolistického kapitálu, sleduje ve své celkové politice agresivní linii německého imperialismu. Citujeme některé výroky příslušníků bonnské vlády:

Brentano: „Podnikneme všechno, i to poslední, — říkáme výslovně: všechno, i to poslední, — abychom sovětskou okupační zónu opět dostali zpět.“

Schröder: „Spolková republika je Německo. Všechno ostatní německé území je teritorium, které nám bylo odňato a je odíráno a které musí být znovu přičleněno zpět.“

Adenauer: „Naším cílem je osvobození našich 18 miliónů bratrů a sester ve východních územích. Dosud se mluvilo vždy o znovusjednocení Německa, — měli bychom však spíš říkat: »osvobození.«“

Avšak zabráním NDR se německí imperialisté a militaristé spokojit nechťejí. Žádají revizi německých východních hranic a sledují šílený cíl napadnout společně s NATO Sovětský svaz. Tento dobrodružný cíl západoněmeckého imperialismu vřadil ministr války Strauss takto: „Žijeme ve věku techniky, v němž spojené síly našich spojenců stačí k tomu, aby Sovětský svaz vymazaly z mapy.“

Z těchto důvodů západní Německo je v současné době centrum válečného nebezpečí v Evropě.

Agresivní politika západoněmeckého imperialismu a militarismu ohrožuje však nejen NDR a ostatní socialistické země Evropy, nýbrž ve stejné míře představuje vážné nebezpečí i pro kapitalistické země západní Evropy. Západoněmecký imperialismus již několik let usiluje o to, aby si podřídil kapitalistické země Evropy. Jejich úplná závislost na západoněmeckém imperialismu a militarismu je předpokladem k tomu, aby mohl zahájit tažení na východ.

Vzhledem k uvedeným důvodům je při zajišťování míru v současné epoše hlavním úkolem zkrotit západoněmecké militaristy, protože je zřejmé, že z příkazu německého monopolistického kapitálu chtějí veštvat národy Evropy do nové, strašlivé války.

IV.

Agresivita západoněmeckého imperialismu se zesiluje ještě i tím, že je hlavním spojencem loupeživého amerického imperialismu, který představuje centrum světové reakce. Již v r. 1951 byl učiněn na 6. zasedání ÚV SED závěr, že americký imperialismus si ze západoněmeckého imperialismu učinil svého hlavního spojence v Evropě proto, aby ho využil jako úderné pěsti světového imperialismu proti socialistickému táboru.

Ačkoli se samostatná úloha německého monopolistického kapitálu projevuje stále výrazněji, přesto je charakteristickým znakem německého imperialismu jeho závislost na americkém finančním kapitálu.

Tato závislost na americkém finančním kapitálu se projevuje jak v ekonomickém, tak i politickém smyslu. Ekonomická závislost spočívá v tom, že si americký finanční kapitál vytvořil silné pozice v západoněmeckém hospodářství. Má například v rukou západoněmecké velkopodniky (Opel AG, Ford-Werke AG, AEG, Telefunken aj.) a v četných podnicích může uplatňovat svůj vliv. Došlo k těsnému spojení amerického a západoněmeckého finančního kapitálu. Prostřednictvím svých kapitálových pozic v západoněmeckém hospodářství vykonává americký monopolistický kapitál přímý vliv na západoněmecké hospodářství a západoněmecké stát.

V politickém smyslu se závislost na americkém imperialismu projevuje především v tom, že západoněmecký imperialismus je pomocí okupačního režimu připoután k imperialismu USA. Současný okupační režim v západním Německu je specifickým výrazem svazku velkoburžoazie s cizími imperialistickými silami.

Politická závislost spočívá dále v tom, že západní Německo bylo zapojeno do amerického systému válečných paktů. Západní zóna, která má být útočnou základnou proti socialistickému táboru, je členem NATO. A Severoatlantický pakt je hlavním nástrojem americké agresivní politiky.

Američtí imperialisté se snažili a snaží využít západoněmeckého imperialismu, aby uskutečnili své plány na světovládě. Z tohoto důvodu pomohli západoněmeckému monopolistickému kapitálu opět na nohy. Avšak samo dění směřuje k tomu, že západoněmecký monopolistický kapitál hraje stále samostatnější úlohu. To sice znamená, že byla likvidována závislost na imperialismu USA, avšak skutečnost je taková, že se zesílila rivalita mezi západoněmeckým a americkým imperialismem. Německý monopolistický kapitál zkouší všechno možné, aby pronikl do americké zájmové oblasti. Je nanejvýš zajímavá skutečnost, že většina přímých investic západoněmeckého monopolistického kapitálu v cizině je na americkém kontinentu (zvláště

v Jižní Americe). Soukromé kapitálové investice v cizině činily od roku 1952 do roku 1958 kolem 2227 miliónů marek; z toho připadá 1127 miliónů na americký kontinent. Tento příklad jasně ukazuje, jak vývoj imperialistického tábora je pln rozporů.

Ekonomické a politické rozpory mezi západním Německem a USA se odrážejí v neposlední řadě i v rozdílných strategických plánech obou mocností.

Zostření agresivity a loupeživosti západoněmeckého imperialismu a militarismu spočívá tedy převážně na řadě ekonomických příčin. Ekonomiku a politiku nelze od sebe odtrhovat. Máme-li správně hodnotit politiku a strategii západoněmeckého militarismu, musíme k tomu znát jeho ekonomické základy.

Západoněmecký imperialismus a militarismus sleduje loupeživý síl — vehnat německý národ a národy světa do atomové války a tedy znovu do katastrofy. To jasně dokazuje, že západoněmecký imperialismus a militarismus nemá žádnou perspektivu a nemůže ji ani dát německému národu.

Základní otázkou naší epochy je boj za udržení míru. Německá otázka se může řešit jen na tomto základě. To vyžaduje, aby všechny mírumilovné síly německého národa rozhodně bojovaly proti západoněmeckému militarismu. Hlavní odpovědnost v tomto boji nese dělnická třída — jako nejpokrokovější třída. Na 4. zasedání ÚV SED vyjádřil s. Ulbricht hlavní úkoly německého národa takto: „Atomové vyzbrojování západoněmeckého imperialismu ohrožuje německý národ. Proto musí být učiněna přítrž řádění agresivního západoněmeckého militarismu... Naše strana si vzala poučení z německé historie a prohlašuje, že hlavním úkolem německého lidu je likvidovat militarismus a imperialismus.“

(Militärwesen čís. 4/1960)

K nové služební pomůcce Oper-51-3 („Použití atomových zbraní a vyhodnocování jejich účinků“)

Major Jaroslav Halfar

Během června byla dodána do vojsk nová služební pomůcka Oper-51-3 „Použití atomových zbraní a vyhodnocování jejich účinků“. Jde o pomůcku, která má položit základ k tomu, aby v naší armádě byly ujednoceny názory na ničivé účinky atomových zbraní, na možnosti jejich použití i využití. Pomůcka také sleduje, aby ve štábech naší armády bylo dosaženo jednot-

né metody při plánování použití atomových zbraní i při vyhodnocování jejich účinků. Dosud tomu tak nebylo. Neexistoval žádný předpis, který by zaručoval v těchto otázkách jednotnost. A proto není divu, že akademie, svazy či dokonce i svazky si vytvářely své pomůcky bez předchozího schválení odpovědných míst. Krátce řečeno, byla zde živná půda pro jakousi „anarchii“.

Už sám název pomůcky „Použití atomových zbraní a vyhodnocování jejich účinků“ napovídá, pro které velitelské stupně je určena. S plánováním použití AZ se setkáváme nejnižší na stupni svazek. (Na tomto a na vyšších velitelských stupních také někteří důstojníci absolvovali kurs v otázkách použití AZ a ostatních prostředků hromadného ničení a ochrany proti nim).

To je hlavní důvod opravňující naše rozhodnutí, přidělit pomůcku do svazku vto! Bylo by mylné domnívat se, že je určena jen pro absolventy kursu. Vedení operací v dnešních podmínkách je nemyslitelné bez použití AZ, a proto je nutno, aby všichni důstojníci se stejnou samozřejmostí problematiku použití AZ i ochrany proti nim a ostatním prostředkům hromadného ničení nepřetržitě studovali. Pomůcka je psána jednoduchou formou, nebude proto obtížné, aby ti důstojníci, kteří neabsolvovali výše uvedený kurs, ji v potřebném rozsahu zvládli a její zásady realizovali ve své práci. Pro útvary se připravuje vydání předpisu o bojových vlastnostech AZ, který bude sloužit velitelům a štábům hlavně při výcviku vojsk, v přípravě a řízení cvičení.

Nutno podtrhnout, že pomůcka je určena pro práci velitelů a štábů jen v míru, jde tedy jen o cvičnou pomůcku, předurčenou k řešení praktických úkolů a proto jen výjimečně se v ní setkáváme s teoretickým zdůvodněním toho či onoho problému. Neočekávejme, že bude jakousi „encyklopedií“, řešící celou obsáhlou problematiku použití atomových zbraní. Jsou v ní zakotveny jen nejdůležitější a nejběžnější otázky, takové, s jejichž řešením se setkáváme při cvičeních anebo různých velitelských zaměstnáních.

Pomůcka je zpracována tak, aby nám pomáhala řešit při plánování použití atomové munice, jednak maximální využití jejich účinků, jednak aby nám usnadnila získat představu o pravděpodobných ztrátách na živé síle, bojové technice a jiných materiálech po provedených úderech, a to především za pomoci jednoduchých prostředků — grafů, nomogramů a kruhového počítadla. Domnívám se, že používání těchto prostředků nebude — po bedlivém prostudování všech návodů — obtížné, a že může být bezpečně zvládnuto všemi důstojníky, kteří budou mít o pomůcku zájem.

Chci upozornit alespoň na některé momenty významu pomůcky. Především nám umožňuje dosti přesně stanovit ráz atomové náplně při ničení určitého cíle. Často jsme mohli být svědky toho, že — v důsledku nedostatku vhodných podkladů —

při výpočtu tritologového ekvivalentu nebylo plně respektováno hledisko ekonomického využití atomové náplně, anebo naopak, odolnost cíle byla podceňena, což se projevilo ve volbě menší náplně než byla nutná pro ničení cíle. Další její význam je v tom, že vysvětluje způsob vypočtení bezpečnostní vzdálenosti, a to jak pro nechráněnou, tak i různě chráněnou živou sílu. Přehled takticko-technických dat obvyklých prostředků dopravy atomových nábojů na cíl usnadňuje rozhodnout se — je-li možnost výběru — pro nejvýhodnější prostředek. Jednoduché schéma nám usnadní zjistit epicentrum (centrum) plánovaného atomového výbuchu. Podle charakteru cíle a stanovené ráže zjistíme v pomůcce i nejvýhodnější výšku výbuchu. Netřeba zdůrazňovat, že tyto výhody pomůcky ocení nejen důstojníci vševojskového směru, ale i dělostřelectva a letectva.

Až dosud se v žádné naší vojenské literatuře nehovořilo o účinném světelném impulsu. Znali jsme pouze pojem světelný impuls. Oper-51-3 účinný světelný impuls vysvětluje a počítá s ním jako s důležitou veličinou. Tuto pasáž by neměl žádný z uživatelů pomůcky přehlédnout.

Pomůcka dále nám umožňuje předpokládat vliv účinků radioaktivního záření a zamoření na činnost vojsk, stanovit úroveň radiace jak v prostoru epicentra (centra) atomového výbuchu, tak i na ose stopy po pozemním úderu, vypočítá pokles úrovně radiace s časem, vyhodnotit pronikavou radiaci a zjistit celou řadu dalších údajů.

Oper-51-3 je vzhledem k svému obsahu i formě ojedinělou pomůckou v historii naší armády. Domnívám se, že i přes možné nedostatky a neúplnosti bude ve štábech naší armády kladně přijata a že jim bude nápomocna hlavně při zvyšování znalostí důstojníků v použití atomových zbraní, a při řešení praktických úkolů na cvičeních nejrozličnějších forem. Je pochopitelné, že nikomu se nebudou klást překážky, aby si — při respektování údajů uvedených v pomůcce — zdokonaloval anebo zjednodušoval práci s pomůckou, popřípadě aby si vytvářel jiné prostředky, zaručující lepší přehlednost a rychlejší manipulaci.

Není vyloučeno, že u mnohých důstojníků mohou vzniknout určité nejasnosti, popřípadě i pochybnosti o tom či onom problému řešeném pomůckou. Mám za to, že nejlepší formou odstraňování všech nejasností může se stát diskuse vedená na stránkách Vojenské mysli.

Dělostřelectvo budoucnosti

Kniha, která v těchto dnech vychází v nakladatelství „Naše vojsko“,*) si klade za úkol seznámit a shrnout dosavadní platné zásady konstrukce a použití prostředků dělostřelectva se zaměřením na raketovou techniku.

Autoři ve své knize vycházejí ze vzájemných vztahů bojové techniky a taktiky a po zhodnocení stavu dělostřeleckých prostředků a hlavních zásad jejího používání na konci druhé světové války, rozebírají vliv použití atomových zbraní dělostřelectvem a možnosti dělostřelectva přizpůsobit se požadavkům soudobého boje.

Na základě rozboru uvedených zásad a z hlediska zhodnocení perspektivnosti raketových prostředků v úvodních statických knihy, přistupují autoři k populárnímu výkladu konstrukce, rozdělení a použití raketových prostředků dělostřelectvem. Kniha v této části dává přehled o základních principech pohybu a řídicích systémech reaktivních střel a jejich bojovém použití.

Práce obou autorů si klade za cíl populárně vysvětlit ty zásady, které jsou v dnešní době nutné pro všeobecné vzdělání nejen důstojníků v činné službě, ale i důstojníků v záloze, pro které bude vhodnou pomůckou při studiu principů konstrukce, řízení a použití raketové techniky.

*) V. Rehák, J. Lank, „Dělostřelectvo budoucnosti“, Naše vojsko, Praha 1960.

INFORMAČNÍ STŘEDISKA V ČS. LIDOVÉ ARMÁDĚ

Ve smyslu rozkazu ministra národní obrany číslo 011 z roku 1959 byla zřízena pro jednotlivé vědní obory tato informační střediska:

1. „Vojenskovoědecké informační středisko při Vojenské akademii Antonína Zápotockého v Brně“, jež svoji činnost zaměřuje na obory vojenského umění a vojenskovoědecké práce.

Vydává „VOJENSKÝ DOKUMENTAČNÍ ZPRAVODAJ — VOJENSTVÍ“, který obsahuje anotační záznamy, referáty a překlady nejaktuálnějších článků zahraničních časopisů zaměřených k otázkám vojenské vědy, vojenskovoědecké práce, vojenského umění.

Od druhého pololetí 1960 bude vydávat publikaci „NA POMOC BOJOVÉ PŘÍPRAVĚ“, která bude obsahovat nejen anotační záznamy, ale i překlady a výtahy ze základních článků armád socialistického tábora.

2. „Technické informační středisko u MNO v Praze“, do jehož kompetence spadá celý široký obor technických věd. Vydává časopis „VOJENSKÝ TECHNICKÝ ZPRAVODAJ“, který obsahuje anotační záznamy k důležitým článkům ze zahraničních i domácích vojenských i civilních odborných knih a časopisů, jež souvisí svým obsahem s vojenskou technikou.

Od druhého pololetí 1960 bude vydávat časopis „TECHNICKÝ ZPRAVODAJ“, zaměřený na soudobou techniku; bude mít charakter referátového časopisu s odbornější náplní a bude vhodný i pro praktické využití při řešení technických problémů.

3. Vzhledem k obsáhlosti v oblastí společenských věd bylo nutné při Vojenské politické akademii v Praze vytvořit pro jednotlivé druhy společenských věd skupinu informačních středisek:

a) „Informační středisko společenských věd při VPA v Praze“, zřízené při vědecké knihovně VPA.

Toto informační středisko poskytuje informace, literární průzkumy a literární fondy z oboru dějin KSSS, KSČ, filosofie, ekonomických věd (všeobecně), ze základů socialistické vojenské vědy, pedagogiky, kulturní politiky, mezinárodního dělnického hnutí a mezinárodních vztahů.

b) „Vojenskopolitické informační středisko při VPA v Praze“. Jeho činnost je zaměřena na studium socialistických a kapitalistických armád a na speciální otázky týkající se německého imperialismu.

c) „Vědeckovýzkumné středisko válečné ekonomiky při VPA v Praze“, jež se věnuje speciálním otázkám válečné ekonomie.

Informační střediska ve VPA vydávají tyto publikace: „ZPRAVODAJSTVÍ“ (otázky mezinárodních vztahů a vojenské vědy); „ARMÁDY NATO“ (zaměřená na ozbrojené síly kapitalistických států); Sborníky (k otázkám přechodu od socialismu ke komunismu, k otázkám vojenské vědy, o hlavních rysech současné etapy militarizace v Německé spolkové republice apod.

Dále budou vydávány „MATERIÁLY ZE STRANICKOPOLITICKÉ PRÁCE“, věnované otázkám současné vojenské politiky KSČ, a „MATERIÁLY K VOJENSKOVĚDECKÉ PRÁCI“, jež mají být protikladem k časopisu Armády NATO.

Kromě toho budou vydávány bibliografické přehledy a dokumentace rozvržená na oblast stranickopolitické práce a otázky vojenskoideologické.

4. „Oborové informační středisko u Vojenského lékařského výzkumného a doškolovacího ústavu J. Ev. Purkyně v Hradci Králové“, jež se zabývá především lékařskými vědami z hlediska vojenského použití.

Vydává „INFORMAČNÍ ZPRAVODAJ“ a „BIBLIOGRAFICKÝ ZPRAVODAJ“ (bojové chemické látky, organizace a taktika zdravotnické služby, radioaktivita a účinek záření apod.) a plánuje vydávat „SBORNÍK“ zaměřený na určité téma, jako např. záření a infekce apod.



Všechna tato oborová informační střediska zahájila svoji činnost dnem 1. ledna 1960.

Informační středisko i knihovny jsou vybaveny dobře zařízenými studovny, jež kromě knižních materiálů z vědecké knihovny a příručních knihoven studoven jsou schopny zajistit zájemcům potřebné vojenské a odborné časopisy domácí i zahraniční produkce.

Všechna informační střediska jsou schopna vypracovat podle požadavků literární průzkumy a popřípadě zajistit i potřebnou výběrovou literaturu k požadovaným tématům.

Doporučuje se, aby k vyžádání literárních průzkumů (rešerší) byly střediskům zasílány požadavky formou osnov s nejnútnejšími údaji, a to:

- téma rešerše s užším vymezením obsahu,
- určení literárních fondů a především uvedení cizího jazyka, z kterého má rešerše studijní materiál čerpat,
- lhůtu, dokdy rešerši vypracovat.

Seznamy dosud zpracovaných rešerší, jež jsou u středisek v několika exemplářích k dispozici, jsou uveřejňovány pravidelně v dokumentačních zpravodajích příslušných informačních středisek.

Informace o obsahu zahraničních vojenských odborných časopisů

Informace o obsahu sovětského vojenského odborného časopisu „Vojennaja mysl“

Číslo 3/1960:

Leninské principy výstavby Sovětských ozbrojených sil. — Některé otázky vedení útoku na odloučených směrech. — Otázky komplexního využití dopravních prostředků. — O sociálně politické podstatě ozbrojených sil USA. — K otázce zákonů ozbrojeného zápasu, jejich vědeckého zkoumání a využívání. — Postupné útočné operace ve Velké vlastenecké válce. — Ze zkušenosti bojové činnosti čínských lidových dobrovolníků v Koreji v roce 1950—1953. — Znovuzrození ozbrojených sil Japonska. — Základy taktiky pozemních sil bundeswehru. — V. I. Lenin v čele obrany sovětské vlasti.

Číslo 4/1960:

Veliké vítězství idejí leninismu. — V. I. Lenin o sociálně politické podstatě ozbrojených sil. — V. I. Lenin o rozhodující úloze lidových mas v soudobých válkách. — Nové dokumenty V. I. Lenina. — Vojenské otázky v učebnici historie KSSS. — Proti zužování výkladu předmětu a obsahu sovětské vojenské vědy. — K otázce marxisticko-leninského pojetí války. — Některé připomínky k charakteru sovětské vojenské vědy, jejímu předmětu a obsahu. — Konference o vojenskoteoretickém dědictví V. I. Lenina.

„Vojennyj zarubežnik“

Číslo 3/1960:

Všeobecné otázky války a vojenské vědy. — Strategie anglických vojenských vzdušných sil. — Jak velet. — Proniknutí ponorkou Skeit k severnímu pólu. — Osnovy střeleb z tanku. — Příprava kádrů v amerických vzdušných silách. — Řízené zbraně povrchových námořních lodí. — Nezbytné vybavení ponorek pro arktické plavby. — Válečný blok SEATO. — Strategické letectvo USA. — Systémy řízení a navádění amerických reaktivních střel strategického určení. — Nová zahraniční vojenská technika. — Zahraniční vojenská kronika.

Číslo 4/1960:

K 90. výročí narození V. I. Lenina. — Učit se vzorně vojenskému umění, být ostražitým. — Jaký bude plán obrany Velké Británie v roce 1963? — Vojenský potenciál měsíce. — Bojové skupení v obraně. — Názory na vývoj dělostřelectva. — Konservování potravin pomocí radioaktivních paprsků. — Let člověka do kosmického prostoru. — Vedení války v podmínkách narušeného vojenského potenciálu. — Bojové využití vzdušných výsadkových vojsk v soudobé válce. — Způsoby obrany letadel proti soudobým prostředkům PVO. — Vojenské námořní síly Japonska. — Konference asociace armády USA. — Nová zahraniční vojenská technika. — Zahraniční vojenská kronika.

Informace o obsahu vojenského odborného časopisu NDR „Militärwesen“

Číslo 3/1960:

K vojenskopolitickému významu 8. května 1945. — Program všeobecného a úplného odzbrojení. — Vojenskopolitický a strategický kurs německých militaristů na agresivní válku pod jejich vedením. — V. I. Lenin o vojenském umění. — O charakteru moderní války. — Problémy přeskupení jednotek. — Násilné překonávání vodních překážek. — Úkoly a použití doprovodného dělostřelectva v moderním boji. — Vlivy působící na výkon rádiových stanic a jejich vojenský význam. — K obraně proti mezikontinentálním balistickým raketám. — Zkušenosti z námořních výsadkových operací v novějších válečných dějinách. — Totální militarizace západního Německa a teritoriální armáda. — Atomové vojenské cvičení bonnského wehrmachtu na podzim r. 1959. — K průzkumu atomového dělostřelectva. — O napalmu a benzínovém roslu. — Opatřování dělové hlavně tanku střelbou vložnými hlavními ráže 45 mm. — ROBUR-LD 1800 A — nový terénní automobil. — Psychologie a voják. — Tank. — Vědecká konference na téma: Německý imperialismus a druhá světová válka. — Utažení ve spojení.

Informace o obsahu polského vojenského odborného časopisu „Mysl wojskowa“

Číslo 3/1960:

Otázky technického pokroku v ozbrojených silách ve světle rozhodnutí IV. pléna ÚV Polské sjednocené dělnické strany. — Otázky zachování nepřetržité útočné činnosti. — Násilné přechody úzkých vodních překážek. — O zvláštnostech pochodu vojsk na velké

vzdálenosti. — Protipříprava — problém i nadále aktuální. — Soudobé dopravní letectvo. — Systém výstrahy protivzdušné obrany v taktických svazcích. — Nebezpečí radioaktivního zamoření při zkušebních jaderných výbuších. — K patnáctému výročí bojů 1. armády Polského vojska o Kolobrzeg (7.—18. 3. 1945). — Německá protipartyzánská obrana ve druhé světové válce. — NATO v roce 1959. — Teritoriální obrana Norska. — Krátké informace o ozbrojených silách kapitalistických států. — Globální strategie (Recenze knihy „Globalnaja strategija“). — Nová kniha o vojenské technice (Recenze knihy „Iz problem voennoj techniki“).

Číslo 4/1960:

K čtenářům časopisu MYSL WOJSKOWA. — Vojenskovědecké kroužky. — Automatika a kybernetika — budoucí systémy velení. — Několik připomínek k vědecko-výzkumné práci v armádě. Z metodiky výzkumu organizace vojsk. — Několik připomínek k pochodu vojsk. — Několik připomínek k pochodu vojsk na velké vzdálenosti. — Využití bránících se vojsk k útočné činnosti. — Metoda a rozsah plánování použití dělostřelectva v operačním měřítku. — Možnosti použití umělých hmot v dělostřeleckém střelivu. — Týl v „Berlínské operaci“. — Operace vzdušných výsadkových vojsk na ostrově KRIT v červnu 1941. — Směr rozvoje techniky a vyzbrojování v hlavních státech NATO. — Krátké zprávy o ozbrojených silách kapitalistických států. — O bojích polských a sovětských partyzánů. — Zpravodajská činnost strategické rozvědky.

Informace o obsahu maďarského vojenského odborného časopisu „Honvédelem“

Číslo 1/1960:

Základy řízených střel USA v Evropě. — Některé otázky armádních operací. — Dělostřelecké zabezpečení zasažení druhého sledu no sražení. — Některé otázky vyjití z boje a odchodu. — O zvlátnostech přechodu z obrany do útoku v horském a zalesněném terénu v počátečním období války. — Soudobé protitankové prostředky. — Některé zvláštnosti organizace spojení v horském a zalesněném terénu. — Některé problémy ochrany proti zbraním hromadného ničení v horském a zalesněném terénu. — Účast maďarských vojáků na straně Sovětské armády při osvobození Budy. — Rozmístění a činnost armádní základny. — Zdravotnické problémy zásobování proviantem v době války. — Zpráva o vědecké práci zdravotnické služby Maďarské lidové armády v uplynulém výcvikovém roce. — O volbě směru hlavního úderu — v útočných operacích. — Zásobování vodou v soudobých podmínkách. — Některé problémy operačního maskování.

Číslo 2/1960:

Organizace a použití italské horské divize v horském a zalesněném terénu. — Průlom nepřátelské obrany z chodu, která je vybudována za širokou vodní překážkou. — Zvláštnosti některých základních úkolů dělostřelectva v počátečním období války. — Ženíjní zabezpečení útočného boje v horském a zalesněném terénu v počátečním období války. — Zasaňování vzdušných cílů s použitím automatických prostředků v moderních podmínkách boje. — Zkušenosti z velitelsko-štabních cvičení. — O podunajských operacích Sovětské armády. — Perspektivy techniky na měření radioaktivity. — Ještě o problémech týlu v počátečním období války. — Polní zdravotnické zabezpečení v soudobých podmínkách. — Vědeckovýzkumná práce při cvičeních. — Přenesení hlavního úsilí vojsk na druhý směr v průběhu útočné operace. — Použití vrtulníků v bojích a operacích.

Informace o obsahu bulharského vojenského odborného časopisu „Vojenna misl“

Číslo 1/1960:

Technika a vojenské umění. — O úloze morálního činitele v soudobé válce. — K otázce volby hlavního úderu v soudobé útočné operaci. — Násilný přechod široké vodní překážky z chodu střeleckou divizí. — Ujasnění radiální situace. — Zásobování vojsk vodou v pol-

ních podmínkách. — Zabezpečení vzdušných výsadků stíhacím letectvem. — Rozvoj ponorek a způsoby jejich použití. — Principy televize a její použití. — Rozvinutí průlomu v letech druhé světové války. — Zvláštnosti noční bojové činnosti podle názorů vojenských odborníků západního Německa. — Tematický plán časopisu „VOJENNA MISL“ na rok 1960.

Číslo 2/1960:

Lenin o strategii, operačním umění a taktice Sovětských ozbrojených sil. — Bojová pohotovost vojsk a štábů v soudobých podmínkách. — Vojenskovědecké práci věnovat neochabující pozornost. — Metoda sestavování operačně taktických kalkulací v útočné operaci. — Boj letectva se vzdušnými výsadky protivníka. — Některé otázky součinnosti mezi protiletadlovým dělostřelectvem a stíhacím letectvem. — O manévru letišti v soudobých podmínkách. — Využití torpedových motorových člunů v soudobých podmínkách. — O některých otázkách rozvoje vojenské techniky. — Účast 1. bulharské armády v „Balatonské operaci“ 3. ukrajinského frontu. — Balistické střely v ozbrojených silách USA a Anglie. — Bulharské vojenské umění v epoše kapitalismu.

Informace o obsahu rumunského vojenského odborného časopisu „Probleme de arta militara“

Číslo 1/1960:

Vytváření a použití druhých sledů v útočných operacích frontu a armády v počátečním období války. — Činnost náčelníka PVO při sestavování plánovaných dokumentů PVO vševojskové armády v útočné operaci počátečního období války. — Pěší divize v útočném boji s průlomem spěšně zaujaté obrany nepřítele z chodu. — Mechanizovaná (pěší) divize při pochodu a ve střetném boji. — Dokumenty rozpracováváné v divizi při provádění pochodu. — Některé otázky činnosti velitele a štábu divize při rozhodování a organizaci boje. — Některé otázky bojového využití reaktivních střel operačně taktického určení v armádě USA.



VOJENSKÁ MYSL — vojenský teoretický časopis. Vychází šestkrát ročně.
Vydává MNO-Redakce vojenských odborných časopisů ve Vydavatelství časopisů MNO.

Řídí Jan Sýkora. Redaktor časopisu Alois Chládek.

Redakční rada: Václav Vitánovský (předseda), Pavel Derbal, Ladislav Hálek, Josef Jindra, Zdeněk Kamenický, Jiří Kavena, Ladislav Kováč, doc. Jaroslav Mašek, Josef Průša, Genadij Sázarvský, Josef Slabý, Ladislav Soukal.

Technický redaktor Vladimír Kafka. Redakce a administrace Praha 2, Vladislavova 26.
Telefon 091-2293; 2613; 234356-8. Tiskne Naše vojsko, n. p., Praha.



СОДЕРЖАНИЕ

- Полковник Иосиф Валеш, подполковник Павел Дербал:
● Значение новых уставов, толкование и понимание самых важных глав 3

ОПЕРАТИВНОЕ ИСКУССТВО И ТАКТИКА

- Подполковник И. Гласек, подполковник Ф. Копецки:
● Характеристические черты наступательной операции в начальный период войны 13
- Генерал-майор Ян Кнотек:
● Некоторые вопросы ведения непрерывных боевых действий в современных условиях 20
- Подполковник Зденек Градецки:
● Некоторые вопросы ведения непрерывных боевых действий в современных условиях 30
- Полковник И. Воштера, майор Б. Гавличек, майор И. Брус:
● Некоторые данные по планированию применения атомного оружия и других средств массового поражения 40
- Капитан Ян Земан:
● Тактика воздушной разведки 48
- Генерал-майор И. Градил:
● Ракетная техника, ее возможности и влияние на развитие артиллерии 54
- Инженер-подполковник Ф. Гасек:
● По вопросу о переправах и переправочных средствах 61
- Полковник Ольдриж Квалил, майор Ярослав Углирик:
● Противорадиотехническое обеспечение скрытого сосредоточения ударной группировки 66
- Подполковник д-р Ц. Дербал:
● Влияние ведения современной наступательной операции на организации медицинского обеспечения общевойсковой армии 75

ОПЕРАТИВНО-ТАКТИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВКА

- Полковник М. Кричфалуши:
● Организация введения мотострелковой дивизии в прорыв с развертыванием сил с хода 79

ПО КАПИТАЛИСТИЧЕСКИМ АРМИЯМ

- Влияние атомного оружия на характер современных операций 86

ДИСКУССИЯ

- «К способам осуществления прорыва подготовленной обороны противника общевойсковой армией» (майор Вл. Пицек) 95
- «Некоторые опыт методов работы штаба танковой дивизии» (подполковник З. Градецки) 99
- «Маневр артиллерийского противотанкового резерва армии в условиях применения вертолета» (майор В. Скала) 104
- «Некоторые принципы разведки воздушного пространства и оповещение в масштабах МСД и МСП» (капитан Й. Чернох) 108
- «Противопожарная охрана войск в поле» (инж. майор Й. Чигах) 112

РЕЦЕНЗИЯ И БИБЛИОГРАФИЯ

